Jo Dieviškosios Malonybės
A. C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos knygos

lietuvių kalba:

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1 Giesmė (2 tomai)
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (2 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īśopaniṣada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi

anglų kalba:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam, 1–10 Giesmės
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īśopaniṣad
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
The Path of Perfection
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Transcendental Teachings of Prahlāda Mahārāja
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
The Journey of Self-Discovery
Life Comes From Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
A Second Chance
Message of Godhead
Žurnalas „Back to Godhead“ (įkūrėjas)

A Second Chance (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės organizacija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON
Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius
tel. +370-5-2135218

ISKCON
Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370-37-222574

Kauno Vedų kultūros centras
Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370-37-360710
mob. +370-60077910
info@veducentras.lt
www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:
Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

Mūsų elektroninio pašto adresai:
vilnius@pamho.net

Mūsų tinklalapiai:
www.krishna.lt
www.veducentras.lt

www.bbt.se
www.bbt.info

Copyright © 1998 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com

ISBN 978-91-7149-375-0

Printed in 2007

Turinys

Įžanga *vii*

1 Ajāmila žvelgia mirčiai į akis

1 SKYRIUS: Kuo žmogus skiriasi nuo gyvulio? 2
2 SKYRIUS: Pamėgdžiojant kūrėją 8
3 SKYRIUS: Paskutinei valandai artėjant 15
4 SKYRIUS: „Siela negimsta ir nemiršta...“ 18

2 Viṣṇudūtos meta iššūkį Yamadūtoms

5 SKYRIUS: Viṣṇudūtos skuba į pagalbą 24
6 SKYRIUS: Dvasinio dangaus gyventojai 27
7 SKYRIUS: Įžvalgos galia 31
8 SKYRIUS: Religija 38
9 SKYRIUS: Bausmė 42
10 SKYRIUS: Likimas kaip žmogaus valios išraiška 50
11 SKYRIUS: Jausmų pasaulis 56
12 SKYRIUS: Aistrų paklaidintas 67
13 SKYRIUS: Ajāmilos nuopuolio pradžia 77
14 SKYRIUS: Visuomenės vadovų išdavystė 85
15 SKYRIUS: Nuodėmių išpirkimas 90
16 SKYRIUS: Ajāmilos širdyje nubunda Dievo meilė 100

3 Ajāmilos atgaila

17 SKYRIUS: Prašviesėjimo akimirka 122
18 SKYRIUS: Piligrimas, atėjęs į tikslą 132

4 Yamarāja šlovina šventąjį vardą

19 SKYRIUS: Yamarājos žodžiai išsklaido visas abejones 142
20 SKYRIUS: Vienas Dievas visiems 148
21 SKYRIUS: Slaptingoji išmintis 153
22 SKYRIUS: Šventojo vardo didybė 167

Apie autorių 173
Kṛṣṇos sąmonė jūsų namuose 176
Terminų žodynas 189
Kaip tarti sanskritą 197

Įžanga

Gulėdamas mirties patale, Ajāmila su siaubu žvelgė į tris nuožmias žmogystas, atėjusias išplėšti jo iš mirštančio kūno ir pasiimti į mirties dievo Yamarājos buveinę, kur baudžiami nusidėjėliai.

Tačiau stebuklingu būdu jis išvengė baisaus likimo. Kaip tai atsitiko, jūs patirsite iš šios knygos puslapių.

Skaitydami knygą, daug sužinosite apie savąjį „aš“ bei mus supančią tikrovę, ji padės nuodugniau pažinti šių reiškinių esmę, o tai leis geriau pasiruošti paskutinėms gyvenimo valandoms, neišvengiamai akistatai su mirtimi.

Pasakojimai apie kontaktus su panašiomis būtybėmis šiandien ne naujiena, juos girdime iš savo amžininkų, patyrusių klinikinę mirtį, ir tai suteikia tvirtesnio pagrindo tikėjimui pomirtiniu gyvenimu.

1982 metais išėjo George Gallupo (Džordžo Gelopo) Jaunesniojo knyga „Nuotykiai amžinybėje“ (”Adventures in Immortality”), kur paskelbti rezultatai apklausos, tyrusios amerikiečių požiūrį į pomirtinį gyvenimą, o taip pat priemirčio išgyvenimus ir pojūčius palikus kūną.

Šešiasdešimt septyni procentai apklaustųjų nurodė tikį pomirtiniu gyvenimu, o penkiolika procentų teigė, kad patys yra vienaip ar kitaip su mirtimi susidūrę.

Klausinėjant žmones, pabuvojusius ant mirties slenksčio, devyni procentai jų teigė, kad buvo atsiskyrę nuo kūno, o aštuoni procentai tvirtino, jog mirdami matė „nepaprastą būtybę arba būtybes“.

Be jokių abejonių, Gallupo tyrimo rezultatai labai intriguojantys, tačiau jie palieka be atsako esminį klausimą: ar mokslas turi įrodymų, patvirtinančių priemirčio išgyvenimus — pirmiausia tuos, kurie susiję su atsiskyrimu nuo kūno?

Įrodymų lyg ir pakaktų — tai liudijimai žmonių, kurie pabuvojo ant mirties ribos ir pagal visus požymius buvo praradę sąmonę, bet vėliau tiksliai atpasakojo įvykius, susijusius su jų fiziniu kūnu, tarsi viską būtų matę iš šalies. Širdies priepuolių ištikti ligoniai, nelaimingų atsitikimų aukos ir mūšyje sužeisti kareiviai — visi pasakoja patyrę panašių išgyvenimų.

Emory Universiteto medicinos fakulteto kardiologas daktaras Michaelas Sabomas (Maiklas Saboumas) atliko mokslinį tokių pasakojimų tyrimą. Jis apklausė trisdešimt du pacientus, kurių širdies veikla buvo nutrūkusi. Pacientai tvirtino aiškiai matę, kaip atsiskiria nuo kūno. Sustojus širdžiai, kraujas nebepatenka į smegenis, todėl pacientas turėtų būti visiškai be sąmonės. Tačiau iš trisdešimt dviejų pacientų, kurie sakėsi širdžiai sustojus atsiskyrę nuo kūno, dvidešimt šeši galėjo gana tiksliai nupasakoti, kaip buvo gaivinami. O likusieji šeši pacientai netgi nurodė jiems taikytas gaivinimo priemones, ir jų parodymai visiškai atitiko operacijos metu uždarame ligoninės žurnale užfiksuotus duomenis.

Studijos rezultatai, kuriuos Sabomas išsamiai aprašo 1982 metais išleistoje knygoje „Prisiminimai apie mirtį: medicininis tyrimas“ (”Recollections of Death: A Medical Investigation”), įtikino jį, kad išgyvenimai, susiję su išėjimu iš kūno, yra realūs. Jis priėjo prie išvados, kad sąmonė — tai atskirai nuo smegenų egzistuojantis fenomenas ir kad lemiamą mirties akimirką ji trumpam atsiskiria nuo smegenų. Sabomas rašo: „Galbūt sąmonė, atsiskirianti nuo fizinės smegenų substancijos, ir yra siela, pasak kai kurių religijos doktrinų, išliekanti po biologinės organizmo mirties? Mano manymu, tai — svarbiausias klausimas, kuris kyla tyrinėjant žmonių pasakojimus apie priemirčio patirtį“.

Šį vieną svarbiausių žmogui klausimų labai nuodugniai tyrinėja ir knygos puslapiuose nušviečia autorius — Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės organizacijos įkūrėjas ir dvasinis mokytojas (*ācārya*) Jo Dieviškoji Malonė A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda.

Istoriją apie Ajāmilą ir apie jo akistatą su mirtimi prieš kelis tūkstantmečius Indijoje savo mokiniui karaliui Parīkṣitui papasakojo didysis dvasinis mokytojas Śukadeva Gosvāmis. Jų pokalbį rasime Šeštojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmėje („Śrīmad-Bhāgavatam“ — tai klasikinis sanskrito kūrinys, vadinamas sunokusiu vaisiumi nuo nemaraus Indijos Vedų raštijos medžio).

1975–76 metais Śrīla Prabhupāda, dirbdamas prie angliškojo „Śrīmad-Bhāgavatam“ vertimo, išvertė ir pasakojimą apie Ajāmilą ir, kaip visame knygos tekste, kiekvieną posmą išsamiai komentavo.

Istorija apie Ajāmilą Śrīlos Prabhupādos komentuota ir anksčiau. 1970–71 metų žiemą jis keliavo po Indiją su grupe savo mokinių iš Vakarų. Mokiniai jau keletą kartų buvo girdėję Śrīlą Prabhupādą kalbant apie Ajāmilą ir, jų prašomas, Prabhupāda perskaitė ciklą paskaitų, kurių pagrindą sudarė Ajāmilos istorija.

Taigi knygą, kurią skaitytojas ima į rankas, sudaro Šeštosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmės tekstai (išskirti riebiu šriftu), ištraukos iš Śrīlos Prabhupādos komentarų ir 1970–71 metų kelionės po Indiją metu įrašytų paskaitų transkribuoti fragmentai.

Ajāmilos gyvenimo istorija kupina dramatiškos įtampos, labai įtaigi ir jaudinanti. Aštri filosofinė ir metafizinė polemika, lydinti Ajāmilos susitikimą su mirties pasiuntiniais iki pat jo išvadavimo momento, tikrai bus įdomi tiems, kurie ieško atsakymų į svarbiausius gyvenimo klausimus.

Leidėjai

1

Ajāmila žvelgia mirčiai į akis

1 SKYRIUS

Kuo žmogus skiriasi nuo gyvulio?

Śukadeva Gosvāmis tarė karaliui Parīkṣitui: Kānyakubjos mieste (dabar Kanaudžas, Indija) gyveno brahmanas, vardu Ajāmila. Jis paėmė sau už pačią tarnaitę, parsidavinėjusią vyrams, ir artimai bendraudamas su šia puolusia moterimi prarado visas brahmano dorybes. Ajāmila grobė žmones, sukčiavo prie lošimų stalo, plėšikavo. Šitaip, per žmonių kančias, jis pelnėsi gyvenimui, maitino žmoną ir vaikus. („Śrīmad-Bhāgavatam" 6.1.21 – 22)

Pasekmių dėsnis

Ajāmila buvo brahmano sūnus ir griežtai laikėsi reguliatyviųjų principų (nevalgė mėsos, nepalaikė draudžiamų lytinių santykių, nevartojo intoksikatų, nedalyvavo azartiniuose lošimuose), bet, pamilęs palaidą moterį, jis prarado visas dorybes. Liovęsis laikytis reguliatyviųjų principų, žmogus neišvengiamai ima daryti nuodėmes. Reguliatyvieji principai padeda mums išlikti žmonėmis. Jų nesilaikydami, mes puolame į iliuzinio gyvenimo, *māyos*, liūną.

Norint dvasiškai tobulėti, būtina laikytis reguliatyviųjų principų, atitaisyti klaidas, padarytas ankstesniuose ir dabartiniame gyvenimuose. Tik dorybingi, visų nuodėmių atsikratę žmonės pajėgūs iki galo patirti Dievą. Nusidėjėliams ir tiems, kurie

negali gyventi be kūniškų patogumų, žemiškos draugystės, visuomenės ar šeimos židinio, dvasinis tobulumas nepasiekiamas.

Neteisėti ryšiai su moterimis žalingi tuo, kad sunaikina visas brahmaniškas dorybes. Susidėjęs su prostitute, Ajāmila užmiršo visus draudimus. Jis virto sukčiumi ir vagimi. Kas gyvena nedorai, tas bus nubaustas. Galbūt jis išvengs karaliaus ar valstybės teismo, bet nuo Dievo teismo niekur nepabėgs. Materialistas mano: „Aš apgavau Dievą, tad ir toliau galiu ramiausiai daryti nuodėmes ir džiaugtis gyvenimu“. Tačiau *śāstros* (šventraščiai) teigia, kad tokie žmonės apiplėšia patys save, nes jie bus priversti vėl gyventi materialiame kūne ir jiems bus už viską atlyginta.

Žmogus, kilęs iš brahmano šeimos, turėtų būti teisingas ir susitvardęs, puikiai išmanyti — tiek teoriškai, tiek praktiškai — dvasinį gyvenimą ir šventai tikėti *śāstrų* teiginiais.

Nesivadovaudamas *śāstromis*, žmogus degraduoja. *Śāstrose* užrašyti didžiųjų pasaulio išminčių ir *ṛṣių* nurodymai. Tačiau atsiranda sukčių, kvailių, kurie neteisingai aiškina šventraščius ir klaidina žmones. Pastaraisiais dešimtmečiais „Bhagavad-gītā“ susilaukė daugybės interpretacijų, ir nepatyrusi visuomenė šiuos „komentarus“ laiko pasitikėjimo vertomis išminties knygomis. Vienas komentatorių teigia, kad Kurukṣetros mūšio laukas simbolizuoja materialų kūną, o penki broliai Pāṇḍavos — tai penki materialaus kūno jutimo organai. Tačiau ši samprata klaidinga. Kaip galima aiškinti „Bhagavad-gītą“, pačiam jos nesuprantant? Tai tikriausias absurdas.

Norint iš tikrųjų išmanyti Dievo mokslą, reikia kreiptis į tikrą dvasinį mokytoją ir išgirsti „Bhagavad-gītą“ iš jo lūpų. Mes turime sekti didžiųjų asmenybių, praeities *ācāryų* (dvasinių mokytojų) pavyzdžiu. Taip elgdamiesi mes padarysime sau didžiausią paslaugą. Nereikia nieko išsigalvoti ar teigti pačiam. Mes turime tiesiog perimti didžiųjų *ācāryų* nurodymus — toks yra Vedų suvokimo kelias. Reikia susirasti tikrą dvasinį mokytoją ir nuolankiai jo klausinėti. Dvasinis mokytojas, šventas žmogus, aiškina

šventraščius, o šventraščiai atskleidžia Absoliučią Tiesą. Tikro, dvasiškai susivokusio mokytojo žodžiai turi būti pripažįstami kaip tiesa.

Śāstrų nevalia savaip interpretuoti. Antai „Bhāgavatam“ rašoma, kad Kṛṣṇa iškėlė Govardhanos kalvą labai lengvai, tarytum vaikas grybą, tačiau žmonės tuo netiki. Netikintys „Śrīmad-Bhāgavatam“ interpretuoja ją ir ieško netiesioginių prasmių. *Śāstrų* prasmė aiški, jose nėra ko nesuprasti, ir vis dėlto įvairūs nedorėliai *śāstrų* pagrindu kuria sau patogias išvadas.

Jei pasakyta aiškiai, kam interpretuoti? Savomis interpretacijomis vadinamieji indologai ir religijos tyrinėtojai sudarkė visą Vedų literatūrą. Dar niekada nebuvo pasitaikę, kad tikras *ācārya* aiškintų *śāstras* derindamas jas prie savo įnorių. Tačiau mūsų dienomis vadinamieji specialistai ir visuomenės lyderiai iškraipo šventraščių esmę, todėl žmonija vis labiau grimzta į materialios būties prarają. Visų žmonių labui šie niekšai turi būti iškelti į dienos šviesą. Tai ir paskatino mus išleisti „Bhagavad-gītą, kokia ji yra“.

Šiuolaikinės visuomenės nuosmukis

Šiuose „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmuose pasakyta, kad brahmanas Ajāmila susižavėjo palaida moterimi ir šitaip prarado brahmaniškąsias dorybes. Jam tebuvo dvidešimt metų. Susidėjęs su paleistuve, Ajāmila buvo priverstas elgetauti, skolintis, vogti ir lošti iš pinigų.

Šie posmai rodo, kaip degraduoja žmogus, susidėjęs su ištvirkėle. Dora moteris neįstums vyro į nuodėmę — iki jos galima nusiristi tik su paleistuve. Kuo labiau visuomenė taikstosi su prostitucija ir palaidu lytiniu gyvenimu, tuo palankesnę dirvą sudaro sukčiams, vagims, plėšikams, girtuokliams ir lošėjams. Neatsitiktinai pirmas dalykas, kurį mes rekomenduojame Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dalyviams, — vengti amoralių ryšių, nes jie yra pradžia dorovinio nuopuolio su neišvengiamais tolesnio slinkimo

nuokalnėn etapais: mėsos valgymu, azartiniais lošimais ir girtuoklyste. Žinoma, susilaikyti sunku, bet tai visai įmanoma atsidavus Kṛṣṇai, nes praktikuojant Kṛṣṇos sąmonę žemi įpročiai palengva tampa atgrasūs.

Anuomet Ajāmila buvo išimtis; mūsų dienomis Ajāmilų — milijonai. Ir jei lytiniam palaidumui leisime ir toliau nevaržomai plisti, visuomenė bus pasmerkta žlugti, nes ją užtvindys plėšikai, vagys, sukčiai ir t.t.

Tad jeigu iš tikrųjų norime, kad pasaulis taptų geresnis, ugdykime Kṛṣṇos sąmonę, nes tai geriausias indėlis kuriant tiek materialinę, tiek dvasinę žmonijos gerovę. Pradėję praktikuoti *bhakti-yogą*, atsidavimo tarnystę, atsikratysime visų ydų. Mes turime daugybę *anarthų*, bjaurių ydų, kurių svarbiausios — mėsos valgymas, svaigalų vartojimas, palaidas lytinis gyvenimas, azartiniai žaidimai. Tačiau ėmę laikytis *bhakti-yogos* principų, nurodytų „Bhagavad-gītoje“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, jas įveiksime. Dabar sunku rasti žmogų, išmanantį Vedų šventraščius, — niekas nebepaiso Vedų nurodymų. Žmonės mieliau skaito visokias abejotinos kilmės ir turinio knygas, kurios naikina Kṛṣṇos sąmonę.

Tik iliuzijos aptemdytoje sąmonėje gali kilti mintis, kad atsikratyti žalingų įpročių ir išsigelbėti padės žmogaus prigimčiai svetima mistinės meditacijos praktika. Iš tikrųjų kažkada buvo įmanoma išsivaduoti, praktikuojant *aṣṭāṅga-yogą*, aštuoniapakopę *yogos* meditaciją. Tačiau šiandien niekas nebegali įvykdyti jos keliamų reikalavimų, todėl dirbtinės pastangos užsiimti *yoga* mums niekuo nepadės.

Aukščiausiasis Viešpats, norėdamas padėti Kali amžiaus puolusiems žmonėms, prieš penkis šimtus metų apsireiškė kaip Śrī Caitanya Mahāprabhu. Jis suprato, kad šio amžiaus žmonės nepajėgs net laikytis reguliatyviųjų principų, o ką jau kalbėti apie *aṣṭāṅga-yogos* praktiką. Kad palengva tobulėdami galėtume pasiekti aukščiausiąją dvasinio gyvenimo pakopą, Jis dovanojo

mums *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Didžiuma šio amžiaus žmonių yra nepataisomai degradavę, todėl jie negali praktikuoti kitų dvasinio apsivalymo ir aukos metodų. Bet kartoti Hare Kṛṣṇa gali visi. Neatsitiktinai „Bṛhan-nāradīya Purāṇoje“ (3.8.126) pasakyta:

harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā

„Šiame nesantarvės ir veidmainystės amžiuje vienintelis išsivadavimo kelias — kartoti šventą Viešpaties vardą. Nėra kito kelio. Nėra kito kelio. Nėra kito kelio.“ Švento Viešpaties vardo kartojimas visais laikais buvo labai efektyvus, tačiau Kali amžiuje jis ypač veiksmingas. Śukadevos Gosvāmio papasakota istorija apie Ajāmilą rodo, kaip šio metodo praktika keičia žmogaus gyvenimą. Ištaręs šventą Nārāyaṇos vardą, Ajāmila išvengė visatos teisėjo Yamarājos bausmės.

Palaido lytinio gyvenimo pavojai

Kad šventas Viešpaties vardas būtų maksimaliai veiksmingas, jį reikia kartoti be nusižengimų. O tam būtina savitramda. Visų pirma turime atsisakyti draudžiamų lytinių santykių. Seksas yra vienas iš fizinių poreikių, todėl *śāstros* su tam tikromis išlygomis jį įteisina. *Śāstros* leidžia gyventi teisėtoje santuokoje ir suartėti su žmona norint pradėti vaikus. Lytiniai santykiai kitais tikslais yra nepateisinami. Tas, kuris vengia šeimyninio gyvenimo atsakomybės, bet likęs viengungis neatsisako nesantuokinio sekso, yra neatsakingas žmogus ir už tai susilauks atpildo.

Žinoma, jei žmogus mano, kad šeimyninis gyvenimas — pernelyg didelė našta, jis gali jo atsisakyti ir tokiu būdu išvengti daugybės rūpesčių. Šeimos sukūrimas — labai atsakingas žingsnis,

todėl tas, kuris jaučiasi nepasirengęs jį žengti, turėtų likti *brahmacāriu* — mokiniu, besilaikančiu skaistos įžadų. Žmogus, kuris vadovaujamas dvasinio mokytojo praktikuoja *brahmacaryą*, septyniasdešimt penkiais procentais jau yra atsiribojęs nuo materijos.

Tačiau šiandien asketiškas *brahmacārio* gyvenimas nieko nevilioja. Žmonės nenori vesti, bet ir nenori atsisakyti sekso. Taip nyksta žmogaus dorybės. Gyventi su prostitute ir pradėti su ja vaikus yra nuodėmė. Nuodėmėje pradėti, gimsta nepageidautini vaikai (*varṇa-saṅkara*), kurie lemia visuomenės nuopuolį.

Ajāmila susidėjo su paleistuve ir susilaukė su ja dešimties vaikų. Jis tiek nusirito, jog norėdamas išmaitinti didžiulę savo šeimyną ėmė vengti sąžiningo darbo, elgetavo, skolinosi ir vogė. Palaidai gyvenantis žmogus anksčiau ar vėliau ima vartoti svaigalus ir atsiduria prie lošimų stalo. Taip gyvenant reikia daug pinigų, ir norėdamas pasipelnyti žmogus ima sukčiauti ir vogti. Esminė Ajāmilos degradavimo priežastis buvo jo amoralūs ryšiai su prostitute.

Štai kodėl Kṛṣṇos sąmonės praktika draudžia lytinį palaidumą. Bhaktas turi arba vesti, arba laikytis skaistos įžadų. Šis principas yra labai veiksmingas ir padeda išlaikyti aukštą dorovės lygį.

2 SKYRIUS

Pamėgdžiojant kūrėją

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Garbusis karaliau, taip Ajāmilai besirūpinant dešimčia sūnų ir paleistuve, prabėgo aštuoniasdešimt aštuoneri jo pasibjaurėtino ir nuodėmingo gyvenimo metai. Jauniausiąjį sūnų jis pavadino Nārāyaṇa, ir mažylis tėvams buvo visų brangiausias ir mieliausias. („Śrīmad-Bhāgavatam" 6.1.23 – 24)

Tėvų meilė

Ajāmila gyveno nuodėmėje — apie tai byloja faktas, kad, būdamas aštuoniasdešimt aštuonerių metų, jis dar turėjo mažą vaiką. Vedų kultūroje įprasta, kad vyras, sulaukęs penkiasdešimties metų, išeina iš namų. Garbingo amžiaus sulaukusiam žmogui nevalia toliau gyventi namuose ir turėti vaikų. Lytiniai santykiai leidžiami dvidešimt penkerius metus — nuo dvidešimt penkerių iki penkiasdešimties metų. Po to reikia visiškai atsisakyti sekso ir tapti *vānaprastha*, o vėliau — duoti ir *sannyāsos* įžadus. Tačiau Ajāmila, susidėjęs su kekše, išsižadėjo brahmaniškosios kultūros ir tapo didžiausiu nusidėjėliu, nors formaliai ir buvo sukūręs šeimą.

Ajāmila susipažino su prostitute, eidamas dvidešimtuosius metus, ir susilaukė su ja dešimties vaikų. Bebaigiant devintąją dešimtį, išmušė jo mirties valanda. Dauguma jo vaikų buvo jau suaugę, todėl, suprantama, mažasis Nārāyaṇa, jauniausias vaikas, tapo tėvų numylėtiniu, ir Ajāmila jam buvo kupinas švelniausių jausmų.

Kūdikio šypsena pavergia tėvo, motinos ir artimųjų širdis.

Tėvai negali atsidžiaugti, kai vaikas pradeda tarti pirmuosius nerišlius žodžius. Jei vaikas nekeltų tėvams susižavėjimo, augdamas jis nepatirtų jų meilės. Tėviška meilė būdinga net gyvūnams. Sykį, mums apsistojus Kanpuroje, prie mūsų kambario atklydo beždžionė su jaunikliu. Beždžioniukas įsmuko pro pertvaras į kambarį, ir jo motina baisiai sunerimo. Iš susijaudinimo ji nerado sau vietos. Mums šiaip taip pavyko prasprausti beždžioniuką pro pertvaras, ir motina, pačiupusi jį į savo glėbį, dingo.

Motinos ir vaiko meilę žmonės laiko šventa, tačiau, kaip matome, ji egzistuoja ir tarp gyvūnų. Tai materialios gamtos dėsnis, o ne kokia nors išskirtinė ypatybė. Jei motinos ir vaiko nejungtų meilės ryšiai, vaikų niekas neaugintų. Tėvų meilė žmogui įgimta ir būtina, tačiau ji nepakylėja į dvasinį lygį.

Didžiausias palaidūnas ir ištvirkėlis Ajāmila vis dėlto labai mylėjo savo jauniausią vaiką. Devyniasdešimtmetis, jis džiaugėsi savo mažyliu visai kaip Mahārāja Nanda ir motina Yaśodā Viešpačiu Kṛṣṇa.

Dvasinė meilė ir įvairovė

Tėvų meilė materialiame pasaulyje — tai iškreiptas dvasiniame pasaulyje egzistuojančios pirmapradės tėvų meilės atspindys. Viskas kyla iš transcendentinės tikrovės. Neatsitiktinai „Vedāntasūtroje“ (1.1.2) pasakyta: *janmādy asya yataḥ* — „Aukščiausioji Absoliuti Tiesa yra tai, iš ko viskas kyla“. Jei meilė, siejanti vaikus ir tėvus, nebūtų būdinga Absoliučiai Tiesai, ji neegzistuotų ir materialiame pasaulyje.

Absoliuti Tiesa yra visa ko pradžia. Visa įvairovė, kurią regime materialiame pasaulyje, — tai dvasinio pasaulio įvairovės atšvaitas. Jei Absoliuti Tiesa būtų be įvairovės, mus supantis pasaulis nebūtų toks margas ir įvairus. Neteisūs tie, kurie teigia, kad Absoliuti Tiesa yra pilka ir bedvasė (*nirākāra*), kad jai nebūdinga įvairovė (*nirviśeṣa*).

Vis dėlto yra kategorija žmonių, — kalbu apie *māyāvādžius*, — kurie nusivylę iš šio materialaus pasaulio įvairovės kylančiomis

ydomis įsivaizduoja, jog dvasinis pasaulis yra impersonalus ir įvairovė apskritai jam nebūdinga. Impersonalistai suvokia esą Brahmanas, dvasia, bet jie nežino, kad *brahmajyoti*, dvasinėse sferose, egzistuoja nesuskaičiuojama daugybė planetų. Jie mano, kad *brahmajyoti* — galutinė tiesa. Impersonalistai nieko neišmano apie Vaikuṇṭhos planetas ir dėl savo suvokimo spragų bus priversti grįžti į materialaus pasaulio planetas. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.2.32) liudija:

ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninas
tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
āruhya-kṛcchreṇa paraṁ padaṁ tataḥ
patanty adho 'nādṛta yuṣmad aṅghrayaḥ

„Nors impersonalistai, galima sakyti, išsivadavę, jų sąmonė nėra visiškai gryna, nes jie abejingi Kṛṣṇos lotoso pėdoms. Nepaisant griežtų asketizmo pratybų, kuriomis impersonalistai siekia Brahmano būvio, jie negali išvengti nuopuolio ir grįžta į materialų pasaulį.“

Dvasinis kūnas ir dvasiniai žaidimai

Filosofai impersonalistai nepajėgia įžvelgti skirtumų tarp išoriškai panašaus materialaus ir dvasinio pasaulių gyvenimo. Maža to, jie nepajėgūs įžvelgti materialaus kūno ir Dievo pavidalo skirtybių. Jie įsitikinę, kad impersonalusis *brahmajyoti* (dvasinis spindėjimas, kurį skleidžia Viešpaties kūnas) yra Aukščiausioji Absoliuti Tiesa. *Māyāvādžiai* klysta, tardami, kad nužengęs Dievas, kaip ir mes, gyvenantys materialiame pasaulyje, įgyja materialų kūną. Ši samprata yra impersonalizmas, *māyāvādos* filosofija.

Dievas turi kūną, tačiau Jo kūnas ne materialus kaip mūsų. Dievo kūnas yra *sac-cid-ānanda-vigraha* — dvasinis, amžinas, kupinas palaimos ir išminties. Kiekvienas, suvokiantis Kṛṣṇos pavidalo viršbūtiškumą, pasieks tobulumą. Šią tiesą „Bhagavadgītoje“ (4.9) patvirtina Pats Kṛṣṇa:

janma karma ca me divyam
evaṁ yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so ′rjuna

„Nužengęs Aš neigyju materialaus kūno. Mano gimimas ir darbai yra grynai dvasinės prigimties. Kiekvienas, kuris iki galo tai suvokia, jau yra išsivadavęs.“ Savo motinai Yaśodai Kṛṣṇa buvo tikrų tikriausias vaikas. Kai ji neduodavo Kṛṣṇai sviesto, Jis viską versdavo aukštyn kojom, tarytum Jam jo reikėtų! Dievas gali apsireikšti žmogui kaip paprastas mirtingasis, ir vis dėlto Jis visad yra Aukščiausiasis Asmuo, Dievas.

Impersonalistui Dievas nepažinus, nes jis laiko Dievą paprastu žmogumi. „Bhagavad-gītoje“ (9.11) Kṛṣṇa vadina tai kvailybe: *avajānanti māṁ mūḍhāḥ* — „Tik kvailys laiko Mane paprastu žmogumi“. *Māyāvādis* teigs: „Tai juk vaikas. Kaip Jis gali būti Dievas?“ Net Brahmā ir Indra suabejojo Kṛṣṇos dievyste. „Argi gali tas berniūkštis būti Aukščiausiasis Viešpats?“ — dvejojo jie.— „Reikėtų Jį išbandyti“.

Pasitaiko ir apsišaukėlių, kurie pretenduoja į Dievus. Patikrinkime juos ir įsitikinsime, kokie jie „Dievai“. *Māyāvādžiai* tvirtina: „Aš esu Dievas, aš esu Kṛṣṇa, aš esu Rāma“. Pasakyti „aš — Kṛṣṇa“ arba „aš — Rāma“ nesunku, tačiau savo pretenzijų jie nepagrindžia darbais. „Jeigu tu — Rāma, parodyk savo aukščiausiąją galią! Rāma nutiesė tiltą per Indijos vandenyną. Ką padarei tu? Būdamas septynerių metų, Kṛṣṇa pakėlė Govardhanos kalvą. Kuo gali pasigirti tu?“ Mesdami iššūkį mes primename jiems Kṛṣṇos darbus. Šie nenaudėliai sako: „Visa tai — fantazijos, legendos“. Taip paprasčiausias žmogus ir pripažįstamas Rāma arba Kṛṣṇa. Šios kvailystės ir toliau nesiliauja, tačiau tie, kurie apsiskelbia Dievu, ir tie, kurie apsišaukėlį Juo pripažįsta, susilauks pelnyto atpildo. Dievu apsiskelbti gali kas tik netingi, ir visada atsiras kvailių, kurie tuo patikės, tačiau apsišaukėlio garbinimas niekam neišeis į naudą.

Kartą ir Viešpats Brahmā suabejojo, ar tik nebus Kṛṣṇa toks apsišaukėlis. Indijoje, Vṛndāvanos kaimelyje, atsirado berniūkštis, kurį visi laikė Aukščiausiuoju Dievu ir kuris darė neįmanomus dalykus. Brahmā nutarė Jį išbandyti. Jis pavogė Kṛṣṇos veršelius bei būrį Jo draugų ir juos paslėpė. Kai po metų Brahmā grįžo į Vṛndāvaną ir išvydo juos lyg niekur nieko tebežaidžiančius toje pat vietoje, jis suprato, kad Kṛṣṇa išsiskleidė Savo beribe galia ir sukūrė daugybės veršelių bei berniukų ekspansijas. Net berniukų motinos nesuprato, kad jų sūnūs yra Kṛṣṇos ekspansijos, nors pačios stebėjosi, kodėl kiekvieną vakarą, berniukams sugrįžus iš ganyklų, jas užplūsdavo vis stipresnis meilės jausmas. Brahmā nusilenkė Kṛṣṇai, pripažindamas Jo viršenybę, ir sudėjo puikias maldas, šlovinančias Viešpatį.

Panašiai nutiko ir Indrai. Jį visiškai suglumino Kṛṣṇos žodžiai, pasakyti tėvui Nandai Mahārājai: „Kam kelti auką Indrai, jeigu jis — Aukščiausiojo Viešpaties valdžioje?“ Kṛṣṇa neteigė Nandai Mahārājai: „Aš esu Aukščiausiasis Viešpats“. Jis sakė: „Indra yra Aukščiausiojo Viešpaties valioje, ir jis įpareigotas rūpintis, kad jums netrūktų vandens. Todėl nėra prasmės kelti jam *yajñą* [auką].“

Nesulaukęs aukos, Indra įtūžo ir nutarė pamokyti Vṛndāvanos gyventojus. Jis pasiuntė į Vṛndāvaną baisią liūtį, kuri truko septynias paras ir buvo beužtvindanti visą miestelį. Prapliupus lietui, Kṛṣṇa, septynmetis vaikas, pakėlė Govardhanos kalvą ir sukvietė visus Vṛndāvanos gyventojus drauge su gyvuliais po ja pasislėpti. Rūpindamasis Vṛndāvanos gyventojų saugumu, Kṛṣṇa, užmiršęs apie valgį ir poilsį, septynias dienas ir naktis laikė iškėlęs kalvą. Tada Indra suprato, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Asmuo, Dievas.

Pasakodama šias istorijas „Śrīmad-Bhāgavatam“ įspėja, kad *māyā*, išorinė Kṛṣṇos energija, kartais net pačiam Brahmai ir Indrai pateikia neišsprendžiamų galvosūkių, ką jau kalbėti apie mus.

Taigi Dievas kartais pasirodo mums kaip Dievas, o kartais — kaip paprastas mirtingasis, tačiau neišmanėliai impersonalistai Jo dieviškuosius žaidimus atmeta kaip legendą arba mitą. Jie arba netiki *śāstromis*, arba interpretuoja jų teiginius, vadovaudamiesi *ardha-kukkuti-nyāya*, „dedeklės paskuigalio logika“. Turėjęs žmogus vištą, kuri kasdien padėdavusi po auksinį kiaušinį. Žmogaus būta kvailio, ir jis taip pagalvojęs: „Ta višta tikrai gražaus pinigo man atneša, tik kad jos lesalas brangiai kainuoja. Ogi imsiu ir nupjausiu jai galvą — tada nereikės jos lesinti, ir auksiniai kiaušiniai man nieko nekainuos.“ Būtent taip *śāstras* supranta impersonalistai. „Ne, ne, kur tai girdėta! Šitą vietą išbrauksim“, — mintija impersonalistas. *Māyāvādžiams* labai patinka Kṛṣṇos žodžiai: „Matyk Mane visur ir visuose“, tačiau kai Jis sako: „Viską atmesk ir atsiduok Man“, — su tuo šie skystapročiai nenori sutikti. *Māyāvādžiai* pritaria tam, kas jiems paranku, o kas ne — jie atmeta. Tačiau *ācāryos śāstrų* šitaip nedarko. Kṛṣṇai išdėsčius „Bhagavad-gītą“, Arjuna tarė: „Viskas, ką Tu sakei, yra tiesa“.

Absoliuti Tiesa — žinojimo šaltinis

„Vedānta-sūtra“ yra autoritetingiausias Vedų veikalas, ir joje (1.1.2) pasakyta: *janmādy asya yataḥ* — „Absoliuti Tiesa yra visa ko pradžia ir šaltinis“. Žodis *janma* išvertus reiškia „gimimas“. Čia nėra ką interpretuoti — prasmė visiškai aiški. Viskas šiame materialiame pasaulyje gimsta iš Absoliučios Tiesos, kaip ir mūsų kūnas gimsta iš motinos įsčių. *Janmādy asya yataḥ* — viskas nuo pasaulio sukūrimo iki jo sunaikinimo glūdi Absoliučioje Tiesoje. Absoliuti Tiesa yra visa ko šaltinis, visa ko pradžia ir ramstis.

Kas būdinga pirminiam šaltiniui? „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.1.1) skelbia: *janmādy asya yato ′nvayād itarataś cārtheṣv abhijñaḥ svarāṭ* — „Pirminis visa ko šaltinis gali būti tik Aukščiausioji Sąmonė, tiesiogiai ir netiesiogiai suvokianti visą tikrovę“. Jis yra

Aukščiausioji Dvasia, Jis išmano viską, nes yra tobulas. Mes taip pat esame dvasia — dvasinės kibirkštys. Kai tik dvasinė kibirkštis patenka į motinos įsčias, ima formuotis būsimasis kūnas. Tai reiškia, kad dvasinė kibirkštis yra kūno ir visų jo dalių atsiradimo šaltinis. Nors kūną formuoja mūsų energija, mes nežinome, kaip vyksta kraujagyslių arba kaulų formavimosi procesas. Tai įrodo, kad mes nesame Dievas. O Kṛṣṇa žino viską. Absoliuti išmintis — būdingas Absoliučios Tiesos bruožas. „Aš žinau viską, kas vyko praeityje, kas vyksta dabar ir kas bus ateityje“, — tvirtina Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (7.26).

Absoliučią Tiesą suvokiame įgiję žinių iš dvasinio mokytojo, tačiau kyla klausimas: kaip Kṛṣṇa tapo viską suvokiančiu? Kokiu būdu Jis taip tobulai viską išmano? O išmano Jis viską todėl, kad yra visiškai savarankiškas (*svarāṭ*). Jam nereikia nieko iš nieko mokytis. Kai kurie nedorėliai mėgina suvokti savo „dievystę“ semdamiesi žinių iš *māyāvādžių*. Bet Kṛṣṇai nereikalingi jokie mokytojai — Jis ir be jų yra Dievas.

3 SKYRIUS

Paskutinei valandai artėjant

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Senis Ajāmila buvo labai atsidėjęs vaikui ir juo rūpinosi. Nerišli sūnaus kalba, pirmieji netvirti jo žingsniai Ajāmilai buvo tikra paguoda. Ar jis sėsdavo valgyti, ar gerti, — visada kviesdavosi prie savęs mažylį. Taip besirūpindamas Nārāyaṇa ir nuolat kartodamas jo vardą, Ajāmila nė nepastebėjo, kad priartėjo paskutinė valanda, kad mirtis jau visai šalia.

Ir kai atėjo laikas mirti, paikuolis Ajāmila negalėjo mąstyti apie nieką daugiau, vien tiktai apie savo sūnų Nārāyaṇą. („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.25–27)

Vaiko vardas

Posmuose aiškiai pasakyta, kad Nārāyaṇa buvo visai mažas — nemokėjo dar dorai kalbėti ir vaikščioti. Senis buvo labai atsidėjęs vaikui ir nepaprastai juo džiaugėsi. Mažylis vadinosi Nārāyaṇa, tad senio lūpose nuolat skambėjo šventas Nārāyaṇos vardas. Ir nors Ajāmila tardavo jį kreipdamasis į vaiką, ne į tikrąjį Nārāyaṇą, — Nārāyaṇos varde slypi tokia beribė galia, kad senasis Ajāmila šaukdamas Dievo vardu sūnų dvasiškai apsivalė. „Jeigu dėl vienokių ar kitokių priežasčių žmogui patinka šventas Viešpaties vardas (*tasmāt kenāpy upāyena manaḥ kṛṣṇe niveśayet*), — sako Śrīla Rūpa Gosvāmis, — jisai jau žengia išsivadavimo keliu“. Šiandieninėje Indijoje gyva tradicija suteikti vaikui Dievo vardą — Kṛṣṇa, Govinda, Nārāyaṇa. Tardami Kṛṣṇos, Govindos arba Nārāyaṇos vardą, tėvai dvasiškai apsivalo.

Mirties valandą Ajāmila šaukėsi Nārāyaṇos, galvodamas apie jauniausiąjį sūnų. Ajāmila buvo brahmano sūnus ir jaunystėje garbino Nārāyaṇą, kaip įprasta kiekvieno brahmano namuose. Ir nors nusidėjėlis Ajāmila šaukėsi sūnaus, sutelkus mintį į šventą Nārāyaṇos vardą jo atmintyje iškilo Nārāyaṇa, kuriam buvo ištikimas jaunystėje.

Antrojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ Giesmėje (2.1.6) paaiškinta, kaip svarbu atminti Nārāyaṇą mirties akimirką:

etāvān sāṅkhya-yogābhyāṁ
sva-dharma-pariniṣṭhayā
janma-lābhaḥ paraḥ puṁsām
ante nārāyaṇa-smṛtiḥ

„Aukščiausias tobulumas, kurį gali pasiekti žmogus nuodugniai tyrinėdamas materiją ir dvasią, siekdamas mistinių galių ar nepriekaištingai vykdydamas nurodytas pareigas, — tai gebėjimas paskutinę gyvenimo akimirką atminti Nārāyaṇą, Dievo Asmenį“.

Taigi, sąmoningai ar nesąmoningai, Ajāmila mirties akimirką vis dėlto kartojo Nārāyaṇos vardą ir pasiekė visišką tobulumą.

Mirtis — lemtinga gyvenimo akimirka

Kaip jau sakyta, visų svarbiausia — kokios mintys aplanko žmogų mirties akimirką. Jei labai pasitikime savimi: „Mirsiu — na ir kas? Didelio čia daikto!“ — mes negalėsime dvasiškai tobulėti. Kaip oras neša kvapą, žmogaus mintys mirties metu nusineša jį į kitą kūną. Jei žmogus išsiugdė *vaiṣṇavos*, tyro bhakto, sąmonę, jis išsyk eina į Vaikuṇṭhą. Jeigu jis mąsto kaip paprastas *karmis*, dirbantis dėl malonumo, po mirties jam teks likti materialiame pasaulyje ir kentėti.

Tarkim, aš esu verslo žmogus. Jei visą gyvenimą iki pat paskutinės dienos užsiimsiu verslu, tai, savaime suprantama, ir mirties metu mano mintys suksis apie verslą. Vienas Kalkutos verslininkas prieš mirtį domėjosi, kaip tvarkomi valdymo reikalai jo fabrike. Galimas daiktas, kitą gyvenimą jis gimė savo fabrike

žiurke. Tai visiškai tikėtina. Mintys, kilusios mirties akimirką, perneš mus į kitą kūną. Kṛṣṇa yra labai maloningas ir dovanoja mums kūną, kuris atitinka mūsų sąmonės būvį mirties akimirką: „Mąstai kaip žiurkė? Na ką gi, būk žiurke. Mąstai kaip tigras? Tai tapk tigru. Mąstai kaip Mano bhaktas? Ateik pas Mane.“

Kartodami Hare Kṛṣṇa, mes galime taip transformuoti savo sąmonę, kad visada atminsime Kṛṣṇą. Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (6.47) teigia: *yoginām api sarveṣāṁ mad-gatenāntar-ātmanā* — „Didžiausias iš *yogų* yra tas, kurio širdis visad su Manimi“. Svarbiausias Kṛṣṇos sąmonės judėjimo uždavinys — padėti žmonėms pasiekti visiškos Kṛṣṇos sąmonės būvį. Pasiekę jį, mirties akimirką prisiminsime Kṛṣṇą. Gyvenimo būdas lemia žmogaus sąmonę mirties akimirką. Tai dėsninga.

Išmintingas žmogus ruošiasi mirčiai, o kvailys mano, kad amžinai gyvens su žmona ir vaikais jaukiuose namuose. Iliuzijos apimtas žmogus mąsto: „Turiu sąskaitą banke, puikų namą ir šeimą, — aš saugus“. Tačiau nei banko sąskaita, nei namas, nei šeima mūsų neišgelbės. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (2.1.4) pasakyta:

dehāpatya-kalatrādiṣv
ātma-sainyeṣv asatsv api
teṣāṁ pramatto nidhanaṁ
paśyann api na paśyati

Pamišėlis galvoja: „Tvirtas kūnas, suaugę vaikai, gera žmona ir banko sąskaita — štai mano išsigelbėjimas“. Materialus pasaulis — tai mūšio laukas, o mes — tame lauke kovojantys kariai. Mūsų kariauna — tai vaikai, žmona, banko sąskaita, tautiečiai ir t.t. „Śrīmad-Bhāgavatam“ įspėja mus nepasikliauti tokiais silpnais kareiviais. Nors žmogus žino, kad kitados gyvenusių jo tėvų ir senelių jau nebėra tarp gyvųjų, jis nesupranta, kad toks likimas laukia kiekvieno, taip pat ir jo paties. Tai kaip jis apgins sūnų? Kaip sūnus apgins jį? Materialistui, kuriam lyg galvijui rūpi tik maistas, miegas, savisauga ir lytiniai malonumai, šie klausimai nekyla.

4 SKYRIUS

„Siela negimsta ir nemiršta…“

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Staiga Ajāmila pamatė tris nerangius šeriais apėjusius padarus, išsigimėliškais kūnais, žiauriais perkreiptais veidais. Su virvėmis rankose, jie įžengė išsivesti jį Yamarājos buveinėn. Mažylis, kurį Ajāmila labai mylėjo, žaidė šalimais, ir išvydęs juos Ajāmila paklaikęs ėmė šauktis sūnaus. Taip, su ašaromis akyse, Ajāmila ištarė šventą Nārāyaṇos vardą. („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.28 – 29)

Troškimas išvengti mirties

Mirties akimirką žmonės, ypač nusidėjėliai, labai išsigąsta ir karštligiškai trokšta išsigelbėti. Sielai, žinoma, negresia mirtis (*na hanyate hanyamāne śarīre*), tačiau iš vieno kūno į kitą pereinama labai skausmingai. Mirties metu skausmas esti toks stiprus, kad gyva būtybė nebegali ilgiau pasilikti savo kūne. Kartais, kai gyvenimas žmogui virsta kančia, jis nusižudo. Bet savižudybė yra nuodėmė, ir pagal *karmos* dėsnį ją įvykdžiusiojo laukia bausmė.

Mirdamas Ajāmila išvydo tris nuožmius, siaubą keliančius padarus su virvėmis rankose; jie buvo apaugę styrančiais šeriais, jų plaukai buvo išdrikę į visas puses. Tai buvo Yamarājos tarnai, Yamadūtos, atėję išplėšti Ajāmilą iš kūno ir temptis į Yamarājos teismą. Kartais mirštantis žmogus pamatęs Yamadūtas šaukia iš baimės. Ajāmilą taip pat sukaustė siaubas.

Ajāmilai labai pasisekė, nes šaukdamasis sūnaus jis ištarė

šventą Nārāyaṇos vardą, todėl prie jo mirties patalo įkandin Yamadūtų atskubėjo ir Nārāyaṇos pasiuntiniai, Viṣṇudūtos. Išsigandęs Yamarājos virvių, Ajāmila su ašaromis akyse ištarė šventą Viešpaties vardą, nors iš tikrųjų jis šaukėsi ne Viešpaties Nārāyaṇos, o savo sūnaus.

Kaip Kṛṣṇa ir Jo bhaktai ateina į šį pasaulį ir iš jo išeina

Kitas paklaus: „Miršta bhaktai, miršta ir paprasti žmonės. Koks čia skirtumas?“ O skirtumą paaiškintų toks pavyzdys. Katė pačiumpa žiurkę ir nešasi ją dantyse, bet lygiai taip įsikandusi ji neša ir kačiukus. Dantys tie patys, tačiau kačiukams patogu ir saugu, o žiurkė jaučiasi pakliuvusi į mirties nasrus. Analogiškai ir bhaktai, atėjus mirties valandai, keliauja į dvasinę karalystę, Vaikuṇṭhą, o paprastus nusidėjėlius Yamarājos pasiuntiniai Yamadūtos nusitempia į pragaro sferas. Toks likimas laukė ir Ajāmilos.

„Bhagavad-gītoje“ (4.9) Kṛṣṇa sako: *janma karma ca me divyam* — „Mano nužengimas į šį pasaulį ir pasitraukimas iš jo — tai dvasinis, transcendentinis aktas“. Kokiu tikslu Kṛṣṇa ateina į materialų pasaulį? Į šį klausimą Jis atsako ankstesniame posme (Bg. 4.8):

paritrāṇāya sādhūnāṁ
vināśāya ca duṣkṛtām
dharma-saṁsthāpanārthāya
sambhavāmi yuge yuge

„Epocha po epochos Aš Pats nužengiu, kad išlaisvinčiau teisuolius, sunaikinčiau nedorėlius ir atkurčiau religijos įstatymus“. Dievas turi vienintelį rūpestį — apginti ištikimus bhaktus ir susidoroti su demonais. Štai kodėl Viešpats Viṣṇu vaizduojamas su ginklais — vėzdu bei *cakra* (disku), — kuriais gina bhaktus, ir lotoso žiedu bei kriaukle, kuriais bhaktus laimina.

Kṛṣṇos bhaktai, siųsti Viešpaties į materialų pasaulį skelbti Jo šlovės, kaip ir Pats Viešpats, nusileidžia į šį pasaulį ir išeina iš jo transcendentiškai. *Vaiṣṇavoms*, arba Viṣṇu (Kṛṣṇos) atsidavusiems tarnams, atėjimas į šį pasaulį ir pasitraukimas iš jo yra šventas aktas. Štai kodėl abiejų sukakčių proga mes rengiame jų garbei šventes.

Iš tikrųjų net paprastos gyvos būtybės niekada negimsta ir nemiršta, juolab Kṛṣṇa ir Jo bhaktai. Dažnai ateistai sako, kad Dievas miręs. Jie nežino, kad net mažiausioji gyva būtybė nemirtinga. Tad ar gali būti, kad mirtų Dievas? „Bhagavad-gītā“ vadina ateistus *mūḍhomis* — kvailiais ir nenaudėliais. Jie nieko neišmano, bet dedasi išsimokslinusiais žmonėmis ir tauškia niekus, kurie neduoda nieko gera nei jiems, nei visuomenei.

Išsivadavimas medituojant Kṛṣṇą

Nors visą gyvenimą Ajāmila gyveno nuodėmingai, mirties metu jis, šiaip ar taip, mąstė apie Nārāyaṇą, Kṛṣṇą, ir jam išsyk atsirado galimybė išsivaduoti. Mąstyti apie Kṛṣṇą gali kiekvienas. *Gopės*, Kṛṣṇos draugės piemenaitės, meditavo Kṛṣṇą paskatintos jausmo, kuris neišmanančiam žmogui gali būti panašus į aistrą. Śiśupāla tūžo ant Kṛṣṇos ir negalėjo net trumpam Jo užmiršti, o Kaṁsa prisiminė Kṛṣṇą drebėdamas iš baimės. Kaṁsa ir Śiśupāla buvo demonai, tačiau Kṛṣṇa dovanojo jiems išvadavimą, nes jie mąstė apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį visą savo gyvenimą ir atminė Jį mirties valandą.

Žinoma, geriausia galvoti apie Kṛṣṇą palankiai. *Bhakti*, atsidavimo tarnystė, — tai palankus nusiteikimas Kṛṣṇos atžvilgiu. Śiśupāla ir Kaṁsa nebuvo bhaktai: *bhaktu* vadiname tą, kuris yra palankus Kṛṣṇai. Tačiau Kṛṣṇa nesikrato ir tų, kurie Jam priešiški. Kṛṣṇa toks maloningas, kad kiekvienas, kuris nuolat apie Jį mąsto, tegu ir kaip apie savo priešą, tampa didžiausiu iš *yogų* ir išsivaduoja. Taigi net didieji Kṛṣṇos priešai Kaṁsa ir Śiśupāla pasiekė rezultatų, kurie įgyjami tik per *yogos* pratybas ir asketizmo praktiką. Į impersonalų Brahmano švytėjimą (*brahmajyoti*)

įsilieja ne tik didžiausieji mokslo vyrai (*jñāniai*), kurie dėjo daug pastangų, kad pasiektų Brahmaną, bet ir tie, kurie negalėjo užmiršti Kṛṣṇos iš neapykantos. Jie taip pat patenka į dvasinį švytėjimą. Išeitų, kad *jñānių* tikslą pasiekia ir Kṛṣṇos priešai. Bet tai nėra didžiausias laimėjimas.

Gyva būtybė gali kurį laiką išsilaikyti Brahmano švytėjime (*brahmajyoti*) kaip dvasinės šviesos dalelytė. Saulės šviesą sudaro daugybė mažiausių šviesos dalelių, kurios gretintinos su gyvomis būtybėmis, galinčiomis egzistuoti *brahmajyoti* kaip mažiausios dvasinės šviesos dalelytės. Tačiau jos pasmerktos vėl nusileisti į materialią kūriniją. Gyvoms būtybėms įgimtas laimės troškimas, bet impersonalioje būtyje nėra džiaugsmų. Išsiilgusi džiaugsmo, gyva būtybė priversta grįžti į materialų pasaulį. Taigi egzistuoja labai didelė tikimybė, kad gyva būtybė, pasinėrusi į Brahmano švytėjimą, patirs nuopuolį.

Kṛṣṇos bhaktai nesiekia išsivaduoti. Vienintelis jų tikslas — su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai, nesvarbu kur — materialiame ar dvasiniame pasaulyje. Ir vis dėlto Kṛṣṇos malone jie išsivaduoja. Jie pasikelia į Goloka Vṛndāvanos planetą, į Kṛṣṇos buveinę, kur nėra materialių negandų — gimimo, mirties, senatvės ir ligų. Taigi bhakto likimas iš esmės skiriasi nuo impersonalistų ar *jñānių* likimo. Bhaktas — labai iškilni asmenybė. Kaip ir impersonalistas bei *jñānis*, jis perskrodžia Brahmano švytėjimą, tačiau juo nesusižavi. Jį vilioja Vaikuṇṭhos planetos, o labiausiai — Goloka Vṛndāvana, kur, apsuptas Savo palydovų, amžinai viešpatauja Aukščiausiasis Asmuo, Dievas.

2

Viṣṇudūtos meta iššūkį Yamadūtoms

5 SKYRIUS

Viṣṇudūtos skuba į pagalbą

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Garbusis karaliau, išgirdę iš Ajāmilos lūpų šventą savo valdovo vardą, kurį Ajāmila, baisiausiai išsigandęs, ištarė be jokių nusižengimų, Viṣṇudūtos — Viṣṇu pasiuntiniai — akimirksniu atsirado šalia mirštančiojo. Yamarājos pasiuntiniai jau plėšė sielą iš Ajāmilos širdies, bet, nuaidėjus griausmingiems Viṣṇudūtų balsams, ūmai atšlijo. („Śrīmad-Bhāgavatam" 6.1.30–31)

Viešpaties pasiuntinių pasirodymas

Mirties valdovo Yamarājos pasiuntiniai Yamadūtos atskubėjo pasiimti su savimi Ajāmilos, kuris šaukėsi sūnaus Nārāyaṇos: „Nārāyaṇa, sūneli, ateik! Aš mirštu!" Kṛṣṇa yra be galo maloningas: vos išgirdęs mirštantį Ajāmilą tariant „Nārāyaṇa!", Jis tuojau išsiuntė Savo padėjėjus Viṣṇudūtas jo gelbėti.

Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura yra pažymėjęs, kad Viṣṇudūtos atskubėjo pas Ajāmilą, išgirdę iš jo lūpų šventą savo valdovo Nārāyaṇos vardą. Jie nesvarstė, kodėl jis kartojo šį vardą. Nors jį tardamas Ajāmila galvojo ne apie Viešpatį, o apie savo sūnų, Viṣṇudūtos vis tiek atskubėjo jo ginti. Tardamas šventą Viešpaties vardą, žmogus šlovina Viešpatį. Tačiau Ajāmila kartojo šventą Nārāyaṇos vardą ne siekdamas pašlovinti Viešpatį, o iš meilės sūnui. Ir vis dėlto nuoširdi tarnystė Viešpačiui jaunystės metais jį išgelbėjo, ir dabar jis kartojo šventą vardą kaip Viešpaties bhaktas, be jokių įžeidimų. To pakako, kad jis išpirktų visas nuodėmes ir susilauktų Viṣṇudūtų paramos.

Nārāyaṇos vardas toks galingas, kaip ir Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo Nārāyaṇa, Kṛṣṇa. Čia glūdi *nāma-saṅkīrtanos*, Dievo vardo kartojimo, paslaptis. Kartodami šventą Kṛṣṇos vardą, mes išsyk sueiname į sąlytį su Pačiu Kṛṣṇa, nes Viešpaties vardas nematerialus; jis dvasinis, absoliutus. Kitaip sakant, tarp Kṛṣṇos ir Jo vardo nėra skirtumo.

Yamadūtos kėsinasi išplėšti Ajāmilos sielą

Atskubėję prie mirtimi besivaduojančio Ajāmilos, Viṣṇudūtos grėsmingai užsipuolė Yamadūtas: „Ką jūs darote? Nedrįskite! Jūs neturite teisės vestis šio žmogaus pas Yamarājį!“

Vaiṣṇavą, tą, kuris nusilenkė prie Viešpaties Viṣṇu lotoso pėdų, visada sergsti Viešpaties Viṣṇu pasiuntiniai. Vos tiktai Ajāmila ištarė šventą Nārāyaṇos vardą, Viṣṇudūtos kaipmat atsirado prie jo, įsakė Yamadūtoms atsitraukti ir pagrasino juos nubausti, jei nepaklausys ir bandys išplėšti Ajāmilos sielą iš širdies. Yamarājos pasiuntinių galioje — teisti visas nuodėmingas gyvas esybes, bet Viešpaties Viṣṇu pasiuntiniai gali nubausti net patį Yamarājį, jeigu jis padarys ką bloga *vaiṣṇavai*.

Šiuolaikiniai mokslininkai materialiais prietaisais negali aptikti kūne glūdinčios sielos, tačiau „Śrīmad-Bhāgavatam“ juodu ant balto parašyta, kad siela glūdi pačiame širdies centre (*hṛdaya*); Yamadūtos taikėsi išplėšti Ajāmilos sielą iš jo širdies. Širdis yra kūno mechanizmo dalis. „Bhagavad-gītoje“ (18.61) Viešpats sako:

īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ
hṛd-deśe 'rjuna tiṣṭhati
bhrāmayan sarva-bhūtāni
yantrārūḍhāni māyayā

„Aukščiausiasis Viešpats glūdi visų širdyse, o Arjuna. Jis vadovauja gyvoms būtybėms, tūnančioms kūne, kurį tarytum mašiną sudaro materiali energija“. Žodis *yantra* reiškia „mašina“. Kūno mašinos „vairuotojas“ — individuali siela. Ji yra kūno vadovas

ir savininkas, tačiau aukščiausias vadovas ir savininkas — Supersielos pavidalo Dievo Asmuo.

Gyva būtybė gauna kūną, kurio nusipelnė praeitą gyvenimą, *māyai* tarpininkaujant; atsižvelgdama į šio gyvenimo darbus *māyā* suformuoja jos būsimą kūną. Atėjus mirties valandai, gyvai būtybei parenkamas naujas kūnas, ir individuali siela drauge su Supersiela persikelia į savo naują „mašiną“. Taip siela keliauja iš kūno į kūną — vyksta persikūnijimo procesas.

Prieš persikeliant iš vieno kūno į kitą, nuodėmingą sielą Yamarājos pasiuntiniai nusitempia į pragarą, kad ji apsiprastų su sąlygomis, kuriomis jai teks gyventi gavus naują kūną.

6 SKYRIUS

Dvasinio dangaus gyventojai

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Viṣṇudūtoms pastojus kelią, saulės dievo sūnaus Yamarājos pasiuntiniai ėmė klausinėti: „Kas jūs, kad drįsote pasipriešinti Yamarājai? Kam jūs tarnaujate? Iš kur atėjote ir kodėl draudžiate mums pasiimti Ajāmilą? Gal jūs rojaus planetų pusdieviai, dievaičiai, o gal — iškiliausieji bhaktai? Jūsų akys — tarsi lotoso žiedlapiai. Geltonais šilko apdarais, su lotoso girliandomis, su dailiais šalmais ant galvų ir su auskarais ausyse, jūs spindite žvalumu ir jaunyste. Keturiose ilgose savo rankose jūs laikote lankus, strėlines ir kardus, vėzdus, kriaukles, diskus ir lotoso žiedus. Nuo jūsų sklinda akinanti šviesa, išsklaidžiusi čia tvyrojusią tamsą. Bet sakykit, kodėl jūs mums trukdot?“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.32–36)

Dieviškasis įsikišimas

Už savo nuodėmes Ajāmila pateko Yamarājos, aukščiausiojo teisėjo, įgalioto svarstyti gyvų būtybių nuodėmes, žinion. Ir kai Yamarājos pasiuntiniams buvo uždrausta jį pasiimti, jie nustebo, nes lig tol niekas visuose trijuose pasauliuose nebuvo sutrukdęs jiems vykdyti savo pareigų.

Iš Vaikuṇṭhos nusileidę Viṣṇudūtos atrodė labai neįprastai: jie buvo keturrankiai. Yamarājos tarnai sutiko juos su derama pagarba. Jie nežinojo, iš kokios planetos Viṣṇudūtos atvyko, todėl

ėmė spėlioti: „Jūs turbūt nusileidote iš dangaus planetų. Tačiau kodėl jūs kišatės į mūsų reikalus? Mes — Yamadūtos, ir mūsų pareiga — suimti nusidėjėlius. Visas Ajāmilos gyvenimas — vienos nuodėmės, todėl dabar, išmušus paskutinei jo valandai, mes įgalioti nuvesti jį pas Yamarāją, saulės dievo Vivasvāno sūnų. Tad kodėl jūs mums trukdote?“

Reikšmingiausias žodis trisdešimt antrajame posme — *siddha-sattamāḥ*, „tobuliausias iš tobuliausiųjų“. „Bhagavad-gītoje“ (7.3) pasakyta: *manuṣyāṇāṁ sahasreṣu kaścid yatati siddhaye* — iš milijonų žmonių gal tik vienas siekia tapti *siddha*, tobulas, kitaip sakant, dvasiškai susivokęs. Dvasiškai susivokęs žmogus žino, kad jis yra ne kūnas, o dvasinė siela (*ahaṁ brahmāsmi*). Šiais laikais toks žmogus — retenybė, tačiau tas, kuris vis dėlto suvokia, kad jis ne kūnas, yra pasiekęs tobulumą ir vadinamas *siddha*. Kai žmogus supranta esąs neatsiejama Aukščiausiosios Sielos dalelė ir su atsidavimu ima Jai tarnauti, jis tampa *siddha-sattama*. Ir jam atviras kelias į Vaikuṇṭhą, Kṛṣṇaloką. Taigi žodis *siddha-sattama* nurodo tyrą Viešpaties bhaktą.

Yamadūtos — Yamarājos (vieno iš *siddha-sattamų*) tarnai, todėl jie žinojo, kad *siddha-sattama* pranoksta pusdievius, dievaičius ir, žinoma, visas kitas šio materialaus pasaulio gyvas esybes. Štai kodėl Yamadūtos klausė, kuo remdamiesi Viṣṇudūtos trukdo jiems vykdyti Yamarājos, iškilnios sielos, nurodymus.

Reikia pasakyti, kad Ajāmila dar nebuvo miręs, nes Viṣṇudūtų įsikišimas sutrukdė Yamadūtoms išplėšti sielą iš jo širdies. Kol Yamadūtos ir Viṣṇudūtos ginčijosi, Ajāmila buvo tarp gyvenimo ir mirties. Kam atiteks jo siela, priklausė nuo ginčo baigmės.

Dvasinis grožis

Viṣṇudūtos buvo labai panašūs į Viešpatį Viṣṇu. Yamadūtos, gyvendami nusidėjėlių pasaulyje, niekada lig tol nebuvo jų matę. Todėl, išvydę šias nuostabaus grožio būtybes, jie labai nustebo ir taip prakalbo: „Jūsų išorė byloja apie jūsų kilnumą, ir jūs kupini dangiškų galių. Nuo jūsų sklindanti šviesa išsklaidė tamsą,

gaubiančią šį pasaulį. Bet kodėl jūs norite sutrukdyti mums atlikti savo pareigą?“ Vėliau mes dar sužinosime, kodėl Yamarājos pasiuntiniai Yamadūtos supainiojo Ajāmilą su nusidėjėliu. Nors visas Ajāmilos gyvenimas buvo nuodėmingas, nuolat kartodamas šventą Nārāyaṇos vardą, jis dvasiškai apsivalė, o šito Yamadūtos neįvertino.

Viṣṇudūtų kūnai švytėjo todėl, kad jie nusileido iš dvasinio pasaulio, kur viskas skleidžia šviesą. Pats Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (15.6) sako: *na tad bhāsayate sūryo na śaśāṅko na pāvakaḥ* — „Mano buveinę apšviečia ne saulė, mėnuo, ugnis ar elektros energija“. Iš kur atsirado Viṣṇudūtos, Yamadūtos nežinojo, tačiau buvo akivaizdu, kad jie — ypatingos būtybės. Jų kūnai švytėte švytėjo, jie buvo keturrankiai ir nepaprastai gražūs.

Šie posmai tiksliai aprašo Vaikuṇṭhos gyventojų apdarą ir išorės bruožus. Juos puošia geltono šilko drabužiai ir girliandos, o keturiose rankose kiekvienas jų laiko diską, gėlę, vėzdą ir kriauklę. Jie labai panašūs į Viešpatį Viṣṇu, tačiau neturi vienos į akį krintančios detalės — Kaustubhos brangakmenio, kuris žėri tik ant Viešpaties krūtinės. Vaikuṇṭhos gyventojai išoriškai labai panašūs į Nārāyaṇą, nes yra pasiekę *sārūpyos* išsivadavimą, ir vis dėlto jie elgiasi kaip tarnai. Visi Vaikuṇṭhalokos gyventojai puikiausiai žino, kad jų valdovas yra Nārāyaṇa, Kṛṣṇa, o jie — Viešpaties tarnai. Visi jie yra dvasiškai susivokusios, amžinai laisvos sielos, *nitya-muktos*. Nors teoriškai Vaikuṇṭhos gyventojas galėtų apsiskelbti Nārāyaṇa, jis niekada to nepadarys, nes yra visiškai įsisąmoninęs Kṛṣṇą ir ištikimai tarnauja Viešpačiui. Tam didžiausios įtakos turi visas Vaikuṇṭhalokos dvasinis klimatas. Dalyvaudamas Kṛṣṇos sąmonės judėjime, išmokęs ištikimai tarnauti Viešpačiui Kṛṣṇai, žmogus irgi visad gyvena Vaikuṇṭhalokoje ir su materialiu pasauliu neturi jokių sąsajų.

Anapus materialaus pasaulio

Mums, egzistuojantiems materialaus pasaulio nelaisvėje, dvasinis pasaulis tolimas ir nesuvokiamas. Tačiau jis realiai egzistuoja.

Viešpats Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ (8.20): *paras tasmāt tu bhāvo ′nyo* — „Anapus žemesniojo, materialaus pasaulio egzistuoja kitas, aukštesnysis“. Materialioji gamta — tai vienas iš pasaulių, kurį sudaro milijonai visatų, susispietusių atokiame dvasinio dangaus kampelyje. Mes negalime pasakyti, kaip plačiai išsidriekusi viena mūsų visata, kurioje yra nesuskaičiuojama daugybė planetų; o visatų materialioje kūrinijoje — milijonų milijonai. Materiali kūrinija tesudaro vos ketvirtadalį visos būties. Kitaip sakant, visa materiali kūrinija tėra ketvirtoji Kṛṣṇos energijos dalis. Kiti trys ketvirtadaliai tenka dvasiniam dangui. Vargšai žmonės mano, kad be mūsų planetos daugiau niekas neegzistuoja, tačiau ši jų mąstysena varliška — geriau nepavadinsi. Varlė, tūnanti šulinyje, be jo daugiau nieko nemato ir apie viską sprendžia pagal savo šulinį. Papasakok jai apie vandenyną, — ji vis tiek negalės įsivaizduoti jo platybių. Varliško mentaliteto žmonės irgi samprotauja: „Dievas yra šitoks ir anoks“, „Dievo karalystė atrodo taip ir anaip“ arba: „Aš esu Dievas“, „Dievo nėra“. Bet visa tai — gryniausios kvailystės.

7 SKYRIUS

Įžvalgos galia

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Yamarājos pasiuntiniams taip tarus, Vāsudevos tarnai nusišypsojo ir žemais tarsi padangės dundesys balsais prakalbo: „Jei jūs išties Yamarājos tarnai, sakykite, kokia religijos įstatymų prasmė ir kokie bedievystės požymiai? Kaip baudžiami nusidėjėliai? Ir kas iš tikrųjų vertas bausmės? Ar visi žmonės, veikiantys dėl malonumo, jos nusipelno?“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.37–39)

Kas žinotina dharmos atstovams

Yamadūtos papriekaištavo Viṣṇudūtoms: „Jūs esate nepaprastos asmenybės, bet nederėtų kištis į mūsų reikalus“. Yamadūtas labiausiai nustebino tai, kad Viṣṇudūtos, tokios iškilnios sielos, stojo prieš Yamarājos valią. O Viṣṇudūtos, savo ruožtu, nustebo, kad Yamadūtos, nors ir skelbėsi esą Yamarājos, aukščiausiojo religijos įstatymų žinovo, tarnai, tų įstatymų neišmanė. Viṣṇudūtos šypsojosi, galvodami: „Kokius niekus jie čia paisto? Jeigu jie iš tikrųjų yra Yamarājos tarnai, turėtų žinoti, kad Ajāmilos nevalia liesti.“

Viṣṇudūtos griežtai prabilo: „Jūs sakotės atstovaują Dharmarājai [Yamarājai], mirties valdovui bei religijos saugotojui, ir kaltinate mus, kad kišamės į jums patikėtus reikalus. Tai gal paaiškinsite, kas yra *dharma*, religija, ir kas yra *adharma*, bedievystė? Jeigu iš tikrųjų esate Yamarājos atstovai, turite žinoti atsakymą į šį klausimą.“

Viṣṇudūtų klausimas išties labai reikšmingas. Tarnas turi žinoti, ko iš jo nori šeimininkas. Yamarājos tarnai teigė vykdą

Yamarājos nurodymus, ir šioje situacijoje Viṣṇudūtos pasielgė labai sumaniai, paraginę juos paaiškinti religijos ir bedievystės esmę. *Vaiṣṇava* gerai tai išmano, nes yra puikiai susipažinęs su Aukščiausiojo Dievo Asmens nurodymais. Aukščiausiasis Viešpats sako: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* — „Atmesk visas religijas ir atsiduok Man“. Taigi religijos esmė — atsiduoti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Tie, kurie, užuot nusilenkę Kṛṣṇai, pasidavė materialios gamtos diktatui, yra bedieviai, nesvarbu, kokią padėtį visuomenėje jie beužimtų. Jie neišmano religijos įstatymų ir nenusilenkia Kṛṣṇai, todėl yra niekšai ir nusidėjėliai, žemiausieji iš žmonių, kvailiai ir nemokšos. Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (7.15) sako:

na māṁ duṣkṛtino mūḍhāḥ
prapadyante narādhamāḥ
māyayāpahṛta-jñānā
āsuraṁ bhāvam āśritāḥ

„Man nenusilenkia tiktai didžiausi kvailiai ir nenaudėliai, demoniškos prigimties bedieviai, žemiausieji iš žmonių, kurių protą yra aptemdžiusi iliuzija“.

Viṣṇudūtos pateikė tikrai gerą klausimą. Jei žmogus kažkam atstovauja, jis turi gerai žinoti atstovaujamojo siekius. Todėl bhaktai, dalyvaujantys Kṛṣṇos sąmonės judėjime, turi būti gerai susipažinę su Kṛṣṇos ir Viešpaties Caitanyos uždaviniais bei Kṛṣṇos sąmonės filosofija, — priešingu atveju jie atrodys kvailai.

Viešpats Caitanya Mahāprabhu yra pasakęs: *yei kṛṣṇa-tattva-vettā, sei 'guru' haya* — „Pirma reikia pažinti Kṛṣṇą ir tik tada imtis *guru* vaidmens“. *Guru* gali būti ne kiekvienas. Todėl Viṣṇudūtos metė iššūkį Yamadūtoms: „Jei jūs iš tikrųjų atstovaujate Dharmarājai, paaiškinkite, kas yra religija ir kas — bedievystė“. Religijos tiesų išmanymas — tai kriterijus, kuriuo remiantis galima nustatyti, kas yra tikras religijos atstovas. Bet kokio perėjūno negalima laikyti religingu žmogumi ar *guru*. Visuomenėje

klestintis neišmanymas daugeliui davė akstiną pasivadinti Dievu ir *dharmos* vardu skelbti visokias nesąmones. Tą, kuris skelbiasi Dievu ar sakosi, kad mistinės *yogos* pagalba yra Juo tapęs, reikėtų išbandyti. Amerikoje vienas apsišaukėlis teigė: „Aš esu Dievas, jūs taip pat galite Juo tapti“ ir surinko didžiulį būrį mokinių. Kartą jam ėmė skaudėti dantį, ir aš jo paklausiau: „Koks gi tu Dievas, jei šitaip kenti dėl danties skausmo?“ Tik pakvaišėlis arba apgavikas gali teigti esąs Dievas.

Pareigūnai, vykdantys teisingumą

Įgaliotasis bausti turėtų būti labai apdairus. Gyvų būtybių — nesuskaičiuojama daugybė. Didesnioji jų dalis gyvena dvasiniame pasaulyje ir yra *nitya-muktos*, amžinai laisvos sielos. Laisvoms būtybėms negresia joks teismas. Tiktai maža gyvų esybių dalis, gal koks ketvirtadalis, gyvena materialiame pasaulyje, ir dauguma jų — 8 000 000 iš 8 400 000 — yra žemesnių negu žmogus gyvybės formų. Jos yra nebaustinos, nes egzistuoja visiškai paklusdamos materialios gamtos dėsniams. Žmonės — gyvos būtybės, turinčios tobulesnę sąmonę, — atsako už savo veiksmus, bet ne visi žmonės yra baudžiami. Bausmės susilaukia tik nusidėjėliai; doriesiems ji negresia. Štai kodėl Viṣṇudūtos teiravosi, kokiais kriterijais vadovaudamasis Yamarāja sprendžia, ką reikia bausti ir ko ne. Kokiu pagrindu žmogus turi būti teisiamas? Ir koks esminis teisminio persekiojimo principas? Štai ką norėjo sužinoti Viṣṇudūtos.

Vykdydami Yamarājos, neklystančiojo, įsakymus, Yamadūtos jautėsi teisūs. Tai, kad teisėjas skiria bausmę įstatymo pažeidėjams, visai nereiškia, kad teisėjas pats yra nusikaltėlis. Jis atstovauja valstybės institucijoms. Analogiška padėtis: nors Yamarāja valdo pragaro sritis ir turi reikalų su nusidėjėliais, jis nuosekliai ir nepriekaištingai vykdo savo valdovo Kṛṣṇos valią, yra Jo vietininkas.

Teisingumo organų pareigūnas turi išmanyti įstatymus ir jų

pagrindu suiminėti įstatymų pažeidėjus. Jeigu jis čiuptų visus po ranka pakliuvusius, jis pats būtų nusikaltėlis. Jis neturi teisės suiminėti įstatymų besilaikančių piliečių. Taip ir Yamadūtos negali vestis į Yamarājos teismą visų kas pakliuvo. Jie suima tik bedievius ir baudžia juos už nuodėmingus darbus. Yamarāja atskirai įspėjo Yamadūtas nesiartinti prie *vaiṣṇavų*.

Tačiau Ajāmila buvo didelis nusidėjėlis, ir Yamadūtos negalėjo suprasti, kodėl jis turėtų išvengti Yamarājos teismo.

Bhaktai ir demonai

Materialiame pasaulyje gyvena dviejų kategorijų žmonės: vieni tarnauja Dievui ir vadinasi *devos* arba *suros*, kiti tarnauja *māyai* (iliuzijai) ir vadinasi *asuros*.

O štai dvasiniame pasaulyje yra tik vienos kategorijos gyvos būtybės, — ten visi yra Dievo tarnai. Neveltui dvasinį pasaulį vadina absoliučiu. Dvasiniame pasaulyje nėra nesantarvės, nes centrinė figūra ten — Kṛṣṇa, Dievas; kiekvienas ten tarnauja Jam iš meilės, o ne kaip samdomas tarnas. Samdyto tarno uolumas matuojamas užmokesčiu, tačiau Vaikuṇṭhoje mokamų tarnų nėra. Visi jos gyventojai yra laisvi ir gyvena prabangoje, kaip Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, ir vis dėlto jie Viešpaties tarnai. Materialiame pasaulyje žmonės tarnauja verčiami būtinybės, o dvasiniame pasaulyje tarnaujama iš meilės. Ten nieko netrūksta — dvasinis pasaulis tobulas. „Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad dvasiniame pasaulyje auga troškimų medžiai *kalpa-vṛkṣos*, kurie patenkina visus norus.

Materialiame pasaulyje tarnauti verčia būtinybė. Kas netarnauja, tas priverstas badauti. Net ir karalius čia negali dykinėti — juolab neturtingas žmogus. Aukščiausiojo Viešpaties valdoma materiali energija priverčia mus šokti pagal jos dūdelę. Šeimininkas įsako šuniui: „Tarnauk“, ir šuo stojasi ant užpakalinių kojų, nes žino, kad nepaklausęs liks alkanas.

Visos ir materialaus, ir dvasinio pasaulio gyvos būtybės yra

tarnai, tačiau materialiame pasaulyje jos vaizduojasi esančios padėties viešpačiai. Šeimos galva mintija: „Aš esu žmonos ir vaikų šeimininkas“, nors pats iš tikrųjų tarnauja šeimos nariams. Šalies vadovas galvoja: „Aš — karalius“ arba „Aš — prezidentas“, bet iš esmės jis tėra šalies gyventojų tarnas. Tarnystė yra jo funkcija, ir nepatenkinęs gyventojų lūkesčių jis bus nušalintas arba pralaimės naujus rinkimus.

Visi materialaus pasaulio gyventojai stengiasi tapti jo viešpačiais, todėl įvairiais lygiais vyksta nuožmi kova tarp apsišaukėlių „Dievų“, tarp šalių vadovų ir netgi tarp draugų bei šeimos narių. Šioje iliuzinėje kovoje dėl valdžios laimėtojų nebūna. Mahātmą Gandhį visi labai gerbė ir laikė nacijos tėvu, bet jis tebuvo tik tarnas, ir kai kažkam neįtiko, jį nužudė. Prezidentas Kennedis, kaip ir Mahātmā Gandhis, buvo labai populiarus, tačiau kažkas įžvelgė trūkumų jo darbe, ir jis taip pat buvo nužudytas. Materialiame pasaulyje niekas nėra šeimininkas. Visi mes tarnaujame — arba *māyai* (iliuzijai), arba Dievui.

Valstybės įstatymai privalomi visiems. Nusikaltėlis, paveiktas iliuzijos, mano, kad jam įstatymai negalioja. Tačiau, sučiuptas ir uždarytas į kalėjimą, jis yra priverstas paklusti valstybės įstatymams. Pasirinkimo jis neturi. Lygiai taip visi mes esame Dievo tarnai, bet demoniški žmonės (*asuros*) ignoruoja Dievą ir Jo įstatymus. Šie nenaudėliai mano, kad Dievo nėra arba Dievas yra visi žmonės, ar kad jie patys yra Dievas. Tačiau ir tokie „Dievai“ privalo paklusti Dievo įstatymams ir neišvengia gimimo, mirties, ligų ir senatvės.

Dievui tarnauti atsisako tik visiškai aptemusios sąmonės žmonės. Užuot savo valia tarnavę Dievui, jie vergauja *māyai*, iliuzinei Dievo energijai. Šmėklų apsėstas žmogus paisto visokias nesąmones. Taip ir gyva būtybė, apsėsta *māyos*, paveikta materialios gamtos kuriamos iliuzijos, šneka nesąmones, ir didžiausia jų — pretenzijos vadintis Dievu.

Dviejų kategorijų žmonės — dievotieji (*devos*) ir demonai (*asu-*

ros) — yra nesutaikomi priešai. *Asuros* nuolat maištauja prieš Dievą, o *devos* Jam lenkiasi. Prahlādos Mahārājos istorija rodo, kad net tarp šeimos narių esti tiek *devų*, tiek *asurų*. Prahlādos Mahārājos tėvas Hiraṇyakaśipu buvo *asura*, o pats Prahlāda Mahārāja — *deva*. Paprastai tėvas myli savo vaiką, tačiau Hiraṇyakaśipu buvo demonas, todėl sūnus jam tapo didžiausiu priešu. Tokia demonų prigimtis.

Iš pradžių Hiraṇyakaśipu mylėjo Prahlādą Mahārāją, labai gerai išauklėtą ir mielą penkiametį berniuką, — juk ir tigras myli savo jauniklius. Tačiau sykį Hiraṇyakaśipu paklausė sūnaus:

— Sūneli, sakyk, ką svarbaus išmokai mokykloje?

Prahlāda Mahārāja atsakė:

— Žmogus turi paaukoti viską, kad pažintų Dievą. Žmogaus gyvybės forma suteikia galimybę dvasiškai tobulėti, todėl gavę žmogaus kūną turime stengtis patirti Dievą.

Hiraṇyakaśipu įtūžęs užsipuolė savo sūnaus mokytojus:

— Kokių nesąmonių jūs prikimšote į mano sūnaus galvą?

Virpėdami iš baimės, šie atsakė:

— Valdove, nieko panašaus berniukas iš mūsų nėra girdėjęs. Jis pats linksta prie Dievo — mes čia niekuo dėti. Menkiausiai progai pasitaikius, jis moko Dievo sąmonės savo klasės draugus.

Kai vaikai klasėje likdavo vieni, Prahlāda Mahārāja užsilipęs ant suolo kreipdavosi į draugus: „Bičiuliai, nepamirškite, kad gyvenimas skirtas ne jutiminiams malonumams, o Dievo suvokimui“.

Mes ėmėmės misionieriškos veiklos, nes didžiuma žmonių vaikosi paviršutiniškų jutiminių malonumų, kurie nežada jiems nieko gera. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (5.5.4) Viešpats Ṛṣabhadeva sako: *nūnaṁ pramattaḥ kurute vikarma yad indriya-prītaya āpṛṇoti* — „Žmonės taip trokšta jutiminių malonumų, kad nebijo net nuodėmės. Jie elgiasi lyg tikriausi pamišėliai.“ Pamišėlis nesuvokia, ką daro. Pasinėrę į jausmų tenkinimo liūną, materialistai praranda bet kokią nuovoką ir ryžtasi pačioms baisiausioms nuodėmėms.

Viešpats Ṛṣabhadeva sako, kad materialisto gyvenimas kupinas pavojų. Tiems, kurie vaikosi jutiminių malonumų, Kṛṣṇa sudaro sąlygas juos patirti, priversdamas tokius žmones kaskart iš naujo gimti materijos pasaulyje. Štai beždžionė tiesiog sutverta seksui. Tam tikru požiūriu beždžionė yra labai atsižadėjusi: gyvena nuoga miške ir minta tik vaisiais. Tačiau jos seksualinė potencija tokia didelė, kad jai patenkinti reikia bent trijų dešimčių patelių. Vadinamieji atsiskyrėliai, vilkintys *sādhu* drabužiais, tačiau slapta ištvirkaujantys su moterimis, yra tikros beždžionės. Jie niekuo nenusileidžia demonams.

Demonai, *asuros*, netiki Dievu ir vadovaujasi vien savo užgaidomis. Štai kaip Kṛṣṇa apibūdina juos „Bhagavad-gītoje“ (7.15):

na māṁ duṣkṛtino mūḍhāḥ
prapadyante narādhamāḥ
māyayāpahṛta-jñānā
āsuraṁ bhāvam āśritāḥ

„Tiktai nenaudėliai, didžiausi kvailiai, žemiausieji žmonės, kuriems protą yra atėmusi iliuzija, ir demoniški bedieviai Man nenusilenkia“. Čia Kṛṣṇa aiškiai sako: *āsuraṁ bhāvam āśritāḥ* — demonai išpažįsta ateizmo filosofiją, todėl jie yra žemiausi iš žmonių, tegu ir labai išsilavinę, gerai išmanantys mokslą ir politiką. Kitas pasipiktins: „Kaip galima išsilavinusį gerbiamą žmogų su mokslo laipsniais, gerą specialistą dėl ateistinių pažiūrų vadinti demonu?“ *Śāstrų* nuomone, nors ateistinių pažiūrų žmogus ir atrodytų labai išsimokslinęs, jis yra neišmanėlis, nes *māyā* yra atėmusi jam protą.

Šventraščių žodžiai gali pasirodyti nelabai malonūs, tačiau jie yra autoritetingi, o mes privalome skelbti tiesą. Su būties problemomis negalima žaisti slėpynių. Mes turime žinoti apie save visą tiesą ir skirti religiją nuo bedievystės. Religija — tai ištikimybė Dievo įstatymams, o bedievystė — tai nusižengimas Dievo valiai.

8 SKYRIUS

Religija

Yamadūtos atsakė: „Dharma yra tai, kas atitinka Vedų nurodymus, o tai, kas jiems prieštarauja, — bedievystė. Vedų niekas nesukūrė, jos yra Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Nārāyaṇa. Taip mums kalbėjo Yamarāja.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.40)

Autoritetingas žodis

Vedų tiesos laikomos autoritetingomis, nes jų kūrėjas yra Kṛṣṇa. Vedos autoritetingai atspindi Aukščiausiojo Dievo Asmens valią, lygiai kaip baudžiamasis kodeksas atspindi valstybės valią.

Apibrėžiant religiją ir bedievystę negalima remtis tik savo nuomone: „Aš manau, kad yra taip ir anaip“. Mūsų nuomonė nieko nereiškia. Norint pažinti Dievą, reikia klausytis autoritetingo Dievo atstovo žodžio, t.y. remtis *śušrumos* metodu. „Bhagavadgītoje“ (4.1) Kṛṣṇa sako:

imaṁ vivasvate yogaṁ
proktavān aham avyayam
vivasvān manave prāha
manur ikṣvākave 'bravīt

„Aš paskelbiau šį amžiną *yogos* mokslą saulės dievui Vivasvānui, Vivasvānas perdavė jį žmonijos tėvui Manu, o Manu, savo ruožtu, — Ikṣvāku“. Štai taip, klausantis pripažinto autoriteto, dvasinio mokytojo, suvokiamos Vedos.

Taigi Yamadūtos tvirtino, kad Viṣṇudūtos neturi teisės trukdyti jiems atlikti pareigą, kadangi jie vykdo Yamarājos, pripažinto autoriteto, įsakymą. Yamarāja yra vienas iš dvylikos *mahājanų* — didžių asmenybių, dvasinės ir materialios srities autoritetų. Jis yra *vaiṣṇava*, tačiau turi nedėkingą pareigą — bausti nusidėjusias sielas. Yamarāja ištikimai tarnauja Viešpačiui Nārāyaṇai, Kṛṣṇai, ir šia prasme jis panašus į prokurorą (viršiausią teisingumo vykdytoją), kuris ištikimai gina valstybės interesus. Jo pareiga — bausti nusidėjėlius. Ir jeigu paprastai vyriausybei būtinas aukščiausiasis teisėjas, kodėl jo negalėtų būti Dievo vyriausybėje?

„Śrīmad-Bhāgavatam“ nurodo dvylika *mahājanų* — tai Viešpats Brahmā, Nārada Munis, Viešpats Śiva, keturi Kumāros, Viešpats Kapila (Devahūtės sūnus), Svayambhuva Manu, Prahlāda Mahārāja, Bhīṣmadeva, Janaka Mahārāja, Śukadeva Gosvāmis, Bali Mahārāja ir Yamarāja. Šie autoritetai gerai išmano, kas yra Dievas, ir gali mus pas Jį atvesti. Todėl *śāstros* pataria laikyti juos savo vadovais.

Pažinti Dievą nesivadovaujant *mahājanų* pavyzdžiu neįmanoma, nes abstraktūs samprotavimai neišves mūsų į religijos kelią. Religijos normas nustatė Aukščiausiasis Asmuo, Dievas (*dharmaṁ tu sākṣād bhagavat-praṇītam*). Todėl tikroji religija — tai ištikimybė Aukščiausiojo Viešpaties ir Jo atstovų valiai. „Bhagavadgītoje“ (18.66) Kṛṣṇa sako: *mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* — „Pamiršk apie viską ir atsiduok Man“. Štai tikroji religija. Visa kita — bedievystė. Žmonių sukurtoji religija yra ne religija, o apgavystė. Mūsų dienomis tapo madinga atmetus autoritetus kurti savas religijas. *Dharma*, religija, — tai įstatymai, kuriuos žmogui nustatė Dievas, — mes turim tai suprasti. *Mahājanos* nuosekliai eina *dharmos* keliu, ir mūsų pareiga — jais sekti. Kitaip nesuvoksime, kas yra religija, ir nepažinsime Dievo.

Materialiame pasaulyje sunku pačiam susigaudyti, kas yra religija. Todėl „Mundaka Upaniṣada“ (1.2.12) ir sako: kreipkimės

į *guru — tad-vijñānārthaṁ sa gurum evābhigacchet*. „Jeigu žmogus nori perprasti transcendentinį mokslą, jis turi kreiptis į *guru*“. Tai būtina sąlyga. Kvaila manyti, kad transcendentinį mokslą galime suvokti be dvasinio mokytojo, — tai neįmanoma. Vaišnavizmo principas skelbia: *ādau gurv-āśrayam* — pirmasis žingsnis į dvasinį suvokimą — rasti tikrą *guru* ir juo pasikliauti. Čia svarbūs trys dalykai: *tad viddhi praṇipātena paripraśnena sevayā* — nusilenkti dvasiniam mokytojui, jo klausinėti ir jam tarnauti. Įvykdžius šias sąlygas, dvasinis mokslas taps mums įkandamas.

Norėdamas tapti Viešpaties Caitanyos mokiniu, Sanātana Gosvāmis pirmiausia nusilenkė Jam ir tarė: „Brangus Viešpatie, kai buvau valstybės patarėjas, mane laikė labai mokytu ir išmintingu žmogumi, ir aš pats tuo tikėjau. Bet aš nesu išmintingas ir net išpruseęs, nes nežinau, kas esu. Kas iš tos mano išminties, jei nesuvokiu nei kas esu, nei kaip ištrūkti iš kančių perpildyto materialaus gyvenimo nelaisvės.“

Mes matome, kad ir šiuolaikinis mokslas nepajėgus atsakyti į šį klausimą. Dėstytojas gali paaiškinti daugybę dalykų, bet kai paklausime, kas yra jis pats, jis nežinos, ką atsakyti. Universitetai suteikia absolventams mokslo laipsnius, ir jie ima laikyti save filosofijos mokslų daktarais, labai išprususiais žmonėmis. Tačiau jeigu tokio filosofijos mokslų daktaro paprašysime paaiškinti, kas jis pats ir kokia gyvenimo prasmė, jis kalbės tik kūniškomis kategorijomis: „Aš amerikietis, aš vyras“ ir t.t. Jis kalbės apie kūną, bet jis nėra kūnas, todėl toks mokslų daktaras — didžiausias kvailys.

Iš pradžių Arjuna taip pat mąstė kūniškomis kategorijomis: „Kṛṣṇa, kaip aš galiu kautis? Priešais mane stovi išsirikiavę mano pusbroliai, broliai, dėdės, sūnėnai ir svainiai. Jei juos nužudysiu, jų žmonos taps našlės. Jos bus suvedžiotos, ir pasaulyje rasis daugybė nepageidaujamų vaikų.“ Arjunai netrūko mokytumo, bet šioje situacijoje jis buvo visiškai išmuštas iš vėžių. Jis tarė: „Brangus Kṛṣṇa, neišmanau, ką daryti. Aš — *kṣatriya*, ir mano

pareiga — kautis, bet man nekyla ranka žudyti, aš visai susipainiojau ir nepajėgiu blaiviai mąstyti. Tik Tu gali paaiškinti man, ką privalau daryti. Todėl nusilenkiu Tau, būk mano mokytojas ir pamokyk mane“ („Bhagavad-gītā“ 2.7).

Vedų literatūra visų pirma moko mus, kad turėti *guru* nėra žaidimas. Negalima rinktis *guru* tik dėl mados ir nevykdyti jo nurodymų. Ko vertas toks *guru* ir toks mokinys? Mokytojo pasirinkimas — labai rimtas žingsnis. Reikia kuo nuodugniausiai išsiaiškinti, koks turėtų būti tikras dvasinis mokytojas, galintis padėti išspręsti mūsų gyvenimo problemas, ir kreiptis į jį tik tada, jei iš tikrųjų norime ištrūkti iš materialios būties pragaro.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.3.21) pasakyta:

tasmād guruṁ prapadyeta
jijñāsuḥ śreya uttamam
śābde pare ca niṣṇātaṁ
brahmaṇy upaśamāśrayam

Didžiausia paslauga, kurią žmogus gali sau padaryti, — tai nusilenkti *guru*. *Guru* privalo gerai išmanyti Vedų raštus, suprasti jų giliausią esmę. Jis turi ne tik gerai išmanyti šventraščius, bet ir gyventi pagal Vedų normas, nenukrypdamas nuo jų nubrėžto kelio. *Guru* nesivaiko turtų, moterų, tuščios garbės. Visiškai atsidavęs Aukščiausiajam Dievo Asmeniui Kṛṣṇai, jis yra visa savo esybe pasinėręs į dvasinį gyvenimą. Reikia ieškoti tokios asmenybės ir radus pasirinkti ją savo dvasiniu mokytoju.

Taigi Yamarājos tarnų atsakymas buvo neabejotinai teisingas. Apibrėždami religijos ir bedievystės esmę, jie rėmėsi ne savo nuomone. Jie tiesiog perpasakojo tai, ką buvo girdėję iš savo dvasinio mokytojo Yamarājos. *Mahājano yena gataḥ sa panthāḥ:* „Mes turim sekti *mahājanomis*, autoritetais. Yamarāja — vienas iš dvylikos autoritetų. Todėl sakydami *śuśruma* — „Taip mums sakė mūsų valdovas Yamarāja“, — Yamarājos tarnai, Yamadūtos, buvo teisūs ir pasielgė nepriekaištingai.

9 SKYRIUS

Bausmė

Yamadūtos tęsė: „Aukščiausioji visų priežasčių priežastis, Nārāyaṇa, viešpatauja Savo buveinėje dvasiniame pasaulyje, bet pasitelkęs tris materialios gamtos guṇas — dorybę, aistrą ir neišmanymą — sykiu Jis valdo ir visą kosminį pasaulį. Veikiant guṇoms, visos gyvos esybės gauna skirtingas ypatybes ir vardus (tokius, kaip brahmanas, kṣatriya ir vaiśya), skirtingas pareigas, atitinkančias varṇāśramos institucijos normas ir skirtingus kūnus. Taigi Nārāyaṇa yra viso kosminio pasaulio priežastis.

Saulė, ugnis, dangus, oras, pusdieviai, mėnulis, vakaras, diena, naktis, pasaulio kryptys, vanduo, žemė ir Pati Supersiela — tai vis gyvos esybės veiklos liudininkai. Bausmė laukia tų, kurie šių liudininkų akivaizdoje nukryps nuo savo nurodytų pareigų. Kas dirba, trokšdamas savo veiklos rezultatų, yra vertas bausmės ir už savo nuodėmingus darbus susilauks pelnyto atpildo.

O Vaikuṇṭhos gyventojai, jūs nesusitepę nuodėme, tačiau visos materialaus pasaulio būtybės — ir tos, kurios gausina dorybę, ir tos, kurios nuo doros yra nusigręžusios, — veikia siekdamos vien malonumo. Jos kyla ir klumpa, kaip liepia trys gamtos guṇos, temdančios joms sąmonę. Kas gavo materialų kūną, negali išlikti neveiklus, o veikdamas, kaip jam liepia materialios gamtos guṇos, neišvengia nuodėmės. Todėl visos materialaus pasaulio gyvos būtybės vertos bausmės. Atsižvelgiant

į tai, kiek šį gyvenimą gyva būtybė nusipelno Dievui ir kiek Jam nusikalsta, kitą gyvenimą ji džiaugsis savo sukurtos karmos vaisiais arba kentės.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.41–45)

Pirminė visokio veiksmo priežastis

„Švetāšvatara Upaniṣada“ (6.8) skelbia:

na tasya kāryaṁ karaṇaṁ ca vidyate
na tat-samaś cābhyadhikaś ca dṛśyate
parāsya śaktir vividhaiva śrūyate
svābhāvikī jñāna-bala-kriyā ca

Nārāyaṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, yra visagalis. Jis valdo įvairialypes energijas, todėl, viešpataudamas Savo buveinėje, pasitelkęs tris materialios gamtos *guṇas* — dorybę, aistrą ir neišmanymą, — be jokių valios pastangų gali vadovauti ir nukreipti kosminio pasaulio gyvenimą norima linkme. Sąveikaudamos tarpusavyje, *guṇos* sukuria skirtingus pavidalus, kūnus, veiksmus ir pokyčius. Kadangi Viešpats yra tobulas, viskas vyksta taip, tarsi Jis Pats viskam vadovautų ir būtų tiesioginis visų įvykių dalyvis.

Tačiau bedieviai, kurių sąmonę yra aptemdžiusios trys materialios gamtos *guṇos*, nesuvokia, kad visos veiklos aukščiausioji priežastis — Nārāyaṇa. Viešpats Kṛṣṇa patvirtina šią mintį „Bhagavad-gītoje“ (7.13):

tribhir guṇa-mayair bhāvair
ebhiḥ sarvam idaṁ jagat
mohitaṁ nābhijānāti
mām ebhyaḥ param avyayam

„Trijų *guṇų* paklaidintas pasaulis nepažįsta Manęs — to, kuris, būdamas neišsenkamas, viešpatauja virš visų *guṇų*“.

Veiksmas kaip neišvengiamybė

Aukščiausiojo Viešpaties energija yra trijų kategorijų: vidinė

(*parā-śakti*), paribio ir išorinė. Gyvos esybės priklauso paribio energijai, kadangi jos gali pakliūti tiek vidinės, tiek išorinės Viešpaties energijos įtakon. Iš prigimties jos yra *parā-śakti*, tačiau, patekusios į materialios energijos priklausomybę, jos tampa *kṣetra-jña-śakti* — „materijos sritį suvokiančiais subjektais“. Kitaip sakant, grynoji, vidinė Dievo energija yra dvasia (*parā*), ir gyvos esybės taip pat yra dvasinės prigimties (*parā*), tačiau susilietusios su materialia energija (*kṣetra*) jos ima tapatinti save su materialiu kūnu ir yra priverstos veikti, naudodamosi penkiomis juslėmis.

Yamadūtos teigė, kad kiekviena materialų kūną turinti gyva būtybė — ir skruzdė, ir dramblys — privalo dirbti. Skruzdei, kad išgyventų, pakanka kruopelytės cukraus, tuo tarpu drambliui per dieną reikia trijų šimtų kilogramų maisto, — bet jie abu priversti dirbti. Kvailiai teigia, kad *vaiṣṇavos* nieko nedirba, tačiau tai netiesa — *vaiṣṇavos* dirba ištisą parą, jie dirba Kṛṣṇai. Jie nėra veltėdžiai ir nesėdi rankas sudėję. Kol gyvename materialiame pasaulyje, tol esame priversti dirbti, tačiau mes dirbame Kṛṣṇai. Tai ne paprastas darbas (*karma*), o *dharma* — religija, įkūnyta per veiksmą. Kol žmogus nedirba Kṛṣṇai, visi jo veiksmai yra *adharma*, bedievystė ir jausmų tenkinimas.

Veiksmas, kylantis iš žmogaus prigimties

Tikrasis gyvenimo tikslas — pelnyti Kṛṣṇos prielankumą, todėl *varṇāśrama-dharma* yra tobuliausia visuomenės santvarka. *Varṇāśramos* sistema skirsto visuomenę į keturis dvasinius luomus (*āśramas*) ir keturias visuomenės klases (*varṇas*). Dvasinius luomus sudaro *brahmacāriai* (skaistybės besilaikantys mokiniai), *gṛhasthos* (šeimos žmonės, gyvenantys pagal dvasines normas), *vānaprasthos* (atsiskyrėliai) ir *sannyāsiai* (pasaulio atsižadėję žmonės). Keturioms socialinėms klasėms priklauso brahmanai (šviesuomenė), *kṣatriyos* (kariai ir valdovai), *vaiśyos* (valstiečiai ir prekijai) ir *śūdros* (žmonės, atliekantys fizinį darbą). Žmonių visuomenė, nesilaikanti *varṇāśrama-dharmos* principų, yra nelyginant galvijų banda. Žmogus tampa žmogumi tiktai tada, kai

gyvena visuomenėje, suskirstytoje į keturias socialines ir keturias dvasines klases. „Bhagavad-gītoje“ (4.13) Kṛṣṇa sako: *cāturvarṇyaṁ mayā sṛṣṭaṁ guṇa-karma-vibhāgaśaḥ* — „Atsižvelgdamas į žmonių ypatybes ir jų veiklos pobūdį, Aš sukūriau keturias socialines klases“.

Materialiame pasaulyje mus veikia tam tikromis proporcijomis susijungusios gamtos *guṇos*. Jų santykis nulemia mūsų būdo bruožus ir veiklą, o šie du veiksniai savo ruožtu sąlygoja mūsų priklausomybę tai ar kitai socialinei kategorijai. Šiandien žmonės nori panaikinti kastų sistemą, tačiau kaip galima ignoruoti natūralų visuomenės pasidalijimą į klases? Visuomenė negali apsieiti be šviesuomenės, brahmanų, kurie turi pakankamai kompetencijos skelbti Vedų išmintį visiems visuomenės nariams. Ji negali apsieiti be *kṣatriyų*, valdovų ir gynėjų klasės, o taip pat be prekijų ir valstiečių, *vaišyų*, kurie užsiima prekyba ir dirba žemės ūkio darbus, augina karves. Neapsieina visuomenė ir be *šūdrų*, tarnaujančių kitų kastų žmonėms. Visi mes, atsižvelgiant į mūsų *guṇą*, arba prigimtį, priklausome vienai iš šių keturių klasių.

Veiksmas, prieštaraujantis aukščiausiajam įstatymui

Visai nesvarbu, kokios *varṇos* ar *āśramos* yra žmogus, tobulumą jis pasieks tada, kai savo darbais pelnys Viṣṇu, Kṛṣṇos, prielankumą. „Bhagavad-gītoje“ (3.9) Viešpats sako:

yajñārthāt karmaṇo 'nyatra
loko 'yaṁ karma-bandhanaḥ
tad-arthaṁ karma kaunteya
mukta-saṅgaḥ samācara

„Veiklą privalu atlikti kaip auką Viṣṇu, antraip ji bus vergystės materialiame pasaulyje priežastis. Todėl, o Arjuna, vykdyk savo nurodytas pareigas, veiklos vaisius skirdamas Viešpačiui, — taip išvengsi nelaisvės pančių.“ Tokia tikroji žmogaus gyvenimo prasmė. Jei darbas neišvengiamas, dirbkime Kṛṣṇai — taip mes išsigelbėsime nuo nuodėmės pasekmių.

Tačiau jeigu dirbsime trokšdami patenkinti jusles, gyvenimas po gyvenimo vilksime savo veiksmų grandines. Kol žmogus tenkina savo jusles, jis negali ištrūkti iš užburto gimimų ir mirčių rato.

Caitanya Mahāprabhu yra pasakęs: *jīvera 'svarūpa' haya — kṛṣṇera 'nitya-dāsa'* („Caitanya-caritāmṛta“, „Madhya-līlā“ 20.108) — „Savo prigimtimi gyva esybė yra amžinas Kṛṣṇos tarnas“. Ir tik vadovaudamasi šia prigimtimi ji bus išgelbėta.

Kaip elgiasi tas, kuris vadovaujasi savo prigimtimi ir tampa Kṛṣṇos tarnu? Prahlāda Mahārāja „Śrīmad-Bhāgavatam“ (7.5.23) taip atsako į šį klausimą:

śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ
smaraṇaṁ pāda-sevanam
arcanaṁ vandanaṁ dāsyaṁ
sakhyam ātma-nivedanam

„Yra devyni tyros atsidavimo tarnystės metodai: klausytis ir šlovinti Viešpaties Viṣṇu transcendentinį šventą vardą, Jo pavidalą, ypatybes, regalijas ir dieviškuosius žaidimus, juos atminti, tarnauti Viešpaties lotoso pėdoms, garbinti Viešpatį, melstis Jam, būti Jo tarnu, laikyti Viešpatį savo geriausiu draugu ir atsiduoti Jam visa savo esybe.“

Norint nuosekliai praktikuoti minėtuosius metodus, reikia laikytis reguliatyviųjų dvasinio gyvenimo principų: nevalgyti mėsos, atsisakyti draudžiamų lytinių santykių, svaigalų bei stimuliuojančių medžiagų ir azartinių žaidimų. Paisydamas šių principų, žmogus galės vykdyti ir kitą nurodymą — kartoti Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą* ir, pasirinkęs vieną iš anksčiau minėtų devynių metodų, be paliovos tarnauti Viešpačiui. Jeigu paklusime šiam autoritetingam nurodymui, mūsų gyvenimas bus sėkmingas tiek materialia, tiek dvasine prasme. Jei ne — mums liks tenkinti jausmus, daryti nuodėmes, kentėti, kaip kenčia šunys ar kiaulės, kaskart iš naujo gimti, senti, sirgti ir mirti.

Užmarštis

Žmogus manosi esąs kūnas, tačiau iš tikrųjų taip nėra. Mes — kūnų savininkai, lygiai kaip žmogus savo bute yra jo gyventojas, savininkas. Sielą vadina *dehī*, „kūno savininke“. Tyrinėdami kūną sakome: „Štai mano ranka, štai mano koja“, o ne „Aš esu ranka, aš esu koja“. Tačiau iliuzinis pojūtis, jog mes esame kūnas, vis viena išlieka. Kūnas tėra mechanizmas, kuriame glūdi siela. Antai avarijos metu, sudužus naujutėlaičiam automobiliui, vairuotoją, užmiršusį, kad jis — ne automobilis, apima netekties jausmas. Tai *ahaṅkāros* — netikro ego, arba netikros savasties pojūčio, — sukurtas efektas.

Mes neprisimename, koks buvo ankstesnis mūsų kūnas, nes mūsų sąmonė aptemusi. Užmirštame, kaip mus, kūdikius, motinos sūpavo ant rankų, o juk tai buvo dar šį gyvenimą. Gyvenime teko tiek daug patirti, tačiau visko neįstengiame prisiminti. Jeigu užmirštame, kas nutiko prieš keletą dešimtmečių, kaip galime prisiminti savo ankstesnį gyvenimą?

Žmogus daro nuodėmes, nes nesupranta, už kokius ankstesnio gyvenimo poelgius gavo materijos sąlygotą kūną, pasmerktą trejopoms kančioms — kančioms, kurias sukelia kūnas bei protas, gyvos esybės ir stichinės nelaimės. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (5.5.4) Viešpats Ṛṣabhadeva teigia: *nūnaṁ pramattaḥ kurute vikarma yad indriya-prītaya āpṛṇoti* — žmogui, kuris aistringai geidžia juslinių malonumų, jokios nuodėmės nebaisios. *Na sādhu manye* — šitai nėra gerai. *Yata ātmano ʼyam asann api kleśada āsa dehaḥ* — už padarytas nuodėmes gyva būtybė gaus kitą kūną, kuriame kentės, kaip kenčia šiame už praeities nuodėmes.

Su Vedomis nesusipažinęs žmogus eina per gyvenimą apgraibomis: jis nežino, ką padarė praeity, nesuvokia, ką daro dabar ir kaip už tai turės kentėti ateity. Jo sąmonėje viešpatauja visiška tamsa. Todėl Vedos nurodo: *tamasi mā* — „Netūnokit tamsoje“. *Jyotir gama* — „Atsigręžkite į šviesą“. Šviesa — tai Vedų išmintis, kurią galima perprasti tada, kai pasiekiama dorybė arba kai, tar-

naujant dvasiniam mokytojui ir Aukščiausiajam Viešpačiui, virš jos pakylama.

Pažinimas per tarnystę

„Śvetāśvatara Upaniṣadoje“ (6.23) paaiškinta, kaip tarnystė Viešpačiui ir dvasiniam mokytojui padeda suprasti Vedas:

yasya deve parā bhaktir
yathā deve tathā gurau
tasyaite kathitā hy arthāḥ
prakāśante mahātmanaḥ

„Didžioms sieloms, kurios šventai tiki Viešpačiu ir dvasiniu mokytoju, savaime atsiskleidžia visa Vedų esmė“. Vedos skelbia: *tad-vijñānārthaṁ sa gurum evābhigacchet* — žmogui būtina kreiptis į tobulai Vedas išmanantį dvasinį mokytoją ir jo vadovaujamam tapti atsidavusiu Viešpaties tarnu. Tada jam atsiskleis Vedų išmintis ir nebeteks klaidžioti materialios būties patamsiuose.

Kokios materialios gamtos *guṇos* — dorybė, aistra ar neišmanymas — veikia gyvą esybę, tokį kūną ji ir gauna. Dorai gyvenančio žmogaus pavyzdys galėtų būti išmanantis brahmanas. Jis pažįsta praeitį, dabartį ir ateitį, nes ieško atsakymų Vedų literatūroje ir žvelgia į pasaulį šventraščių akimis (*śāstra-cakṣuḥ*). Jis žino, koks buvo ankstesnis jo gyvenimas, kodėl jis gavo dabartinį kūną, kaip išsivaduoti iš *māyos* gniaužtų ir išvengti kito materialaus kūno. Tam, kuris gyvena pagal dorybės principus, šitai visai įmanoma. Tačiau paprastai materialiame pasaulyje gyvas esybes valdo aistros ir neišmanymo jėgos.

Neišmanymo jėgų veikiamas žmogus negali prisiminti savo ankstesniojo gyvenimo ir nežino, koks bus kitas jo gyvenimas; jam terūpi dabartinis jo kūnas. Net ir turėdama žmogaus kūną, neišmanymo valdžioje esanti ir savo dabartiniu kūnu tesirūpinanti gyva būtybė yra tarsi gyvulys, nes gyvulys, neišmanymo aptemdyta sąmone, mano, kad galutinis jo gyvenimo tikslas yra

paviršutiniški džiaugsmai — valgis ir seksas. Jei žmogus nori pranokti gyvulį, teisingai įvertinti savo ankstesnį gyvenimą ir sužinoti, kaip užsitarnauti geresnį gyvenimą ateityje, jis turi mokytis. Egzistuoja net speciali knyga „Bhṛgu-saṁhitā“, kurioje, remiantis astrologiniais skaičiavimais, pateikiama žinių apie žmogaus ankstesnį, dabartinį ir būsimą gyvenimus. Šiaip ar taip žmogus privalo išmanyti savo praeitį, dabartį ir ateitį. Tas, kuris tesidomi savo dabartiniu kūnu ir siekia kaip galima geriau patenkinti savo jusles, yra didžiausias tamsuolis, ir jo laukia niūri ateitis. Tiesą pasakius, kitaip ir negali būti. Mūsų laikais visuomenė ypač paveikta neišmanymo *guṇos*, todėl visi mano, kad esamas kūnas yra visa ko pagrindas, ir tik vienas kitas susimąsto apie savo praeitį ir ateitį.

10 SKYRIUS

Likimas kaip žmogaus valios išraiška

„O geriausieji iš pusdievių! — toliau kalbėjo Yamadūtos. — Yra trijų tipų gyvybės formos, kurias gimdo trijų gamtos gunų suteptis. Taigi vienos gyvos esybės jau yra pasiekusios ramybę (laimingos ir religingos), kitos jos dar neranda (yra nelaimingos, bedievės), o dar kitos skęsta kvailybėje (yra nei laimingos, nei nelaimingos, nei labai religingos, nei bedievės). Įžvalga mums sako, kad šios trys materialios gamtos jėgos kitą gyvenimą veiks lygiai taip, kaip jos veikia dabar. Apie būsimą ir praėjusį pavasarius galime spręsti iš šio pavasario. Lygiai taip ir dabartinis mūsų gyvenimas su jo džiaugsmais, negandomis ir būsena tarp laimės bei kančios leidžia spręsti apie mūsų praeities dievotus ar bedieviškus darbus ir mūsų ateitį.

Visagalis Yamarāja prilygsta pačiam Viešpačiui Brahmai, nes, viešpataudamas savo buveinėje ir sykiu kaip Paramātmā glūdėdamas visų širdyse, mintimis aprėpia gyvos būtybės praeitį, jos darbus ir mato, kaip gyva esybė elgsis būsimuose gyvenimuose.

Kaip miegantis žmogus gyvena susapnuotu kūnu ir susitapatina su juo, lygiai taip gyva būtybė tapatina save su dabartiniu kūnu, kurį gavo už praeityje padarytus dievotus ar bedieviškus darbus, ir negali atminti savo praeito gyvenimo ir numatyti būsimo.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.46–49)

Sutraukius praeities, dabarties ir ateities karmos pančius

Posmuose Yamadūtos nurodo, kad trijų materialios gamtos *guṇų* veikimas ir šios veiklos pasekmės matomos jau šį gyvenimą. Antai vieni žmonės yra labai laimingi, kiti baisiai kenčia, dar kitus kančia ir laimė lanko pagrečiui. Čia viską lemia tai, kokios materialios gamtos *guṇos* — dorybė, aistra ar neišmanymas — labiausiai veikė žmogų praeity. O pagal trijų gamtos *guṇų* poveikį šį gyvenimą galime spėti, ar gyva esybė kitą gyvenimą bus laiminga, ar kentės, ar laimės ir kančios patirs po lygiai. Todėl geriausia — atsitverti nuo materialios gamtos *guṇų* teršiamo poveikio ir išlaikyti transcendentinį būvį. Bet tai įmanoma tik tada, kai visas savo jėgas paskirsime Viešpaties atsidavimo tarnystei. Kṛṣṇa šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītoje“ (14.26):

māṁ ca yo 'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān
brahma-bhūyāya kalpate

„Tas, kuris visas savo jėgas skiria atsidavimo tarnystei ir jokiomis aplinkybėmis jos neišsižada, išsyk pakyla virš materialios gamtos *guṇų* ir pasiekia Brahmano būvį“. Kol žmogus visiškai nepasineria į tarnystę Viešpačiui, tol jis neišvengia teršiamo trijų materialios gamtos *guṇų* poveikio ir pagal savo nuodėmių sunkumą yra pasmerktas kentėti arba patirti ir laimę, ir kančią.

Iš kūno į kūną

Aukščiausiasis Viešpats įgaliojo Yamarāją bausti nusidėjėlius. Taigi, atsižvelgiant į mūsų poelgius, po mirties gauname naują kūną ir patenkame į naują aplinką. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (3.31.1) Viešpats Kapila sako:

karmaṇā daiva-netreṇa
jantur dehopapattaye

striyāḥ praviṣṭa udaraṁ
puṁso retaḥ-kaṇāśrayaḥ

„Aukščiausiajam Viešpačiui vadovaujant, gyva būtybė, siela, su vyro sėkla patenka į moters įsčias ir, atsižvelgiant į jos darbus, įgyja vienokį ar kitokį kūną“.

Mūsų kūnas keičiasi kasdien, kiekvieną akimirką. Mes tai vadiname „augimu“, tačiau tiksliau šį procesą būtų galima pavadinti kūno keitimu. „Augti“ reiškia nusimesti seną kūną ir gauti naują. Bėga metai, ir mes matome, kaip kūdikis išauga į berniuką, berniukas — į jaunuolį. Tai reiškia, kad jis pakeitė kūną. Lygiai taip, kai nebegalime ilgiau gyventi kūne, mums nebelieka nieko kita, kaip jį palikti, nusimesti tarytum senus, nudėvėtus drabužius ir keltis į kitą.

Kūnas kinta aukštesniosioms jėgoms vadovaujant (*daiva-netreṇa*). Kokį kūną gaus žmogus, kur jis atsidurs ir kiek kentės, nulemia jo darbai. Kančios esti trejopos: *ādhibhautika, ādhyātmika* ir *ādhidaivika. Ādhyātmikos* kančias sukelia mūsų pačių kūnas ir protas, *ādhibhautika* — tai kančios, sukeliamos kitų gyvų esybių, o *ādhidaivika* — aukštesniųjų jėgų (*devų*) siunčiamos kančios, nepriklausančios nuo mūsų valios: žemės drebėjimai, sausros, potvyniai, badas. Mes bejėgiai prieš šias nelaimes. Po mirties, aukštesnėms jėgoms nusprendus, į kokį kūną turim keltis, mes taip pat negalime pasipriešinti: „O ne, aš nenoriu šito kūno“. Mes priversti į jį persikelti.

Ribota laisvė

Daugybę kartų turėję materialų kūną, išgyvenę gimimą ir mirtį, mes užmiršome, kad esame neatsiejamos Dievo dalelės, kad turime su Juo pačius glaudžiausius ryšius ir dėl vienokių ar kitokių priežasčių atsidūrėme materialiame pasaulyje. Labai sunku tiksliai pasakyti, kada Jį užmiršome. Tačiau, nepaisant to, kad daugybę gyvenimų gyvenome neprisimindami Kṛṣṇos, Jis yra toks maloningas, kad Pats nužengia į šį pasaulį ir primena mums, kad

esame dvasinės būtybės ir, kaip Jo dalelės, esame su Juo nedaloma visuma, — primena tai, kas mūsų užmiršta. O išeidamas Viešpats palieka šventraščius, ir svarbiausias iš jų, „Bhagavad-gītā“, ragina: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* — „Liaukis kvailiojęs ir atsiduok Man. Aš tave nuo visko apginsiu“ („Bhagavad-gītā“ 18.66).

Kṛṣṇa yra visų gyvų būtybių tėvas. Jam skaudu matyti, kad sielos materialiame pasaulyje gyvena tarytum kiaulės tvarte. Todėl Jis čia siunčia Savo atstovus. Antai Jis pasiuntė į šį pasaulį Viešpatį Jėzų Kristų, Savo sūnų. Viešpats Jėzus pats sakėsi esąs Dievo sūnus. Visi mes — Dievo vaikai, bet Jėzų Kristų Jis ypatingai mylėjo, todėl siuntė jį paraginti sąlygotas sielas sugrįžti namo, pas Dievą.

Tačiau jeigu sąlygotos sielos spyriojasi ir nori likti materialiame pasaulyje, kuo Kṛṣṇa arba Jo tarnas gali joms padėti? Jie nedraudžia mums gyventi materialistiškai, nes kad ištrūktume iš materialaus pasaulio kalėjimo, visų pirma turime norėti iš jo ištrūkti. Galop, kai mums apkarsta ši kančių perpildyta būtis, mes imame melstis: „Brangus Viešpatie, aš taip ilgai vergavau geismui, pykčiui ir gobšumui, o jiems vis negana. Nuo šiol aš nebenoriu jiems tarnauti. Brangus Viešpatie Kṛṣṇa, nubudo mano protas, ir aš kreipiuosi į Tave. Leisk tarnauti Tau.“

Gyva būtybė priklauso Viešpaties paribio energijai (*tataṣṭha-śakti*), o tai reiškia, kad ji pati gali rinktis, kam paklusti — ar Kṛṣṇos išorinei, materialiai energijai, ar Jo aukščiausiai, dvasinei energijai. Mes, bhaktai, renkamės Kṛṣṇos sąmonę. Kitaip sakant, mes savo noru nusilenkiame Kṛṣṇai ir atsiduodame Jo vidinės, dvasinės, energijos valiai. Atsidavimo Kṛṣṇai pradžia — tai Hare Kṛṣṇa *mantros* (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare) kartojimas. Žodis *Hare* žymi Kṛṣṇos tarnystės energiją, *Kṛṣṇa* reiškia „visų patraukliausias Aukščiausiasis Asmuo, Dievas“, o *Rāma* — „Aukščiausias besimėgaujantis subjektas“.

Bet nemaža dalis žmonių nenori pas Kṛṣṇą, nesutinka paklusti

Kṛṣṇos dvasinei energijai. Ir Kṛṣṇa jiems netrukdo. Jis sako: „Elkis kaip tinkamas — gali pasilikti materialiame pasaulyje arba ateiti pas Mane“. Mums dovanota menkutė nepriklausomybė ir intelektas, kad atskirtume, kas dera ir kas ne.

Pabuskime!

Ausis yra labai svarbus organas, padedantis mums sužinoti, ką reikia daryti ir ko — ne, norint įgyti tikrąją laimę. Mes turime klausytis autoritetų. Naktį mes ramiai miegame ir net neįtariame, kad galbūt kažkas sėlina prie mūsų, ketindamas nukirsti galvą. Tačiau net mums miegant, mūsų klausa į viską labai jautriai reaguoja. Ir jei kas sušuks: „Pabusk! Pabusk! Tave nori nužudyti!“ — būsime išgelbėti. Gyvos būtybės būsena, patekus į materialios gamtos nelaisvę, panaši į miegą. Iš pažiūros gyvename atmerktomis akimis ir veikiame, bet iš tikrųjų veikiame ne mes, o materiali gamta, *prakṛti*. Mes priversti veikti taip, kaip mums diktuoja materialios gamtos *guṇos*, kurių valdžioje esame. Ir nors mūsų sąmonė miega, ausis yra budri ir padeda mums pabusti iš neišmanymo. Jeigu mes klausomės, ką sako autoritetas — dvasinis mokytojas, jei klausomės, ką skelbia Vedų raštai, — mes galime pabusti ir suvokti, kad iš prigimties esame amžini Kṛṣṇos tarnai. Bet pirmiausia reikia klausytis žodžių apie Kṛṣṇą, *śravaṇam*. Jeigu klausysimės žodžių apie Kṛṣṇą, savaime pabusime. Vedos skelbia: *uttiṣṭhata jāgrata prāpya varān nibodhata* — „Pabusk! Kelkis! Tu turi suprasti, kokia didžiulė dovana — šis žmogaus kūnas. Pasinaudok ja ir ištrūk iš materialios gamtos nagų.“ „Bhagavad-gītoje“ (7.14) Kṛṣṇa paaiškina, kaip tai padaryti:

daivī hy eṣā guṇa-mayī
mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante
māyām etāṁ taranti te

„Sunku įveikti šią Mano dieviškąją energiją, kurią sudaro trys materialios gamtos *guṇos*. Bet lengvai ją įveiks tas, kuris nusilenkia Man.“ Nusilenkime Kṛṣṇai ir įsisąmoninkime Jį. Tai vienintelis tikslas, kurio gyva būtybė, gavusi žmogaus kūną, turėtų siekti.

11 SKYRIUS

Jausmų pasaulis

Yamadūtos tęsė: „Virš penkių jutimo organų, penkių vykdomųjų organų ir penkių pojūčių objektų iškilęs protas, šešioliktasis pradmuo. Virš proto — septynioliktasis pradmuo — siela, gyva būtybė, kuri, sąveikaudama su kitais šešiolika pradmenų, viena pati šeimininkauja materialiame pasaulyje. Gyva būtybė patiria tris būsenas — laimę, kančią ir kančią, sumišusią su laime.

Subtiliajame kūne išvien susijungia šešiolika elementų: penki pažinimo organai, penki vykdomieji organai, penki juslinio malonumo objektai ir protas. Subtilusis kūnas yra trijų materialios gamtos guņų sąveikos padarinys. Jį sudaro nenumaldomi troškimai, kurie ir lemia, kad gyva esybė keliauja iš kūno į kūną, įgaudama žmogaus, gyvūno ar pusdievio pavidalus. Pusdievio kūnu gyva būtybė patiria džiaugsmą, žmogaus kūnu — sielvartą, o gyvūno kūnu — nuolatinę baimę. Tačiau iš tikrųjų visi šie būviai yra pažymėti kančios. Toks kančios būvis, kai gyva būtybė, gyvendama materialiame pasaulyje, nuolat persikūnija iš vieno pavidalo į kitą, vadinasi saṁsṛti.

Nepajėgdama suvaldyti savo jausmų ir proto, įsikūnijusi kvaila būtybė — dažnai pati to nenorėdama — priversta veikti taip, kaip jai liepia materialios gamtos guņos. Kaip šilkaverpis, savo seilėmis suverpiantis kokoną ir pats pakliūvantis jo nelaisvėn, gyva esybė susipainioja savo karminės veiklos tink-

luose ir jau nebegali iš jų ištrūkti. Taip ji atsiduria aklavietėje, iš kurios nematyti jokios išeities, ir nuolatine jos palydove tampa mirtis.

Gyva būtybė nė akimirkos negali išbūti nieko neveikdama. Ji priversta vienaip ar kitaip veikti, nes tokia jos prigimtis: veikti taip, kaip liepia materialios gamtos guṇos. Karminiai gyvų būtybių veiksmai — tiek dori, tiek nedori — yra ta neįžvelgiama priežastis, lemianti jos norų išsipildymą. Ši neįžvelgiama priežastis lemia ir tai, kad gyva esybė nuolat įsikūnija įvairiais pavidalais. Nepasotinami norai verčia gyvą esybę gimti toje ar kitoje šeimoje ir gauti panašų į savo gimdytojų kūną. Taigi tiek šiurkštų, tiek subtilų kūnus formuoja pačios gyvos būtybės norai.

Susilietusi su materialia gamta, gyva esybė atsiduria nepavydėtinoje padėtyje, bet jeigu gavusi žmogaus gyvybės formą ji mokosi atkurti ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ar Jo atsidavusiu tarnu, ji gali pakeisti savo piktą lemtį.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.50–55)

Nerimstančios juslės

Šie posmai aprašo, kaip materialios gamtos *guṇos* sąveikauja tarpusavy ir kaip jos įstumia gyvą būtybę į materialaus kūno spąstus. Žmogus susikuria įsivaizduojamą tikslą ir rankų, kojų ir kitų jutimo bei vykdomųjų organų padedamas jo siekia. Tokiu būdu jis stengiasi patirti malonumą per formą, garsą, skonį, kvapą ir lytėjimą — penkis jutimo objektus, — nesuprasdamas, kad tikrasis gyvenimo tikslas — pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą. Gyva būtybė nenori paklusti Viešpačiui, todėl yra patalpinama į materialią aplinką. Čia ji savaip mėgina pagerinti savo padėtį, nė nemanydama vadovautis Aukščiausiojo Dievo Asmens nurodymais. Ir vis dėlto Aukščiausiasis Viešpats yra labai maloningas. Jis Pats nužengia į šį pasaulį ir moko paklydu-

sias gyvas esybes veikti taip, kad jų veiksmai atitiktų Viešpaties valią ir kad jos galėtų grįžti pas Dievą, į visuotinės santarvės buveinę, kur gyvenimas amžinas, kupinas palaimos ir išminties.

Materialiame pasaulyje gyva esybė turi kūną, kuris yra labai sudėtingas materialių elementų junginys; gyvendama jame, kaip byloja penkiasdešimtojo posmo žodžiai (*ekas tu*), — ji viena pati kovoja dėl būvio. Pavyzdžiui, kai žmogus skęsta vandenyne, jis gelbėjasi pats. Vandenyne gali būti ir daugiau skęstančiųjų, jo bangose nardo daug vandens gyventojų, tačiau jis gali pasikliauti tik pačiu savimi — niekas kitas jam nepadės. Todėl šis posmas nurodo, kad septynioliktasis pradmuo, siela, turi pasikliauti tik savimi. Ir nors žmogus ieško bendraminčių, draugystės ir meilės, iš tikrųjų niekas, išskyrus Kṛṣṇą, Aukščiausiąjį Viešpatį, negali jam padėti. Todėl labiausiai jam turėtų rūpėti, kaip patenkinti Kṛṣṇą — kaip Jam atsiduoti ir pelnyti Jo malonę. To nori ir Pats Kṛṣṇa. Jis sako „Bhagavad-gītoje“ (18.66): *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* — „Atmesk visas išgalvotas religijos formas ir nusilenk Man“.

Materialaus pasaulio jėgų paveikti žmonės stengiasi laikytis drauge, bet, nepaisant jų pastangų, pasiekti žmonių ir tautų vienybės jiems nepavyksta. Mes priversti vieni patys kovoti su gamtos jėgomis dėl vietos po saule. Ir vienintelė viltis išsigelbėti — įsiklausyti, ką sako Kṛṣṇa, ir nusilenkti Jam, nes Jis vienas tegali išgelbėti mus iš neišmanymo vandenyno. Neatsitiktinai Śrī Caitanyos Mahāprabhu sudėtoje maldoje yra ir tokie žodžiai:

ayi nanda-tanuja kiṅkaraṁ
patitaṁ māṁ viṣame bhavāmbudhau
kṛpayā tava pāda-paṅkaja-
sthita-dhūlī-sadṛśaṁ vicintaya

„O Kṛṣṇa, mylimasis Nandos Mahārājos sūnau, aš esu Tavo amžinas tarnas, bet dėl vienokių ar kitokių priežasčių atsidūriau neišmanymo vandenyne ir nors stengiuosi iš paskutiniųjų, pats negaliu išsigelbėti. Ištrauk mane ir leisk man per amžius būti

dulkele prie Tavo lotoso pėdų, nes man tai — vienintelis išsigelbėjimas.“

Vienoje Śrīlos Bhaktivinodos Ṭhākuros giesmių yra panašūs žodžiai: *anādi karama-phale, paḍi 'bhavārṇava-jale, taribāre nā dekhi upāya* — „Brangus Viešpatie, jau nepamenu, kaip ir kodėl atsidūriau šiame neišmanymo vandenyne. Aš skęstu jame, neišmanydamas, kaip išsigelbėti.“ Mes turime atminti, kad kiekvienas yra pats atsakingas už savo likimą. Jeigu žmogus tampa tyru Kṛṣṇos bhaktu, Viešpats jį išgelbėja iš neišmanymo vandenyno ir jis gali pasakyti, kad pasiekė gyvenimo tikslą.

Kančia ir malonumas

Iš tikrųjų materialiame pasaulyje džiaugsmo nėra. Jis perpildytas kančios. Visi mėgina pasiekti laimę tenkindami jausmus, tačiau šie mėginimai baigiasi nesėkmėmis ir nusivylimais. Tai *māyā*, iliuzija.

Viešpats Buda suvokė materialaus malonumo esmę. Jaunystėje jis buvo karalaitis, jam priklausė didžiuliai turtai ir buvo prieinami įvairūs jusliniai malonumai, tačiau jis visko atsisakė. Sustingęs meditacijoje, jis nutraukė visokią juslinę veiklą, kuri verčia žmogų patirti materialaus pasaulio kančias ir malonumus. Vienintelė priežastis, dėl kurios jis atsisakė savo karalystės, buvo noras parodyti visiems, jog juslinių malonumų siekimas nepadės išsivaduoti. Išsivaduoti reiškia ištrūkti iš šio pasaulio malonumų bei kančių nelaisvės.

Budistų tikslas — atsikratyti fizinių kančių. Dėl trijų materialios gamtos *guṇų* sąveikos mes savo materialiais kūnais patiriame kančią ir malonumą. Budizmas moko, kad žmogus išvengia kančios ir malonumų tada, kai jam pavyksta nusikratyti materijos pradų, kurie jungdamiesi sudaro fizinį kūną. *Nirvāṇa*, budistų tikslas, — tai atsiribojimo nuo materijos pradų būvis. Visų kančių ir malonumų priežastis — mūsų materialus kūnas. Tačiau budistų filosofija nesuteikia jokios informacijos apie sielą, kūno savininkę. Todėl ši filosofija nėra tobula.

Nors budizmo filosofija atsako ne į visus klausimus, tai nereiškia, kad pats Viešpats Buda nežinojo visos tiesos. Aukštus mokslus išėjęs mokytojas gali mokyti abėcėlės, tačiau tai nereiškia, kad tuo jo žinios ir apsiriboja. Lygiai taip kiekviena ypatingomis galiomis apdovanota inkarnacija (*śaktyāveśa avatāra*) skelbia Dievo žodį, atsižvelgdama į laiką, vietą ir aplinkybes. Aukštus mokslus baigęs mokytojas galėtų aiškinti mokiniams sudėtingiausius dalykus, tačiau mokiniai gali būti nepajėgūs iš karto viską suprasti.

Todėl ir egzistuoja įvairios religinės srovės, pvz., budizmas arba Śaṅkarācāryos *māyāvādos* filosofija. Tiek budistai, tiek *māyāvādžiai* ragina savo pasekėjus atsikratyti kančių ir malonumų, kuriuos sukelia juslinė veikla. Joks tikras filosofas neragins savo pasekėjų ja užsiimti. Galutinė Budos mokymo išvada skelbia, kad žmogus norėdamas pasiekti *nirvāṇą* pirmiausiai turįs atsikratyti kūno, kurį sudaro tarpusavyje besijungiantys materijos pradai. Kitaip sakant, kūnas, kurį sudaro penki materijos pradai — žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris, — yra visų kančių bei malonumų priežastis. Ir, pasak budistų, išardę šį materialių pradų junginį nebepatirsime nei kančios, nei malonumo.

Pagrindinė Śaṅkarācāryos filosofijos idėja — pasiekti pirminį dvasinį būvį, atsiribojus nuo materijos pradų, kurie jungdamiesi tarpusavyje ir sudaro mūsų kūną. Neatsitiktinai *māyāvādžių* motto yra *brahma satyaṁ jagan mithyā* — „Brahmanas, Absoliutas, yra tiesa, o materialioji kūrinija — apgaulė“. Śaṅkarācārya atmeta Budos filosofiją, nepateikiančią jokių žinių apie dvasinę sielą. Budos filosofija nagrinėja tik materiją. Budistų tikslas — suskaidyti materialų apvalkalą ir įsilieti į tuštumą.

Ir budizmas, ir *māyāvādos* filosofija atskleidžia tiesą tik iš dalies. Śaṅkarācāryos skelbtoji *māyāvādos* filosofija pripažįsta Brahmaną, dvasią, tačiau iki galo jos neapibrėžia. *Māyāvādos* filosofija moko suvokti save kaip Brahmaną (*ahaṁ brahmāsmi*), ir tada esą žmogus savaime liausis veikęs. Deja, taip nėra. Gyva esybė

niekad nesiliauja veikusi. Atrodytų, medituodamas žmogus nutraukia visokią juslinę veiklą, tačiau jis medituoja, o meditacija taip pat yra veikla.

Medituodamas Brahmaną *māyāvādis* jaučiasi tapęs Dievu. Viena vertus, suvokti savo vienovę su Dievu — visiškai teisinga, nes kaip dvasinės sielos, t.y. kokybės prasme, mes tapatūs Dievui. Tačiau niekas negali prilygti Dievui *kiekybiškai.* „Bhagavad-gītoje“ (15.7) Kṛṣṇa teigia, kad gyvos esybės yra „neatsiejamos Jo dalelės“. Kṛṣṇa — gryna dvasia (*sac-cid-ānanda*), tad ir Jo dvasinės dalelės yra *sac-cid-ānanda*, lygiai kaip auksinis auskaras kokybės prasme tapatus aukso gyslai. Vis dėlto tarp auskaro ir aukso gyslos negalima dėti lygybės ženklo.

Taigi *māyāvādžiai* klysta manydami, kad dalis gali prilygti visumai. Jie taria, kad būdami neatsiejama Dievo dalelė, jie yra Pats Dievas. Todėl „Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.2.32) apibūdina impersonalistus, sakydama: *aviśuddha-buddhayaḥ* — „Jų intelektas nėra visiškai išgrynėjęs, jį tebetemdo neišmanymas“. *Māyāvādžiai* įsitikinę, kad plėtojant pažinimą susivienijama su Dievu, todėl jie vienas kitą vadina Nārāyaṇa. Tačiau čia jie labai klysta. Tapti Viešpačiu Nārāyaṇa neįmanoma. Nārāyaṇa yra *vibhu* — didis, begalinis, tuo tarpu mes esame *aṇu* — be galo maži. Dydžiu siela prilygsta vienai dešimttūkstantajai plauko galiuko daliai. Tai argi sveiko proto žmogus gali teigti, kad jis yra Dievas?

Śaṅkarācārya tik iš dalies atskleidė Brahmano esmę; jis mokė mus suvokti save kaip dvasinę sielą, o ne materialų kūną (*ahaṁ brahmāsmi*). To paties moko ir Vedos. Tas, kuris pasiekė *mukti*, išsivadavimą, puikiai supranta, kad yra gryna dvasinė siela, o ne kūnas. Tačiau savęs pažinimas tuo nesibaigia. Toliau žmogus turėtų savęs klausti: „Jei aš esu amžina dvasinė siela, ką turėčiau veikti amžinybėje?“ O amžinoji sielos veikla yra atsidavimo tarnystė Kṛṣṇai.

„Bhagavad-gītoje“ (18.54) Viešpats Kṛṣṇa paaiškina, kaip Brahmano suvokimas atveda prie atsidavimo tarnystės:

brahma-bhūtaḥ prasannātmā
na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktiṁ labhate parām

„Kas pasiekia transcendentinį būvį, tas išsyk patiria Aukščiausiąjį Brahmaną ir pasijunta visiškai laimingas. Jam tampa nepažįstamas sielvartas, jis nieko netrokšta ir yra vienodas visoms gyvoms esybėms. Štai tada ir pasiekiamas tyros atsidavimo tarnystės Man būvis.“

Dažnai garsūs *svāmiai* kalba apie „Brahmano patyrimą“, nors patys ir nepakyla aukščiau žemiškų malonumų ir kančių. Jie imasi dorovingos humanitarinės veiklos ir užjausdami kenčiančius tėvynainius pasišauna steigti ligonines arba, rūpindamiesi jų švietimu, statyti mokyklas. Tačiau kaip gali žmogus, iš tiesų pasiekęs *brahma-bhūtos* būvį, tą ar kitą žemės lopinėlį laikyti savo tėvyne? Iš tikrųjų, kaip dvasinės sielos, mes neturime žemėje tėvynės. Mirus mūsų kūnui, nutrūksta ir ryšys su ta šalimi, kurioje buvome gimę. Sielvartas — tai požymis, kad vadinamoji išsivadavusi asmenybė nenugalėjo silpnybės žemiškiems malonumams ir kančioms. Tai reiškia, kad ji nepasiekė laimės, nes laimingas žmogus nesielvartauja. Daugybė mokytumu garsėjusių *sannyāsių* sugrįžo prie materialios veiklos, nes jie neįsisąmonino Brahmano iš tikrųjų. Išsivaduoti nėra taip paprasta. Kaip jau sakyta, gamtos *guņų* įtaka žmogui labai stipri. Gyva esybė, įsipainiojusi į įvairią karminę veiklą, panaši į šilkaverpį, pakliuvusį savo paties suverpto kokono nelaisvėn. Be Aukščiausiojo Dievo Asmens pagalbos išsivaduoti nepaprastai sunku.

Dvasinės juslės

Tikrasis išmanymas galimas tiktai tada, kai juslės tarnauja Kṛṣṇai. Dabar mūsų protas ir juslės yra kūniškų įvardijimų („Aš — amerikietis“, „Aš — indas“, „Aš — anglas“) valdžioje. Būdami tokios sąmonės, mes manome, kad juslės turi tarnauti mū-

sų artimiesiems, visuomenei, tautai ir t.t. Tačiau visa tai laikina. Iš tikrųjų mes esame Brahmanas — gryna dvasinė siela, ir, kol siejame save su laikinais įvardijimais, negalime tapti Kṛṣṇos bhaktais.

Kaip jau sakyta, dvasinis pažinimas nesiriboja Brahmanu. Egzistuoja trys savęs pažinimo pakopos: Brahmano pažinimo pakopa, kai suvokiame save kaip sielą — dvasinę, skirtingą nuo kūno esybę; Paramātmos, t.y. širdyje glūdinčio Viešpaties, pažinimo pakopa; ir Bhagavāno — Viešpaties kaip asmens, Śrī Kṛṣṇos, pažinimas.

Paramātmos, t.y. Kṛṣṇos, glūdinčio širdyje Supersielos pavidalu, pažinimas pranoksta Brahmano pažinimą. Brahmanas gretintinas su saulės šviesa, o suvokti Paramātmą tolygu išvysti patį saulės skritulį, iš kurio ši šviesa sklinda. Toliau plėtodama pažinimą, gyva būtybė pasiekia dvasines Vaikuṇṭhos planetas ir savo akimis išvysta Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Pasiekti šią aukščiausią pažinimo pakopą tolygu susitikti su pačiu saulės dievu. Saulės šviesa, saulės skritulys ir saulės dievas neegzistuoja atskirai, tačiau sykiu jie ir skirtingi. Saulės šviesa — tai beasmenis saulės švytėjimas, saulės skritulys yra lokalizuotas jos aspektas, o saulės dievas — tai asmuo, iš kurio radosi saulės šviesa ir saulės skritulys. „Bhagavad-gītoje“ (14.27) Kṛṣṇa patvirtina, kad Jis Pats yra Brahmano švytėjimo šaltinis: *brahmaṇo hi pratiṣṭhāham* — „Aš esu beasmenio Brahmano pradžia“. O „Īšopaniṣadoje“ (15 posmas) rasime tokią bhakto maldą:

hiraṇmayena pātreṇa
satyasyāpihitaṁ mukham
tat tvaṁ pūṣann apāvṛṇu
satya-dharmāya dṛṣṭaye

„O Viešpatie, viso, kas gyva, sergėtojau, Tavo veidą slepia akinantis švytėjimas. Praskleisk šią šviesos skraistę ir pasirodyk Savo tyram bhaktui.“

Taigi vien suvokti Brahmaną nepakanka. Kai sergant nukrenta

temperatūra, tai dar nereiškia, kad esi visiškai pasveikęs. Visiškai pasveikstama tada, kai po karščiavimo atgaunamos jėgos ir sugrįžtama prie normalaus, aktyvaus gyvenimo. Priešingu atveju visada lieka pavojus, kad liga vėl paūmės. Lygiai taip, jeigu žmogus suvokia, kad jis yra siela, o ne kūnas, dar nereiškia, kad jis visiškai išgijo — atsikratė iliuzijos. Iš tikrųjų save pažinęs yra tik tas, kuris iki galo suvokia, kad yra amžinas Kṛṣṇos tarnas ir šiuo supratimu grindžia savo veiklą.

Ypatinga Viešpaties nuolaida žmonijai

Mūsų amžiuje geriausias savęs pažinimo būdas visai žmonijai — kartoti Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Mūsų dienomis, Kali amžiuje, sąlygotos sielos yra taip įsitraukusios į nuodėmingą veiklą, kad negali nuosekliai laikytis Vedų nurodymų. Hare Kṛṣṇa *mahā-mantra* — tai ypatinga Śrī Caitanyos Mahāprabhu nuolaida. Śrī Caitanya Mahāprabhu yra Pats Kṛṣṇa, atėjęs į Žemę prieš penkis šimtus metų gelbėti puolusių sielų ir pradėjęs *saṅkīrtanos* judėjimą — mokąs žmones sutartinai giedoti Viešpaties šventą vardą. Viešpats Caitanya dažnai cituodavo šį „Bṛhan-nāradīya Purāṇos“ (3.8.126) posmą:

harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā

„Vienintelis išsivadavimo būdas šiame amžiuje — kartoti šventą Viešpaties vardą, kartoti šventą Viešpaties vardą, kartoti šventą Viešpaties vardą. Kito kelio nėra, kito kelio nėra, kito kelio nėra.“

Švento Kṛṣṇos vardo jėga galime įsitikinti iš arčiau susipažinę su Kṛṣṇos sąmonės judėjimu. Tapę šio judėjimo nariais žmonės atsikrato nuodėmingų įpročių, susiformavusių dar motinos

įsčiose. Ir tai — tikra laimė. „Caitanya-caritāmṛtoje“ („Madhya-līlā“ 19.151) Śrī Caitanya Mahāprabhu sako:

brahmāṇḍa bhramite kona bhāgyavān jīva
guru-kṛṣṇa-prasāde pāya bhakti-latā-bīja

„Gyva esybė nuo gimimo iki gimimo sukasi užburtame rate, keisdama kūnus, iš vieno būvio pereidama į kitą, blaškoma po visą visatą. Tačiau jeigu jai nusišypsos laimė ir ji pelnys Kṛṣṇos malonę, — ji sutiks tikrą dvasinį mokytoją, kuris pasės jos širdyje *bhakti*, atsidavimo tarnystės, grūdą.“ Jeigu gyvai esybei nepritrūks išminties, ji ims rūpintis širdyje pasėtu grūdu, jį laistys. Pasėjus grūdą į žemę, reikia jį laistyti, kad grūdas sudygtų ir subrandintų vaisių. Taip pat reguliariai reikia laistyti ir *bhakti* sėklą širdyje. Bet kaip ją laistyti? *Śravaṇaṁ kīrtanam*: šlovinant Kṛṣṇą ir klausantis pasakojimų apie Jo šlovę. Štai kas padės atsidavimo tarnystės daigui augti ir tvirtėti.

Praktikuodami atsidavimo tarnystę Kṛṣṇai ištrūksime iš nepavydėtinos padėties, kurioje atsidūrėme patekę į materialų pasaulį, kurį Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ vadina *duḥkhālayam*, kančių pagaire. Kitaip sakant, radę prieglobstį prie Kṛṣṇos lotoso pėdų, t.y. kartodami ir klausydamiesi Jo švento vardo, mes išvengsime nesibaigiančios gimimų ir mirčių virtinės šiame kančių perpildytame materialiame pasaulyje.

Aistrų suverptas kūnas

„Śrīmad-Bhāgavatam“ detaliai aprašoma, kaip gimsta sąlygota gyva esybė. Pagal savo *karmą* gyva esybė patenka į tėvo sėklą, iš kurios, tėvui su motina suartėjus, susiformuoja šiurkštusis materialus gyvos esybės kūnas. Lytinės sueities metu, tėvo sėklai susijungus su motinos kiaušinėliu, tėvų sąmonė taip pat susijungia, ir užsimezgęs vaisius ją paveldi.

Kiekvienas iš mūsų turi vis kitokį kūną, — visiškai vienodų

kūnų nebūna. Fiziniai skirtumai turi tam tikrą priežastį; toji priežastis yra *karma*. Gyvos esybės veikla nulemia, koks susiformuos subtilusis kūnas, kurį sudaro protas, intelektas ir netikras ego. Subtilusis kūnas savo ruožtu formuoja gyvos esybės šiurkštųjį kūną. „Bhagavad-gītoje“ (8.6) Viešpats Kṛṣṇa teigia:

yaṁ yaṁ vāpi smaran bhāvaṁ
tyajaty ante kalevaram
taṁ tam evaiti kaunteya
sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ

„Kokioje dvasios būsenoje gyva esybė palieka šį kūną, o Kuntės sūnau, tokiame būvyje ji būtinai ir atsiduria“. Kokį subtilųjį kūną gyva būtybė turės mirties metu, nulemia visas jos ankstesnis gyvenimas. Jei ugdydamas Kṛṣṇos sąmonę žmogus transformuoja savo subtilųjį kūną, mirties valandą jo subtilusis kūnas sukurs tokį šiurkštųjį kūną, kurį turėdamas jis bus Kṛṣṇos bhaktas. O jei žmogus yra dar labiau pažengęs, jis apskritai negaus kito materialaus kūno, — išsyk įgis dvasinį kūną ir sugrįš pas Dievą. Toks yra gyvenimo tobulumas.

12 SKYRIUS

Aistrų paklaidintas

Yamadūtos toliau tęsė: „Jaunystėje brahmanas Ajāmila nuodugniai išstudijavo Vedų raštus. Jis buvo tikras dorybės įsikūnijimas — švelnaus būdo, malonus ir gerai išauklėtas. Nuosekliai vykdydamas Vedų nurodymus, Ajāmila pažabojo jausmus ir protą. Jaunuolis buvo teisingas, puikiai giedojo Vedų mantras ir rūpinosi švara. Ajāmila lenkėsi ugnies dievui, labai gerbė savo dvasinį mokytoją, svečius ir vyresniuosius šeimynos narius. Jam buvo svetima tuščia garbė. Sąžiningas, doro elgesio, visoms gyvoms būtybėms linkintis tik gero, Ajāmila vengė kvailų kalbų ir niekam nejautė pagiežos.

Kartą, tėvui paliepus, Ajāmila išsirengė į mišką vaisių, gėlių ir samit bei kušos žolės. Grįždamas namo, jis pamatė žemiausiojo luomo žmogų (šūdrą), kuris apimtas geidulio begėdiškai glamonėjo ir bučiavo prostitutę. Šūdra jautėsi kuo nekalčiausiai, linksmai šypsojosi ir dainavo. Jis ir jo draugė buvo girti. Apsvaigusios moters akys vartėsi, o saris slydo nuo kūno. Tokius juos ir išvydo Ajāmila.

Kai Ajāmilos žvilgsnis užkliuvo už palaidūnės moters, kurią kurkumos milteliais išmarginta ranka šūdra glaudė prie savęs, pabudo jo širdyje snaudęs geismas, ir, paveiktas iliuzijos, jis pasidavė jo valdžiai. Ajāmila dar bandė mintyse kartoti šāstrų nurodymą, draudžiantį žvelgti į moterį. Sukaupęs protą ir visą savo išmanymą, jis stengėsi nugalėti įsiliepsnojusį geismą, tačiau

Kupidonas jo širdyje buvo stipresnis.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.56 – 62)

Brahmaniškosios ypatybės

Yamarājos pasiuntiniai Yamadūtos kalba apie tikrąją pamaldumo ir nuodėmės prasmę, pasakoja, kaip materiali būtis įtraukia gyvą būtybę į savo verpetą. Prisimindami Ajāmilos gyvenimo faktus, Yamadūtos pasakoja, kad jaunystėje jis gerai išmanė Vedų raštus, buvo pavyzdingo elgesio, tvarkingas, švarus ir gailestingas. Iš esmės jis neturėjo ydų, kitaip sakant, buvo idealus brahmanas. Brahmanas turėtų būti nepriekaištingai doras, laikytis reguliatyviųjų principų ir pasižymėti geriausiais būdo bruožais. Šie posmai nurodo dorovingo žmogaus požymius.

Kiek galima spręsti iš Yamadūtų pasakojimo, Ajāmila jaunystėje griežtai laikėsi skaistybės įžadų, buvo pavyzdingas *brahmacāris*, minkštos širdies, teisingas, švarus ir doras jaunuolis. Bet, nepaisant visų savo dorybių, jis patyrė nuopuolį ir jam grėsė Yamarājos bausmė. Apie tai ir kalba posmai.

Ajāmila buvo *śruta-sampanna*, ir tai suprantama, nes berniukas augo brahmano šeimoje. Žodis *śruta* reiškia, kad klausydamasis Vedų Ajāmila išsamiai susipažino su Vedų mokslu. Indijoje brahmanus vadina *paṇḍitomis*, „išsimokslinusiais žmonėmis“. Brahmanu negali būti kvailys ar niekšas. Todėl tas, kuris neišmano Vedų, negali vadintis brahmanu. Grynai teorinis Vedų supratimas neduoda jokios naudos. Vedų išmintį reikia pritaikyti praktiškai. Kabinetiniai *vedāntistai* skaito Vedāntą rūkydami cigaretes, tačiau tokios studijos yra bevaisės. Mums teko per savo gyvenimą pamatyti nemaža „*sannyāsių*“, kurie diskutuodavo Vedāntos temomis traukdami tabako dūmą. Ajāmila buvo ne iš tokių. Jis gerai išmanė Vedų raštus ir buvo nepriekaištingo būdo. Brahmanas vadovaujamas dvasinio mokytojo studijuoja Vedas, ir vėliau, atlikęs *upanāyana-saṁskāros* apsivalymo apeigas, tampa *dvija*, dusyk gimusiu, ir yra perjuosiamas šventąja virvele. Tai savotiš-

kas skiriamasis ženklas, nurodantis, kad žmogus formaliai pasirinko dvasinį mokytoją.

Jei žmogus nėra dusyk gimęs, jis nesuvoks Vedų esmės. Norint tapti Vedų žinovu, nepakanka pramokti sanskritą. Nemažai užsienio specialistų vertė Vedas, tačiau jų vertimų mes nelaikome autoritetingais, nes norintis studijuoti Vedas visų pirma turi būti *dvija. Dvija* vadintinas žmogus, išmokęs suvaldyti savo mintis ir jausmus, teisingas, švarus, kuklus, atlaidus, išsimokslinęs, pajėgiantis pritaikyti žinias praktiškai, besąlygiškai tikįs Dievu, Kṛṣṇa. Toks žmogus tikrai yra kompetentingas brahmanas, pajėgus studijuoti Vedas bei jas suprasti.

Gimęs brahmano šeimoje, Ajāmila gerai išmanė Vedas, nes jaunystėje buvo kruopščiai jas išstudijavęs. Jis buvo romus (*śīlavān*), rūpinosi švara (*sad-ācāra*), anksti kėlėsi ir dalyvavo šventykloje rengiamose Vedų apeigose, *maṅgala-ārati.* Jis įkūnijo visas dorybes. Mes irgi galime tapti *sad-ācāromis*, jei reguliariai praktikuosime atsidavimo tarnystę, kasdien dalyvausime *maṅgala-ārati* ir su karolių vėriniu kartosime šešiolika ratų Hare Kṛṣṇa *mantros.* Ši praktika padės mums pamažu nusiplauti materijos sutepti.

Gaudamas dvasinio mokytojo įšventinimą, mokinys pasižada kasdien laikytis šios dvasinės praktikos. Net šeši Vṛndāvanos Gosvāmiai — išsilaisvinusios asmenybės — kasdien tūkstančius kartų kartojo *mahā-mantrą* ir neužmiršdavo nusilenkdami pagerbti Dievybes ir bhaktus. Raghunātha dāsa Gosvāmis daug kartų per dieną lenkdavosi išsitiesdamas ant žemės visu ūgiu, t.y. atlikdavo *daṇḍavatus.* Tai rodo, kad Gosvāmiai buvo *dhṛta-vratos*, ryžtingai laikėsi principo duoti atsidavimo tarnystės įžadus ir juos griežtai vykdyti. Be to neįmanoma priartėti prie Dievo. Žmogus, rimtai siekiantis dvasinio tobulumo, turi laikytis šių reglamentacijų.

Ajāmila turėjo visas brahmanui būdingas ypatybes, mokėjo dvasiniam tobulėjimui reikalingas Gāyatrī *mantrą* bei Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą* ir ištikimai tarnavo savo *guru*, o brahmanui tai —

svarbiausia. Vedų laikais kiekviena aukštos kastos šeima po rytmetinio apsiplovimo, baigusi kartoti Vedų *mantras*, sudegindavo ugnyje auką. *Agni* (aukuras) būdavo rūpestingai prižiūrimas, kad neužgestų. Sudėjus ant aukuro auką, būdavo pagerbiamas *guru*, o po to — vyresnieji šeimynos nariai. Taigi šeima kasdien atiduodavo pagarbos duoklę tėvams ir dvasiniam mokytojui. Vedų visuomenėje tai buvo pirmučiausias dienos darbas. Šiandien, deja, to niekas nebedaro.

Puikus pagarbos vyresniesiems pavyzdys buvo Yudhiṣṭhira Mahārāja, didis Pāṇḍavų giminės vadas ir šventasis. Pasibaigus Kurukṣetros mūšiui, Yudhiṣṭhira ir keturi jo broliai kasdien su mandagumo vizitu apsilankydavo pas tėvo brolį Dhṛtarāṣṭrą — tą patį Dhṛtarāṣṭrą, kuris norėjo nužudyti Pāṇḍavas ir rezgė prieš juos visokias intrigas, o galų gale paskelbė jiems karą. Karas nelaime užgriuvo patį Dhṛtarāṣṭrą ir atėmė iš jo visus šimtą sūnų. Tačiau ir pralaimėjęs karą deramos pagarbos savo sūnėnams (brolio Pāṇḍu sūnums) jis neparodė. Tai buvo labai negarbinga valdovo Yudhiṣṭhiros atžvilgiu. Kartą pas Dhṛtarāṣṭrą apsilankė jaunesnysis jo brolis — didis *vaiṣṇava* Vidura. Jis tarė Dhṛtarāṣṭrai: „Brangus brolau, pirmiausiai tu paskelbei Pāṇḍavoms karą, o dabar, sulaukęs žilos senatvės, gyveni Yudhiṣṭhiros namuose, jo išlaikomas, ir vis tiek nenori parodyti jam deramos pagarbos. Kur gi tavo gėda?“ Vidura taip prakalbo norėdamas padėti Dhṛtarāṣṭrai, kad tas nugalėtų savo silpnybę namų židinio jaukumui. Dhṛtarāṣṭra buvo jau senas, visi jo sūnūs buvo mirę, tačiau jis norėjo gyventi jaukiuose namuose ir gerai valgyti. Štai pavyzdys, kokie stiprūs yra šeimos saitai. Vidura priekaištavo Dhṛtarāṣṭrai: „Tu pasenai ir kosėdamas atsikrenkšti gleivėmis, tavo kepenys nesveikos. Mirtis ne už kalnų, o tu tupi jaukiai įsitaisęs savo krėsle tarsi naminis šunelis. Nejau tu visai praradai gėdą ir kaip tas šuo lauki, kada šeimininkas numes tau kaulą?“

Aštrūs Viduros žodžiai paveikė surambėjusią Dṛtarāṣṭros širdį, ir jis tarė: „Tu teisus, brangusis Vidura. Bet ką gi patarsi man daryti?“

Vidura atsakė: „Eime su manimi miškan, paskirk savo paskutines gyvenimo dienas Kṛṣṇos sąmonei. Eime.“ Taip, niekam nieko nesakęs, Dhṛtarāṣṭra išėjo drauge su Vidura. Įkandin jiems nusekė ir Gāndhārī, ištikimoji Dhṛtarāṣṭros žmona. Trise jie patraukė į mišką, kad medituodami Viešpatį pasitiktų mirtį.

Kai kitą rytą atėjęs išreikšti pagarbos dėdėms valdovas Yudhiṣṭhira jų nerado, jis labai susirūpino dėl Dhṛtarāṣṭros, nes tas jau buvo sulaukęs žilos senatvės. Čia rūmuose pasirodė didysis išminčius Nārada Munis ir nuramino jį: „Nesirūpink. Tavo dėdė Vidura išsivedė Dhṛtarāṣṭrą ir jo žmoną Gāndhārę miškan.“

Ši „Śrīmad-Bhāgavatam“ istorija parodo, kaip reikėtų gerbti vyresniuosius šeimos narius. Atlikus rytmetines apeigas, reikia nusilenkti dvasiniam mokytojui ir vyresniems šeimos nariams. Deramai pagerbtas turi būti ir svečias. Dažnai apie svečio apsilankymą sužinome iš anksto, todėl galime tinkamai tam pasiruošti. Pasitaiko ir taip, kad svečias užgriūva netikėtai, tačiau ir tada reikia sutikti jį labai pagarbiai. Šeimos galva pirmiausia turėtų pamaitinti amžiumi, socialine ar dvasine padėtimi vyresnius žmones, po to — vaikus ir likusius šeimos narius. Šeimos galva valgo paskutinis, bet, prieš sėsdamas valgyti pats, jis dar turi išeiti į gatvę ir sušukti: „Jei kas alkanas, maloniai kviečiu pavalgyti su manim. Aš laukiu jūsų!“ Namie visada turi būti palikta šiek tiek maisto nelauktiems svečiams. Pagal Vedų papročius, jei alkanas svečias prašo pavalgyti, šeimininkas turi atiduoti jam savo dalį — geriau jau pačiam likti nevalgius. Štai kokia *gṛhastha-āśramos* prasmė. Man pačiam yra tekę matyti, kad jaunas žmogus, prieš užsidegdamas cigaretę, atsiklausia šalia sėdinčio vyresniojo leidimo, net jeigu jie nepažįstami. Taip jaunuolis parodo pagarbą vyresnio amžiaus nepažįstamam žmogui, — juo labiau reikėtų gerbti tėvą ar vyresnįjį brolį. Vedų visuomenėje vyresnio amžiaus žmogus visada yra gerbiamas. Tačiau tai ne griežtas reikalavimas, o veikiau Vedų paprotys.

Taigi nuo jaunų dienų Ajāmila išmoko pagarbos dvasiniam mokytojui ir vyresniesiems. Tai vienas *sad-ācāros* požymių. Kitas

požymis — kilniadvasiškumas. Kitaip sakant, Ajāmila buvo visų gyvų būtybių draugas. Tikras brahmanas gerbia visas gyvas būtybes, net ir skruzdę.

Šia proga prisimintina istorija apie Nāradą Munį ir medžiotoją. Sykį eidamas mišku Prayago apylinkėse Nārada Munis išvydo daugybę mirtinai sužeistų žvėrių. Iš užuojautos kenčiantiems padarams jis sušuko:

— Kas tas nenaudėlis, kuris žudo žvėris ir palieka juos leisgyvius kankintis?

Žiaurusis medžiotojas, vardu Mṛgāris, jam atsakė:

— Garbusis išminčiau, netrukdyk man dirbti savo darbo. O jeigu atėjai paprašyti manęs elnio kailio, — štai jis, imk.

Bet Nārada tarė:

— Man nieko iš tavęs nereikia, tik noriu sužinoti, kodėl tu nepribaigi sužeistų žvėrių. Tai didžiulė nuodėmė. Jau geriau juos iškart pribaigti.

— Tėvas mane taip mokė. Aš nežinojau, kad tai — nuodėmė, — pasiteisino Mṛgāris.

— Taip, tai — didžiulė nuodėmė. Už ją tu baisiai kentėsi, — kalbėjo Nārada.

Medžiotojas susimąstė ir paklausė:

— Tai ką tu siūlai?

— Mesk savo baisų amatą, — patarė Nārada Munis.

— Ką gi aš tuomet valgysiu? — suabejojo Mṛgāris.

— Aš parūpinsiu tau maisto, — pažadėjo jam Nārada Munis.

— Na gerai, jei parūpinsi man maisto, galiu atsisakyti medžioklės, — sutiko medžiotojas.

Nārada Munis paragino Mṛgārį įsikurti Gangos pakrantėje ir prie švento *tulasī* medelio kartoti Hare Kṛṣṇa, o pats nuėjo į artimiausią kaimelį ir papasakojo gyventojams, kad netoliese, Gangos pakrantėje, apsigyveno tyras *vaiṣṇava* ir ten kartoja *mantrą*. Pamatę ramiai sėdintį ir besimeldžiantį Mṛgārį, kaimo žmonės ėmė tarpusavyje kalbėtis: „Jis liovėsi medžiojęs ir kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą*!“ Nuo tos dienos žmonės kasdien eidavo prie

Gangos aplankyti Mṛgārio. Vieni nešdavo jam ryžių, kiti — *dālo*, treti — vaisių. Maisto susikaupė tiek daug, kad Mṛgāris jau net nebežinojo, kur jį dėti.

„Kam Nārada Munis siunčia man tiek daug maisto? Man juk tereikia išlaikyti save ir savo pačią“, — stebėjosi medžiotojas. Tada jis ėmė dalyti maistą kitiems. Medžiotojas kasdien kartojo Hare Kṛṣṇa *mantrą* ir dalijo *prasādą*, ir taip tapo tyru *vaiṣṇava*. (Tą patį metodą mes taikome ir Kṛṣṇos sąmonės judėjime: visose Kṛṣṇos sąmonės šventyklose kartojama Hare Kṛṣṇa *mahā-mantra* ir dalinamas *prasādas*.)

Kartą Nārada Munis papasakojo savo draugui Pārvatai Muniui turįs puikų mokinį, buvusį medžiotoją, ir pasiūlė drauge jį aplankyti. Pārvata Munis sutiko. Priėję Mṛgārio namus, išminčiai pamatė Mṛgārį, strypčiojantį nuo vienos kojos ant kitos. Išvydęs Nāradą Muni, Mṛgāris norėjo nusilenkti prie jo pėdų, bet prieš tai drabužio kraštu atsargiai nubraukė nuo žemės skruzdes. Jis strypčiojo saugodamasis, kad jų nesumindžiotų. Medžiotojas, kuris dar visai neseniai kankino gyvūnus, dabar šokinėjo nuo kojos ant kojos stengdamasis neužminti skruzdės! Tokia *vaiṣṇavos* širdis.

Taigi Ajāmila turėjo brahmanui būdingą ypatybę — kilnią širdį. Ir jis nesipuikavo savo mokytumu. Ajāmila neturėjo *ahaṅkāros* — nebuvo tuščiagarbis. Žodis *ahaṅkāra* reiškia, kad žmogus labai didžiuojasi savo poelgiais. Ajāmila nesididžiavo ir niekam nejautė priešiškumo. Šiais tamsiais nuopuolio laikais kiekvienas iš mūsų kažką laikome savo priešu. Tačiau tokiems brahmanams kaip Ajāmila ši yda nebūdinga. Tiktai išsiugdžius brahmano ypatybes ir įpročius galima tikėtis išsivaduoti iš materijos nelaisvės.

Geismo pražudytas

Deja, Ajāmilai nepavyko išlikti brahmanu, ir apie tai byloja pastarieji posmai. Kartą, būdamas dar visai jaunas, Ajāmila išsirengė į mišką pasiskinti gėlių ir pasirinkti kitų Dievybių garbinimui reikalingų dalykų. „Eik į mišką ir parnešk visko, ko prireiks

Dievybėms garbinti“, — liepė jam tėvas. Grįždamas į namus Ajāmila pamatė žemiausiojo luomo vyrą su paleistuve, — čia jie labai vaizdžiai aprašyti. Girtuoklių pasitaikydavo ir senovėje, nors ne taip dažnai. Dabar, Kali amžiuje, girtuoklystė giliai įleido šaknis, nes žmonės visame pasaulyje prarado gėdą. Kai Ajāmila pamatė girtą *śūdrą* su prostitute, šis reginys stipriai paveikė iki tol pavyzdingu *brahmacāriu* buvusį jaunuolį, — reikia turėti galvoje, kad tai įvyko prieš daugelį amžių. Mūsų dienomis palaidumas — visuotinai paplitęs reiškinys, todėl būti *brahmacāriu* labai sudėtinga. Jei šiuolaikinis *brahmacāris* tvirtai nesilaiko reguliatyviųjų principų, jam labai sunku nesuklupti. Tačiau rimtai praktikuojant Kṛṣṇos sąmonę galima atsispirti visoms pagundoms.

Kṛṣṇos sąmonės judėjimo nariams draudžiama gyventi palaidą lytinį gyvenimą, vartoti svaigalus, valgyti mėsą ir dalyvauti azartiniuose žaidimuose. Girta pusnuogė moteris, apglėbusi girtą vyrą, — įprastas reginys Kali-yugoje, ypač Vakarų šalyse, ir tai matant sunku neprarasti savitvardos. Tačiau jeigu Kṛṣṇos malone žmogus tvirtai laikosi reguliatyviųjų principų ir kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą*, Kṛṣṇa jį būtinai apsaugos. Juk neveltui Kṛṣṇa sako, kad Jo bhaktas niekada nepražus (*kaunteya pratijānīhi na me bhaktaḥ praṇaśyati*). Todėl visi praktikuojantys Kṛṣṇos sąmonę turi griežtai laikytis reguliatyviųjų principų ir kartoti nustatytą Viešpaties šventų vardų skaičių. Tada nebus ko baimintis. Priešingu atveju mūsų padėtis labai nesaugi.

Ajāmila davė įžadą laikytis dvasinio gyvenimo reglamentacijų. Bet, kaip matome, ir dvasinių aukštumų pasiekęs žmogus gali patirti nuopuolį. Ajāmilos nuopuolį lėmė susitikimas su dviem atvirai besiglamonėjančiais žemiausio luomo žmonėmis. Visiems žinoma, kad vyras ir žmona lytiškai santykiauja, tačiau tai neturi būti demonstruojama viešai. Atviras seksas būdingas tik gyvuliams. Neleistini yra taip pat ir santykiai su daugiau partnerių. Šiais laikais lytinis palaidumas — įprastas reiškinys visame pasaulyje, ypač Vakarų šalyse. Jauna mergina ieško vaikino norėdama jį sugundyti ir kartu praleisti naktį, bet nė nemano už jo

tekėti. Ji nori išbandyti daugiau partnerių. O tekėti ruošiasi už to, su kuriuo jausis laimingiausia. Tačiau taip mąsto prostitutės. Vaikinai taip pat keičia merginas kaip pirštines. Tai įprasta Vakarų šalyse, kur jaunuoliai negauna dvasinio išsilavinimo.

Sugyvulėjusioje visuomenėje taika neįmanoma. Įvairių kraštų vadovai kalba apie taiką, rengia taikos konferencijas, tačiau nei konferencijos, nei rezoliucijos taikos sukurti nepadės. Taikos nebus tol, kol nebus reformuota visa socialinė santvarka, o tai padaryti gali tiktai Kṛṣṇos sąmonė.

Kṛṣṇos sąmonė puoselėjama bendraujant su dorais žmonėmis; bendravimas su pagedusiais žmonėmis skatina žemiausius instinktus. Apie tai Viešpats Ṛṣabhadeva pasakė „Śrīmad-Bhāgavatam“ (5.5.2): *mahat-sevāṁ dvāram āhur vimuktes tamo-dvāraṁ yoṣitāṁ saṅgi-saṅgam* — „Jei norime, kad mums atsivertų kelias į išsivadavimą, turime tarnauti *mahātmoms*, tyriems bhaktams, o jei norime keliauti tiesiai į pragarą, galime bendrauti su tais, kuriems rūpi tik moterys“. Geismų apimtai šiuolaikinei „civilizuotai“ visuomenei nerūpi Kṛṣṇos sąmonė. Jie nesirūpina ir vyresniais šeimos nariais. Jaunimas glamonėjasi gatvėje, paplūdimyje, kino teatruose. Seksas brukte brukamas reklamoje kaip jaukas, siekiant patraukti žmonių dėmesį. Tokiu būdu materialistų ir ateistų visuomenė dar labiau kursto aistrą ir stumia žmoniją į pragarą.

Taigi Ajāmila puolė pamatęs palaidūnų porelę atvirai besiglamonėjant. *Śūdra* ir prostitutė buvo girti, jų akys vartėsi, prostitutės drabužiai buvo išsidraikę. Šiandien tapo madinga dėvėti drabužius, kurie vos-ne-vos pridengia kūną, tačiau tai nepadoru ir žadina seksualumą. Sakoma, kad kūnas, išteptas kurkuma, skatina priešingos lyties seksualinį potraukį. Žodis *kāma-liptena* nurodo, kad *śūdra* buvo išsipaišęs kurkuma. *Śūdra* ir prostitutė nė kiek nesidrovėjo, nes buvo didžiausi nenaudėliai. Jie glamonėjosi atvirai, jiems nerūpėjo žmonių nuomonė. Jie šypsojosi, kvatojo, dainavo ir glamonėjosi, ir jaunasis Ajāmila eidamas pro šalį visa tai matė.

Šiais laikais kine toks atvirai demonstruojamas seksualumas tapo norma, ir nesunku įspėti, kokį auklėjamąjį poveikį jis daro šiandienos jaunimui. Ajāmilai pakako sykį pamatyti tokį reginį ir jis patyrė nuopuolį. Jo dvasinis auklėjimas nuėjo perniek. Jis stovėjo, netekęs žado, ir viskas jo sąmonėje apsivertė aukštyn kojom. Kai darbo imasi Kupidonas, žmogus užmiršta, ko buvo mokomas, kaip dera elgtis ir kaip nedera. Todėl reikia vengti laisvo lyčių bendravimo. Cāṇakya Paṇḍita patarė nebendrauti su žmonėmis, kurie jaučia didžiulę silpnybę jutiminiams malonumams, ir ieškoti draugijos tų, kurie gyvena dvasiškai ir su meile tarnauja Dievui. Štai kodėl berniukai turėtų būti siunčiami į *gurukulą*, dvasinio mokytojo namus, kur būtų pratinami gyventi dvasiškai.

Sunku suvaldyti savo lytinį geismą, neturint pakankamai išminties, kantrybės ir atitinkamos fizinės, dvasinės bei intelektualinės kultūros. Taigi pamatęs vyrą, viešai besiglamonėjantį su jauna moterimi, net kompetentingas brahmanas, kaip sako pastarieji posmai, negalėjo suvaldyti savo aistros, atsispirti norui duoti jai valią. Žmogui, kuris ištikimai netarnavo Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir nepelnė ypatingos Jo globos, materialistinio gyvenimo slėgis labai apsunkina savitramdą.

13 SKYRIUS

Ajāmilos nuopuolio pradžia

Yamadūtos kalbėjo: „Brahmano Ajāmilos sąmonė aptemo, kaip aptemsta saulė ar mėnulis, kai juos užstoja žemesniųjų sferų planeta. Visos Ajāmilos mintys ėmė suktis apie prostitutę. Netrukus jinai jau tarnavo Ajāmilos namuose, ir jis ėmė visiškai nebepaisyti brahmano nuostatų.

Norėdamas įsiteikti prostitutei, jis leido iš tėvo paveldėtus pinigus, pirko jai įvairiausias dovanas ir visiškai užmiršo savąją priedermę. Aistringas moters žvilgsnis pavergė Ajāmilos mintis, ir, palikęs savo jauną gražią žmoną iš garbingos brahmanų šeimos, jis kartu su prostitute pasidavė nuodėmei.

Nors nedorėlis Ajāmila gimė brahmanų šeimoje, susidėjęs su palaida moterimi jis pametė galvą; moteriai ir jos vaikams išmaitinti jis pelnėsi kaip išmanė — ir dorai dirbdamas, ir įvairiomis piktybėmis. Taip ir gyveno Ajāmila, — pamindamas visas šventraščių taisykles, išlaidaudamas, valgydamas prostitutės sutaisytą maistą. Šis žmogus buvo tikriausias nusidėjėlis — nežiūrėjo švaros ir nebepaisė jokių draudimų.

Ajāmila neatliko atgailos. Todėl už nuodėmėse paskandintą savo gyvenimą jis turi stoti prieš Yamarājos teismą. Ten jis bus deramai nubaustas ir apvalys savo širdį.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.63–68)

Tarnauti privalu... Tačiau tarnauti kam?

Kaip jau sakyta, Ajāmila nuo mažens buvo auklėjamas kaip tikras brahmanas ir pavyzdingai tarnavo savo dvasiniam mokyto-

jui, tėvui, kitiems vyresniesiems šeimos nariams bei Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Bet, susidėjęs su prostitute, jis užmiršo brahmano pareigas ir ėmė vergauti Viešpaties Kṛṣṇos iliuzinei energijai, *māyai*.

Tarnaujama arba *māyai*, arba Kṛṣṇai. Savo prigimtimi visos gyvos būtybės yra Kṛṣṇos tarnai. Pats Viešpats Caitanya tai patvirtino: *jivera 'svarūpa' haya—kṛṣṇera 'nitya dāsa'* — „Savo prigimtimi gyva esybė yra amžinas Kṛṣṇos tarnas“ („Caitanya-caritāmṛta“, „Madhya-līlā“ 20.108). Šiame pasaulyje kiekvienas nori valdyti. „Aš esu viso pasaulio viešpats“ — būdinga tiek individualios, tiek kolektyvinės sąmonės idėja. Bet ji beprasmė, nes visų mūsų prigimtis — tarnystė. Užuot tarnavę Kṛṣṇai, mes tarnaujame savo jausmams. Bet šiaip ar taip tarnaujame. Todėl išmintingas žmogus susimąstys: „Jei šiaip ar taip esu priverstas tarnauti, galgi geriau tarnauti Kṛṣṇai?“ Tiktai Kṛṣṇos bhaktas pripažįsta, kad tarnystė Kṛṣṇai yra jo pašaukimas, todėl tik Kṛṣṇą įsisąmoninęs bhaktas vertas vadintis išmančium.

Vedų kultūros tikslas — religinis Viešpaties Kṛṣṇos, arba Viṣṇu, garbinimas, tačiau vadinamieji *vedāntistai* to nenori pripažinti. Jų akys krypsta į pusdievius, ir jie pataria žmonėms garbinti kurį nors iš jų. Tačiau jie visiškai neteisūs: juk dažnai pusdievius garbina ir demonai (*asuros*). Vienas didžiausių Viešpaties Śivos garbintojų buvo *asura*, vardu Rāvaṇa. O kitas *asura*, Hiraṇyakaśipu, buvo visa širdimi atsidavęs Viešpačiui Brahmai. Kas negarbina Viešpaties Viṣṇu, tas yra *asura*. Taip skelbia Vedos. Ajāmila buvo brahmanas, o tai reiškia, kad jis buvo Nārāyaṇos tarnas, kitaip sakant, *vaiṣṇava*.

Vaiṣṇava yra tas, kuris pripažįsta Viešpatį Kṛṣṇą aukščiausiuoju valdovu, supranta, kad viskas priklauso Jam ir kad visos būtybės yra Jo tarnai. Kaip šeimininkui priklauso visas jo ūkis, taip Kṛṣṇai priklauso visa, kas gyva ir negyva materialiame bei dvasiniame pasauliuose. Iš tikrųjų vienintelis besimėgaujantis subjektas yra Kṛṣṇa, — niekas kitas netinka šiam vaidmeniui,

nes yra kitos prigimties. Kṛṣṇa — vienintelis visa ko viešpats ir valdovas.

Kai mes užmirštame, kad esam amžini Kṛṣṇos tarnai, imame tarnauti savo jausmams. Paklusę jausmų diktatui atsiduriame tamsiausiose iliuzijos srityse ir nusipelnome Yamarājos bausmės. Kartais mūsų sąžinė kužda mums: „Nesielk šitaip“, tačiau mes pasiduodame aistroms bei gobšumui ir neklausome sąžinės balso. Kṛṣṇa, glūdintis mūsų širdyse, taip pat mus įspėja: „Taip nedera elgtis“, bet mes nenorime Jo girdėti. Tarnaudami savo jausmams patiriame vien kančią. Jeigu poreikis tarnauti mums įgimtas, kodėl netarnavus Kṛṣṇai? Kam tarnauti jausmams, kuriems vis maža ir maža? Tapkime Dievo tarnais, — taip mes pasieksime tobulumą. Jei netarnausime Kṛṣṇai, būsime priversti tarnauti savo jausmams ir niekad neišvengsime kančių.

Tas, kuris tarnauja Kṛṣṇai, yra *gosvāmis*, jausmų valdovas. Jei žmogus turi *gosvāmio* titulą, reiškia, kad jis atsisakė paklusti jausmų diktatui ir kaip Rūpa Gosvāmis arba Sanātana Gosvāmis nusilenkė Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai. *Gosvāmis* — tai ne kastos titulas. Prieš tapdamas *gosvāmiu*, Rūpa Gosvāmis tarnavo valstybės patarėju musulmoniškoje vyriausybėje ir dėl to induistų brahmanų bendruomenės buvo atstumtas. Tačiau kai jis atsisakė paklusti Nawabui Hussainui Shahui ir nusilenkė Caitanyos Mahāprabhu valiai, Viešpats iškėlė jį į *gosvāmius*.

Visi tikrieji *gosvāmiai* yra pasaulio atsižadėję žmonės, *vairāgiai*. Kas nesugeba tapti tikru *vairāgiu*, tas turi sukurti šeimą — tapti *gṛhastha*. Nėra prasmės dėtis *brahmacāriu* arba *sannyāsiu* ir slapukauti su moterimis. Toks elgesys vertas didžiausio pasmerkimo. Jei pavyzdingas šeimos žmogus praktikuoja *karma-yogą*, t.y. aukoja savo darbo vaisius Kṛṣṇai, jis galų gale patiria visišką atsižadėjimą. Šeimos žmogus neturėtų stengtis pasiglemžti darbo vaisių, jis turėtų dirbti iš pareigos jausmo ir galvoti: „Kṛṣṇa nori, kad aš tai daryčiau, tai mano pareiga, — vykdydamas ją suteiksiu Kṛṣṇai džiaugsmo“. Tokia tikro bhakto nuostata. Arjuna pats

nenorėjo kovoti, bet suprato, kad to nori Kṛṣṇa. „Aš turiu kautis. Ar man patinka, ar ne — Kṛṣṇa nori, kad aš kovočiau, todėl aš privalau tai daryti.“ Štai taip mąsto pasaulio atsižadėjęs Viešpaties bhaktas.

„Bhagavad-gītoje“ (18.66) Viešpats Kṛṣṇa sako Savo mokiniui Arjunai: „Nusilenk Man, Aš apsaugosiu tave nuo visų nuodėmės pasekmių“. Ir Arjuna sutinka vykdyti Kṛṣṇos nurodymą: *kariṣye vacanaṁ tava* — „Tavo valia man — įstatymas“ („Bhagavad-gītā“ 18.73). Jeigu seksime Arjunos pavyzdžiu, užmegsime tiesioginį ryšį su Kṛṣṇa ir įveiksime visas kliūtis, su kuriomis susiduriame tiek dvasiniame, tiek materialiame gyvenime. Kṛṣṇos nurodymai mus pasiekia nenutrūkstama mokinų seka (*guru-parampara*). Paklusimo šiems nurodymams aktas vadinasi *śikṣā* (savanoriškas paklusimas dvasiniam mokytojui). Gyva būtybė jaučiasi nepriklausoma, todėl nenori paklusti kitos būtybės, kad ir kokia ji būtų iškilni, valiai. Bet, vykdydami dvasinio mokytojo nurodymus, mes iš tikrųjų paklūstame Kṛṣṇai ir taip pasiekiame tobulumą.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.17.27) Kṛṣṇa sako:

ācāryaṁ māṁ vijānīyān
nāvamanyeta karhicit
na martya-buddhyāsūyeta
sarva-deva-mayo guruḥ

„Žinok, *ācārya* — tai Aš Pats, todėl niekad jo nežemink. Nepavydėk jam ir nelaikyk jo paprastu žmogumi, nes savo asmenyje jis įkūnija visus pusdievius.“ Laikydamas dvasinį mokytoją paprastu žmogumi, pasidavęs pagiežai, bhaktas patirs nuopuolį. Norint išmokti atsidavimo tarnystės, reikia dvasinio mokytojo pagalbos. Mokytojas gali padėti, kai bhaktas jam nusilenkia, jo klausinėja ir tarnauja jam. Bet visa tai neįmanoma, jeigu žmogus jaučia pagiežą dvasiniam mokytojui.

Prostitutės pražudytas... Šventojo vardo išgelbėtas

Ajāmila augo brahmano šeimoje, bet bendraudamas su prosti-

tute jis liovėsi buvęs brahmanu. Jis puolė taip žemai, kad užmiršo visas brahmano pareigas. Ir vis dėlto prieš mirtį, ištaręs keturis švento Nārāyaṇos vardo skiemenis, jis išvengė baisaus galo. Neveltui Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (2.40) sako: *sv-alpam apy asya dharmasya trāyate mahato bhayāt* — „Net ir menkiausia pažanga atsidavimo tarnystės kelyje apsaugo žmogų nuo didžiausio pavojaus“. Atsidavimo tarnystė, kurios pradžią žymi švento Viešpaties vardo kartojimas, yra tokia galinga, kad išgelbsti net seksualiniam geismui pasidavusį ir garbingą brahmano vardą praradusį žmogų, — tereikia jam ištarti Viešpaties vardą. Švento Viešpaties vardo galia nepaprasta. Todėl „Bhagavad-gītā“ pataria nė valandėlei jo neužmiršti: *satataṁ kīrtayanto māṁ yatantaś ca dṛḍha-vratāḥ*.

Čia, materialiame pasaulyje, mūsų tyko tiek daug pavojų, kad bet kurią akimirką galime suklupti. Ir vis dėlto, jeigu žmogus kartoja Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą* ir išlieka tyros širdies, jei nepraranda tvirtybės, jis būtinai bus išgelbėtas. Ajāmila užmiršęs *mantrą* susidėjo su prostitute ir taip prarado visas brahmano dorybes. Posmuose pabrėžtas prostitutės pagaminto maisto poveikis. Dorą praradusios, nuodėmingos moters gamintas maistas yra didžiausi nuodai. Valgydamas tokį maistą Ajāmila tapo nusidėjėliu.

Posmuose paminėta ir tai, kad Ajāmila iššvaistė visą savo palikimą. Pagal papročius vaikai turi teisę į tėvų turtą — jį paveldėjo ir Ajāmila. Tačiau ką jis su tėvo palikimu darė? Užuot skyręs jį Kṛṣṇos tarnystei, jis viską iššvaistė tenkindamas prostitutės įgeidžius, todėl nusipelnė pasmerkimo. Jis tapo aistros kupino, nuodingo prostitutės žvilgsnio auka.

Su dora ir ištikima žmona žmogus susilaukia garbingų palikuonių, kurie protėviams atnašauja aukas ir išgelbsti juos iš pragaro kančių. Žodis *putra* („sūnus“) paraidžiui reiškia „tas, kuris gali išgelbėti savo protėvius iš pragaro“. Śrī Caitanya Mahāprabhu parodė tai Savo pavyzdžiu, vykdamas į Gayą sudėti aukos Savo protėviams. Iki šių dienų Gayoje išlikusi Viṣṇu šven-

tykla, kurioje aukos protėviams atnašaujamos prie Viešpaties Viṣṇu lotoso pėdų. Kartais mirusieji (tėvas ar motina) gauna šmėklos kūną, ir yra buvę, kad jų vaikai, atnašaudami Gayoje už juos aukas prie Viešpaties Viṣṇu lotoso pėdų, juos išvaduodavę. Tačiau *vaiṣṇava* visada atnašauja aukas Viṣṇu, todėl jo protėviai savaime išvaduojami. Jei šeimoje bent vienas iš vaikų tampa *vaiṣṇava*, jis išgelbsti keturiolika protėvių ir keturiolika savo būsimų palikuonių kartų. Šį faktą patvirtina „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Dorovingas gyvenimas prasideda susivaldymu, o nuodėmingas — lytiniu palaidumu. Todėl reikia visiškai atsisakyti palaido lytinio gyvenimo. Lytiškai santykiauti leidžiama tik su savo teisėta žmona, norint pradėti vaiką. Santuoka skirta vaikams pradėti, ir šia prasme santuoka yra religijos aktas. Viešpats Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ (7.11): *dharmāviruddho bhūteṣu kāmo 'smi* — „Lytiniai santykiai, neprieštaraujantys religijos normoms, esu Aš Pats“. Vienas iš Caitanyos Mahāprabhu pasekėjų Śivānanda Sena buvo šeimos žmogus. Drauge su kitais bhaktais jis kasmet atvykdavo į Purį pasimatyti su Viešpačiu Caitanya, ir visad jį lydėjo žmona su vaikais. Kartą Śivānanda Sena atėjo į susitikimą su Viešpačiu, ir jo žmona nusilenkė Jam. Ji laukėsi kūdikio, ir Caitanya Mahāprabhu tarė Śivānandai: „Kai gims vaikas, pavadink jį Paramānanda dāsa“. Caitanyai Mahāprabhu nebuvo paslaptis, kad moteris pastoja po lytinio akto, bet tąkart Jis lytinių santykių nepasmerkė, nes jie neprieštaravo šventraščių nurodymams.

O štai kitas pavyzdys. Kartą *sannyāsis*, atsiskyrėlis, artimas Viešpaties palydovas, vardu Haridāsa Jaunesnysis, mintyse panoro moters, ir Caitanya Mahāprabhu, kaip Paramātmā, glūdinti visų širdyse, iškart suprato, kas dedasi jo mintyse, nors Haridāsa Jaunesnysis net nesuartėjo su moterimi. Viešpats liepė kitiems Savo pasekėjams Haridāsos Jaunesniojo daugiau prie Jo nebeprileisti. Sarvabhauma Bhaṭṭācārya, Rāmānanda Rāya ir kiti artimi Caitanyos Mahāprabhu pasekėjai maldavo Viešpaties:

„Haridāsa Jaunesnysis — Tavo amžinas tarnas. Būk maloningas ir atleisk jam šią nevalingą kaltę.“ Tačiau Viešpats Caitanya Mahāprabhu šįsyk buvo nepalenkiamas ir nesvyruodamas atsakė: „Jei jums taip patinka Haridāsa Jaunesnysis, likitės su juo, o Aš eisiu Sau vienas“. Po šių žodžių niekas nebedrįso dar kartą prašyti Caitanyą Mahāprabhu atleisti Haridāsai Jaunesniajam. Haridāsa Jaunesnysis, neturėdamas vilties susilaukti Caitanyos Mahāprabhu atleidimo, patraukė į Prayagą ir nusiskandino Yamunos ir Gangos upių santakoje. Viešpats Caitanya apie tai žinojo, tačiau kartą paklausė Savo palydovų:

— Kur dabar Haridāsa Jaunesnysis?

— Viešpatie, Tu jį atstūmei, ir jis nusižudė, — atsakė Caitanyos palydovai.

— Labai gerai, labai gerai, — tarė Viešpats Caitanya.

Caitanya Mahāprabhu kartais buvo kietesnis už akmenį, o kartais — švelnesnis už gėlę. Tai būdinga Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Śivānanda buvo tikras *gṛhastha* ir laikėsi visų šeimyninio gyvenimo taisyklių, tuo tarpu Haridāsa Jaunesnysis buvo davęs atsižadėjimo įžadus, todėl buvo pasmerktas vien už tai, kad mintyse panoro moters. *Sannyāsis* išeidamas iš namų duoda skaistybės įžadą, ir sulaužyti šį įžadą — baisiausia nuodėmė.

Taigi Ajāmila tapo amoralių ryšių su prostitute auka. Pasaulio istorijoje nemaža pavyzdžių, kai pačius doriausius žmones sugundo prostitutės ir, tenkindami jų įgeidžius, jie iššvaisto visą savo turtą. Amoralūs ryšiai su prostitutėmis verti didžiausio pasmerkimo, nes jie sąlygoja moralinę asmenybės degradaciją, finansinius sunkumus, dėl jų žmogus praranda padėtį visuomenėje. Todėl palaidas seksualinis gyvenimas yra griežtai draudžiamas. Vedusiam žmogui nevalia žvalgytis į kitas moteris, nes menkiausia neištikimybė gali baigtis jam tikra katastrofa. Kṛṣṇą įsisąmoninęs *gṛhastha* visad turi tai atminti. Jis privalo užmiršti kitas moteris, gyventi santarvėje su savo žmona ir kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Priešingu atveju jam visada gresia pavojus nusiristi į patį dugną, ir tai gerai parodo Ajāmilos pavyzdys.

Yamadūtos laikė Ajāmilą pražuvusiu žmogumi, todėl niekaip negalėjo suprasti, kodėl Viṣṇudūtos uždraudė jiems vestis Ajāmilą į Yamarājos teismą. Ajāmila neatgailavo už padarytas nuodėmes, todėl Yamadūtos manė, kad jis turi susilaukti Yamarājos bausmės ir jas išpirkti. Yamarāja baudžia pačius niekingiausius nusidėjėlius, kad jie išpirktų savo kaltes. Todėl Yamadūtos kreipėsi į Viṣṇudūtas, prašydami netrukdyti jiems nuvesti Ajāmilą pas Yamarāją.

14 SKYRIUS

Visuomenės vadovų išdavystė

Śukadeva Gosvāmis tarė: Garbusis karaliau, Viešpaties Viṣṇu tarnai gerai išmano logikos ir argumentų meną. Išklausę Yamadūtų žodžius Viṣṇudūtos tarė:

„Skaudu matyti, kad bedievystė įsibrovė ten, kur turi būti ginama religija! Tie, kurie atsakingi už religijos įstatymus, užsimojo nubausti nekaltą, nuodėme nesusitepusį žmogų!

Karalius, valstybės pareigūnas, privalo būti nepriekaištingo būdo, savo valdiniams jis turi atstoti mylintį tėvą, globoti juos ir ginti. Remdamasis autoritetingais šventraščiais, jis turi mokyti piliečius, duoti jiems gerų patarimų, būti visiems vienodas. Yamarāja ištikimas šiems priesakams — neveltui jis yra aukščiausias teisingumo mokytojas. Ištikimi priesakams ir tie, kurie eina jo pėdomis. Tačiau jeigu ir jie išduotų teisingumą, jeigu užmiršę nešališkumą nubaustų nekaltą, į ką gi užtarimo ir pagalbos kreiptųsi valdiniai?

Paprasti žmonės lygiuojasi į visuomenės vadovą, seka jo pavyzdžiu, visiškai pasitiki jo nuomone. Žmonės neturi patikimesnių žinių, kurios padėtų jiems atskirti religiją nuo bedievystės. Neprityręs ir neišpruses valdinys yra lyg paikas gyvulėlis, ramiai gulintis ant šeimininko kelių ir tikintis, kad šeimininkas jį apgins. Jeigu visuomenės vadovo širdis nesurambėjus ir jeigu jis tikrai yra vertas gyvos būtybės pasitikėjimo, kaip jis gali nubausti ar pasmerkti myriop kvailą žmogų,

visiškai juo pasikliaujantį ir su geriausiais jausmais atsiduodantį jo valiai?“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.2.1–6)

Logika ir argumentai

Viṣṇudūtos, tikri Dievo tarnai, visur ir visada vadovaujasi logika ir argumentais. Kṛṣṇos nurodymai nėra tuščios dogmos. Dažnai religija esti palanki dirva dogmatizmui, tačiau „Śrī Caitanya-caritāmṛtos“ autorius Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja ragina mus dėti pastangas, kad suvoktume Viešpaties Caitanyos asmenybę ir Jo skelbtą Kṛṣṇos sąmonės filosofiją remdamiesi logikos dėsniais. Kitaip sakant, jis nenori aklo, sentimentais pagrįsto sekimo. Jei atsisakysime mąstyti logiškai, nesąžiningi žmonės galės mus lengvai suklaidinti. Štai ant kiekvieno kampo vadinamieji misionieriai skelbia, kad žmogus gali tapti Dievu, ir suburia aplink save milijonus emociškai neatsparių pasekėjų. Tačiau kaip gali žmogus būti Dievas? Kur įrodymai, kad kas nors būtų Juo tapęs? Šie melagingi svaičiojimai visiškai nelogiški. Norint suprasti Kṛṣṇos sąmonės filosofiją, reikia pasitelkti visą savo išmintį.

Tačiau žmogus, pripažinęs Kṛṣṇos sąmonės filosofijos teisingumą ir gavęs autoritetingo dvasinio mokytojo įšventinimą, neturėtų su juo ginčytis. Mes neturime teisės mesti iššūkio autoritetams. Taip elgdamiesi nusikalsime jiems ir prasilenksime su dvasiniais principais.

Apie valdžios pareigas

Viṣṇudūtos kaltino Yamadūtas, kad vesdamiesi Ajāmilą į Yamarājos teismą jie nusižengia religijos normoms. Yamarāja — tai pareigūnas, Aukščiausiojo Dievo Asmens įgaliotas bausti nusidėjėlius ir spręsti, kas atitinka religiją ir kas jai prieštarauja. Ir jeigu jis nubaustų nekaltą žmogų, šešėlis kristų ant visų Yamarājos teisingumo rūmų. Ši taisyklė taikytina ne tiktai Yamarājos teismui, bet ir visai žmonių visuomenei.

Karaliaus ir visos vyriausybės pareiga — ginti religijos įstatymus. Deja, mūsų amžiuje, Kali-yugoje, žmonės stokoja išminties ir neskiria *dharmos* nuo *adharmos*, religijos nuo bedievystės. Teismai nežino, ką reikia bausti ir ko ne. Antai *vaiṣṇavos*, kurie Viešpaties šlovei skleisti aukoja visą savo gyvenimą ir iš užuojautos visoms puolusioms sieloms stengiasi kuo plačiau skelbti Kṛṣṇos sąmonės tiesas, deja, dėl Kali-yugos įtakos dažnai melagingai kaltinami visuomenės tvarkos pažeidimu, juridiškai persekiojami ir baudžiami. Kali-yuga — labai ydingas amžius. Mums telieka kreiptis prieglobsčio į Kṛṣṇą ir be paliovos kartoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Viṣṇudūtos priekaištavo Yamadūtoms už tai, kad šie nusižengė teisingumui. Kali-yugoje dorovinis pakrikimas ir korupcija griauna teisminės sistemos pamatus. Teismų paskirtis — užtikrinti teisingumą, tačiau melagingi liudijimai teismuose ir kyšininkavimas tai labai apsunkina. Mūsų dienomis kiekvienas gali nusipirkti sau palankų teismo sprendimą. Kai teisingumo sistema korumpuota, žmogus jaučiasi labai netvirtai. Valstybinė valdžia turėtų užtikrinti piliečių saugumą ir rūpintis jais, kaip tėvai rūpinasi savo vaikais. Vaikystėje žmogus visiškai priklauso nuo savo tėvų, visiškai jais pasitiki: „Mano tėtis ir mama su manimi — man nėra ko bijoti“. Bet jeigu tėvai netikę, kas apgins vaiką? Lygiai taip, jeigu visas valdžios aparatas korumpuotas, kas apgins piliečius?

Žmonės paprastai ima pavyzdį iš valstybės vadovų. Valstybė, karalius valdiniams — tarytum tėvas. Jei vaiką žudo ar skriaudžia, nė vienas tėvas nesėdės rankų sudėjęs. Jis paaukos savo gyvybę, kovodamas su skriaudėju. Deja, šiandieniame pasaulyje nusikalstamumas yra įgavęs neregėtus mastus. Kovai su nusikalstamumu valstybė išleidžia milijonus dolerių, tačiau žmonės dėl to nesijaučia saugesni. Valdžia atskaitinga valstybės gyventojams, nes jos pareiga — rūpintis jų saugumu ir gerove. O jei

valdžia nepajėgi to padaryti arba yra korumpuota — kas laukia jos piliečių?

Karalius, o mūsų laikais — vyriausybė, — turi ginti savo piliečius, nurodyti jiems tikrąjį gyvenimo tikslą. Žmogaus kūnas mums duotas pirmiausia tam, kad pasiektume savęs pažinimą, suvoktume savo ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Todėl vyriausybės pareiga — organizuoti švietimo sistemą taip, kad žmonės ilgainiui pasiektų dvasinį tobulumą ir suvoktų savo ryšį su Dievu. Šiuo principu vadovavosi Mahārāja Yudhiṣṭhira, Mahārāja Parīkṣitas, Viešpats Rāmacandra, Mahārāja Ambarīṣa, Prahlāda Mahārāja ir kiti didieji praeities valdovai.

Deja, mūsų dienomis dauguma visuomenės vadovų yra negarbingi ir bedieviai, ir dėl to kenčia visa valstybė. Plėšikai ir vagys, dangstydamiesi demokratijos šūkiais, stengdamiesi laimėti rinkėjų balsus ir gauti svarbiausius postus vyriausybėje, kvailina patiklius žmones. Geriausias pavyzdys — Amerika, kur pasipiktinę piliečiai privertė prezidentą pasitraukti iš savo posto. Ir tai — tik vienas iš daugybės pavyzdžių.

Kali-yugos žmonės neturi į ką kreiptis užtarimo. Netikusi valdžia negali užtikrinti jų asmeninio ir nuosavybės saugumo. Iš tikrųjų žmonės turėtų nuolat justi, kad valstybė tinkamai pasirūpins jų saugumu. Bet baisiausia, kad ji pati griauna piliečių pasitikėjimą ir dėl politinių priežasčių verčia juos kentėti. Mums patiems teko patirti, kaip, prieš suskylant Indijai, taikoje ir santarvėje gyvenę induistai ir musulmonai dėl politikų kaltės staiga užsiplieskė abipuse neapykanta, kirtosi dėl politikos, žudė vieni kitus. Kali-yugoje tai — įprastas reiškinys.

Kitas Kali-yugos požymis yra gėdinga gyvūnų žudymo praktika. Mūsų laikais gyvuliai laikomi gerai įrengtuose aptvaruose ir yra įsitikinę, kad šeimininkas juos apgins. Deja, įmitę jie siunčiami į skerdyklas. Tokį žiaurų elgesį su gyvuliais smerkia *vaiṣṇavos* Viṣṇudūtos. Nusidėjėlių, atsakingų už šias žiaurias žudynes, laukia baisios pragaro kančios. Išduoti gyvą būtybę, kuri

visiškai pasikliaudama jumis kreipiasi pagalbos, nesvarbu, kas ji būtų — žmogus ar gyvūnas, — yra didžiausia nuodėmė. Mūsų laikais tokia išdavystė valdžios nebaudžiama, todėl visuomenėj juntamas didžiulis dorovinis pakrikimas. Neveltui apie šio amžiaus žmones raštai sako: *mandāḥ sumanda-matayo manda-bhāgyā hy upadrutāḥ* — dėl savo nuodėmių žmonės yra pasmerkti (*mandāḥ*), jų sąmonė aptemus (*sumanda-matayaḥ*), jie nelaimingi (*manda-bhāgyāḥ*), todėl juos kamuoja nesibaigiantys rūpesčiai (*upadrutāḥ*). Tai toks jų gyvenimas dabar, o po mirties jų laukia baisios pragaro kančios.

Ajāmila neturėjo būti nubaustas, tačiau Yamadūtos primygtinai reikalavo atiduoti jį Yamarājos teismui. Jų elgesys prieštaravo *dharmai*, religijos nuostatoms. Viṣṇudūtos baiminosi, kad neužkirtus kelio šiam bedievystės aktui susvyruos žmonių visuomenės valdymo pamatai. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas deda visas pastangas, kad šiandieninėje visuomenėje įsigalėtų teisingi valdymo principai. Tačiau Kali-yugos valdovai nepakankamai remia Hare Kṛṣṇa judėjimą, nes nesuvokia, kokį naudingą darbą visuomenei jis dirba. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas — tai judėjimas, galintis realiai padėti besistengiančiai doroviškai atsitiesti žmonijai. Štai kodėl valstybių ir visuomenės vadovai turėtų remti šį judėjimą visame pasaulyje ir padėti žmonijai išbristi iš nuodėmės liūno.

15 SKYRIUS

Nuodėmių išpirkimas

„Ajāmila išpirko ne tik pastarojo gyvenimo nuodėmes, bet ir tas, kurias padarė per milijonus ankstesnių gyvenimų, — tęsė Viṣṇudūtos, — nes nevilties akimirką ištarė šventą Nārāyaṇos vardą. Ir nors jo širdis nebuvo visiškai skaisti, be nusižengimų ištaręs šventąjį vardą jis dvasiškai apsivalė ir dabar yra vertas išvadavimo.

Sėsdamas prie stalo ar ką kita veikdamas, Ajāmila dažnai pasišaukdavo sūnų: „Eikš čia, brangusis Nārāyaṇa“. Ir nors jis šaukdavo savo sūnų, ne Viešpatį, jo lūpose visgi skambėjo keturi švento vardo skiemenys: nā-rā-ya-ṇa. Tardamas Nārāyaṇos vardą — tegu ir nesąmoningai, — jis su kaupu išpirko per milijonus gyvenimų padarytas nuodėmes.

Vagiui, pasiglemžusiam auksą ar kitas brangenybes, girtuokliui, išdavikui, brahmano žudikui, savo guru ar kito garbaus žmogaus žmonos suvedžiotojui nuodėmes lengviausia išpirkti kartojant šventą Viešpaties Viṣṇu vardą. Tai geriausias nuodėmės išpirkimo būdas bet kuriam nusidėjėliui, net tam, kuris nužudė tėvą, karalių, moterį arba karvę. Kartodamas šventą Viešpaties Viṣṇu vardą toks nusidėjėlis išsyk atkreipia į save Aukščiausiojo Viešpaties dėmesį, ir Viešpats pagalvoja: „Jis ištarė Mano vardą, ir Mano pareiga — jį apginti.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.2.7–10)

Visų nuodėmių atleidimas

Viṣṇudūtos apkaltino Yamadūtas, kad tie nežiną, ką suimti ir ko neliesti. Suiminėti nusidėjėlius — įprastinis Yamadūtų darbas, bet šįsyk Yamadūtos atėjo suimti to, kuris kartodamas Nārāyaṇos vardą išpirko visas savo nuodėmes. Viṣṇudūtos priekaištavo Yamadūtoms: „Jūs nežinote, kas vertas bausmės ir kas jos nenusipelnė. Taip, Ajāmila praeityje daug nusidėjo, bet visos jo nuodėmės jau išpirktos. Kartodamas šventą Nārāyaṇos vardą, jis visiškai pašalino jų pasekmes. Kodėl norite jį suimti, kodėl žiūrite į jį tarsi į nusikaltėlį? Jis, nors ir nesąmoningai, visgi ištarė šventąjį vardą ir dabar yra be nuodėmės.“

Ketindami suimti Ajāmilą, Yamadūtos paisė tiktai išorinių jo gyvenimo aplinkybių. Jie buvo tikri, kad Ajāmila, per savo gyvenimą pridaręs aibę nuodėmių, turi stoti prieš Yamarājos teismą. Yamadūtoms ir į galvą neatėjo, kad visos jo kaltės buvo atleistos. Viṣṇudūtos paaiškino Yamadūtoms, kad Ajāmila išpirko nuodėmes, nes visą gyvenimą ir mirties akimirką kartojo Nārāyaṇos vardą. Pagrįsdamas savo mintį, Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura primena šiuos šventraščių posmus:

nāmno hi yāvatī śaktiḥ
pāpa-nirharaṇe hareḥ
tāvat kartuṁ na śaknoti
pātakaṁ pātakī naraḥ

„Kartą ištaręs šventą Hari vardą nusidėjėlis išperka nuodėmių daugiau, negu gali jų padaryti“ („Bṛhad-viṣṇu Purāṇa“).

avaśenāpi yan-nāmni
kīrtite sarva-pātakaiḥ
pumān vimucyate sadyaḥ
siṁha-trastair mṛgair iva

„Jei žmogus ištaria šventąjį vardą, nors tartų jį iš nevilties ar

netyčiomis, visos jo nuodėmių pasekmės bemat išsilaksto tarytum persigandę žvėreliai girioje, pasigirdus liūto riaumojimui“ („Garuḍa Purāṇa“).

sakṛd uccāritaṁ yena
harir ity akṣara-dvayam
baddha-parikaras tena
mokṣāya gamanaṁ prati

„Žmogus, kartą ištaręs šventą Viešpaties vardą, susidedantį iš dviejų skiemenų (*ha-ri*), tikrai išsivaduoja“ („Skanda Purāṇa“).

Tai tik keli posmai, paaiškinantys, kodėl Viṣṇudūtos sustabdė Yamadūtas ir neleido jiems vestis Ajāmilos pas Yamarāją.

Nuodėmių esti įvairių. Viena jų — vagystė. Vagystė ir įsilaužimas — tai labai sunkios nuodėmės, kaip, beje, ir girtavimas. Viṣṇudūtos smerkia girtuoklius ir vagis. Tarp kitų nuodėmių galima paminėti draugo išdavystę, nepagarbą dvasiniam ar pasauliečiui mokytojui, brahmano, *vaiṣṇavos*, moters, valdovo arba karvės nužudymą. Tai — bene sunkiausia nuodėmė. Tačiau Viṣṇudūtos teigia, kad net didžiausias nusidėjėlis, kartą ištaręs šventą Nārāyaṇos vardą, išperka visas kaltes.

Śrīdhara Svāmis rašo: „Šventas Nārāyaṇos, Viešpaties Hari, vardas ne tik sunaikino visas Ajāmilos nuodėmes, bet ir suteikė jam teisę išsivaduoti, todėl po mirties jis pateko į dvasinį pasaulį“. Kartodamas šventą Kṛṣṇos vardą žmogus nusikrato nuodėmių daugiau, negu gali jų padaryti. Ajāmila ištarė šventąjį vardą be nusižengimų, nuoširdžiai, ir taip išpirko visas savo nuodėmes. Štai kodėl mes tiek daug reikšmės teikiame Hare Kṛṣṇa kartojimui. Kartojant Hare Kṛṣṇa *mantrą* pasiekiama visa, ką gali duoti dorovingi darbai, asketizmo praktika, aukų atnašavimas. Ją kartojančiam nereikia praktikuoti jokių *yogos* metodų, atgailauti už nuodėmes, tramdyti kūno ir laikytis įžadų. Paprasčiausiai be nusižengimų kartodamas šventuosius vardus žmogus pasiekia visa, ką gali duoti Vedų rekomenduojama apeigų praktika.

Nārāyaṇos vardas ne kartą skambėjo Ajāmilos lūpose dar tada, kai jis gyveno šeimoje ir įvairiais nuodėmingais būdais pelnėsi, kad išmaitintų savo šeimą. Nors Ajāmila gyveno nuodėmėje, šventą vardą jis kartojo be nusižengimų. Jeigu šventas Viešpaties vardas kartojamas siekiant išpirkti nuodėmes arba nusidedama pasitikint šventojo vardo galia, — tai rimtas nusikaltimas (*nāmno balād yasya hi pāpa-buddhiḥ*). Ir nors Ajāmila padarė daug nuodėmių, jis kartojo šventą Nārāyaṇos vardą ne tam, kad jas išpirktų; jis tiesiog šaukdavo savo sūnų Nārāyaṇos vardu. Ir šventasis vardas padarė savo. Ajāmila kartojo šventąjį vardą be įžeidimų, todėl išvengė atpildo už visas nuodėmes, kurias padarė ne tik šį, bet ir daugybę praeitų gyvenimų. Tai rodo, kad žmogus, nuolat be nusižengimų kartojantis šventą Viešpaties vardą, atsikrato nuodėmės. Taigi šie posmai patvirtina, kad Ajāmila buvo be nuodėmės ir nesusitepė nuodėme, nes kartojo Nārāyaṇos vardą. Ir nors jį kartodamas jis šaukėsi sūnaus, šventasis vardas vis tiek apvalė jo širdį.

Neišmanėlių nuomone, kartoti galima bet kuriuos, net ir pusdievių, vardus — rezultatas esą vis tiek bus tas pats. Tačiau tai — *māyāvādos* filosofijos idėja. *Māyāvādžiai* mano, kad visi mes esam Dievas. Jie sako: „Ir pusdieviai, ir aš, ir tu — visi esam Dievas“. Todėl, jų nuomone, išsivaduoti padės bet kuris vardas. Bengalijoje labai populiarios *kālī-kīrtanos*. Žmonės čia buriasi į grupes ir gieda „Kālī! Kālī! Kālī!“ arba įvairių pseudo-*avatārų* vardus. Vienas niekšas prie giesmės pridūrė savo žmonos vardą, ir kvaili pasekėjai šlovino dar ir jo žmoną. Šitaip apgaudinėdami žmones filosofai *māyāvādžiai* kartu su savo pasekėjais keliauja tiesiai į pragarą. Dėl šios priežasties Caitanya Mahāprabhu griežtai įspėjo mus nesiklausyti *māyāvādžių* filosofų išvedžiojimų, kad nesužlugdytume savo dvasinio gyvenimo ir kad mūsų atsidavimo tarnystės kelyje neiškiltų rimtų kliūčių. Ir jeigu kas nors ragina mus kartoti kitus vardus, mes visad turime tai prisiminti. Kartoti reikia tiktai šventą Viṣṇu arba Kṛṣṇos vardą.

Šventraščiai pataria mums kartoti tik Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, vardą. Viṣṇu turi tūkstančius vardų, ir nesuklysime teigdami, kad Kṛṣṇa ir Viṣṇu yra ta pati asmenybė, bet vis dėlto šventraščiuose paaiškinta, kad Rāmos vardas tūkstantį kartų veiksmingesnis už Viṣṇu vardą, o Kṛṣṇos vardas tris kartus veiksmingesnis už Rāmos. Kitaip sakant, kartodamas šventą Kṛṣṇos vardą žmogus be atskirų pastangų pasiekia visų dorybingų darbų rezultatus.

Neveltui Caitanya Mahāprabhu rekomenduoja kartoti šventąjį vardą. Jis remiasi šiais *śāstros* žodžiais:

harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā

„Vienintelis būdas išsivaduoti šiame nesantaikos ir veidmainystės amžiuje — šventasis Viešpaties vardas. Nėra kito kelio. Nėra kito kelio. Nėra kito kelio“ („Bṛhan-nāradīya Purāṇa“).

Tą pačią akimirką, kai pirmąsyk ištariame šventąjį vardą, išperkame visas nuodėmes. Tai — pirmasis dvasinio gyvenimo žingsnis. Neatsižadėjus nuodėmingo gyvenimo neįmanoma tapti tyru *vaiṣṇava*.

Nusižengimai kartojant šventąjį vardą

Nuodėmių padaro net ir bhaktas. Dažnai jos padaromos nenoromis, o kartais jų priežastis būna ir nuodėminga praeitis. Jei mintyse jis atgailauja: „Aš nenorėjau nusidėti, bet aš toks beviltiškas nusidėjėlis, kad vėl tai padariau“, atsižvelgdamas į jo nuoširdžią atgailą Aukščiausiasis Viešpats jam atleis. Tačiau jeigu jis nusideda sąmoningai, tikėdamasis, kad kartojamas Hare Kṛṣṇa vardas jį apsaugos, atleidimo tikėtis neverta.

Jei bhaktas padaro nuodėmę tikėdamas, jog šventojo vardo galia ją atsvers, jo nuodėmė vadinasi *nāma-aparādha* (nusižengimas šventajam vardui). Iš dešimties nusižengimų rimčiausias —

nusidėjimas pasitikint šventojo vardo galia. Kartojant Hare Kṛṣṇa, mums atleidžiamos nuodėmės. Tačiau vėl jas daryti — didžiausias nusikaltimas. Paprasto žmogaus nusidėjimas nėra toks sunkus, kaip nusidėjimas to, kuris kartoja Hare Kṛṣṇa. Aukštas valstybės pareigūnas, piktnaudžiaujantis tarnybine padėtimi, imantis kyšį, nusikalsta kur kas sunkiau, negu tą patį darantis paprastas žmogus. Tokie žmonės yra didžiausi nusikaltėliai ir nusipelno didesnės bausmės. Policininkas už vagystę baudžiamas griežčiau už paprastą vagį, — jo nusikaltimas traktuojamas žymiai rimčiau. Toks įstatymas. Lygiai taip, jei žmogus piktnaudžiauja Hare Kṛṣṇa *mantra*, manydamas: „Aš kartoju Hare Kṛṣṇa, todėl galiu daryti nuodėmes, — vis tiek man bus atleista“, jis nepasieks galutinio šventojo vardo kartojimo tikslo. Taip elgdamasis jis pakliūva į užburtą ratą: jis apsivalo, vėl daro nuodėmes, apsivalo ir vėl daro nuodėmes, ir taip be galo... Taip neįmanoma išsivaduoti.

Kita vertus, nevalia manyti, kad Hare Kṛṣṇa nepanaikina nuodėmių. Vienas iš dešimties nusižengimų kartojant šventą Viešpaties vardą kaip tik ir yra netikėti, kad jis sunaikina nuodėmių pasekmes. Tie, kurie stengiasi Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą* kartoti be nusižengimų, turi šventai tikėti *śāstros* žodžiais, skelbiančiais, kad šventi Kṛṣṇos vardai yra visagaliai. Viṣṇudūtos posmuose sako: „Šventų Viešpaties Viṣṇu vardų kartojimas — geriausias būdas išpirkti visokias nuodėmes“. Tačiau sunkumų dažnai sudaro tai, kad žmogus kartoja Hare Kṛṣṇa ir nesiliauja daręs nuodėmių.

Kaip teisingai kartoti šventąjį vardą

Taigi raktas į sėkmę kartojant šventąjį vardą — stengtis nuodėmių apskritai išvengti. Kartojančiajam Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą* atleidžiama už jo praeities nuodėmes, ir jeigu jis vėl nenusideda, neilgai trukus padaro didžiulę dvasinę pažangą. Jo mintys niekad nenukrypsta nuo Kṛṣṇos lotoso pėdų. Jei mes reguliariai ir be nusižengimų kartojame Hare Kṛṣṇa *mantrą*, mums negresia

atpildas už nuodėmes; kartojant *mantrą* sustiprės mūsų meilė Aukščiausiajam Viešpačiui, ryžtas Jam atsiduoti ir tarnauti.

Sykį vienas neišmanėlis, laikęs save brahmanu, susiginčijo su Ṭhākura Haridāsa dėl švento Kṛṣṇos vardo galios. Haridāsa Ṭhākura kreipėsi į girdėjusius ginčą *vaiṣṇavas*: „Be nusižengimų kartodamas šventą Viešpaties vardą žmogus pasiekia dvasinį būvį (*brahma-bhūtą*), bet tai dar ne viskas — jo širdy nubunda meilė Dievui, ir jis išsyk išsivaduoja“.

Brahmanas nenorėjo su tuo sutikti: „Kam šitaip išpūsti šventojo vardo galią? Išsivadavimas yra ilgalaikės asketizmo praktikos rezultatas. Tačiau tu sakai, kad norint išsivaduoti pakanka kartoti Hare Kṛṣṇa. Galbūt, bet jeigu tai netiesa, aš nurėšiu tau nosį.“

Haridāsa Ṭhākura atsakė: „Jei pasirodytų, kad išsivadavimas nėra Hare Kṛṣṇa kartojimo vaisius, beje, ne pats svarbiausias, — aš nusipjaučiau nosį pats“.

Šio ginčo liudininkai, matydami, kaip brahmanas užgaulioja Haridāsą Ṭhākurą, pasipiktino ir nieko nelaukdami nuvijo šalin šventvagį. Greitu laiku brahmanas susirgo raupsais ir liko be savo dailiosios nosies. Šis nutikimas papasakotas „Śrī Caitanya-caritāmṛtoje“.

Kartodamas šventąjį vardą žmogus įveikia tris stadijas: nusižengimų, išsivadavimo ir beatodairiškos meilės Dievui. Šį procesą galima palyginti su sirpstančiu mango vaisiumi. Neprinokęs mango yra gaižus, tačiau gerai išsirpęs jis esti saldus. Galbūt iš pradžių kartosime šventus vardus be didesnio ūpo, tačiau patyrus išsivadavimo jausmą šventas vardas teikia tokį džiaugsmą, kad nesinori liautis jį kartojus. Śrīla Rūpa Gosvāmis sukūrė puikų posmą, vaizdžiai perteikiantį Kṛṣṇos vardo saldybę:

tuṇḍe tāṇḍavinī ratiṁ vitanute tuṇḍāvalī-labdhaye
karṇa-kroḍa-kaḍambinī ghaṭayate karṇārbudebhyaḥ spṛhām
cetaḥ-prāṅgaṇa-saṅginī vijayate sarvendriyāṇāṁ kṛtiṁ
no jāne janitā kiyadbhir amṛtaiḥ kṛṣṇeti varṇa-dvayī

„Dviejuose žodžio *Kṛṣ-ṇa* skiemenyse glūdi žodžiais neapsakomas nektaras. Kai kartojame šventą Kṛṣṇos vardą, mums rodos, kad jis šoka ant mūsų liežuvio, ir tada norime turėti šimtus tūkstančių burnų. Kai Kṛṣṇos vardas pasiekia ausis, norime turėti milijonus ausų. O kai šventasis vardas ima suktis mūsų sielos kiemelyje, jis užvaldo protą ir paralyžuoja jausmus.“

Štai ką kartodamas šventą vardą jaučia išsivadavęs žmogus. Pasiekus šią būseną (*premą*) kartojama *mantra* (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare) teikia tikrą džiaugsmą. Tačiau jį patirti gali tiktai tie, kurie laikosi reguliatyviųjų principų. Privalome visada būti budrūs. Po ligos žmogus turi labai saugotis. Jeigu ėmęs sveikti jis nesisaugo, liga gali vėl paūmėti. Klaidinga būtų manyti, kad išsivadavus galima daryti kas tik šauna į galvą. Reguliatyviųjų principų būtina griežtai laikytis bet kuriame atsidavimo tarnystės etape.

Amžina šventojo vardo nauda

Komentuodamas devintąjį ir dešimtąjį posmus, Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura nušviečia naujas šventojo vardo visagalybės puses. Žemiau cituojamu dialogo formos komentaru jis parodo, kaip šventas Viešpaties vardas padeda atsikratyti nuodėmės pasekmių:

„Kitas sakys: Tegu šventas Viešpaties vardas padeda nusiplauti visas gyvenimo nuodėmes. Tačiau jei žmogus nusideda suvokdamas, ką daro, ir ne vieną, o daug kartų, nuodėmės pasekmių jis neatsikratys, net jeigu atgailautų visą amžinybę. Tad ar gali būti, kad žmogus, kartą ištaręs šventą Viešpaties vardą, išsipirktų už visas sąmoningai padarytas nuodėmes?“

Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura atsako į tą klausimą cituodamas devintąjį ir dešimtąjį šio skyriaus posmus:

„Geriausias būdas išpirkti nuodėmes — kartoti šventą Viešpaties Viṣṇu vardą. Vagiui, pasiglemžusiam auksą ar kitas brange-

nybes, girtuokliui, išdavikui, brahmano žudikui, savo *guru* ar kito garbaus žmogaus žmonos suvedžiotojui nuodėmes lengviausia išpirkti kartojant šventą Viešpaties Viṣṇu vardą. Tai geriausias nuodėmių išpirkimo būdas bet kuriam nusidėjėliui, netgi tam, kuris nužudė savo tėvą, valdovą, moterį ar karvę. Kartodamas šventą Viešpaties Viṣṇu vardą toks nusidėjėlis išsyk atkreipia į save Aukščiausiojo Viešpaties dėmesį, ir Viešpats pagalvoja: „Aš privalau jį ginti — juk jis ištarė Mano vardą".

„Kartojamas šventas vardas padės išpirkti visas gyvenimo nuodėmes ir pašalinti jų pasekmes. Ši atgaila pranoksta visas įprastines atgailos formas. Įprastinė atgaila laikinai apsaugo nusidėjėlį, tačiau nepašalina giliai jo širdyje įsišaknijusio polinkio nusidėti. Todėl atgailavimas neturi švento Viešpaties vardo galios. *Śāstros* teigia, kad tą, kuris kartą ištaria šventąjį vardą ir visa savo siela nusilenkia prie Viešpaties lotoso pėdų, Viešpats išsyk imasi globoti ir ginti. Tai patvirtina ir Śrīdhara Svāmis. Taigi, kai pasirodė Yamarājos pasiuntiniai ir Ajāmilai iškilo rimtas pavojus patekti jiems į rankas, Viešpats tą pačią akimirką pasiuntė Savo tarnus jo ginti. Ir Viṣṇudūtos įvykdė Viešpaties valią, nes Ajāmila buvo išpirkęs visas nuodėmes."

„Ajāmila pavadino sūnų Nārāyaṇos vardu. Berniuką jis labai mylėjo ir nuolat kviesdavo vardu. Ir nors, tardamas „Nārāyaṇa", jis kviesdavo ne Viešpatį, o savo sūnų, vardas neprarado savo galios, nes jis tapatus Viešpačiui Nārāyaṇai. Pavadinęs sūnų Nārāyaṇa, Ajāmila išpirko visas savo nuodėmes. Nuolat kviesdamas sūnų, jis kartodavo šventą Nārāyaṇos vardą ir nejučiomis dvasiškai tobulėjo, vis labiau įsisąmonindamas Kṛṣṇą."

„Kitas paprieštaraus: „Kaipgi taip galėjo būti, kad be paliovos kartodamas Nārāyaṇos vardą Ajāmila vis dėlto gyveno susidėjęs su prostitute ir girtuokliavo?" Kaskart nusidėdamas jis užsitraukdavo naujas kančias, todėl kai kas sakys, kad Ajāmilos išsivadavimą lėmė ne tai, kad jis visą gyvenimą kartojo šventą Nārāyaṇos vardą, o tai, kad ištarė jį mirties akimirką. Tačiau tada

išeitų, kad visą savo gyvenimą jis darė *nāma-aparādhas. Nāmno balād yasya hi pāpa-buddhiḥ* — kas daro nuodėmę ir stengiasi ją sunaikinti kartodamas Viešpaties vardą, yra *nāma-aparādhis*, kitaip sakant, jis nusižengia šventajam vardui.“

„Į tai galima atsakyti, kad visą savo gyvenimą Ajāmila kartojo Nārāyaṇos vardą be nusižengimų, nes kartojo jį ne dėl to, kad atsvertų nuodėmes. Jo sąmonė buvo tiek aptemusi, kad jis nė nesuvokė, jog gyvena nuodėmingai, o tardamas šventą Nārāyaṇos vardą atsikrato nuodėmių. Taigi Ajāmila niekada nepadarė *nāma-aparādhos*, todėl galima sakyti, kad šaukdamas sūnų Nārāyaṇą Ajāmila kartojo šventą vardą tyra širdimi.“

„Be nusižengimų kartodamas šventąjį vardą Ajāmila nesąmoningai įgydavo vis daugiau *bhakti*, atsidavimo tarnystės, vaisių. Iš tikrųjų visas gyvenimo nuodėmes jis išpirko jau tada, kai pirmą kartą ištarė šventąjį vardą. Figmedis ne iš karto subrandina vaisius — tam reikia laiko. Taip ir Ajāmilos atsidavimo Viešpačiui tarnystė brendo palengva, ir nors jis padarė daug sunkių nuodėmių, atpildas ant jo nekrito. *Śāstrų* teigimu, tereikia žmogui kartą ištarti šventą Viešpaties vardą, ir jis nusimeta visą praeities, dabarties ir ateities nuodėmių naštą. Štai dar vienas pavyzdys: po to, kai gyvatei pašalinamos nuodų liaukos, ji nebepavojinga. Net jeigu ji kam nors įkirstų, jos įkirtimas nebebūtų mirtinas. Lygiai taip bhaktas, nors kartą be nusižengimų ištaręs šventą vardą, tampa amžiams apsaugotas nuo nuodėmių. Jam tereikia palūkėti, kol šventų vardų kartojimas subrandins savo vaisių.“

16 SKYRIUS

Ajāmilos širdyje nubunda Dievo meilė

Viṣṇudūtos tęsė: „Nei Vedų apeigų praktika, nei atgaila nepadės nusidėjėliui apsivalyti taip, kaip kartą ištartas šventas Viešpaties Hari vardas. Atgailavimo apeigos tesunaikina nuodėmės pasekmes, o šventų Viešpaties vardų kartojimas, primindamas žmogui apie Viešpaties didybę, ypatybes, atributus, dieviškuosius žaidimus, regalijas, pažadina širdy norą tarnauti Viešpačiui.

Šventraščių rekomenduojamų atgailos apeigų nepakanka širdžiai visiškai apvalyti, nes atgailą atlikusio žmogaus mintys vėl krypsta prie materialios veiklos. Tam, kuris nori atsikratyti neišvengiamų materialios veiklos padarinių, šventraščiai pataria praktikuoti tobuliausią atgailos formą — kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą, t.y. šlovinti Viešpaties vardą, Jo asmenybės didybę ir dieviškuosius žaidimus, nes tai nuplaus nuo širdies visą suteptį.

Mirdamas Ajāmila visu balsu, tarsi šaukdamasis pagalbos, ištarė šventą Nārāyaṇos vardą. Ir vien tuo jis išpirko per visą savo gyvenimą padarytas nuodėmes. Todėl, o Yamarājos tarnai, nedrįskite jo liesti, nes jis nenusipelnė jūsų valdovo teismo ir pragaro kančių.

Kas ištaria šventą Viešpaties vardą, tegu ir juokais, nepagarbiai, ar sudainuoja jį pramogos dėlei, net nesuvokdamas jo

prasmės, tas išsyk išperka milijonus nuodėmių. Tokia visų geriausių šventraščių žinovų nuomonė.

Jei žmogus, mirdamas dėl nelaimingo atsitikimo (pvz., nukritęs nuo stogo, paslydęs ir susilaužęs kaulus, nuo gyvatės įkirtimo, skausmo ar karščiavimo, ar dėl ginklu padarytų žaizdų), ištaria šventą Hari vardą, jis išvengia pragaro kančių, net jeigu iki tol būtų gyvenęs labai nuodėmingai.

Didieji šventraščių žinovai ir išminčiai išsiaiškino, kad už sunkias nuodėmes reikia atgailauti daugiau, už lengvesnes — mažiau. Tačiau Hare Kṛṣṇa mantra sunaikina visų — tiek sunkių, tiek lengvų nuodėmių pasekmes.

Nors kūno tramdymas, labdaringi darbai, įžadų laikymasis ir kiti panašūs metodai lengvai pašalina nuodėmingo gyvenimo padarinius, tokia dorovinga veikla nesunaikina materialių norų, įsišaknijusių žmogaus širdyje. Tuo tarpu tarnystė Dievo Asmens lotoso pėdoms išsyk nuplauna visas nešvarybes.

Kaip ugnis paverčia žolę pelenais, taip šventas Viešpaties vardas — nesvarbu, ar sąmoningai, ar nesąmoningai ištartas — sudegina nuodėmingos veiklos padarinius.

Žmogus ne visada žino, kaip veikia vaistai, kuriuos jis vartoja. Tačiau nuo to vaistų efektyvumas nesumažėja. Taigi net jei šventas Viešpaties vardas tariamas nesąmoningai, nesuvokiant jo vertės, — jis vis tiek veikia.“

Garbusis valdove, — toliau kalbėjo Śrī Śukadeva Gosvāmis imperatoriui Parīkṣitui, — išsamiai ir argumentuotai nusakę atsidavimo tarnystės esmę, Viešpaties Viṣṇu pasiuntiniai išgelbėjo brahmaną Ajāmilą iš Yamadūtų nelaisvės ir neišvengiamos mirties. O Yamadūtos sugrįžo pas Yamarāją ir pranešė, kas jiems nutiko.

Išlaisvintas iš Yamarājos tarnų kilpų, Ajāmila kartu su jomis atsikratė ir jį kausčiusios baimės. Atsikvošėjęs jis nusilenkė prie Viṣṇudūtų lotoso pėdų. Ajāmila džiaugėsi matydamas Viṣṇudūtas, nes jie apsaugojo jį nuo Yamarājos tarnų. Bet vos

Ajāmila pravėrė burną ketindamas kreiptis į Viṣṇudūtas, jie staiga pranyko jam iš akių. („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.2.11 – 23)

Nuodėmių išpirkimo apeigos ar šventojo vardo kartojimas

Šiuose posmuose Viṣṇudūtos nurodo, kad norintiems atsikratyti nuodėmingo poelgio pasekmių Vedų šventraščiai siūlo įvairius nuodėmių išpirkimo būdus. Krikščionybėje taip pat praktikuojamas nuodėmių išpirkimas. Antai nusidėjęs katalikas privalo išpažinti savo nuodėmę kunigui: „Aš padariau tokią ir tokią nuodėmę“. Kunigas laikomas Dievo vietininku, ir jeigu jis duoda išrišimą, nuodėmė atleidžiama.

Švento Viešpaties Kṛṣṇos vardo kartojimas nusidėjėliui yra žymiai veiksmingesnis apsivalymo būdas negu nuodėmių išpirkimas. Dažnai žmonės atlieka išpažintį, tačiau vos išėję už bažnyčios vartų ir vėl daro tas pačias nuodėmes. Tokia nuodėmių išpirkimo praktika nepadeda dvasiškai apsivalyti.

Ir vis dėlto tiems, kurie dar negali praktikuoti tyros atsidavimo tarnystės, Vedos rekomenduoja atgailauti už padarytas nuodėmes. Kuo didesnė nuodėmė, tuo labiau žmogus turi atgailauti, kad ją išpirktų. Pavyzdžiui, peršalus ar susirgus gripu, daktaras paskiria nebrangius vaistus, bet jeigu žmogus serga tuberkulioze, gydymas atsieina gerokai brangiau. Nevienodo griežtumo yra ir *prāyaścitta*, apeigos nuodėmių pasekmėms panaikinti, — čia viską lemia nuodėmės sunkumas. Padarius sunkią nuodėmę, atgailauti reikės daugiau. Nurodymus šiuo klausimu yra parengę didieji išminčiai Parāśara Munis ir Manu. Jie yra parašę dvidešimt šventraščių, *dharma-śāstrų*; šie šventraščiai skirti norintiems išpirkti nuodėmes ir pasiekti rojaus planetas. Antai žmogui, padariusiam tą ar kitą nusikaltimą, ten nurodoma, kiek dienų pasninkauti, kiek aukų išdalinti. Taigi jeigu verslininkas nešvariai uždirbo milijoną dolerių, jis turi išdalyti aukų už tokią pat sumą.

Nuodėmių išpirkimo būdų yra daug, tačiau Viṣṇudūtos sako: „Nors nurodytieji atgailos būdai autoritetingi ir veiksmingi, jie

nepajėgūs apvalyti širdies“. Patirtis rodo, kad žmonės, išpažįstantys induizmą, islamą ar krikščionybę, nors ir atlieka nuodėmių išpirkimo apeigas, tačiau negali susilaikyti vėl jų nedarę. Žmogus, praktikuojantis tokį nuodėmių išpirkimo metodą, panašus į nepaklusnų ligonį. Gydytojas skiria vaistus ir nurodo, kaip juos vartoti, tačiau ligonis jaučiasi gudresnis už gydytoją ir vartodamas vaistus nepaiso gydytojo patarimų, šitaip komplikuodamas ligą. Praeina kiek laiko, ir jis vėl kreipiasi į gydytoją maldaudamas: „Daktare, duokite dar vaistų“.

Iliustruodamas šią mintį Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura pasakoja nutikimą, kaip Sāmba, vienas Viešpaties Kṛṣṇos sūnų, išsigelbėjo nuo Kauravų bausmės. Sāmba pamilo Duryodhanos dukterį Lakṣmaṇą, o kadangi *kṣatriyos* dukters ranką, pagal *kṣatriyų* papročius, gali laimėti tiktai karys, įrodęs savo narsą, Sāmba ją pagrobė ir dėl to atsidūrė Kauravų nelaisvėje. Gelbėti Sāmbos pas Kauravas atskubėjo Viešpats Balarāma. Jis pareikalavo Sāmbą paleisti, tačiau Kauravos nesutiko. Kadangi taikiai susitarti nepavyko, Balarāma parodė Savo galybę: Jo įniršio jėga sudrebino žemę tarytum galingas žemės drebėjimas, ir atrodė, kad dar akimirka, ir visas Hastināpuros miestas virs griuvėsiais. Balarāmai šitaip įsikišus, reikalas greit išsisprendė, ir Sāmba laimėjo Duryodhanos dukters ranką. Pagrindinė šios istorijos mintis ta, kad užtarimo turėtume kreiptis į Kṛṣṇą ir Balarāmą — pačius galingiausius globėjus, kuriems nėra lygių materialiame pasaulyje. Kartodami Hari, Kṛṣṇos, Balarāmos arba Nārāyaṇos vardą išsyk išperkame visas, net pačias sunkiausias, nuodėmes.

Štai kodėl Viṣṇudūtos neragina badauti, dalyti aukas ar atlikti kitas nuodėmės išpirkimo apeigas. Jie sako: „Ši šventraščių rekomenduota apeigų praktika neapvalys žmogaus širdies taip efektyviai, kaip šventas Dievo vardas“. Žinoma, vykdant tam tikrus religijos priesakus, nusiplaunamos visos nuodėmės, tačiau to nepakanka, nes protas yra labai neramus, ir net apsivalius nuo nuodėmės pasekmių, vėl linkstama prie nuodėmingos veiklos.

Apie atsidavimo tarnystės (jos pirmasis žingsnis — šventojo vardo kartojimas) skaistinamąją jėgą pasakyta „Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.2.42): *bhaktiḥ pareśānubhavo viraktir anyatra ca* — „Atsidavimo tarnystė Viešpačiui tokia galinga, kad ėmus ją praktikuoti išsyk užmirštami visi materialūs troškimai“. Visi žmonių troškimai materialiame pasaulyje yra nuodėmingi, nes materialus noras iš esmės yra noras patirti jutiminius malonumus, o jų siekiant neįmanoma išvengti nuodėmės. Tuo tarpu tyra atsidavimo tarnystė yra *anyābhilāṣitā-śūnya*, t.y. jai materialūs norai nebūdingi. Atsidavimo tarnystę praktikuojantis žmogus nebeturi materialių troškimų, todėl nedaro nuodėmių. Materialius norus iš širdies reikia pašalinti su šaknimis. Nepaisant asketizmo praktikos, įžadų ir labdaros, padedančių laikinai nusiplauti nuodėmes, materialūs norai vėl atgis, jeigu širdis netyra. Ir žmogus vėl nusidės ir vėl kentės. Ypatingas atsidavimo tarnystės privalumas tas, kad jos praktika visiškai pašalina iš širdies materialius troškimus.

Kad širdis taptų tyra, vien atgailos nepakanka. Antai daktaras už tam tikrą mokestį gali išgydyti sifiliu sergantį ligonį. Tačiau jei ligonis ir toliau gyvens palaidą lytinį gyvenimą, jis vėl užsikrės sifiliu. Jo širdyje liko noras palaidai gyventi. Bet jeigu praktikuosime Kṛṣṇos sąmonę, mums neberūpės seksas. Abejingumas lytiniams malonumams — tai Kṛṣṇos sąmonės brandumo požymis. Nuoširdus bhaktas nedaro nuodėmių, nes šventas vardas ir atsidavimo tarnystės praktika išskaistino jo širdį.

Žinoma, yra žmonių, kurie dedasi bhaktais ir daro nuodėmes, tikėdamiesi, kad Hare Kṛṣṇa galia jas panaikins. Tačiau tai didžiausias nusikaltimas šventajam vardui. Šventuoju vardu negalima naudotis kaip daiktu ir manyti, kad jo kartojimas, naikinąs nuodėmių pasekmes, leidžia mums ir toliau gyventi nuodėmingai. Tai didžiausias nusikaltimas šventam Kṛṣṇos vardui. Užtenka kartą be nusižengimų ištarti šventą Viešpaties vardą, ir jis išsyk sunaikina visas mūsų nuodėmes. Bet mums nevalia dau-

giau nusidėti. Kai Jagājus ir Mādhājus — du girtuokliai, palaidūnai, mėsos ir azartinių žaidimų mėgėjai — puolė prie Viešpaties Caitanyos ir Nityānandos Prabhu lotoso pėdų ir maldavo: „Mes esame didžiausi nusidėjėliai. Būkite mums maloningi — išgelbėkite mus“, — Viešpats Caitanya atleido jiems, bet tik su sąlyga, kad jie pažadėsią daugiau nebenusidėti. Jagājus ir Mādhājus pasižadėjo: „Nuo šiol pradėsim kitokį gyvenimą ir nebedarysim nuodėmių“. Kai žmogus gauna dvasinio mokytojo įšventinimą, visos iki tol jo padarytų nuodėmių pasekmės sudeginamos. Bet tai nereiškia, kad jam leidžiama vėl nusidėti.

Praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę reiškia sekti Viešpačiu Caitanya, ir mokinius mes įšventiname vadovaudamiesi ta pačia taisykle, pagal kurią buvo įšventinti Jagājus ir Mādhājus. Mūsų organizacijoje gauti įšventinimą gali kiekvienas, tačiau jis privalo laikytis tam tikrų reglamentacijų: atsisakyti palaido lytinio gyvenimo, azartinių lošimų, nevartoti svaigalų, nežudyti gyvulių, nevalgyti mėsos. Tokios reglamentacijos būtinos, kadangi pasirinkus dvasinį gyvenimą, bet neatsisakius nuodėmių, tobulėti neįmanoma. „Bhagavad-gītoje“ (7.28) Kṛṣṇa aiškiai sako:

yeṣāṁ tv anta-gataṁ pāpaṁ
janānāṁ puṇya-karmaṇām
te dvandva-moha-nirmuktā
bhajante māṁ dṛḍha-vratāḥ

„Žmonės, kurie praeitus ir šį gyvenimą nugyveno dorai ir išpirko savo nuodėmes, išvengia iliuzijos gimdomo dualizmo ir ryžtingai Man tarnauja“.

Jeigu mes tikrai norime patekti į Dievo karalystę, Vaikuṇṭhą, turime kuo griežčiausiai laikytis čia nurodytų keturių reguliatyviųjų principų. Lytiniai santykiai galimi tik su žmona, norint pradėti vaiką. Draudžiama vartoti intoksikatus ir žaisti azartinius lošimus. Taip pat nevalia valgyti mėsos, žuvies, kiaušinių — viso to, kas žmogui valgyti neskirta. Turime pasitenkinti grūdais,

vaisiais, daržovėmis, pienu, cukrumi. Pastarieji maisto produktai yra *sāttvika*, jie skirti žmogui, jie švarūs ir tinkami vartoti. Žmogui nevalia gyventi kaip žvėriui ir valgyti mėsą, aiškinant, kad esą ir žvėrys ja minta. Jei viskas tinka maistui, kodėl nevalgome išmatų? Išmatos juk irgi maistas — kiaulių maistas. Bet žmogus neturi virsti kiaule, kuri šlamščia bet kokį mėšlą. Žmogui privalu skirti, kas dera ir kas nedera. Jei norime gyventi dvasiškai, turime laikytis šių keturių apribojimų. Gal tai ir sunkoka, tačiau dvasinis gyvenimas ir susilaikymas juk ir sudaro žmogaus gyvenimo prasmę. Praktikuojant savitramdą, išgryninus būtį atsiveria kelias į Dievo karalystę, — kitaip ten niekad nepateksime.

Kṛṣṇos pavidalo meditavimas

Kartodami šventą Dievo vardą (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare) būtinai išvysime Kṛṣṇą, pažinsime Jo ypatybes ir atminsime Jo dieviškus žaidimus. Toks teisingo Hare Kṛṣṇa *mahā-mantros* kartojimo rezultatas.

Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura savo komentare rašo, kad švento Viešpaties vardo kartojimas nepaprastai veiksmingas — kur kas veiksmingesnis nei Vedų apeigos, kuriomis siekiama išpirkti sunkias, labai sunkias ir mirtinas nuodėmes. Yra dvidešimt religinių šventraščių, vadinamų *dharma-śāstromis* (tai visų pirma „Manu-saṁhitā“ ir „Parāśara-saṁhitā“), tačiau juose pabrėžta, kad nors šių šventraščių priesakų laikymasis padeda nusidėjėliui išpirkti pačias sunkiausias nuodėmes, vis dėlto nepakylėja jo iki atsidavimo tarnystės Viešpačiui lygio. Tuo tarpu vos kartą ištaręs šventą Viešpaties vardą, žmogus ne tik išperka sunkiausias nuodėmes, bet ir galų gale pelno atsidavimo tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Taip imama tarnauti Viešpačiui, mąstant apie Jo paveikslą, atributus ir dieviškuosius žaidimus.

Śrīla Viśvanātha Cakravartis paaiškina, kad Viešpaties visagalybė yra toji priežastis, kuri kartojant šventą Viešpaties vardą

įkvepia atsidavimo tarnystei. Kas nepasiekiama Vedų ritualais, gali būti lengvai pasiekta kartojant šventą Viešpaties vardą. Kartoti šventąjį vardą ir šokti apimtam ekstazės — tai labai lengvas, iškilnus ir efektyvus metodas, kurį praktikuodami pelnome didžiausią dvasinio gyvenimo dovaną. Todėl Śrī Caitanya Mahāprabhu sakė: *paraṁ vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam* — „Tebūnie pašlovintas sutartinis švento Viešpaties Kṛṣṇos vardo kartojimas!“ Mūsų pradėtas *saṅkīrtanos* judėjimas siūlo geriausią metodą, padedantį išsyk sunaikinti visas nuodėmių pasekmes ir atverti kelią į dvasinį gyvenimą.

Nors vėlesniais gyvenimo metais Ajāmila skendo nuodėmėse, jaunystėje jis buvo *brahmacāris* ir iš tėvo gavo deramą auklėjimą. Jis žinojo apie Nārāyaṇos vardo, Jo pavidalo ir dieviškųjų žaidimų galią, bet susidėjęs su puolusia moterimi viską užmiršo. Kai gulėdamas mirties patale Ajāmila ištarė Viešpaties Nārāyaṇos vardą ir prisiminė šviesius jaunystės metus, jis buvo išgelbėtas.

Viešpaties vardo kartojimas, pasakojimų apie Viešpatį klausymasis ir Viešpaties šlovinimas yra geriausias būdas išskaistinti širdį ir atsikratyti nuodėmingų polinkių — tai patvirtina vienas pirmųjų „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų (1.2.17):

śṛṇvatāṁ sva-kathāḥ kṛṣṇaḥ
puṇya-śravaṇa-kīrtanaḥ
hṛdy antaḥ stho hy abhadrāṇi
vidhunoti suhṛt satām

„Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa (Supersiela, glūdinti visų širdyse, ir ištikimo bhakto geradaris) išgrynina bhakto širdį, sunaikina materialių malonumų troškimą. Jei bhaktas nuoširdžiai klausosi Jo žodžio, šis, teisingai išklausytas ir pakartotas, pats savaime ima spinduliuoti visomis dorybėmis.“

Kai imame šlovinti Aukščiausiojo Viešpaties vardą, pavidalą, dieviškuosius žaidimus — net jei nesuvokiame jų prasmės, — Viešpats ypatinga Savo malone išskaistina mūsų širdis.

Svarbiausias žmogaus gyvenimo tikslas — apsivalyti ir išsivaduoti. Kol turime materialų kūną, tol negalime būti tyri. Neapsivalęs, materialiame pasaulyje gyvenantis žmogus, kad ir kaip norėtų, niekada nepatirs tikrojo gyvenimo džiaugsmo. Todėl apsivalyti būtina visiems. Viešpats Ṛṣabhadeva „Śrīmad-Bhāgavatam“ (5.5.1) sako: *tapo divyaṁ putrakā yena sattvaṁ śuddhyed yasmād brahma-saukhyaṁ tv anantam* — „Brangieji sūnūs, *tapasya*, askezė, ir būties išgryninimas būtini. Nes tik taip jūs pasieksite dvasios būvį ir amžiną dvasinį džiaugsmą.“ Viešpaties vardo kartojimas, Jo asmens paveikslo ir dieviškųjų žaidimų šlovinimas — tai *tapasya*, tačiau drauge tai labai nesudėtingas apsivalymo metodas, padedantis kiekvienam iš mūsų patirti laimę. Todėl kiekvienas, kuris nori apvalyti širdį, turi jį praktikuoti. Kiti metodai — *karma, jñāna* arba *yoga* — visiškam apsivalymui nepakankami.

Māyāvādžiai, impersonalistai, negali šlovinti Viešpaties vardo, pavidalo, žaidimų, nes mano, kad Dievas neturi kūno, o Jo žaidimai yra iliuzija, *māyā*. Kodėl Dievas negali turėti kūno? Mes turime kūną, nes jį turi mūsų tėvas. Tad kodėl aukščiausiasis tėvas negalėtų jo turėti? „Bhagavad-gītoje“ (14.4) Kṛṣṇa sako: *ahaṁ bīja-pradaḥ pitā* — „Aš esu visų būtybių tėvas, duodantis gyvybės sėklą“. Krikščionys, kaip ir mes, tiki, kad Dievas yra aukščiausiasis tėvas. Jei visi sūnūs turi kūną, kaip gali jo neturėti tėvas? Tėvas, kuris tave pradėjo, negali būti bekūnis. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ* — „Kṛṣṇa yra aukščiausias valdovas, priežasčių priežastis. Jo kūnas amžinas, kupinas išminties ir palaimos“ („Brahma-saṁhitā“ 5.1). *Vigraha* reiškia „pavidalas“. Jeigu Dievas yra priežasčių priežastis, kūrėjas, jeigu Jis sukūrė visų mūsų kūnus, tai kaip Jis Pats gali būti bekūnis?

Dievas turi kūną, bet ne tokį, kaip mūsų. Jo kūnas yra *sac-cid-ānanda*, o mūsų kūnas — Dievo kūno priešybė. Dievo kūnas — amžinas (*sat*), o žmogaus kūnas — laikinas (*asat*). Dievo kūnas yra *cit*, suverptas iš išminties, o mūsų kūnas — *acit*, suverptas iš

neišmanymo. Jo kūnas kupinas palaimos (*ānanda*), o mūsų kūnas perpildytas kančių, *nirānandos*. Ir vien todėl, kad nesugebame įsivaizduoti šitaip besiskiriančio nuo mūsų kūno, sakoma, kad Dievas — *nirākāra*, bekūnis.

Dievo kūnas transcendentiškas. Tai reiškia, kad Jo kūnas ne materialus, o dvasinis. Jis yra mums nesuvokiamos prigimties. Vedose pasakyta, kad Dievas mato, nors neturi akių. Tai reiškia, kad Dievo akys nepanašios į mūsų akis; jos dvasinės, ne materialios. Mūsų akys netobulos, o Dievas mato viską, nes Jo akys visur. Jo akys, kūnas, rankos ir kojos absoliučiai skiriasi nuo mūsų kūno, kojų, rankų.

Kṛṣṇos išmanymas, priešingai negu mūsų, beribis. Neveltui „Bhagavad-gītoje“ (7.26) Kṛṣṇa sako: „Aš žinau viską: praeitį, dabartį ir ateitį“. O prieš tai „Bhagavad-gītoje“ (4.5) Jis primena Arjunai: „Mes daugsyk esam gimę. Bet Aš atmenu visus Savo gimimus, o tu viską užmiršti.“ Taigi Kṛṣṇos išminčiai nėra ribų. Jo išmanymas, kūnas, laimė visiškai nepanašūs į mūsų išmanymą, kūną bei laimę. Todėl tik dalyko neišmanymu galima paaiškinti tai, kad atsiranda teigiančiųjų, jog Absoliuti Tiesa yra *nirākāra*, bekūnė.

Įsivaizduoti Dievą neturint pavidalo — gryniausia fantazija. Tai materiali idėja. Mes turime pavidalą, todėl ir Jis turi jį turėti — žinoma, ne tokį kaip mūsų. Tik kvailys gali manyti, kad Dievas yra bekūnė būtybė. *Avyaktaṁ vyaktim āpannaṁ manyante mām abuddhayaḥ* — „Neišmanėliai mano, kad Aš buvau beasmenis ir tik dabar įgijau asmenybės bruožus“, — taip Kṛṣṇa teigia „Bhagavad-gītoje“ (7.24). Kitoje „Bhagavad-gītos“ vietoje sakoma, kad tie, kurie išjuokia Dievo asmeninį pavidalą, yra *mūḍhos*, asilai. Be jokių abejonių, Dievas turi pavidalą, tačiau Jo pavidalas visiškai kitoks nei mūsų žmogiškasis. Taip teisingai reikėtų suprasti žodį *nirākāra*.

Lygiai kaip Kṛṣṇos kūnas neturi nieko bendra su materialiais kūnais, taip ir Jo dieviškieji žaidimai nesusiję su materialia gam-

ta. Kas tai supranta — jau patyrė išsivadavimą. Kṛṣṇa patvirtina tai „Bhagavad-gītoje“ (4.9):

janma karma ca me divyam
evaṁ yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so ʼrjuna

„Kas suvokia, kad Mano apsireiškimas ir darbai savo prigimtimi transcendentiški, tas išėjęs iš savo kūno daugiau negimsta materialiame pasauly, bet eina į amžinąją Mano buveinę“. Be nusižengimų kartodami šventą Kṛṣṇos vardą, suvokiame Aukščiausiojo Viešpaties žaidimų prasmę ir išsivaduojame. Kartoti šventą vardą nėra sunku, ir tai iškilnus dvasinio tobulėjimo metodas. Be nusižengimų kartojantis Hare Kṛṣṇa visada atmins Kṛṣṇos pavidalą, žaidimus, ypatybes, tuos, kurie Jį supa; o atsimindamas juos sunaikins visas nuodėmių pasekmes ir išsivaduos iš materijos nelaisvės.

Kaip teigia posmuose Viṣṇudūtos, nors Vedos rekomenduoja įvairius nuodėmių išpirkimo būdus, visi šie būdai yra nepakankami, nes nepadeda žmogui pasiekti absoliučios dorybės. Paprastai žmonės, praktikuojantys įvairius apsivalymo metodus, apie kuriuos kalba Vedos, siekia tam tikros materialios naudos, pavyzdžiui, nori patekti į rojaus karalystę. Tačiau bhakto rojaus planetos nedomina. Bhaktui nerūpi nė viena materialaus pasaulio planeta, nes jis žino, kad rojaus karalystės privalumai laikini. Aukštesnėse planetose labai aukštas gyvenimo lygis ir gyvenimas ten trunka tūkstančius metų. Rojaus gyventojai turi neapsakomo grožio žmonas, jiems nestinga nei turtų, nei geriausio vyno. Tačiau ši gerovė nėra amžina. Bhaktui toks gyvenimas — tikras pragaras, nes jis nenori būti atskirtas nuo Kṛṣṇos. Štai kas yra tikras dvasinis tobulumas.

Mums rūpi Kṛṣṇa, mums svarbiausia, kad Kṛṣṇa būtų laimingas. Tik taip patiriama tikroji laimė — suteikiant džiaugsmo

Kṛṣṇai. Kaṁsa irgi buvo įsisąmoninęs Kṛṣṇą, įsisąmoninęs taip giliai, kad nė akimirkai negalėjo Jo užmiršti, tačiau jis jautė Kṛṣṇai neapykantą, rezgė planus, kaip su Juo susidoroti. Jis mąstė apie Kṛṣṇą, bet matė Jame savo priešą. Be jokių abejonių, tai — ne *bhakti*, ne atsidavimas Dievui. Mąstyti apie Kṛṣṇą, bet priešintis Jo valiai — nėra *bhakti*. Kṛṣṇos sąmonė reikalauja palankaus nusiteikimo. Arjuna buvo bhaktas, nes Kṛṣṇos atžvilgiu buvo nusiteikęs palankiai ir visada norėjo, kad Kṛṣṇos valia būtų įvykdyta. Materialiu požiūriu Arjunos veiksmai gali pasirodyti prieštaraują žmogiškam gėrio supratimui, tačiau jie buvo naudingi Kṛṣṇai. Todėl Arjuna elgėsi nepriekaištingai ir savo veiksmais neužsitraukė nuodėmės.

Viešpaties Kṛṣṇos transcendentiniai žaidimai

Labai svarbu suvokti skirtumą tarp *bhakti* ir įprastinės dorovingos veiklos. Pažinimas ir dorovinga veikla plėtojami materialiu lygmeniu. Tarp įprastinio dorovingumo ir išsivadavimo negalima dėti lygybės ženklo. Dorovingas žmogus egzistuoja dorybės lygiu, tačiau jis ir toliau yra sąlygota siela, supančiota savo dorų darbų. Brahmanas, dorovingas žmogus, nebūtinai yra bhaktas. O bhakto elgesys kartais net gali atrodyti prieštaraująs įprastinėms dorovės normoms. Antai Arjuna, iškilnus Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas, nužudė savo giminaičius. Neišmanėlis piktinsis: „Arjuna — negeras žmogus. Jis nužudė savo senelį, mokytoją, sūnėnus — visus artimuosius.“ Tačiau „Bhagavad-gītoje“ (4.3) Kṛṣṇa sako Arjunai: *bhakto 'si me* — „Tu esi Mano brangiausias draugas“. Vadovaudamasis materialaus pasaulio kriterijais, Arjunos nepavadinsi geru žmogumi, bet Arjuna nusilenkė Aukščiausiojo Viešpaties valiai, todėl jis laikytinas bhaktu. Ir nors jis nužudė savo gentainius, Kṛṣṇai jis tebebuvo brangiausias draugas, Jo ištikimas pasekėjas. Štai toks skirtumas tarp bhakto ir tiesiog doro žmogaus: doras pasaulietis visad stengiasi nenusižengti dorovei, nes žino, kad už blogus darbus turės kentėti, tuo

tarpu bhaktas, kad ir labai minkšta jo širdis, Kṛṣṇos valia gali tapti žiaurus. Tačiau dėl to jis nepatiria nuopuolio; jis visada išlieka dvasiškai tyras, ir Viešpats jį labai brangina.

Kaip minėta, pasakojimai apie Kṛṣṇos dieviškuosius žaidimus turi didžiulę apvalomąją galią, bet klausytis jų reikia teisingai. Kai kuriems materialistinių pažiūrų žmonėms labai rūpi Kṛṣṇos *rāsa-līlā* — Jo dieviškieji žaidimai su piemenaitėmis, — tačiau visai nepriimtini yra pasakojimai apie Jo kovas bei susidorojimą su demonais. Jie nesupranta, kad Absoliuti Tiesa, Kṛṣṇa, — tai absoliutus, nuo jokių aplinkybių nepriklausantis gėris. Kṛṣṇa visad Absoliuti Tiesa, ar Jis yra draugų būry, ar kovoja su demonais. Todėl visi pasakojimai apie dieviškuosius Jo žaidimus turi lygiavertę Jo Paties asmenybei apvalomąją galią.

Daugelis žmonių lanko „profesionalų“ rengiamas „Śrīmad-Bhāgavatam“ paskaitas, kur labiausiai mėgstama pasakoti apie *rāsa-līlą*. „Kṛṣṇa apkabino mergaitę, ak, kaip puiku!“ — žavisi jie. Pasiklausyti pasakojimų apie *rāsa-līlą* dažnai suplaukia dešimttūkstantinės minios, taigi deklamuotojai gerai pasipelno. Šiai tradicijai įsigalėjus, plačiai paplito nuomonė, kad visoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ verta dėmesio tik Dešimtoji Giesmė, pasakojanti apie *rāsa-līlą* bei kitus dieviškuosius Kṛṣṇos žaidimus. Žmonės nesupranta, kad kitose giesmėse taip pat yra labai svarbių pamokymų. Dešimtoji Giesmė pasakoja apie Viešpatį Kṛṣṇą, *summum bonum*, kaip apie aukščiausiąjį gėrį, tuo tarpu pirmos devynios giesmės skirtos skaistinti klausytojų širdis, kad jie geriau suvoktų Kṛṣṇą.

Štai kodėl mes teigiame, kad visų pirma reikia labai nuodugniai išstudijuoti pirmąsias devynias „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmes. Tik tada teisingai suprasime Dešimtąją. Jeigu žmogus klausosi pasakojimų apie Kṛṣṇos *rāsa-līlą* ir laiko juos įprastine žemiška istorija, jis visos tiesos apie Kṛṣṇą negali suvokti. *Rāsa-līlā* neturi nieko bendra su žemiška aistra. Tai transcendentinis Rādhos ir Kṛṣṇos meilės žaidimas. Caitanyos Mahāprabhu nuomone, apie *rāsa-līlą* pasakojantys „Śrīmad-Bhāgavatam“ skyriai

yra skirti tiktai išsivadavusioms asmenybėms, o ne pasauliečiams. Pasauliečiams nedera pasakoti apie *rāsa-līlą*. Kṛṣṇos *rāsa-līlą* pajėgūs suprasti tiktai dvasios aukštumų pasiekę bhaktai, kurie nusiplovė materijos suteptį. Rādhos ir Kṛṣṇos *rāsa-līlos* negalima vertinti žemiškomis kategorijomis.

Ir nors paprasti „Śrīmad-Bhāgavatam“ klausytojai dažnai nesuvokia gilesnės Kṛṣṇos *rāsa-līlos* prasmės, klausydamiesi apie Kṛṣṇos dieviškuosius žaidimus jie vis dėlto dvasiškai apsivalo. Klausantis apie *rāsa-līlą* iš autoritetingų šaltinių, pasiekiamas transcendentinis atsidavimo Dievui būvis. Mūsų širdys užvaldytos geismo, noro patirti malonumų, o klausantis autoritetingo pasakotojo lūpomis perteikiamų istorijų apie Kṛṣṇos žaidimus ir Jo meilę *gopėms*, geismas, giliai įsišaknijęs mūsų širdyse, išnyksta.

Deja, daugelis „Śrīmad-Bhāgavatam“ išgirsta paskaitose, kurias rengia deklamuotojai „profesionalai“. Tokie deklamuotojai — Viešpaties pasitikėjimo nepelnę žmonės, todėl klausytojai neišsigydo materializmo ligos, jų širdyse ir toliau viešpatauja geismas. Dalis jų tampa *sahajiyomis*, dedasi Kṛṣṇa, Rādhārāṇe bei Jos draugėmis *gopėmis* ir elgiasi taip, tarsi patys būtų aukščiausias besimėgaujantis subjektas.

Tyras bhaktas visada nori įtikti Kṛṣṇai, ir kai jis ima kartoti Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą*, jam iškart sugrįžta atmintis, ir jis suvokia, kaip tai daryti. Materialiame pasaulyje gyvenančios gyvos esybės linkusios į nuodėmę. Jų mintys ir jausmai visada krypsta į materialius objektus. Tačiau mūsų uždavinys — praktikuojant *bhakti-yogą* atsigręžti į amžinybę. Priešingu atveju protas ir jausmai privers atlikti veiksmus, kurių tikslas — jutiminiai malonumai, (t.y. *karmą*). Kai žmogus ima vaikytis jutiminių malonumų, jis paskęsta nuodėmėje. Tad norint išvengti karminės veiklos, neleidžiančios mums ištrūkti iš užburto gimimų ir mirčių rato, reikia pradėti Kṛṣṇos sąmonės praktiką.

Posmuose Viṣṇudūtos siūlo tą pačią išeitį: jeigu norime išvengti *karmos* pasekmių, dvidešimt keturias valandas per parą

šlovinkime Aukščiausiąjį Viešpatį. Šlovindami Jį dvasiškai apsivalysime. Śrīla Śrīdhara Svāmis rašo: „Užuot atlikę Vedų nurodytas apeigas, šlovinkime ir apdainuokime Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, visas savo mintis skirkime Jam.“ Toks Kṛṣṇos sąmonės kelias.

Kṛṣṇos sąmonės praktiką, atsidavimo tarnystę, sudaro devyni metodai: klausytis pasakojimų apie Viešpaties transcendentinį vardą, pavidalą, ypatybes ir dieviškuosius žaidimus, juos šlovinti, atminti, tarnauti Viešpaties lotoso pėdoms, garbinti Jį, Jam melstis, tapti Jo tarnu, laikyti Jį savo draugu ir viską Jam paaukoti. Tas, kuris praktikuoja vieną ar daugiau atsidavimo tarnystės metodų visą savo gyvenimą, būtinai atmins Kṛṣṇą mirties akimirką. Štai kokį privalumą teikia Kṛṣṇos sąmonės praktika. Kartoti Hare Kṛṣṇa daugiau nieko neveikiant neįmanoma, todėl mes užsiimame atsidavimo tarnystės praktika, kad protas visada būtų sutelktas į Kṛṣṇą. Jei visada taip veiksime, po mirties būtinai būsime išvaduoti iš materialaus pasaulio.

Taip neatsitinka, kad žmogus, neturintis atsidavimo tarnystės įgūdžių, mirties akimirką nei iš šio, nei iš to imtų kartoti Nārāyaṇos vardą. Norint teisingai kartoti šventą vardą, reikalinga išankstinė praktika. Neatsitiktinai Caitanya Mahāprabhu rekomenduoja: *kīrtanīyaḥ sadā hariḥ* — „Šventas Viešpaties vardas turi nuolat skambėti bhakto lūpose“. Mūsų laikais tai geriausias būdas atminti Kṛṣṇą. Gyva būtybė, nuolat atsimenanti Kṛṣṇą, būtinai sugrįš pas Dievą, į savo tikruosius namus. Pats Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (8.8) žada:

abhyāsa-yoga-yuktena
cetasā nānya-gāminā
paramaṁ puruṣaṁ divyaṁ
yāti pārthānucintayan

„Kas medituoja Mane kaip Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kas nuolat stengiasi Mane prisiminti ir neiškrypsta iš šio kelio, tas būtinai ateis pas Mane“.

Ajāmila Kṛṣṇą prisiminė neatsitiktinai. Jaunystėje jis kartojo Viešpaties Nārāyaṇos vardą, nors vėliau, pasidavęs blogai įtakai, užmiršo Viešpatį. Ir vis dėlto jaunystės metų dvasinė praktika nenuėjo perniek. Mirties akimirką ji davė savo transcendentinį vaisių, nepaisant to, kad kartodamas šventąjį vardą Ajāmila galvojo ne apie Kṛṣṇą, o apie savo jauniausiąjį sūnų.

Neužtarnauta malonė

„Bhagavad-gītoje“ (8.6) pasakyta:

yaṁ yaṁ vāpi smaran bhāvaṁ
tyajaty ante kalevaram
taṁ tam evaiti kaunteya
sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ

„Apie ką mąsto žmogus atsiskirdamas nuo kūno, tą jis ir gauna“.

Jei nuolatos kartojame Hare Kṛṣṇa *mantrą*, būtinai prisiminsime ją nelaimės akimirką. Jeigu nelaimė ištinka žmogų, neturintį tokių įgūdžių, tačiau mirdamas jis vis dėlto ištaria šventą Viešpaties vardą, po mirties pragaro kančios jam negresia. Pavyzdžiui, jeigu žmogus krisdamas nuo stogo sušunka „Hare Kṛṣṇa!“, Viešpats jį būtinai išgirs. Viešpats išgirs ir tą, kuris ištars Hare Kṛṣṇa sapnuodamas, kad jį užpuolė tigras.

Nesąmoningai tardamas šventą Viešpaties Nārāyaṇos vardą, kuriuo buvo pavadinęs savo jaunesnįjį sūnų, Ajāmila išsyk prisiminė Viešpatį Nārāyaṇą. Šitai gerai paaiškina, kodėl Vedų kultūroje vaikams suteikiami Dievo vardai. Tai jokiu būdu nereiškia, kad vaikas, gavęs Dievo vardą, pats tampa Dievu. Pavadindami vaiką Nārāyaṇa, mes turime galvoje, kad jis yra Nārāyaṇa dāsa, Viešpaties Nārāyaṇos tarnas. Tuo pačiu tikslu ir savo mokiniams mes duodame dvasinius vardus: Viṣṇu dāsa, Vāmana dāsa arba Kṛṣṇa dāsa. „Śrīmad-Bhāgavatam“ patvirtina, kad Ajāmila, šaukdamas sūnų vardu, prisiminė Viešpatį Nārāyaṇą, ir teigia, kad šventasis vardas yra absoliutus.

Ištarus šventąjį vardą sunaikinamos visos nuodėmės, net jeigu nesuvokiama šio vardo galybės. Nesvarbu, kaip vardas kartojamas — ar su atsidavimu ir pagarba, ar be jokio tikėjimo, — jis vis tiek sunaikina nuodėmių daugiau, negu nusidėjėlis gali jų padaryti. Kṛṣṇos vardo galia beribė. Navadvīpos žmonės noriai pritardavo Caitanyai Mahāprabhu ir Jo palydovams, giedantiems Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą*. Tuo metu Navadvīpos žemę valdė musulmonai, ir kai kas skundėsi oficialiems valdžios pareigūnams, kad induistai gieda „Hare Kṛṣṇa! Hare Kṛṣṇa!“ ir iškėlę rankas į dangų šoka it pamišę, bei rodė, kaip jie tai daro. Tokiu būdu jie nenoromis patys dalyvavo Viešpaties Caitanyos *saṅkīrtanoje*. Mums Vakarų šalių gatvėse giedant Hare Kṛṣṇa, vyksta tas pat. Tačiau net ir mėgdžiodami mus žmonės dvasiškai valosi. Kai kas bado mus pirštais: „Kurių galų jūs kartojate Hare Kṛṣṇa? Juk tai — nesąmonė!“ Bet ir tokie žmonės pelno dvasinį gėrį, nes šventasis vardas nepaprastai galingas.

Šventas Kṛṣṇos vardas — tarsi saulė, patekėjusi jį ištarusio žmogaus širdies patamsiuose. Mūsų visata skendi tamsoje, ir tik Kṛṣṇos dėka iš ryto pateka saulė ir viską nušviečia. Kai tik saulė nusileidžia, pasaulį vėl apgaubia tamsa. Lygiai taip ir mūsų širdys yra apgaubtos neišmanymo tamsos, bet Kṛṣṇos sąmonės spinduliai ją išsklaido. Nedori poelgiai nugramzdina mus į neišmanymą, bet jeigu su meile nuolatos tarnausime Viešpačiui Kṛṣṇai, Jis apsireikš mūsų širdyse. Ypatinga Kṛṣṇos malone bhaktams visada šviečia Kṛṣṇos sąmonės saulė. Kṛṣṇa žino visus mūsų norus ir ketinimus, ir tie, kurie nuoširdžiai Jam tarnauja, pelno Jo malonę.

Kṛṣṇa vienodas visiems, Jo malonė begalinė, ir vis dėlto Jis prielankiausias Savo bhaktams. Jei atvertume širdis Jo malonei, gautume jos neribotai. Tačiau mūsų pagieža neleidžia mums atsiverti. „Bhagavad-gītoje“ (18.66) Kṛṣṇa sako: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja/ ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi* — „Atmesk visas netikras religijas ir nusilenk Man. Aš

apsaugosiu tave nuo visų nuodėmių pasekmių.“ Jis atvirai siūlo Savo globėjišką pagalbą, bet mes jos nenorime. Saulės spinduliai pasiekia tolimiausius Žemės kampelius, bet jeigu mes užsisklendžiame kambaryje ir nenorime išeiti į šviesą, dėl to turime kaltinti tiktai save. Saulė ir mėnulis vienodai šviečia ir *caṇḍāloms* (žmonėms, besimaitinantiems šuniena) ir brahmanams. Šviesa prieinama visiems. Taip lygiai ir Kṛṣṇos malonė prieinama kiekvienam iš mūsų, ir tik nuo mūsų priklauso, ar pasiimsime visiems Dievo dovanojamą malonę, ar ne.

Savaime suprantama, Savo bhaktams Kṛṣṇa yra maloningesnis, nes Jam tarnaujantys bhaktai pajėgūs pasiimti daugiau malonės. Viešpats dovanoja mums Savo malonę, jeigu nuolat plėtojame ir giliname tarnystę. Tarnauti Viešpačiui neįmanoma be entuziazmo, o entuziazmas gims, jei su didžiausiu tikėjimu ir ryžtu kartosime Hare Kṛṣṇa.

Kitas prieštaraus: „Jei kartojame šventąjį vardą su tikėjimu, dvasiškai apsivalome, — tai visiškai suprantama. Bet kaip šventasis vardas gali apvalyti tą, kuris netiki?“ Atsakant galima pateikti keletą pavyzdžių: jei gyvenimiškos patirties neturintis vaikas įkiša ranką į ugnį, — nesvarbu, ar tai padaryta apgalvotai, ar netyčiomis, — ranka vis tiek nudega. Arba jeigu mes duosime vaikui vaistų, vaistai veiks, net jeigu jis nežino, kokios vaistų gydomosios ypatybės arba kaip jie veikia. Nuodai irgi. Lygiai taip veikia ir Hare Kṛṣṇa *mantra* — veikia, net jeigu mes nežinome, kaip ir kodėl. Kai garsiai kartojame šventąjį vardą, tai naudinga net ir primityviausiems padarams. Śrīla Haridāsa Ṭhākura patvirtina šią mintį: „Kai žmogus garsiai kartoja Hare Kṛṣṇa, laimi visos gyvos būtybės — ir judančios, ir nejudančios“ („Caitanya-caritāmṛta“, „Antya-līlā“ 3.69).

Hare Kṛṣṇa *mantros* galią geriausiai įrodo Kṛṣṇos sąmonės judėjimo populiarumas. Šalyse, kuriose plinta Hare Kṛṣṇa judėjimas, mokslininkai ir šiaip mąstantys žmonės vis labiau suvokia jo poveikio galią. Štai religijotyrininkas daktaras J. Stillsonas

Judah (mokslininkas, didžiulės erudicijos žmogus) labai domisi mūsų judėjimu, nes pats įsitikino, kad hipiams, nebegalintiems gyventi be narkotikų, dalyvavimas judėjime padėjo tapti tyros širdies *vaiṣṇavomis*, jie savo noru renkasi tarnystę Kṛṣṇai ir žmogui. Dar prieš keletą metų šie hipiai nieko nežinojo apie Hare Kṛṣṇa *mantrą*, o dabar kartoja ją ir tampa tyrais *vaiṣṇavomis*. Jie atsižada nuodėmingų įpročių — palaido lytinio gyvenimo, svaiginančiųjų medžiagų vartojimo, mėsos valgymo ir azartinių žaidimų. Tai geriausias Hare Kṛṣṇa *mantros* efektyvumo įrodymas. Net jeigu žmogus nesupranta Hare Kṛṣṇa *mantros* svarbos, bet vis dėlto ją kartoja, jis netrukus dvasiškai apsivalo. Efektyvūs vaistai išgydo ligonį, net jeigu tas nieko nenutuokia apie jų efektyvumą.

Štai dar viena analogija: ugniai nesvarbu, ar ją įžiebia nieko neišmanantis vaikas, ar žmogus, suvokiantis jos galią. Tiek suaugusiojo, tiek vaiko padegta sausa žolė pavirs pelenais. Lygiai taip mes galime nesuvokti Hare Kṛṣṇa *mantros* jėgos, bet jeigu kartosime šventąjį vardą, jis sudegins mūsų nuodėmių pasekmes. Taip kalbėjo Viṣṇudūtos, ir jie buvo visiškai teisūs.

Viṣṇudūtos duoda Ajāmilai laiko

Yamarājos tarnai turi nepaprastą galią, ir jiems niekas negali sutrukdyti, bet šįsyk, savo apmaudui, jie patyrė nesėkmę: jiems nepavyko pasiimti žmogaus, kurį jie laikė nusidėjėliu. Sutrikę jie nuskubėjo pas Yamarāją ir apsakė jam, kas įvyko. Yamadūtoms atrodė nepateisinama, kad Ajāmila, kuris, jų manymu, turėjo stoti prieš Yamarājos teismą, Viṣṇudūtų buvo išvaduotas.

Išgelbėtam Ajāmilai grįžo visiška Kṛṣṇos sąmonė. Dvasinis bendravimas su iškilniais *vaiṣṇavomis*, Viṣṇudūtomis, padėjo jam galutinai atsikvošėti. Jis buvo suimtas, tačiau Viṣṇudūtos jį išvadavo, todėl dabar jo širdy neliko nė pėdsako baimės. Tokia tikroji išvadavimo prasmė. Kai bendraujant su *vaiṣṇavomis*, Viešpaties bhaktais, žmogui grįžta Kṛṣṇos sąmonė, jis tampa bebaimis. Bebaimiškumas yra amžinas išvaduotos būtybės bruožas.

Atgavęs savo tikrąjį būvį Ajāmila tapo bebaimis. Jis puikia malda kreipėsi į Viṣṇudūtas: *vāñchā-kalpatarubhyaś ca kṛpā-sindhubhya eva ca* — „Lenkiuosi jums, Viešpaties bhaktams. Jūs — tarsi troškimų medžiai, ir jūsų malonė neišsenkama lyg vandenynas.“ Bhaktas visada su malda kreipiasi į kitus bhaktus — jam tokia malda reikalinga kaip oras. Pirmiausia bhaktas išreiškia pagarbą savo dvasiniam mokytojui, po to — savo dvasinio mokytojo mokytojui ir jo mokytojui, o galop — visiems Viešpaties Kṛṣṇos bhaktams.

Vaiṣṇavos taip pat yra Viṣṇudūtos, nes jie vykdo Kṛṣṇos valią. Viešpats Kṛṣṇa labai nori, kad visos sąlygotos sielos materialiame pasaulyje nusilenktų Jam ir išvengtų materialių kančių šį gyvenimą ir pragaro kančių po mirties. Todėl *vaiṣṇava* stengiasi padėti sąlygotoms sieloms atsikvošėti. Ajāmilą ir kitus laiminguosius išgelbėja Viṣṇudūtos, *vaiṣṇavos*, ir jie sugrįžta pas Dievą.

Vaiṣṇavų gailestingumą įkūnija šeši Gosvāmiai. Norėdami autoritetingai suformuluoti Kṛṣṇos sąmonės principus, jie nuodugniai išstudijavo šventraščius. Savo veikale „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ („Atsidavimo nektaras“) Śrīla Rūpa Gosvāmis pagrindžia *bhakti* principus daugybe šventraščių citatų. Kam tai buvo reikalinga? Tyrinėti Vedų literatūrą ieškant autoritetingų nuorodų, panaudoti jas pagrindžiant Vedų doktrinas — titaniško darbo reikalaujantis uždavinys. Tačiau rūpestis žmogaus gerove paskatino šešis Gosvāmius imtis jį įgyvendinti.

Jei sekdami šešių Gosvāmių pavyzdžiu skleisime Kṛṣṇos sąmonę, mes geriausiai pasitarnausime visai žmonijai. Atrodytų, egzistuoja daugybė kitų nesavanaudiškos pagalbos žmogui formų, tačiau jos teikia tik laikiną palengvėjimą. Šeši Vṛndāvanos Gosvāmiai skleidė Kṛṣṇos sąmonę, ir tai didžiausia geradarystė žmonijai. Šių kilnių asmenybių veikla suteikia žmonėms tikrą naudą, nes ji grindžiama absoliučiomis, dvasinėmis tiesomis. *Vaiṣṇavos* yra tarsi troškimų medžiai (*kalpa-vṛkṣa*), nes jie gali patenkinti visus žmogaus dvasinius norus. Jų malonė neišsemiama kaip vandenynas (*kṛpā-sindhu*).

Ajāmila girdėjo Yamadūtų ir Viṣṇudūtų pokalbį ir jo besiklausydamas visiškai apsivalė. Štai kokia didžiulė pasakojimų apie Kṛṣṇą taurinanti jėga. Tas, kuris reguliariai klausosi „Śrīmad-Bhāgavatam“, Bhagavad-gītos“, „Caitanya-caritāmṛtos“, „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ arba kurio kito *vaiṣṇavų* šventraščio skelbiamo žodžio, pelnys tą malonę, kurią pelnė Ajāmila, ir visiškai nusiplaus materijos suteptį.

Ajāmila jautėsi labai dėkingas Viṣṇudūtoms ir paskubėjo išreikšti savo pagarbą, jiems nusilenkdamas. Mes kaip Ajāmila turėtume užmegzti glaudžius ryšius su Viešpaties Viṣṇu tarnais. Caitanya Mahāprabhu yra pasakęs: *gopī-bhartuḥ pada-kamalayor dāsa-dāsānudāsaḥ* — „Mes turime laikyti save Kṛṣṇos tarno tarno tarnais“. Kṛṣṇa bus nepasiekiamas, kol nenusilenksime Jo tarnui.

Išreiškęs savo pagarbą Viṣṇudūtoms Ajāmila norėjo jiems padėkoti ir buvo bepraveriąs burną. Bet Viṣṇudūtos pradingo — jie norėjo, kad Ajāmila garbintų ne juos, o Aukščiausiąjį Viešpatį. Visos Ajāmilos nuodėmės buvo sudegintos, ir dabar jis galėjo malda pašlovinti Viešpatį. Nusidėjėlis nepajėgus tai nuoširdžiai padaryti. Apie tai „Bhagavad-gītoje“ (7.28) kalba Pats Kṛṣṇa:

yeṣāṁ tv anta-gataṁ pāpaṁ
janānāṁ puṇya-karmaṇām
te dvandva-moha-nirmuktā
bhajante māṁ dṛḍha-vratāḥ

„Žmonės, dorai nugyvenę šį bei praeitus gyvenimus ir išpirkę visas savo nuodėmes, nepasiduoda iliuzijos gimdomoms priešybėms ir ryžtingai stoja Man tarnauti“. Viṣṇudūtų dėka Ajāmila sužinojo apie atsidavimo tarnystės kelią ir netrukus pelnė teisę grįžti pas Dievą. Viṣṇudūtos pranyko iš akių, kad Ajāmila pajustų išsiskyrimo su Viešpačiu ilgesį ir jo noras garbinti Viešpatį dar labiau sustiprėtų. Žmogus, besiilgintis Viešpaties, šlovina Viešpatį žymiai karščiau.

3

Ajāmilos atgaila

17 SKYRIUS

Prašviesėjimo akimirka

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Iš Yamadūtų ir Viṣṇudūtų pokalbio Ajāmila patyrė apie religiją, kurią sąlygoja trys materialios gamtos guṇos. Šios religijos pagrindai išdėstyti trijose Vedose. Jis patyrė ir apie transcendentinę religiją, kurios įstatymai galioja anapus materialios būties guṇų veikimo srities ir kurios objektas yra gyvos būtybės ir Aukščiausiojo Dievo Asmens savitarpio sąsajos. Be to, Ajāmila girdėjo Viṣṇudūtas šlovinant Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Jo vardą, didybę, ypatybes ir dieviškuosius žaidimus. Besiklausydamas Viṣṇudūtų ir Yamadūtų pokalbio, Ajāmila tapo skaisčios širdies bhaktu. Jis prisiminė savo praeities nuodėmes ir labai gailėjosi jas padaręs.

Ajāmila prašneko: „Vargas man! Kaip žemai aš puoliau, vergaudamas savo juslėms! Juk buvau doras ir išsilavinęs brahmanas, bet sutepiau šį garbingą vardą, išsirinkau savo vaikų motina paleistuvę. O varge! Tebūsiu aš visų prakeiktas! Aš išdaviau giminės papročius — kokia baisi nuodėmė! Ir tai dar ne viskas, — dėl puolusios girtuoklės ir paleistuvės kūno aš palikau savo dorą, gražią, jauną žmoną. Tegul būsiu triskart prakeiktas! Mano senukai tėvai liko be globėjo, nebebuvo kas jais pasirūpina. Aš, nedėkingas, apgailėtinas parijas, juos visiškai užmiršau, palikau vienus siaubingam vargui.

Dabar žinau, kad už tokius darbus nugarmėsiu į pragarą, kuris laukia religijos įstatymus pažeidusių nusidėjėlių, ir ten būsiu pasmerktas baisioms kančioms.

Ar sapnavau, ar tai atsitiko iš tikrųjų? Rodos, prie manęs artinosi kraupios būtybės, rankose jos laikė virves, taikėsi mane surišti ir kažkur išsitempti. Kur jos pradingo? Ir kur pranyko tos keturios įstabios nežemiškos būtybės, apsaugojusios mane nuo pragaro?

Koks aš nelaimingas ir niekingas, kad taip giliai įklimpau į nuodėmių liūną! Ir vis dėlto man nusišypsojo laimė, nes išvydau keturias šviesias būtybes, atėjusias gelbėti manęs už mano jaunystės dvasinius nuopelnus. Kaip man pasisekė, kad jos atėjo!

Jei ne mano jaunystės dievoti darbai, kaip aš, niekšingas paleistuvės sugyventinis, būčiau ištaręs prieš mirtį šventą Nārāyaṇos vardą? Tai būtų buvę stačiai neįmanoma.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.2.24–33)

Ajāmilos atgaila

Išgirdęs Yamadūtų ir Viṣṇudūtų pokalbį, Ajāmila jau negalėjo nė akimirkai užmiršti Kṛṣṇos. Jis sudejavo: „Baisu pagalvoti, kiek daug nuodėmių aš padariau!“ Taip ir derėtų pasielgti Kṛṣṇą įsisąmoninusiam bhaktui. Kad ir kaip baisiai žmogus būtų nusidėjęs praeity, susitikęs su bhaktais ir išgirdęs transcendentinius pasakojimus apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį (*bhāgavata-kathą*), jis apsivalo ir ima atgailauti. Ir tai, kad jis gailisi dėl savo baisių nuodėmių, — apsivalymo ženklas. Jis atgailauja už praeities nuodėmes ir liaujasi jas daręs.

Ajāmila jau pasiekė atsidavimo tarnystės lygį, kai nebelieka jokių materialių kliūčių ir patiriamas visiškas dvasios pasitenkinimas (*ahaituky apratihatā yayātmā suprasīdati*). Pasiekęs šį lygį Ajāmila ėmė atgailauti už savo praeities materialistinius poelgius ir šlovinti Aukščiausiojo Dievo Asmens vardą, didingus Jo darbus ir pavidalą. Žmogui, ėmusiam praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, savaime gimsta noras laikytis atsidavimo tarnystės taisyklių, ir jis reguliariai kartoja Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa,

Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Nederėtų manyti, kad praktikuojant Kṛṣṇos sąmonę galima daryti nuodėmes, nes jos praktika pašalinanti nuodėmių pasekmes. Mes ne kartą įspėjome, kad tai yra didžiausias nusikaltimas šventajam vardui. Atgailaukime, kaip atgailavo Ajāmila: „Baisu pagalvoti, kiek nuodėmių aš padariau! Bet dabar Kṛṣṇos malone aš supratau, kad elgiausi blogai."

Taigi atsiminęs visas savo nuodėmes Ajāmila nuoširdžiai atgailavo. Jis prisiminė tėvą, išauklėjusį jį pavyzdingu brahmanu, prisiminė, kaip studijavo Vedų mokslus, prisiminė jis ir savo dailią dorovingą žmoną, kuri buvo jam ištikima ir galėjo pasigirti visomis kitomis dorybėmis, nes buvo kilusi iš garbios brahmanų šeimos. Dabar Ajāmila atgailavo, kad atstūmė ją ir susidėjo su niekinga girtuokle ir prostitute.

Vedos draudžia aukštesniųjų luomų vyrų — brahmanų, *kṣatriyų* ir *vaiśyų* — sąjungą su žemesniųjų luomų moterimis. Todėl Vedų visuomenėje yra paprotys ištirti besirengiančių tuoktis merginos ir vaikino horoskopus ir įsitikinti, ar jaunieji bus gera pora. Vedų astrologijos mokslas leidžia apskaičiuoti, kokiam luomui iš prigimties priklauso žmogus — brahmanams, *kṣatriyoms, vaiśyoms* ar *śūdroms*, — kaip jį veikia trys materialios gamtos *guṇos*. Horoskopų sudarymas yra būtinas, nes, pavyzdžiui, vaikino iš brahmano šeimos ir merginos, priklausančios *śūdrų* luomui, santuoka yra netinkama; tokioje santuokoje tiek vyras, tiek žmona bus nelaimingi. Žinoma, horoskopų sudarymas yra pagrįstas materialiais skaičiavimais, juos sudarant daugiausia atsižvelgiama į trijų gamtos *guņų* veikimą. Vis dėlto juos sudaryti svarbu, jeigu norima, kad visuomenėje ir šeimoje viešpatautų santarvė ir gerovė. Tačiau bhaktams nebūtina atsižvelgti į šias aplinkybes. Bhaktai egzistuoja transcendencijos lygiu, todėl jų santuokos visada laimingos.

Ajāmila galvojo: „Man nepavyko sutramdyti juslių, todėl patyriau nuopuolį, praradau visas brahmaniškąsias dorybes". Taip mąsto žmogus, kuris formuojasi kaip tyras bhaktas. Kai Vieš-

paties ir dvasinio mokytojo malone žmogus pasiekia atsidavimo tarnystę, visų pirma jis atgailauja už savo nuodėmingus poelgius. Tai padeda jam dvasiškai tobulėti. Viṣṇudūtos suteikė Ajāmilai progą tapti tyru bhaktu, o pirmučiausia bhakto pareiga — atlikti atgailą už padarytas nuodėmes: palaidą gyvenimą, svaigalų vartojimą, mėsos valgymą, dalyvavimą azartiniuose žaidimuose. Nepakanka vien atsisakyti bjaurių įpročių, — bhaktas turi visa širdimi gailėtis dėl savo nuodėmingų poelgių. Tai tyro atsidavimo Viešpačiui norma.

Neatlygintos skolos

Ajāmila atgailavo, nes nevykdė pareigos žmonai, tėvui ir motinai. Suaugusių vaikų pareiga — pasirūpinti senatvės sulaukusiais tėvais. Ši elgesio norma turėtų vėl sugrįžti į šiuolaikinės visuomenės gyvenimą. Jei vaikai nesirūpina savo tėvais, kyla klausimas, kam apskritai reikalingas šeimyninis gyvenimas? Padorioje šeimoje vyras rūpinasi ir globoja šeimos narius, žmona yra vyrui ištikima, o vaikai jaučia dėkingumą tėvams. „Kiek daug tėvai padarė dėl manęs. Kai nemokėjau vaikščioti, jie mane nešiojo. Kai nemokėjau valgyti, jie maitino mane. Jie dovanojo man gyvybę, davė man išsilavinimą“, — taip turėtų galvoti vaikai. Geras sūnus visada stengiasi pasitarnauti tėvui ir motinai. Moteris privalo būti ištikima savo vyrui, o vyras, savo ruožtu, turi būti dėkingas už jos ištikimybę ir ją globoti. Tačiau susidėjęs su prostitute Ajāmila užmiršo savo pareigas. Dabar jis suprato, kaip žemai buvo puolęs, ir labai dėl to krimtosi.

Pagal sampratą, kuria grindžiama Vedų visuomeninė sistema, vos gimęs žmogus jau yra daug kam skolingas. Mes turime būti dėkingi *ṛṣiams*, didiesiems išminčiams, nes semiamės žinių iš jų transcendentinių veikalų (pvz., Śrīlos Vyāsadevos „Śrīmad-Bhāgavatam“). Šventraščių autoriai išmano praeitį, dabartį ir ateitį, ir šventraščių žinios mums labai vertingos. Taigi mes esame išminčių skolininkai.

Mes skolingi ir pusdieviams, nes jie tvarko visatos reikalus ir

tenkina būtiniausias mūsų reikmes. Saulės dievas Sūrya dovanoja mums saulės šviesą, mėnulio dievas Candra — mėnesieną, Vāyu — orą ir t.t. Kiekvieną gamtos stichiją valdo tam tikras pusdievis.

Mes skolingi ir paprastoms gyvoms būtybėms, nes naudojamės jų paslaugomis. Pavyzdžiui, karvė duoda mums pieną. Vedų supratimu, karvė yra viena iš žmogaus motinų, nes kūdikystėje jis geria motinos pieną, o suaugęs — karvės. „Śrīmad-Bhāgavatam" nurodo septynias žmogaus motinas: tai tikroji motina, dvasinio mokytojo žmona, brahmano žmona, karaliaus žmona, auklė, karvė ir žemė. Mes skolingi visoms septynioms motinoms, o taip pat savo tėvui, broliams, draugams, giminaičiams ir protėviams.

Priimdamas auką žmogus įsiskolina ją duodančiajam ir turi grąžinti skolą — lygiai kaip pasiskolintus pinigus. Todėl bhaktai turėtų priimti auką tik tuo atveju, jei ketina skirti ją Kṛṣṇos tarnystei. Jei bhaktas priima auką, tegalvodamas apie savo pilvą, jis sunkiai nusideda. Brahmanai ir *sannyāsiai* priimdami aukas turi būti labai apdairūs. Vedų visuomeninė santvarka numato, kad priimti aukas turi teisę tik *brahmacāriai, sannyāsiai* arba brahmanai. Šeimos žmogui nevalia to daryti. *Brahmacāris* gali prašyti išmaldos ir surinktas lėšas skirti dvasiniam mokytojui, o *sannyāsis* gali rinkti aukas Dievo, Kṛṣṇos, tarnystei. Vedos nurodo aukoti brahmanams, nes jie išmano, kaip geriausiai pasitarnauti Kṛṣṇai. Kai šelpiamas aukos vertas žmogus, auka yra dorybės *guṇos*; kai auka duodama tikintis iš to naudos, ji turi aistros *guṇos* atspalvį, o kai aukojama nesusimąstant, tokia auka yra gimusi iš neišmanymo. Antai, jei paaukosime pinigų kokiam nenaudėliui, jis greičiausiai išleis juos artimiausioje vyninėje. Turtingam žmogui atrodo, kad visai nesvarbu, kam ir kaip aukoti, tačiau iš tiesų taip nėra. Šventraščiai skelbia, kad auka esti trejopa.

Gali kilti pagrįstas klausimas: ar yra vilčių atlyginti visas savo skolas? Atlyginti jas galima tiktai suradus prieglobstį prie

Kṛṣṇos, Mukundos, lotoso pėdų. Mukunda reiškia „tas, kuris nuplauna mūsų materialią suteptį“. Mes skolingi pusdieviams, tačiau jie negali suteikti mums išganymo. Jeigu norime jaustis saugūs, turime kreiptis prieglobsčio į Kṛṣṇą, — tiktai Jis gali atleisti mus nuo visų skolų. Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo — jeigu pelnysime Jo atleidimą, mums atleis ir visi Jo atstovai, pusdieviai.

Ajāmila suvokė esąs labai daug kam skolingas, bet jis buvo atleistas nuo visų skolų, nes nusilenkė prie Mukundos lotoso pėdų. Nusilenkęs Viešpačiui Nārāyaṇai, kuris yra tas pats Mukunda, Ajāmila pelnė išvadavimą. Jeigu ir mes norime nusiplauti visų nuodėmių pasekmes, turime nusilenkti Kṛṣṇai, — kitos išeities nėra. Tą patį pataria daryti ir Kṛṣṇa: *mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* — „Nusilenk Man“. Mes turime vadovautis Kṛṣṇos patarimais. Antraip mums bus labai sunku grąžinti skolas, kurių tikrai nemaža, ypač jeigu gyvename Kali amžiuje.

Amžinasis gėris

Materialiame pasaulyje kiekviename žingsnyje tyko pavojai. Net tyriems bhaktams gresia pavojus susitepti nuodėme. Tačiau „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.5.17) Nārada Munis mus patikina:

tyaktvā sva-dharmaṁ caraṇāmbujaṁ harer
bhajann apakvo 'tha patet tato yadi
yatra kva vābhadram abhūd amuṣya kiṁ
ko vārtha āpto 'bhajatāṁ sva-dharmataḥ

Žodis *dharma* šiame posme reiškia „luomo pareigos“. Ir brahmanas, ir *kṣatriya*, ir *vaiśya*, ir *śūdra* turi savas, jų luomą atitinkančias pareigas. Tačiau jei kas, atsižadėjęs luomo pareigų, griežtai pagal visas taisykles ima praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, bet dėl savo dvasinio nesubrendimo patiria nuopuolį, jis vis tiek nieko nepraranda. Viskas, ką jis padarė dėl Aukščiausiojo Viešpaties,

tegul tai ir menkas jo gyvenimo epizodas, — bus užskaityta ir nenueis veltui.

Kita vertus, jeigu žmogus tobulai vykdo savo luomo pareigas, bet negarbina Kṛṣṇos, iš esmės jis nieko nelaimi. Griežtai vykdyti luomo pareigas reiškia gyventi dorybėje. Už dorovingus darbus patenkama į rojaus karalystę. Tačiau Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ sako, kad išsekus dorovingų darbų atsargai grįžtama į šią planetą. Ir dar štai kas: jeigu žmogus gyvena dorai ir dalija kitiems išmaldą, kitą gyvenimą jis priverstas grįžti čia, kad būtų apdovanotas už savo dorovingus poelgius. Tai reiškia, kad jis dar kartą gimsta materialiame pasaulyje. Taigi pastangos dorais darbais susikurti kuo šviesesnę ateitį — ne pati geriausia išeitis.

Deja, net Indijoje žmonės labiau linkę dalinti aukas ar atlikti kitus dorovingus darbus, negu su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai. Jie viliasi, kad *tapasya*, askezė, po mirties padės jiems pasiekti geresnį materialų gyvenimą rojaus planetose. Tuo pačiu tikslu, t.y. norėdami dar šį gyvenimą gauti įvairių malonių, jie garbina pusdievius. Antai Viešpats Śiva savo garbintojui labai lengvai dovanoja materialias malones — viską, ko šis panori. Śiva labai maloningas. Jis garsėja Āśutoṣos vardu. Āśutoṣa reiškia „kuriam lengva įtikti“. Dėl to žmonės jį ir garbina, prašydami materialių gėrybių. Tačiau „Bhagavad-gītoje“ (7.20) Kṛṣṇa pasmerkia tokią religinę praktiką: *kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ prapadyante 'nya-devatāḥ* — „Pusdieviams lenkiasi tie, kurių išmanymą pasiglemžė materialūs troškimai“.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakojama istorija apie Vṛkāsurą, kuris troško iš Viešpaties Śivos vieno kraupaus palaiminimo. Vṛkāsura norėjo, kad kiekvienas, prie kieno galvos jis prisilies, kristų negyvas. Tokių palaiminimų siekia demonai. Rāvaṇa ir Hiraṇyakaśipu buvo gavę panašius palaiminimus. Jie manė, kad materiali galybė padės jiems nugalėti mirtį. Tai demonams būdinga mąstysena. Tačiau pusdievių palaiminimai nė vieno iš šių demonų neišgelbėjo nuo mirties. Atsitiko kaip tik priešingai: visi

jie žuvo nuo Aukščiausiojo Viešpaties rankos. Visi miršta — toks gamtos dėsnis. Kas gimsta materialiame pasaulyje, tas nėra amžinas. Materialus pasaulis vadinamas Martyaloka — tai reiškia, kad visos gyvos būtybės čia neišvengia gimimo, ligų, senatvės ir mirties. Bet iliuzijos apakinti žmonės to nemato. Įvairiais materialiais patobulinimais jie siekia nemirtingumo materialiame pasaulyje. Šiuolaikiniai mokslininkai, kaip ir Hiraṇyakaśipu, nori atrasti nemirtingumo receptą. Tai tikriausia kvailystė. Žmogui nedera bijoti mirties, bet reikia būti apdairiam ir nuolat klausti: „Kas laukia manęs po mirties už mano darbus?“

Bhaktas mirties nebijo. Jis meldžiasi Kṛṣṇai ir prašo Jo vienintelės malonės: „Tegul aš mirsiu ir gimsiu vėl, jeigu tokia Tavo valia. Teprašau vieno — būk man maloningas ir neleisk užmiršti Tavęs, kad ir kur aš gimčiau.“ Mirtis bhakto negąsdina, jis tik nori būti tikras, kad nepatirs nuopuolio. Jis žino, kad net pats nereikšmingiausias pasitarnavimas Viešpačiui teikia amžiną naudą. Šią mintį puikiai iliustruoja Ajāmilos istorija. Mes turėtume labai griežtai laikytis visų atsidavimo tarnystės taisyklių, tačiau jei ir pulsime, vis tiek nieko neprarasime. Taip teigia anksčiau cituotas Nārada Munis. Net jeigu žmogus pradeda praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę paskatintas emocijų, o netrukus vėl ima gyventi materialų gyvenimą, visa tai, ką jis padarė tarnaudamas Viešpačiui, užskaitoma, ir vieną dieną jis bus išgelbėtas, kaip buvo išgelbėtas Ajāmila.

Viṣṇudūtoms dingus, Ajāmilai toptelėjo, ar tik jis nebus jų susapnavęs. Gulėdamas mirties patale Ajāmila buvo komos būklėje ir, nors iš tikrųjų matė Yamadūtas ir Viṣṇudūtas, pamanė, kad jam pasivaideno. Suvokęs, kad ištrūko iš baisių Yamarājos pasiuntinių rankų, jis vėl panoro išvysti Viṣṇudūtas. Viṣṇudūtos atrodė nežemiškai. Jie buvo labai panašūs į Viešpatį Viṣṇu. Kiekvienas jų, pasipuošęs kaip Pats Viešpats, laikė keturis Jo galybės simbolius: kriauklę, lotosą, vėzdą ir diską. Jie vilkėjo auksaspalviais šilko apdarais ir jų kūnai stebuklingai švytėjo. Tad

nenuostabu, kad Ajāmila norėjo sužinoti, kur pradingo nuostabios būtybės, išvadavusios jį iš Yamadūtų nelaisvės.

„Visas mano gyvenimas — vienos nuodėmės. Kuo gi aš taip nusipelniau, kad išvydau šias nuostabias būtybes?“ — negalėjo suprasti Ajāmila. — Turbūt ankstesnį gyvenimą esu padaręs kažką gera, ir už tai dabar man leista pamatyti Viṣṇudūtas“. Jaunystėje Ajāmila iš tikrųjų buvo ištikimas Viešpaties Nārāyaṇos tarnas ir todėl mirties valandą išvydo Viṣṇudūtas. Gyvenimo pradžioje jam nusišypsojo laimė bendrauti su šviesiomis asmenybėmis, ir tas jį išgelbėjo. „Caitanya-caritāmṛtoje“ („Madhya“ 22.54) pasakyta:

'sādhu-saṅga', 'sādhu-saṅga' — sarva-śāstre kaya
lava-mātra sādhu-saṅge sarva-siddhi haya

„Apreikštieji šventraščiai vienu balsu skelbia, kad akimirka, praleista kartu su tyru bhaktu, gali išgelbėti žmogų“. Jaunystėje Ajāmila buvo labai taurus žmogus. Jis bendravo su bhaktais ir brahmanais, o puolus ši bendravimo patirtis paskatino jį pavadinti sūnų Nārāyaṇos vardu. Be abejonių, čia nebuvo apsieita be Aukščiausiojo Dievo Asmens, glūdinčio visų širdyse, įtakos. Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (15.15) sako: *sarvasya cāhaṁ hṛdi sanniviṣṭo mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca* — „Aš esu visų širdyse; tai Aš dovanoju išmanymą, atmintį ir užmarštį“. Viešpats labai maloningas, ir tas, kuris kuo nors Jam pasitarnavo, niekada nebus užmirštas. Taigi ir šiuo atveju Viešpats, glūdintis širdyje, paskatino Ajāmilą pavadinti jauniausiąjį sūnų Nārāyaṇos vardu, kad žavėdamasis juo jis nuolat kartotų šventą Nārāyaṇos vardą, o mirties valandą išvengtų baisios lemties. Taip reiškiasi Kṛṣṇos malonė. *Guru-kṛṣṇa-prasāde pāya bhakti-latā-bīja* — *guru* ir Kṛṣṇos malone gyva būtybė gauna *bhakti*, atsidavimo tarnystės, sėklą. Laistydamas ją, t.y. kartodamas šventą Viešpaties vardą ir klausydamas pasakojimų apie Viešpatį, bhaktas pelno Viešpaties globą ir išvengia didžiausio pavojaus.

Štai kodėl Kṛṣṇos sąmonės judėjimo nariams mes suteikiame naujus vardus, primenančius apie Viṣṇu. Jei mirties akimirką bhaktas atsimins savo vardą, pavyzdžiui, Kṛṣṇa dāsa arba Govinda dāsa, jis bus išgelbėtas. Taigi vardo pakeitimas įšventinimo metu — labai reikšmingas aktas. Kṛṣṇos sąmonės judėjimo veikla sumanyta taip, kad vienokiu ar kitokiu būdu padės žmogui prisiminti Kṛṣṇą.

Prisiminti Kṛṣṇą mirties metu paprastai gali tiktai tie žmonės, kurie visą gyvenimą tarnavo Kṛṣṇai ir turi užmezgę su Juo glaudų ryšį. Vaikystėje Ajāmila buvo auklėjamas besąlygiško atsidavimo bei ištikimybės Viešpačiui dvasia ir iki dvidešimties metų buvo pavyzdingas Viešpaties Nārāyaṇos tarnas. Nors Ajāmila suklupo ir apleido atsidavimo tarnystę Viešpačiui Nārāyaṇai, užmiršo savo santykius su Juo, — Nārāyaṇa vis dėlto jo neužmiršo ir, kai Ajāmilai reikėjo pagalbos, Jis atsilygino už Savo bhakto meilę. Viešpats grąžino Ajāmilai atmintį, ir mirties akimirką Ajāmila prisiminė Nārāyaṇą.

Kṛṣṇa įvertina net ir menkiausią bhakto paslaugą. „Bhagavadgītoje“ (2.40) Jis Pats sako:

nehābhikrama-nāśo 'sti
pratyavāyo na vidyate
sv-alpam apy asya dharmasya
trāyate mahato bhayāt

„Šiame kelyje nėra nei nuostolių, nei praradimų, ir net mažiausias žingsnelis į priekį apsaugos tave nuo pačios baisiausios lemties ir pavojų“. Jei žmogus kuo nors pasitarnauja Viešpačiui, jei parodo Jam savo atsidavimą, jis išvengs didžiausios grėsmės. Tad kodėl nepraktikuoti Kṛṣṇos sąmonės? Praktikuokime ją nuolat, nuo aušros lig sutemos, ir mums niekas negrės. Kas įsisąmonino Kṛṣṇą, tas nieko nebijo. Jis žino, kad Kṛṣṇa jį globoja.

18 SKYRIUS

Piligrimas, atėjęs į tikslą

Ajāmila toliau kalbėjo: „Aš — didžiausias begėdis ir nenaudėlis, savyje sutrypęs brahmaniškosios kultūros dvasią. Aš esu įkūnytoji nuodėmė. Ko aš vertas absoliutų gėrį spinduliuojančio švento Viešpaties Nārāyaṇos vardo akivaizdoje?

Aš sunkiai nusidėjau, tačiau man išpuolė puiki galimybė pasitaisyti. Todėl privalau sutvarkyti savo gyvenimą, suvaldyti mintis bei jausmus ir visad tarnauti Viešpačiui, kad nebesuklupčiau ir kad nebetektų vėl klaidžioti tamsiais materialios būties labirintais.

Susitapatinusi su kūnu, gyva būtybė neišvengiamai užsimano jutiminių malonumų, ir šie troškimai verčia ją atlikti tiek dorovingus, tiek nuodėmingus poelgius. Tai materialios būties pinklės. Dabar jau aš galų gale ištrūksiu iš materijos pančių, kuriais mane apraizgė Aukščiausiojo Viešpaties iliuzinė energija, besidangstanti moters pavidalu. Aš — žemiausiai puolusi siela. Pakliuvęs į iliuzinės energijos spąstus, aš tapau panašus į už pasaitėlio timpčiojamą šunytį, vykdantį visus moters norus. Aš atsikratysiu geismo ir išsivaduosiu iš šios iliuzijos. Aš būsiu gailestingas, visoms gyvoms būtybėms gero linkintis draugas ir visomis mintimis pasinersiu į Kṛṣṇos sąmonę.

Kartojant šventą Viešpaties vardą bhaktų draugijoje, ėmė valytis mano širdis. Daugiau aš nepasiduosiu apgaulingoms materialių juslinių malonumų pagundoms. Tvirtai įsisąmoninęs Absoliučią Tiesą, nuo šiol aš jau nebetapatinsiu savęs su kū-

nu. Aš atsikratysiu klaidingų sampratų „aš“ ir „mano“ ir sutelksiu visas savo mintis į Kṛṣṇos lotoso pėdas.“

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Trumpa akimirka, praleista su bhaktais, Viṣṇudūtomis, padėjo Ajāmilai ryžtingai atsiriboti nuo materialios būties sampratos. Nugalėjęs materijos trauką, jis nedelsdamas leidosi į Hardvarą. Jis prisiglaudė Viṣṇu šventykloje, kur ir atsidėjo bhakti-yogai. Jis suvaldė jausmus ir visomis mintimis pasinėrė į Viešpaties tarnystę. Paniręs į atsidavimo tarnystę, nusigręžęs nuo jutiminių pagundų, mintyse jis matė tik Viešpaties paveikslą.

Sutelkęs intelektą ir visas mintis į Viešpaties paveikslą, Ajāmila dar kartą išvydo keturias dangiškąsias būtybes. Jis suprato, kad tai tos pačios būtybės, kurias buvo matęs anksčiau, ir pagerbė jas žemai nusilenkdamas.

Gangos pakrantėje prie Hardvaro išvydęs Viṣṇudūtas, Ajāmila atsiskyrė nuo savo materialaus kūno ir atgavo pirmykštį, dvasinį kūną, tinkamą bendrauti su Viešpačiu. Lydimas Viešpaties Viṣṇu pasiuntinių, jis pakilo į aukso erdvėlaivį ir buvo nuskraidintas tiesiai į Viešpaties Viṣṇu, sėkmės deivės vyro, buveinę.

Dėl blogos įtakos Ajāmila atsižadėjo brahmanų kultūros ir religijos nuostatų. Žemai puolęs, jis plėšikavo, svaiginosi vynu, kol visa galva pasinėrė į nuodėmių liūną. Jis netgi susidėjo su paleistuve. Už tai Yamarājos pasiuntiniai norėjo nusitempti jį į pragarą. Tačiau vos kartą kitą ištaręs šventą Nārāyaṇos vardą, Ajāmila buvo išgelbėtas.

Todėl norintieji išsivaduoti iš materijos nelaisvės turi šlovinti ir apdainuoti Aukščiausiojo Dievo Asmens (prie kurio pėdų yra visos šventos vietos) vardą, didybę, pavidalą ir dieviškuosius žaidimus. Išsivaduoti neįmanoma jokiais kitais metodais — nei dorovingais darbais ir atgailavimu, nei spekuliatyviuoju pažinimu ar mistinės yogos meditacija, — nes juos praktikuojantis žmogus neišvengiamai vėl grįžta prie karminės veiklos; pa-

prastai jis nepajėgia suvaldyti proto, kuriam teršiamą poveikį daro materialios gamtos ypatybės — aistra ir neišmanymas.

Slaptingas pasakojimas apie tikrus Ajāmilos gyvenimo faktus pajėgus sunaikinti visas nuodėmių pasekmes. Tad nesvarbu, kaip sunkiai praeityje yra nusidėjęs žmogus, nesvarbu, kad jis turi materialų kūną, — jeigu jis su tikėjimu ir atsidavimu klausosi pasakojimo ir jį perpasakoja, jam negresia pragaras. Yamadūtos nė iš tolo prie jo neprisiartins. O atsiskyręs nuo kūno jis grįš pas Dievą, kur bus nuoširdžiai sutiktas ir pagerbtas.

Priešmirtinės kančios paskatino Ajāmilą ištarti šventą Viešpaties vardą, ir nors šiuo vardu Ajāmila šaukėsi sūnaus, jis vis dėlto sugrįžo pas Dievą. Taigi jeigu žmogus nuolankiai, nedarydamas nusižengimų kartoja šventą Viešpaties vardą, jis būtinai sugrįš pas Dievą. („Śrīmad-Bhāgavatam" 6.2.34–49)

Ryžtas

Šventas Dievo vardas įkūnija absoliutų gėrį. Todėl tam, kuris nuolat kartoja Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, niekas negresia. Kartodami Dievo vardą pelnome amžiną gėrį.

Žmonės, kurie dalyvauja Kṛṣṇos sąmonės judėjime ir skelbia šventojo vardo šlovę, visad turi atminti, kas jie buvo ir ką gavo įsijungę į šį judėjimą. Anksčiau jie skendo bjauriausiose nuodėmėse — valgė mėsą, girtavo, ištvirkavo ir t.t., tačiau dabar turi galimybę kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Ir tai reikia įvertinti. Viešpaties malone šio judėjimo nariams atsiveria labai plačios galimybės, ir jie turėtų pasinaudoti jomis — kartoti šventą Viešpaties vardą ir tiesiogiai tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Privalome suvokti, kaip Kṛṣṇos sąmonė pakeitė mūsų gyvenimą, ir visad labai saugotis, kad nesukluptume ir neprarastume galimybės gyventi tauriai, su Kṛṣṇa. Kiekvienas Kṛṣṇos bhaktas turėtų ryžtingai siekti šio tikslo. Kṛṣṇos ir dvasinio mokytojo malone žmogus pelno teisę vadintis garbingu Kṛṣṇos bhakto vardu,

ir, jeigu jis nepamirš, kokia tai didžiulė dovana, ir mels Kṛṣṇos, kad daugiau nesuklystų, gyvenimą jis nugyvens sėkmingai.

Visiškai įsisąmoninęs Kṛṣṇą, Ajāmila grąžino skolas, susikaupusias dėl nuodėmingų poelgių, ir buvo kupinas ryžto toliau kartoti šventą Viešpaties Nārāyaṇos vardą: „Jeigu ir toliau kartosiu Viešpaties vardą, — pamanė jis, — padarysiu didžiausią paslaugą visoms gyvoms būtybėms ir patirsiu dvasios ramybę“. Sunaikinęs visas nuodėmes Ajāmila suvokė, jog Kṛṣṇa, glūdintis jo širdyje, sako jam, kad jo pareiga — tapti visų gyvų būtybių geradariu.

Visų mūsų draugas

Viešpaties bhaktai labai maloningi. Rūpindamiesi visų žmonių gerove, jie skelbia Kṛṣṇos sąmonę, todėl yra visų gyvų būtybių draugai. Bhaktas — vienintelis visų gyvų būtybių geradaris. Antai politiniai veikėjai tariasi tarnaują tėvynainiams, tačiau jie nėra tikri savo šalies gyventojų draugai, nes besirūpindami savo gentainių, t.y. žmonių, gerove visiškai užmiršta gyvūnų interesus. Taigi jie yra šališki. O bhaktas yra visų gyvų būtybių draugas. Jis nedaro skirtumo tarp žmogaus, gyvūno, vabzdžio ar augalo. Bhaktas nepakels rankos net prieš skruzdę, o bedievis, besiskelbiantis mūsų geriausiu draugu, negailestingai siunčia gyvulius į skerdyklą.

Geriausias visų gyvų būtybių draugas yra Kṛṣṇa, Dievas. Jis visiems vienodas. Jis yra ne tik Vṛndāvanos gyventojų — *gopių*, Savo tėvų, piemenų ir piemenaičių bei karvių, — bet ir visų kitų gyvų būtybių draugas, nes visos gyvos būtybės yra neatsiejamos Jo dalelės. Ir Kṛṣṇa visus karštai myli. Kṛṣṇos bhaktai paveldi iš Kṛṣṇos nepaprastą Jo meilės jėgą. Todėl jie — tikrieji visų gyvų būtybių draugai.

Karmiai — žmonės, siekiantys pasitenkinimo, — teieško naudos ir daro įvairiausias nuodėmes. Jie žudo nekaltus gyvūnus ir puikuojasi savo materialiais turtais. *Jñāniai* — tie, kurie siekia išsivaduoti per Brahmano pažinimą, — taip pat daugiausia

rūpinasi savimi. Ir tik bhaktams, Viešpaties atsidavusiems pasekėjams, rūpi visų gerovė. Bhaktai ypač maloningi puolusioms, sąlygotoms sieloms. Viešpats Caitanya Mahāprabhu įkūnija *bhakti* — meilę ir atsidavimą Dievui. Jis moko visus, kaip tapti bhaktais, todėl Jį vadina *patita-pāvana*, puolusių sąlygotų sielų gelbėtoju. *Patita-pāvana* yra kiekvienas, kuris eina Jo pėdomis. Užuojautos visoms gyvoms būtybėms nuotaikos užvaldė ir Ajāmilą. Jis svarstė: „Dabar aš galėsiu tapti visų gyvų būtybių draugu ir pelnysiu dvasios ramybę“.

Šio tikslo turėtų ryžtingai siekti kiekvienas, pasirinkęs Kṛṣṇos sąmonės kelią. Kṛṣṇos bhaktas turi išsivaduoti iš *māyos* pančių ir užjausti visas jos nelaisvėje besikankinančias būtybes. Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas — ne tik mūsų pačių, bet ir kitų gerovė. Čia didžiausias Kṛṣṇos sąmonės privalumas. Žmogus, besirūpinantis vien savo išsivadavimu, yra menkiau pažengęs Kṛṣṇos sąmonės kelyje už tą, kuris užjaučia kitas gyvas esybes ir rūpindamasis jomis skelbia Kṛṣṇos sąmonės tiesas. Dvasios aukštumų pasiekęs bhaktas niekada nepuls, nes jį globoja Pats Kṛṣṇa. Tokia giliausioji Kṛṣṇos sąmonės judėjimo esmė. Visi mes — marionetės iliuzinės energijos rankose, ir ji daro su mumis, ką nori. Jei norime išsivaduoti iš jos nelaisvės patys ir išvaduoti kitus, turime įsisąmoninti Kṛṣṇą.

Bhaktų draugija

Šie posmai aiškiai rodo, kaip gyva esybė tampa materialių sąlygų auka. Savęs tapatinimas su kūnu — iliuzijos pradžia. Neveltui savo dvasinius pamokymus „Bhagavad-gītā“ pradeda mintimi „aš“ — ne kūnas, o kūne glūdinti dvasinė siela. Nuolat tai atminti gali tik tas, kuris bendrauja su bhaktais ir kartodamas šventą Viešpaties vardą, Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą*, išlieka tyros dvasios. Čia ir glūdi sėkmės paslaptis. Todėl mes nuolat pabrėžiame, jog reikia kartoti šventą Viešpaties vardą ir saugotis teršiamo materialaus pasaulio poveikio, o ypač teršiamai veikia

geismas patenkinti lytinį instinktą, mėsos valgymas, svaiginančių medžiagų vartojimas ir azartiniai žaidimai. Reikia ryžtingai laikytis reguliuojančių principų, ir tokiu būdu išsivaduoti iš materialios būties pragaro.

Pirmiausia turime atsikratyti kūniškos būties sampratos. Išgirdęs Viṣṇudūtų pokalbį su Yamadūtomis, Ajāmila išsyk atsikratė šios iliuzinės sampratos. Tai įrodo faktas, kad tuoj po šio įvykio jis paliko žmoną bei vaikus, patraukė tiesiai į Hardvarą ir atsidėjo dvasiniam gyvenimui. Posmuose pasakyta, kad jis prisiglaudė Viṣṇu šventykloje ir ėmė praktikuoti atsidavimo tarnystę. Kaip tik šiuo tikslu mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas ir įkūrė savo šventyklas visame pasaulyje. Dabar nebereikia keliauti į tolimąjį Hardvarą. Kiekvienas žmogus gali lankyti artimiausią šventyklą, praktikuoti atsidavimo tarnystę Viešpačiui ir pasinėręs į Kṛṣṇos sąmonę pasiekti dvasinį tobulumą.

Jei žmogus šventykloje garbina Kṛṣṇos Dievybę, visos jo mintys savaime kryps į Viešpatį, į Jo paveikslą. Tarp Viešpaties paveikslo ir Jo Paties nėra skirtumo. Štai kodėl *bhakti-yoga* yra lengviausias *yogos* metodas. *Yogai* siekia sutelkti visas mintis į širdyje glūdinčią Supersielą, Viṣṇu, tačiau šį tikslą lengva pasiekti, jei visos žmogaus mintys sukasi apie Dievybę šventykloje. Kiekvienoje šventykloje galima matyti transcendentinį Viešpaties pavidalą ir jį lengva prisiminti. Dalyvaujant Viešpaties garbinimo apeigose, *ārati*, aukojant Dievybės garbinimo reikalams, taip pat aukojant savo laiką bei jėgas ir nuolat mąstant apie Dievybes, tampama tobulu *yogu*. Tai geriausias *yogos* metodas, — taip tvirtina Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo:

yoginām api sarveṣāṁ
mad-gatenāntar-ātmanā
śraddhāvān bhajate yo māṁ
sa me yuktatamo mataḥ

„Kas su didžiu tikėjimu visad gyvena Manyje, mąsto apie Mane

ir su transcendentine meile tarnauja Man, — yra artimiausiai susijęs su Manimi *yogos* ryšiais ir tobuliausias iš visų *yogų*“ („Bhagavad-gītā“ 6.47). Taigi tobuliausias *yogas* yra tas, kuris valdo savo jausmus ir atsiriboja nuo materialios veiklos, nuolat mąstydamas apie Viešpaties paveikslą.

Atgal pas Dievą

Kai visos Ajāmilos mintys buvo sutelktos į Viešpaties paveikslą, jis vėl pamatė Viṣṇudūtas. Jie buvo trumpam pasišalinę, kad suteiktų Ajāmilai progą medituoti Viešpatį. Ir dabar, kai jis pasiekė tarnystės brandą, Viṣṇudūtos sugrįžo pasiimti jį pas Dievą. Matydamas sugrįžusius Viṣṇudūtas, Ajāmila juos pagerbė žemai nusilenkdamas.

Dabar jis jau buvo pasirengęs sugrįžti pas Dievą, todėl nusimetė savo materialų kiautą ir atgavo tikrąjį, dvasinį kūną. Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (4.9) sako:

janma karma ca me divyam
evaṁ yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so ’rjuna

„O Arjuna, kas suvokia transcendentinę Mano apsireiškimo ir darbų esmę, tas palikęs kūną nebegimsta materialiame pasaulyje, bet grįžta į amžiną Mano buveinę“. Geriausias Kṛṣṇos sąmonės bruožas tas, kad nusimetusi materialų pavidalą gyva esybė įgyja tikrą, dvasinį kūną ir įžengia į dvasinį pasaulį, kur gyvena su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Vieni bhaktai patenka į Vaikuṇṭhą ir gyvena ten su Viešpačiu Viṣṇu, kiti eina į Goloka Vṛndāvaną, pas Kṛṣṇą.

Dvasiniai erdvėlaiviai, atvykstantys į Žemę iš dvasinių planetų (vienas jų ir atskriejo paimti Ajāmilos), akies mirksniu nuskraidina žmogų pas Dievą. Kokiu greičiu skrieja dvasiniai erdvėlaiviai, galima tik įsivaizduoti. Dvasia subtilesnė už mintį, o iš patirties žinome, kaip greitai skrieja mintis. Tad įsivaizduoti

dvasinio erdvėlaivio greitį galime palyginę jį su minties greičiu. Nusimetęs materialų kūną, tobulas bhaktas akies mirksniu sugrįžta namo, pas Dievą.

Tačiau šį tikslą pasiekia tik Viešpaties bhaktai. Istorija liudija, kad daugelis vadinamąjį tobulumą pasiekusių *karmių, jñānių* bei *yogų* vėl susipainioja materialios veiklos pančiuose. Vadinamieji *svāmiai* ir *yogai* atsisako materialios veiklos, laikydami ją iliuzine (*jagan mithyā*), tačiau po kiek laiko ir vėl prie jos grįžta — ima steigti ligonines, mokyklas arba dirbti kitokį visuomenei naudingą darbą. Kartais jie dalyvauja politinėje veikloje, nors melagingai tebesiskelbia *sannyāsiais*, atsižadėjusiais pasaulio. Visos šios veiklos formos — tai vienas iš iliuzinių materialaus pasaulio bruožų.

Kas iš tikrųjų nori ištrūkti iš materialaus pasaulio, tas turi praktikuoti atsidavimo tarnystę, kurios pirmasis žingsnis — *śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ*, pasakojimų apie Viešpaties didingus darbus klausymasis ir jų apdainavimas. Šis procesas iš tiesų veiksmingas — Kṛṣṇos sąmonės judėjimas tai įrodė praktiškai. Daugelis vaikinų ir merginų iš Vakarų buvo praradę viltį atsisakyti narkotikų vartojimo bei kitų blogų įpročių, tačiau įsijungę į Kṛṣṇos sąmonės judėjimą šių polinkių lengvai atsikratė ir labai rimtai ėmėsi šlovinti Viešpatį. Kitaip sakant, Kṛṣṇos sąmonė — tobulas būdas įveikti aistros ir neišmanymo *guņų* įtaką. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.2.19) tai patvirtina:

tadā rajas-tamo-bhāvāḥ
kāma-lobhādayaś ca ye
ceta etair anāviddhaṁ
sthitaṁ sattve prasīdati

Veikiamas aistros ir neišmanymo *guņų*, žmogus tampa vis aistringesnis ir godesnis, tačiau ėmęs kartoti Kṛṣṇos vardą ir klausytis pasakojimų apie Jo darbus, jis pasiekia dorybės būvį ir tampa laimingas. Tolesnė atsidavimo tarnystės praktika galutinai išsklaido visas abejones ir, įsisąmoninus Kṛṣṇą, išsivaduojama iš

karminės veiklos nelaisvės (*bhidyate hṛdaya-granthiś chidyante sarva-saṁśayāḥ*).

Mirties valandą žmogus visiškai praranda nuovoką, nes jo organizmo veikla sutrinka. Net ir tam, kuris visą gyvenimą kartojo Hare Kṛṣṇa *mantrą*, šią akimirką gali būti sunku susikaupti. Ir vis dėlto žmogus, mirties patale mėginąs kartoti šventąjį vardą, pelno išganymą. Tad kas mums trukdo garsiai ir aiškiai kartoti šventą Viešpaties vardą dabar, kol turime sveikatos ir jėgų? Jei visada kartojame šventąjį vardą, tai ir mirties akimirką galėsime aiškiai, su meile ir tikėjimu jį ištarti. Baigiant galima pasakyti, kad žmogus, be atvangos kartojantis šventą Viešpaties vardą, tikrai sugrįš pas Dievą — tuo jis gali neabejoti.

4

Yamarāja šlovina šventąjį vardą

19 SKYRIUS

Yamarājos žodžiai išsklaido visas abejones

Karalius Parīkṣitas tarė: O mano valdove Śukadeva Gosvāmi, visų gyvų esybių likimai yra Yamarājos rankose. Jis teisia jas už religingus ir bedieviškus darbus, bet šįsyk jo valia nebuvo įvykdyta. Ką jis atsakė savo tarnams Yamadūtoms, pranešusiems apie savo nesėkmingą susidūrimą su Viṣṇudūtomis?

O didysis išminčiau, dar niekada lig šiol negirdėjau, kad kas drįstų nepaisyti Yamarājos valios. Žmonėms dėl to gali kilti įvairių abejonių, ir tik tu vienas gali jas išsklaidyti. Esu tuo įsitikinęs, todėl sakyki, kas lėmė tokią atomazgą?

Śrī Śukadeva Gosvāmis atsakė: Garbusis karaliau, kai Viṣṇu pasiuntiniai sustabdė Yamarājos pasiuntinius ir privertė juos pasitraukti, Yamadūtos nuskubėjo pas savo šeimininką, Saṁyamanī-purio valdovą bei visų nusidėjėlių teisėją, apie tai pranešti.

Yamadūtos tarė: „Mūsų viešpatie, sakyk, kiek valdovų yra šiame materialiame pasaulyje? Kokios priežastys lemia, kad veiksmas, atliekamas materialiame pasaulyje, kuriame viešpatauja trys guṇos, sukuria tas ar kitas pasekmes?

Jei mūsų visatoje yra daug teisėjų, kurie nesutaria dėl to, ką reikia bausti ir ką apdovanoti, jų prieštaringi sprendimai panaikins vienas kitą ir niekas nebus baudžiamas. O jei jų sprendimai nepanaikins vienas kito, visi bus ir baudžiami, ir apdovanojami. Kadangi pasaulyje yra daugybė karmių, kurie veikia

dėl pasitenkinimo, teisingumo vykdytojų irgi gali būti daug, tačiau visiems jiems turi vadovauti vienas aukščiausiasis teisėjas, lygiai kaip visiems už skirtingas sritis atsakingiems valdytojams vadovauja vienas imperatorius.

Vyriausiasis teisėjas privalo būti vienas. Ligšiol mes manėme, kad tu esi vyriausias teisėjas ir tavo valiai paklūsta net pusdieviai. Mums visada atrodė, kad tu — visų gyvų esybių valdovas ir kad tavo žodis lemia vertinant, kiek blogio ar gėrio yra sukūręs kiekvienas žmogus.

Tačiau dabar matome, kad bausmė, kurią buvai skyręs, nebeteko galios. Ją atšaukė keturios įstabios, neregėto tobulumo būtybės. Vykdydami tavo valią, mes jau buvom betempią baisų nusidėjėlį Ajāmilą į pragaro planetas, tačiau nuostabaus grožio būtybės iš Siddhalokos pastojo mums kelią ir perkirto raizgiusius jį pančius. Jie pasirodė, vos tik Ajāmila ištarė Nārāyaṇos vardą, ir ėmė raminti jį sakydami: „Nebijok, nebijok“. Jūsų šviesybe, kas jie? Papasakok apie juos — gal tai padės mums suprasti jų veiksmus.“

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: Taip pasiuntiniai klausinėjo savo valdovą, viešpatį Yamarāją, o jis džiaugėsi, girdėdamas jų lūpose skambant šventą Nārāyaṇos vardą. Jis prisiminė Viešpaties lotoso pėdas ir taip tarė: („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.3.1–11)

Kas yra aukščiausio teisingumo vykdytojas?

Stebėdamasis Mahārāja Parīkṣitas paklausė Śukadevos Gosvāmio: „Kaip galima nepaklusti Yamarājos valiai?“ Prokuroro sankcija neatšaukiama. Yamarāja yra visos visatos „prokuroras“, jis veikia Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, vardu. Yamarājos pareiga — suiminėti nusikaltusias gyvas būtybes ir teisti jas savo valdose, Yamalokoje. Čia nusidėjėliams skiriamos įvairiausios pragaro kančios. Tačiau Ajāmilai buvo padaryta išimtis. Yamadūtos gavo įsakymą atvesdinti jį į Yamarājos teismą, tačiau Viṣṇudūtos išplėšė jį iš Yamadūtų rankų.

Viṣṇudūtų įsikišimas iš pažiūros prieštarauja įstatymui, tačiau

Viešpaties Viṣṇu pasiuntiniai, kaip, beje, ir Jis Pats, turi įgaliojimus atšaukti bet kokį potvarkį materialiame pasaulyje. Tuo pasireiškia Aukščiausiojo Viešpaties galybė. Nė viena materialaus pasaulio būtybė neturi galios atšaukti Yamarājos įsakymą, tačiau Viṣṇudūtos turėjo Aukščiausiojo Viešpaties įgaliojimus.

Sugrįžę į Yamaloką, Yamadūtos nuskubėjo pas Yamarāją ir paklausė: „Kodėl mums uždraudė įvykdyti pareigą? O mūsų viešpatie, kiek gi pasaulyje valdovų? Argi tu — ne vienintelis?“ Menkos nuovokos žmonės viršiausiu laiko kurį nors pusdievį — Indrą, Sūryą, Candrą. Tai tolygu manyti, kad gatvėje patruliuojantis policininkas yra visų galingiausias šalyje žmogus. Gatves patruliuoja ir tvarką jose palaiko ne vienas policininkas, ir tik kvailys nežino, kad be gatvės patrulio yra daugybė aukštesnio rango pareigūnų — nuo policijos komisaro, valstijos gubernatoriaus iki paties prezidento. Yamadūtos vykdė Yamarājos įsakymus, laikydami jį aukščiausiu valdovu, ir tai buvo pirmas kartas, kai jiems buvo sutrukdyta.

Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura teigia, kad Yamadūtos buvo taip nusivylę, kad jų klausime Yamarājai apie kitus valdovus nuskambėjo pykčio gaida. Maža to, jausdamiesi nugalėti ir matydami, kad valdovas nepajėgia jų apginti, Yamadūtos ketino jam išrėžti, kad tokiam valdovui neverta tarnauti. Jei tarnas negali netrukdomas įvykdyti valdovo paliepimo ir nėra apginamas, kokia prasmė tarnauti tokiam bejėgiui šeimininkui?

Kai Yamadūtoms buvo užginta liesti Ajāmilą, jie suabejojo Yamarājos galia bausti nusidėjėlius. Jie išėjo suimti Ajāmilą vykdydami Yamarājos įsakymą, bet kažkokio aukštesnio valdovo nurodymu jiems buvo uždrausta tai padaryti. Ir jie ėmė abejoti, ar Yamarāja — vienintelis valdovas. Jei valdovų daug, jų sprendimai gali prieštarauti vienas kitam, ir žmogus gali susilaukti neteisingo nuosprendžio arba išvis likti nei nubaustas, nei išteisintas. Materialiame pasaulyje vieno teismo sprendimas gali būti apskųstas kitame teisme. Taigi tas pats žmogus, nelygu koks bu-

vo teismo sprendimas, gali būti arba nubaustas, arba išteisintas. Tačiau gamtos įstatymuose, Aukščiausiojo Dievo Asmens teisme, tokiems prieštaringiems nuosprendžiams vietos nėra. Teisėjai ir jų skelbiami nuosprendžiai turi būti nepriekaištingi, nekelti jokių abejonių.

Ajāmilos byloje Yamarājos padėtis buvo išties kebli: turint galvoje tai, kad Yamadūtos vykdė Yamarājos nurodymą, jie buvo teisūs, ketindami suimti Ajāmilą. Tačiau Viṣṇudūtos pastojo jiems kelią. Ir nors Yamarāją dabar užsipuolė tiek Viṣṇudūtos, tiek Yamadūtos, jis, kaip teisingumo vykdytojas ir Aukščiausiojo Dievo Asmens įgaliotinis, buvo aukščiau bet kokių priekaištų. Jis paaiškins, koks jo vaidmuo, o tuo pačiu ir tai, kad visos gyvos esybės iš tikrųjų yra aukščiausio valdovo, Dievo Asmens, valioje.

Materialiame pasaulyje valdymas negalimas be vienokių ar kitokių drausminimo priemonių. Civilizuotiems žmonėms egzistuoja *śāstrų*, šventraščių, nustatyti įstatymai. Iš žodžio *śāstra* kilęs žodis *śiṣya*, „mokinys“, — tai žmogus, kuris savo noru paklūsta dvasiniam mokytojui ir renkasi jį savo vadovu. Nepaklusnieji valdomi *astromis*, ginklais. Norint sutramdyti visuomenėje pasitaikančius vagis ir sukčius, policiją tenka apginkluoti šaunamaisiais ginklais ir vėzdais.

Yamadūtos klausė savo šeimininko: žmonės nevienodi, galbūt ir teisia juos ne vienas teismas? Materialiame pasaulyje žmogus patiria teršiamą trijų gamtos ypatybių — dorybės, aistros ir neišmanymo — poveikį. Šių ypatybių santykis ir nulemia žmogaus veiksmus. Tingumas, persimiegojimas ir nevalyvumas — tai požymiai, bylojantys, kad žmogų labiausiai veikia neišmanymo *guṇa*. Ryškiausias aistros *guṇos* valdomo žmogaus bruožas — nepasotinamas jutiminių malonumų siekimas, beatodairiškas kitų gyvų būtybių ir materialios gamtos išnaudojimas. Svarbiausia dorybės *guṇos* veikiamo žmogaus ypatybė — gebėjimas matyti daiktus tokius, kokie jie yra. Išsiugdžiusiajam šią ypatybę atsiveria neiškreiptas tikrovės vaizdas.

Yamadūtos spėliojo: „Galbūt skirtingų gamtos *guņų* įtakojamus žmones valdo skirtingi valdovai, tačiau kuris iš jų aukščiausias ir kaip vykdoma jo valia? Iki šiol mes manėme, kad visi paklūsta tavajai valiai.“ Valstybėje gali būti ir daugiau teisingumą vykdančių pareigūnų, atsakingų už jiems priskirtas sritis ir nagrinėjančių tam tikros kategorijos žmonių bylas, tačiau įstatymas visiems turi būti vienas ir šiam visuotiniam įstatymui turi paklusti visi. Yamadūtos negalėjo suprasti, kaip du teisėjai nagrinėdami tą pačią bylą gali paskelbti skirtingus nuosprendžius. Todėl jiems rūpėjo sužinoti, kas yra vyriausiasis teisėjas. Yamadūtos buvo įsitikinę, kad Ajāmila yra didžiausias nusidėjėlis, tačiau, Yamarājai ketinant jį nubausti, Viṣṇudūtos atleido jį nuo bausmės. Yamadūtos šito niekaip negalėjo suprasti ir norėjo išgirsti, ką pasakys Yamarāja. Jie manė, kad Yamarāja vienintelis atsako už teisingumo vykdymą. Jie buvo visiškai tikri, kad niekas negali pasipriešinti jo sprendimams, bet dabar, jų nuostabai, keturios tobulo grožio būtybės iš Siddhalokos nusižengė jo valiai. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura spėja, kad Yamadūtos galėjo pasakyti Yamarājai: „Tavo vienvaldystei, ko gero, atėjo galas. Keturios įstabios būtybės uždraudė mums įvykdyti tavo įsakymą.“

Viśvanātha Cakravartis taip pat pažymi, kad Yamadūtoms, galimas daiktas, labai norėjosi atvesti pas Yamarāją ir pačius Viṣṇudūtas. Ir jei Viṣṇudūtos būtų susilaukę Yamarājos bausmės, Yamadūtos būtų nusiraminę. Antraip Yamadūtos buvo pasiryžę pasidaryti sau galą. Ir vis dėlto, prieš nuspręsdami, kaip elgtis, jie norėjo daugiau sužinoti apie Viṣṇudūtas iš visa žinančiojo Yamarājos lūpų.

„Nuolankiai tarnauk ir klausinėk...“

Yamadūtos kalbėjo: „Kaip suprasti šį įvykį? Mes norime iš tavo lūpų išgirsti teisybę. Ir jei manai, kad pajėgsime suvokti, tark savo pamokantį žodį.“ Taip nuolankiai reikėtų klausinėti daugiau

už save išmanančius žmones. Neturime būti akiplėšos. Niekur nerasime nė užuominos apie tai, kad Mahārāja Parīkṣitas, Arjuna ar kuris kitas dvasinio išmanymo siekiantis mokinys būtų elgęsis akiplėšiškai. Dvasinių autoritetų klausinėjama nuolankumo ir tarnystės dvasia. Ir jei mes pateikiame klausimą viršesniam už save, tai dar nereiškia, kad jis įpareigotas į jį atsakyti. Kartais, manydamas, kad nesame pajėgūs suprasti atsakymą, jis gali mums neatsakyti. Atsakymo negalima reikalauti. Tik smalsumas, nuolankumas ir tarnystė atveria kelią į pažinimą. Mahārāja Parīkṣitas, pateikdamas Śukadevai Gosvāmiui klausimus, visad nuolankiai pridurdavo: „Jei manote, kad pajėgsiu suprasti jūsų atsakymą, paaiškinkite man...“

Prieš atsakydamas į Yamadūtų klausimą, Yamarāja sutelkė mintis į Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, lotoso pėdas. Mokiniai visad nuolankiai klausinėja savo mokytoją, o ir mokytojas niekada nesikelia į aukštybes: „Ar galiu atsakyti? O kaipgi! Žinoma!“ Mokytojas prisimena Viešpaties lotoso pėdas ir meldžiasi: „Padėk man atsakyti į klausimą“. Jei mokytojas nesididžiuoja, o mokinys paklusnus, neišpuikęs ir neįžūlus, dialogas dvasiniais klausimais įvyks. Mokiniui nedera klausti mokytoją įžūliu tonu, o mokytojas, stengdamasis, kad atsakymas būtų teisingas, turi mąstyti apie Viešpaties lotoso pėdas.

Išgirdęs savo karalystėje iš tarnų lūpų šventą Nārāyaṇos vardą, Yamarāja buvo labai patenkintas. Yamarāja priverstas bendrauti tik su nusidėjėliais, kurie nesuvokia Nārāyaṇos didybės. Neveltui, kai jo pasiuntiniai ištarė Nārāyaṇos vardą, jis, būdamas tikras *vaiṣṇava*, labai apsidžiaugė.

20 SKYRIUS

Vienas Dievas visiems

„Mano tarnai, — tarė Yamarāja, — jūs laikėte mane Aukščiausiuoju, bet veltui. Aš, Indra, Candra ir visi kiti pusdieviai turime vieną viršiausią viešpatį ir valdovą. Brahmā, Viṣṇu ir Śiva, atsakingi už mūsų visatos sukūrimą, tvarumą ir sunaikinimą, — tai Jo asmenybės dalinės apraiškos. Jis yra tarytum skersai ir išilgai einantys apmatų siūlai, ant kurių laikosi visas audeklas.

Kaip vežėjas, norėdamas suvaldyti jaučius, perveria jiems šnerves virve, taip ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo susaisto žmones Vedų įstatymais, kurie apibrėžia visuomenės luomus (brahmanų, kṣatriyų, vaišyų ir śūdrų) ir nurodo, kaip jiems privalu veikti. Iš baimės visų luomų žmonės lenkiasi Aukščiausiajam Viešpačiui ir aukoja Jam savo darbo vaisius.

Aš — Yamarāja, dangaus valdovas Indra, Nirṛtis, vandens dievas Varuṇa, mėnulio dievas Candra, ugnies dievas Agnis, Viešpats Śiva, oro dievas Pavana, Viešpats Brahmā, saulės dievas Sūrya, Viśvāsu, aštuoni Vasos, Sādhyos, Marutai, Rudros, Siddhos, Marīcis ir kiti didieji ṛṣiai, atsakingi už įvairias visatos valdymo sritis, taip pat geriausieji iš pusdievių ir pats Bṛhaspatis, Bhṛgu bei kiti didieji išminčiai esame nepavaldūs dviem žemesniosioms materialios gamtos guņoms — aistrai ir neišmanymui. Ir vis dėlto, nors ir gyvename dorybėje, Aukščiausiojo Dievo Asmens darbai mums nesuvokiami. O ką jau

kalbėti apie tuos, kurie būdami iliuzijos valdžioje stengiasi pažinti Dievą vien savo minties jėga?

Gyvos būtybės nemato Aukščiausiojo Viešpaties, Supersielos pavidalu glūdinčio visų širdyse, lygiai kaip kūno dalys nemato akių. Nei juslės, nei protas, nei gyvybės oras, nei minties, nei žodžio jėga negali padėti gyvoms būtybėms suvokti Aukščiausiojo Viešpaties didybės.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.3.12–16)

Vienintelis aukščiausiasis valdovas

Yamadūtos numanė, kad egzistuoja valdovas, galingesnis už patį Yamarājį. Norėdamas išsklaidyti jų abejones, Yamarāja išsyk atsakė į tarnų klausimą: „Taip, egzistuoja vienas aukščiausias valdovas, kuriam paklūsta visas pasaulis“. Yamarāja atsakingas už dalį judančių gyvų būtybių, t.y. už žmones, tačiau gyvūnai, kurie, kaip ir žmonės, gali judėti, — nėra jam pavaldūs. Tiktai žmonės skiria gėrį nuo blogio, ir net iš jų Yamarājai pavaldūs tik nusidėjėliai. Taigi Yamarāja yra tik labai mažos gyvų būtybių dalies valdovas. Už kitas valdymo sritis atsako kiti pusdieviai, bet visi jie paklūsta vienam aukščiausiajam valdovui, Kṛṣṇai. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ* — aukščiausias valdovas yra Kṛṣṇa. Kiti valdovai, atsakingi už savas visatos sritis, nė iš tolo negali lygintis su Kṛṣṇa, aukščiausiuoju valdovu. Neveltui Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (7.7) sako: *mattaḥ parataraṁ nānyat kiñcid asti dhanañjaya* — „O Dhanañjaya [Arjuna], nėra už Mane viršesnio“. Todėl Yamarāja paskubėjo išsklaidyti savo padėjėjų Yamadūtų abejones patvirtindamas, kad egzistuoja aukščiausias valdovas, kurio valiai paklūsta visi.

Čia, materialiame pasaulyje, visos gyvos būtybės — žmonės, pusdieviai, gyvūnai ir augalai — paklūsta gamtos įstatymams, o visos gamtos jėgos yra Aukščiausiojo Dievo Asmens valioje. Kṛṣṇa patvirtina šią tiesą „Bhagavad-gītoje“ (9.10): *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram* — „Materiali gamta sukuria ju-

dančias ir nejudančias būtybes ir veikia, kaip Aš sumaniau“. Šitaip, paklusdamas Kṛṣṇai, veikia visas gamtos mechanizmas.

Varṇų ir āśramų socialinė sistema

Gyvai esybei, gavusiai žmogaus kūną, privalu paklusti Vedų normoms, skirstančioms visuomenę į *varṇas* ir *āśramas*, socialines ir dvasines klases, — tuo žmogus skiriasi nuo kitų gyvų būtybių. Nepaisydamas Vedų normų, žmogus neišvengs Yamarājos bausmės. Svarbiausia šios sistemos užduotis ta, kad kiekvienas žmogus pasiektų brahmano, išminčiaus, lygį ir, žengdamas toliau, taptų *vaiṣṇava*. Tai — gyvenimo tobulumas. Brahmanai, *kṣatriyos, vaiśyos* ir *śūdros* tobulėja garbindami Viešpatį ir vykdydami savo luomo pareigas (*sve sve karmaṇy abhirataḥ saṁsiddhiṁ labhate naraḥ*). *Varṇų* ir *āśramų* socialinė sistema reikalinga tam, kad visi visuomenės nariai deramai vykdytų savo pareigas ir gyventų santarvėje, tačiau pirmutinė kiekvieno žmogaus pareiga — garbinti visa aprėpiantį Aukščiausiąjį Viešpatį (*yena sarvam idaṁ tatam*). Jei žmogus vykdys šiuos Vedų nurodymus ir pagal savo išgales garbins Aukščiausiąjį Viešpatį, jis nepriekaištingai atliks savo priedermę. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.2.13) tam pritaria:

ataḥ pumbhir dvija-śreṣṭhā
varṇāśrama-vibhāgaśaḥ
svanuṣṭhitasya dharmasya
saṁsiddhir hari-toṣaṇam

„Todėl, o geriausiasis iš dukart gimusiųjų, pasakyta, kad pelnyti Dievo Asmens prielankumą — didžiausias tobulumas, įmanomas žmogui, vykdančiam savo *dharmą* — pareigas, nurodytas atsižvelgiant į jo kastą ir padėtį visuomenėje“. *Varṇāśramos* institucija sudaro puikiausias sąlygas dvasiškai bręsti ir grįžti pas Dievą, nes visų *varṇų* ir *āśramų* tikslas — patenkinti Viešpatį. Vadovaudamasis autoritetingo dvasinio mokytojo nurodymais žmogus suteikia džiaugsmo Viešpačiui ir pasiekia tobulybę.

Kiekvienas noromis ar nenoromis garbina Aukščiausiąjį Viešpatį, ir Aukščiausiasis Viešpats to vertas. Garbinantys Jį tiesiogiai, išsivaduoja greičiau, o garbinantys Jį netiesiogiai — žymiai lėčiau.

Pažymėtini tryliktojo posmo žodžiai *nāmabhir vāci* (*nāmabhiḥ* — „skirtingais vardais“, *vāci* — „Vedų kalboje“). *Varṇāśramos* sistemos nariai vadinasi skirtingais vardais — brahmanas, *kṣatriya, vaiśya, śūdra, brahmacāris, gṛhastha, vānaprastha, sannyāsis*. *Vāk*, t.y. Vedų nurodymai, reglamentuoja visų šių luomų atstovų gyvenimą. Kiekvienas jų turėtų šlovinti Aukščiausiąjį Viešpatį ir vykdyti Vedų nurodytas pareigas.

Trijų gamtos guņų valdžioje

Žmones ir kitas būtybes, gyvenančias šiame kosminiame pasaulyje, kontroliuoja trys gamtos *guņos*. Žemesniųjų gamtos *guņų* — aistros ir neišmanymo — veikiami žmonės nesuvokia Dievo. Aukščiausiojo Dievo Asmens darbai nesuvokiami net ir tiems, kurie gyvena dorybėje, — pusdieviams ir didiesiems *ṛṣiams*, apie kuriuos kalba minėtieji posmai. Kaip teigia „Bhagavad-gītā“, suvokti Viešpatį tegali tas, kuris su atsidavimu Jam tarnauja, taigi egzistuoja anapus materialių jėgų veikimo srities (*bhaktyā mām abhijānāti*).

Paprastas filosofas niekad nepažins Viešpaties. Tai patvirtina didžio bhakto Bhīṣmadevos žodžiai, pasakyti pokalbyje su Mahārāja Yudhiṣṭhira („Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.9.16):

na hy asya karhicid rājan
pumān veda vidhitsitam
yad vijijñāsayā yuktā
muhyanti kavayo 'pi hi

„O valdove, niekas negali perprasti Viešpaties Śrī Kṛṣṇos ketinimų. Jie nesuvokiami net atkakliai tiesos ieškantiems didiesiems filosofams.“ Taigi abstrakčiuoju protavimu pagrįstas mokslas neįgalina suvokti Dievo. Priešingai, tik paklaidina.

Supersiela nurodo kelią

Nors skirtingos kūno dalys nemato akių, akys joms vadovauja. Kojos mus neša ten, kur veda akys, rankos liečia daiktus, kuriuos jos mato. Lygiai taip visoms gyvoms būtybėms vadovauja širdyje glūdinti Supersiela. Pats Viešpats patvirtina tai „Bhagavad-gītoje“ (15.15): *sarvasya cāhaṁ hṛdi sanniviṣṭo mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca* — „Aš esu visų širdyse, ir iš Manęs kyla atmintis, išmanymas bei užmarštis“. Kitas „Bhagavad-gītos“ posmas (18.61) teigia: *īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ hṛd-deśe 'rjuna tiṣṭhati* — „Aukščiausiasis Viešpats kaip Supersiela glūdi širdyje“. Be Supersielos žinios gyva esybė negali žengti nė žingsnio. Supersiela visada aktyvi, bet gyva esybė negali jutimo organais Jos patirti ir suprasti, kaip Ji veikia. Tai labai gerai iliustruoja pavyzdys apie akis ir kitas kūno dalis. Jei kojos matytų, žmogus galėtų vaikščioti be akių pagalbos, tačiau tai neįmanoma. Ir nors Supersielos, glūdinčios širdyje, jutimais negalime patirti, esame visiškai nuo Jos priklausomi.

21 SKYRIUS

Slaptingoji išmintis

„Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra Pats Sau pakankamas ir nepriklauso nuo niekieno valios, — tęsė Yamarāja. — Jis yra viso, kas gyva ir negyva, o taip pat ir iliuzinės energijos valdovas. Jis turi pavidalą, individualias ypatybes ir bruožus, ir Jo nuostabieji pasiuntiniai Viṣṇudūtos, vaiṣṇavos, beveik niekuo — nei savo išorės bruožais, nei transcendentinėmis būdo ypatybėmis — nesiskiria nuo Jo. Jie nevaržomai klajoja po šį pasaulį.

Viṣṇudūtas garbina net patys pusdieviai, bet jie retai kam pasirodo. Jie sergsti Viešpaties bhaktus nuo priešų, piktų žmonių, gaivalinių nelaimių ir netgi nuo manojo teismo.

Tikrosios religijos įstatymus nustatė Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Iki galo jų suvokti nepajėgūs nei didieji aukščiausių planetų ṛṣiai, gyvenantys dorybėje, nei pusdieviai, nei Siddhalokos gyventojai, juolab — demonai, paprasti žmonės, vidyādharos ir cāraṇos.

Juos išmano Viešpats Brahmā, Bhagavānas Nārada, Viešpats Śiva, keturi Kumāros, Viešpats Kapila [Devahūtės sūnus], Svāyambhuva Manu, Prahlāda Mahārāja, Janaka Mahārāja, senolis Bhīṣma, Bali Mahārāja, Śukadeva Gosvāmis ir aš pats. Mano šaunieji tarnai, bhāgavata-dharma, t.y. meilė Aukščiausiajam Viešpačiui ir ištikimybė Jo valiai, — tai transcendentinė, materialios gamtos guņų nesutepta religija. Bhāgavata-dharma — slaptingas, paprastam žmogui sunkiai suvokiamas

mokslas, tačiau tas, kuriam nusišypso laimė jį perprasti, išsyk pelno išvadavimą ir sugrįžta pas Dievą.

Atsidavimo tarnystė, kurios pirmasis žingsnis — švento Viešpaties vardo kartojimas, — aukščiausias religijos įstatymas visai žmonijai.

Mielieji mano tarnai, jūs man kaip sūnūs! Tik pagalvokite, koks stebuklingas yra šventasis Viešpaties vardas! Ajāmila, baisus nusidėjėlis, šaukėsi sūnaus, net nesuvokdamas, kad kartoja šventą Viešpaties vardą. Tačiau, ištaręs šį vardą, jis prisiminė Nārāyaṇą ir ištrūko iš mirties nagų.

Todėl labai svarbu suprasti, kad kartojant šventą Viešpaties vardą, šlovinant Viešpaties ypatybes bei darbus lengvai nusiplaunamos visos nuodėmės. Tai — vienintelis būdas, rekomenduojamas norinčiajam sunaikinti nuodėmių pasekmes. Tas, kuris kartoja šventą Viešpaties vardą be nusižengimų, net jei taria jį netaisyklingai, išsivaduos iš materijos nelaisvės. Antai Ajāmila buvo padaręs daug sunkių nuodėmių, tačiau mirties valandą šaukdamasis sūnaus jis ištarė šventą Viešpaties Nārāyaṇos vardą, ir tai jį išvadavo.

Paveikti Aukščiausiojo Viešpaties iliuzinės energijos, Yājñavalkya, Jaiminis ir kiti šventraščių sudarytojai nesuvokia slaptingiausios, mahājanų skelbtosios religijos didybės. Jie nesuvokia atsidavimo tarnystės ir Hare Kṛṣṇa mantros transcendentinės vertės. Susižavėję apeiginiais aukojimais, apie kuriuos rašo Vedos (ypač daug „Yajur Veda“, „Sāma Veda“ ir „Ṛg Veda“), jie neteko minties skvarbumo. Jie rūpinasi tiktai komponentais, kurie reikalingi apeiginiams aukojimams, atnešantiems vien laikinas malones, pavyzdžiui, galimybę pasikelti į Svargaloką ir patirti ten materialią laimę. Saṅkīrtanos judėjimas jų netraukia. Religingumas, materialios gerovės kėlimas, jausmų tenkinimas ir išvadavimas jiems svarbesni.

Visa tai pasvėrę, išmintingi žmonės sprendžia savo problemas, pasirinkdami atsidavimo tarnystės kelią ir kartodami

šventą Viešpaties vardą, — Viešpaties, kuris glūdi visų širdyse ir yra visų dorybių šaltinis. Man užginta bausti tokius žmones. Paprastai jie nedaro nuodėmių, tačiau jei per klaidą ar iliuzinės energijos pastūmėti ir nusideda, jie apsaugoti nuo nuodėmės pasekmių, nes Hare Kṛṣṇa mantra nuolat skamba jų lūpose.

Mano tarnai, prašau jūsų nesiartinti prie bhaktų, nes jie visa savo esybe atsidavę Aukščiausiojo Dievo Asmens lotoso pėdoms. Jie vienodi visiems, ir jų darbus apdainuoja pusdieviai bei Siddhalokos gyventojai. Palikite juos ramybėje. Juos globoja Aukščiausiasis Viešpats, iškėlęs rankoje vėzdą, todėl nei Viešpats Brahmā, nei aš, ir net galingasis laikas neturim teisės jų bausti.

Paramahaṁsos — tai iškilnios asmenybės, kurioms atgrasūs materialūs malonumai ir kurios patyrė Viešpaties lotoso pėdų nektaro skonį. O mano tarnai, prieš mano teismą turi stoti tik tie, kuriems šis nektaras kartus, kurie nebendrauja su paramahaṁsomis ir negali gyventi be šeimos bei žemiškų džiaugsmų, tiesiančių kelią į pragarą.

Mano tarnai, veskite į mano teismą tik tuos nusidėjėlius, kurių lūpose neskamba šventas Kṛṣṇos vardas, kurie nešlovina Jo ypatybių, kurių mintys nekrypsta į Kṛṣṇą ir kurie niekad nenulenkė Jam galvos. Veskite pas mane tuos, kurie nevykdo savo priedermės Viešpačiui Viṣṇu — svarbiausios žmogaus priedermės. Tegul šie kvailiai ir niekšai stoja prieš mano teismą.“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.3.17–29)

Mūsų sergėtojai

Yamarāja pasakojo savo pasiuntiniams apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, viršiausiąjį valdovą, tačiau Yamadūtos nekantraudami laukė akimirkos, kai galės pakalbėti apie Viṣṇudūtas, kurie privertė juos atsitraukti, kilus konfliktui dėl Ajāmilos. Ir Yamarāja pasakė: Viṣṇudūtos savo išore, transcendentinėmis ypatybėmis ir prigimtimi yra labai panašūs į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Kitaip sakant, Viṣṇudūtos, *vaiṣṇavos*, beveik niekuo nenusileidžia Aukščiausiajam Viešpačiui. Yamarāja papasakojo Yamadūtoms, kad Viṣṇudūtos turi ne menkesnę galią už Patį Viešpatį Viṣṇu. O kadangi Viṣṇu yra viršesnis už Yamarāją, Viṣṇudūtos viršesni už Yamadūtas. Todėl Viṣṇudūtų globotinių Yamadūtos neturi teisės liesti.

Yamarāja apibūdino Viṣṇudūtų ypatybes, norėdamas įtikinti savo tarnus, kad jie neturėtų jausti Viṣṇudūtoms priešiškumo. Yamarāja įspėjo Yamadūtas, kad Viṣṇudūtas su nuolankia pagarba garbina patys pusdieviai ir kad Viṣṇudūtos visad sergsti Viešpaties bhaktus nuo priešo rankos, nuo gamtos siunčiamų negandų ir visų kitų šio materialaus pasaulio pavojų. Dažnai Kṛṣṇos sąmonės organizacijos nariai būgštauja dėl karo grėsmės, pakibusios virš pasaulio, ir klausia, kas jų laukia, jei kiltų karas. Bet kokio pavojaus akivaizdoje jie turėtų pasikliauti Viṣṇudūtomis arba Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Juk neveltui „Bhagavad-gītoje“ (9.31) Kṛṣṇa sako: *kaunteya pratijānīhi na me bhaktaḥ praṇaśyati* — „Kuntės sūnau, drąsiai skelbk, kad Mano bhaktas niekada nepražus“.

Bhaktams negresia jokie materialūs pavojai. Šią mintį patvirtina ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.14.58): *padaṁ padaṁ yad vipadāṁ na teṣām*. Čia, materialiame pasaulyje, pavojai tyko kiekviename žingsnyje, tačiau bhaktams, kurie visa savo esybe atsidavė Viešpaties lotoso pėdoms, niekas negresia. Tyri Viešpaties Viṣṇu bhaktai gali neabejoti, kad Viešpats juos apsaugos, ir tol, kol jie gyvena šiame materialiame pasaulyje, privalo visas jėgas skirti atsidavimo tarnystei — tęsti Śrī Caitanyos Mahāprabhu ir Viešpaties Kṛṣṇos misiją, t.y. propaguoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* ar aiškinti kitus Kṛṣṇos sąmonės aspektus.

Tiesioginis ryšys su Kṛṣṇa

Kai ginčo metu Viṣṇudūtos paprašė Yamadūtų apibūdinti religiją, šie teigė: *veda-praṇihito dharmaḥ* — „Religijos normas nustato Vedos“. Tačiau Yamadūtos nežinojo, kad Vedos kalba apie

apeiginius aukojimus, o jų vykdymas nėra transcendentinis veiksmas, jie skirti palaikyti taiką ir tvarką tarp žmonių, gyvenančių materialiame pasaulyje. Tikrieji religijos įstatymai yra *nistraiguṇya* — jų galiojimo sritis peržengia pasaulio, kuriame viešpatauja trys materialios gamtos *guṇos*, ribas, t.y. jie transcendentiniai. Yamadūtos šių transcendentinių religijos įstatymų nežinojo — būtent todėl jie taip nustebo, kai jiems nebuvo leista suimti Ajāmilą.

Materialistai, kurie visą savo tikėjimą sieja su Vedų apeigomis, apibūdinti „Bhagavad-gītoje“ (2.42). Čia Kṛṣṇa sako: *veda-vādaratāḥ pārtha nānyad astīti vādinaḥ* — „Tariami Vedų pasekėjai teigia, kad nėra nieko aukščiau už Vedų apeigas“. Išties Indijoje yra tam tikra kategorija žmonių, kurie aukščiau visko kelia Vedų ritualus, tačiau nesuvokia jų prasmės, neišmano, kad ritualų tikslas — padėti žmogui palengva pasiekti transcendentinį Kṛṣṇos suvokimo lygį (*vedaiś ca sarvair aham eva vedyaḥ*). Žmonės, kurie to nesupranta ir visą savo tikėjimą sieja su Vedų ritualais, yra vadinami *veda-vāda-ratāḥ*.

Posmuose teigiama, kad tikroji yra Aukščiausiojo Dievo Asmens duotoji religija. Viešpats Kṛṣṇa ją apibrėžia „Bhagavad-gītoje“ (18.66): *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* — „Atmesk visas kitas priedermes ir atsiduok Man“. Atsidavimas Dievui — štai aukščiausias, visuotinis religijos įstatymas. Šis transcendentinis įstatymas gali būti nesuvokiamas net ir Vedų šventraščių pasekėjams, nes anaiptol ne kiekvienas tai gali. Jis nesuvokiamas net aukštesniųjų planetų pusdieviams, juolab žmonėms. Kaip teigia šie posmai, transcendentinį religijos įstatymą mums paaiškina Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo arba ypatingą pasitikėjimą pelnęs Jo atstovas.

„Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa pačiu slaptingiausiu religijos įstatymu vadina *bhāgavata-dharmą* (*sarva-guhyatamam, guhyād guhyataram*). Kṛṣṇa sako Arjunai: „Tu esi brangiausias Mano draugas, todėl atskleisiu tau didžiausią religijos paslaptį“. *Sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* — „Atmesk visas

kitas priedermes ir nusilenk Man“. Jei šis įstatymas yra sunkiai suvokiamas, kyla klausimas, kokia iš jo nauda? Atsakydamas į pastarąjį klausimą Yamarāja posmuose sako, kad šį religijos įstatymą padeda suvokti *paramparos* sistema, kuriai priklauso Viešpats Brahmā, Viešpats Śiva, keturi Kumāros ir kiti žymūs autoritetai. Egzistuoja keturios mokinių sekos šakos: Viešpaties Brahmos, Viešpaties Śivos, sėkmės deivės Lakṣmės ir keturių Kumārų. Viešpats Brahmā yra mokinių sekos, kuri vadinama Brahma-sampradāya, pradininkas. Viešpaties Śivos (Śambhu) pradėta seka vadinasi Rudra-sampradāya, sėkmės deivės Lakṣmīji seka vadinasi Śrī-sampradāya, o Kumārų — Kumāra-sampradāya. Norint suvokti slaptingiausios religijos esmę, reikia kreiptis į vieną iš keturių *sampradāyų*. „Padma Purāṇoje“ pasakyta: *sampradāya-vihīnā ye mantrās te niṣphalā matāḥ* — „Jei žmogus gauna *mantrą* ir įšventinimą ne iš šių keturių pripažintų mokinių sekų, jo *mantra* ir įšventinimas nieko verti“.

Šiandien gausu įvairių *apasampradāyų* — neautoritetingų *sampradāyų*, neturinčių nieko bendra su Viešpačiu Brahmā, Viešpačiu Śiva, Kumāromis, Lakṣme ir kitais autoritetais. Šios *sampradāyos* klaidina žmones. *Śāstros* teigia, kad įšventinimas į neautoritetingą *sampradāyą* — beprasmis žingsnis, nes jis nepadeda žmogui suvokti tikrosios religijos esmės ir atsiduoti Kṛṣṇai.

Tikrieji religijos įstatymai vadinasi *bhāgavata-dharma*. Jie formuluojami „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir „Bhagavad-gītoje“, kuri laikoma įžangine „Bhāgavatam“ studija. Kokie tai įstatymai? „Bhāgavatam“ (1.1.2) sako: *dharmaḥ projjhita-kaitavo 'tra* — „Śrīmad-Bhāgavatam“ skelbia ne melagingą religiją“. Kitaip sakant, visas „Bhāgavatam“ tekstas yra tiesiogiai susijęs su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Toliau (1.2.6) „Bhāgavatam“ pasakyta: *sa vai puṁsāṁ paro dharmo yato bhaktir adhokṣaje* — „Aukščiausia religija yra ta, kuri moko pasekėjus pamilti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nesuvokiamą eksperimentiniam mokslui“. Pirmasis autoritetingos religijos sistemos pasekėjo žingsnis — *tan-*

nāma-grahaṇa, švento Viešpaties vardo kartojimas. Kartojančiam šventąjį vardą ir šokančiam ekstazėje žmogui ilgainiui atsiskleidžia transcendentinis Viešpaties pavidalas, jis suvokia Viešpaties ypatybes ir Jo dieviškuosius žaidimus. Taip jis visiškai įsisąmonina Dievo Asmens didybę.

Viešpats pažinus tik tam, kuris praktikuoja atsidavimo tarnystę. Neveltui „Bhagavad-gītoje“ (18.55) Kṛṣṇa sako: *bhaktyā mām abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ* — „Pažinti Mane tokį, koks Aš esu, galima tik per atsidavimo tarnystę“. Jei žmogui nusišypso laimė praktikuojant atsidavimo tarnystę pažinti Aukščiausiąjį Viešpatį, palikęs savo materialų kūną jis nebegims materialiame pasaulyje (*tyaktvā dehaṁ punar janma naiti*). Jis sugrįš pas Dievą. Tai — aukščiausias tobulumas. Todėl Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ (8.15):

mām upetya punar janma
duḥkhālayam aśāśvatam
nāpnuvanti mahātmānaḥ
saṁsiddhiṁ paramāṁ gatāḥ

„Atėjusieji pas Mane — didžiosios sielos, *yogai*, susiję su Manimi meilės ryšiais, — niekada negrįžta į šį laikiną kančių pasaulį, nes jie pasiekė tobulybės aukštumas“.

Argumentai šventojo vardo kartojimo naudai

Norint įsitikinti Hare Kṛṣṇa *mantros* svarba, nereikalingi jokie dideli tyrimai. Ajāmilos istorija puikiausiai įrodo Viešpaties švento vardo galią ir nuolat šventąjį vardą kartojančiojo išskirtinumą. Štai kodėl Śrī Caitanya Mahāprabhu tvirtino:

harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā

„Vienintelis būdas išsivaduoti šiame nesantarvės ir veidmainystės amžiuje — kartoti šventą Viešpaties vardą. Nėra kito kelio. Nėra kito kelio. Nėra kito kelio.“ („Bṛhan-nāradīya Purāṇa“ 3.8.126) Šiais laikais vargu ar rasis žmogus, įstengiantis be klaidų atlikti sudėtingas aukojimo apeigas ir taip pelnyti išsivadavimą. Neveltui visos *śāstros* ir visi *ācāryos* pataria šiame amžiuje tiesiog kartoti šventąjį vardą. Taip žmogus pasieks visišką tobulumą.

Kalbėdamas susirinkusiesiems Raghunāthos dāsos Gosvāmio tėvo namuose, Haridāsa Ṭhākura patvirtino, jog kartojant šventą Viešpaties vardą išsivaduojama, net jei iš pradžių neišvengiama klaidų. *Smārta*-brahmanai ir *māyāvādžiai* tuo netiki, tačiau Haridāsos Ṭhākuros teiginio teisingumą patvirtina daugybė nuorodų iš Vedų literatūros.

Antai mūsų aptariamame „Śrīmad-Bhāgavatam“ fragmente Yamarāja sako: „Kartojant šventą Viešpaties vardą ir šlovinant Viešpaties ypatybes bei darbus lengvai atsikratoma visų nuodėmių. Tai — vienintelis būdas, kurį galima rekomenduoti norinčiajam išvengti nuodėmių pasekmių.“ Komentuodamas šį posmą Śrīdhara Svāmis remiasi citata: *sāyaṁ prātar gṛṇan bhaktyā duḥkha-grāmād vimucyate* — „Jei kas rytą ir vakarą su meile tarsite šventą Viešpaties vardą, nepatirsite jokių kančių“. Štai dar viena citata, patvirtinanti, kad išvadavimą pelno tas, kuris nuolat, kiekvieną dieną su didžia pagarba klausosi švento Viešpaties vardo garsų: *anudinam idam ādareṇa śṛṇvan*. Kitas posmas sako:

śravaṇaṁ kīrtanaṁ dhyānaṁ
harer adbhuta-karmaṇaḥ
janma-karma-guṇānāṁ ca
tad-arthe 'khila-ceṣṭitam

„Nuolat šlovinkime Viešpatį ir klausykimės pasakojimų apie įstabius Jo darbus, visad juos atminkime ir stenkimės laimėti Viešpaties prielankumą“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 11.3.27). Dar vienas Śrīdhara Svāmio cituojamas Purāṇų posmas: *pāpa-kṣayaś*

ca bhavati smaratāṁ tam ahar-niśam — „Jeigu dieną naktį prisiminsime Viešpaties lotoso pėdas, be vargo atsikratysime nuodėmių pasekmių“. Baigdamas jis pateikia citatą iš aptariamo „Śrīmad-Bhāgavatam“ skyriaus (6.3.31):

tasmāt saṅkīrtanaṁ viṣṇor
jagan-maṅgalam aṁhasām
mahatām api kauravya
viddhy aikāntika-niṣkṛtam

„Šventas Viešpaties vardas visiškai sunaikina net sunkiausių nuodėmių pasekmes. Todėl *saṅkīrtanos* judėjimas, švento vardo kartojimas, — švenčiausia veikla visoje visatoje.“

Visos pateiktos citatos patvirtina, kad žmogus, nuolat kartojantis ar girdintis šventą Viešpaties vardą, o taip pat besiklausantis pasakojimų apie Viešpaties didybę, pavidalą bei darbus, jau yra išsivadavęs. Dvidešimt ketvirtajame posme labai gerai pasakyta: *etāvatālam agha-nirharaṇāya puṁsām* — tariant Viešpaties vardą atsikratoma visų nuodėmių.

Posme pavartotas žodis *alam* nurodo, kad šventas Viešpaties vardas yra pakankamas pagrindas tobulėti ir jokie kiti tobulėjimo būdai nereikalingi. Net jeigu šventą vardą kartojame ne visiškai teisingai, vis tiek galų gale nuplausime visas nuodėmes.

Ajāmilos išvadavimas įrodo šventojo vardo galią. Kartodamas šventą Nārāyaṇos vardą Ajāmila turėjo galvoje ne Aukščiausiąjį Viešpatį, o savo sūnų. Mirties metu Ajāmilos sąmonė nebuvo visiškai gryna: šiaip ar taip, iki tol jis garsėjo kaip didžiausias nusidėjėlis. Maža to, mirštančio žmogaus fiziologinė būklė yra labai sunki, todėl mirties valandą Ajāmila, ko gero, negalėjo ištarti šventojo vardo labai aiškiai. Ir vis dėlto Ajāmila jį ištarė ir buvo išvaduotas. Jei išvadavimą pelnė net toks nusidėjėlis, kaip Ajāmila, ką jau kalbėti apie dorovingesnius už jį žmones. Taigi mes turime duoti įžadą ir ryžtingai kartoti šventą Viešpaties vardą — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma,

Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, — taip pelnysime Kṛṣṇos malonę ir tikrai išsivaduosime iš *māyos* gniaužtų.

Hare Kṛṣṇa *mantrą* patartina kartoti net ir tiems, kurie dar nėra atsikratę nusižengimų, — tai darydami ilgainiui jie visiškai apsivalys. Tai vienintelis būdas išvengti nusižengimų. Ir kuo mažiau nusižengsime kartodami Hare Kṛṣṇa, tuo labiau stiprės mūsų meilė Kṛṣṇai. Neveltui Viešpats Caitanya sako: *premā pum-artho mahān* — „Svarbiausia žmogui — priartėti prie Aukščiausiojo Dievo Asmens ir Jį pamilti.

Jeigu tobulumas lengvai pasiekiamas kartojant šventą Viešpaties vardą, kyla klausimas: kodėl Vedos tiek daug vietos skiria apeiginiams aukojimams ir kodėl jie taip traukia žmones? Aptariamajame „Śrīmad-Bhāgavatam“ fragmente Yamarāja kaip tik ir atsako į šį klausimą. Deja, menkesnės nuovokos žmones vilioja Vedų *yajñų* prabanga, įspūdingas aukojimo reginys. Jiems patinka klausytis, kaip giedamos Vedų *mantros*, ir šioms apeigoms jie mielu noru skiria milžiniškas lėšas. Kartais ir mums tenka rengti Vedų ceremonijas, kurių taip trokšta menkesnės nuovokos žmonės. 1975 metais, atidarant didingą Kṛṣṇa-Balarāmos šventyklą Vṛndāvanoje, Vedų apeigoms atlikti mums teko samdyti indus brahmanus, nes brahmanų, kilusių iš Europos bei Amerikos, Vṛndāvanos gyventojai, visų pirma *smārta* brahmanai, nebūtų pripažinę. Vykstant apeigoms, *yajñoms*, mūsų bendruomenės nariai surengė *saṅkīrtaną*, kurią lydėjo griausmingas *mṛdaṅgų* dundesys, ir ši *saṅkīrtana*, man rodos, buvo svarbesnė už Vedų aukojimo apeigas. Apeigos ir *saṅkīrtana* vyko tuo pat metu. Iškilminga ceremonija buvo skirta žmonėms, besidomintiems Vedų ritualais, kurių tikslas — pasiekti rojaus planetas (*jaḍī-kṛta-matir madhu-puṣpitāyām*), o *saṅkīrtana* — tyriems bhaktams, trokštantiems patenkinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Mūsų požiūriu, būtų pakakę ir *saṅkīrtanos*, bet Vṛndāvanos gyventojai į tokią atidarymo ceremoniją nebūtų rimtai pažiūrėję. Kaip jau sakyta, Vedų apeigos skirtos tiems, kurių mintis yra užburę puošnūs

Vedų žodžiai apie aukojimus ir kurie nori pasiekti aukštesniąsias planetas.

Saṅkīrtana, ypač šiame amžiuje, yra visiškai pakankama. Jei visose pasaulio šventyklose priešais Dievybes, o ypač priešais Śrī Caitanyos Mahāprabhu Dievybę, bhaktai rengs *saṅkīrtaną*, jie pasieks dvasinį tobulumą. Kitos apeigos nereikalingos. Ir vis dėlto, norint išsaugoti fizinę ir dvasinę švarą, būtina garbinti Dievybes ir laikytis kitų reguliatyviųjų principų. Pasak Śrīlos Jīvos Gosvāmio, tobulybei pasiekti pakaktų vien *saṅkīrtanos*, tačiau kad bhaktai išliktų švarūs fiziškai ir tyri dvasiškai, jie turi garbinti Dievybes šventykloje. Todėl Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura rekomenduoja praktikuoti šiuos metodus lygiagrečiai. Mes griežtai laikomės šios taisyklės: vienu metu garbiname Dievybes ir rengiame *saṅkīrtaną*. Ši tradicija turėtų būti tęsiama ir ateity.

Yamarājos įgaliojimų ribos

Plėtodamas šią temą, Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura cituoja Viešpaties Brahmos maldų posmą („Śrīmad-Bhāgavatam“ 10.14.29):

athāpi te deva padāmbuja-dvaya-
prasāda-leśānugṛhīta eva hi
jānāti tattvaṁ bhagavan-mahimno
na cānya eko ’pi ciraṁ vicinvan

Svarbiausioji šio posmo mintis yra ta, kad žmogus, net ir puikiai išmanantis Vedų *śāstras*, gali visiškai nesuvokti, kad egzistuoja Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nieko nežinoti apie Jo vardą, šlovingumą, ypatybes ir t.t. Tuo tarpu atsidavimo tarnystę praktikuojantis tyras Viešpaties bhaktas, net jeigu jis ne kažin koks išprusėlis, pajėgus suvokti Aukščiausiojo Dievo Asmens didybę. Todėl dvidešimt šeštajame posme Yamarāja sako: *evaṁ vimṛ-*

śya sudhiyo bhagavati — išmintingas, *sudhiyaḥ*, yra tas, kuris su meile tarnauja Viešpačiui, o ne tas, kuris puikiai išmano Vedas, bet nesuvokia Kṛṣṇos, Jo vardo, šlovingumo ir ypatybių. Tyras bhaktas — tai šviesios minties žmogus; jis — tikras išminčius, nes visa savo širdimi, žodžiais ir kūnu tarnauja Viešpačiui. Ir daro jis tai ne dėl akių, o iš meilės. Religingu žmogum gali apsimesti ir bet kuris netikintysis, bet kokia iš to nauda? Nors šventykloje arba bažnyčioje jis dėsis labai dievotu, jo mintys suksis visai apie ką kita. Iš tikrųjų toks žmogus nevykdo savo religinės priedermės ir nusipelno Yamarājos bausmės. Bet jeigu bhaktas nenoromis arba atsitiktinai, savo ankstesnių įpročių paskatintas, nusideda, jam atleidžiama. Štai kuo vertingas *saṅkīrtanos* judėjimas.

Turėdamas tai galvoje, Yamarāja įspėjo savo tarnus: „Mano tarnai, nuo šiol palikite bhaktus ramybėje. Bhaktus, kurie atsidavė Viešpaties lotoso pėdoms ir nuolat kartoja Jo šventą vardą, garbina pusdieviai ir Siddhalokos gyventojai. Bhaktai — tokios didžios ir iškilnios asmenybės, kad Pats Viešpats Viṣṇu gina juos Savo vėzdu. Jeigu jūs prisiartinsite prie bhaktų, žūsite nuo Viešpaties vėzdo. Viešpats Viṣṇu nubaustų net Viešpatį Brahmą ir mane patį, jeigu išdrįstume nuskriausti Jo bhaktus. Todėl nuo šiol nesiartinkite prie jų nė iš tolo.“

Įspėjęs Yamadūtas, Yamarāja ėmė aiškinti jiems, kas turi stoti prieš jo teismą. Jis nurodė Yamadūtoms vesti pas jį materialistus, kuriems šeimyninis gyvenimas rūpi daugiausia dėl sekso. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (7.9.45) pasakyta: *yan maithunādi-gṛhamedhi-sukhaṁ hi tuccham* — šeimyninis gyvenimas žmones traukia daugiausia dėl sekso, kurio teikiamas malonumas iš tikrųjų visai menkas. Jie nežino, kas yra ramybė, nes neatsitiesdami pluša, kad galėtų išlaikyti šeimą, ir vienintelis jų džiaugsmas — po sunkios darbo dienos naktį pasismaginti lovoje ir gerai išsimiegoti. Yamarāja liepė savo tarnams atvesdinti pas jį į teismą būtent tokius žmones ir nesiartinti prie bhaktų, kurie ragauja nektarą nuo

Viešpaties lotoso pėdų, yra vienodi visoms gyvoms būtybėms ir iš meilės joms skelbia Kṛṣṇos sąmonės tiesas. Bhaktams Yamarājos teismas negresia, tačiau tų, kurie nieko neišmano apie Kṛṣṇos sąmonę, materiali šeimyninė laimė tikrai neapsaugos nuo Yamadūtų. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (2.1.4) sakoma:

dehāpatya-kalatrādiṣv
ātma-sainyeṣv asatsv api
teṣāṁ pramatto nidhanaṁ
paśyann api na paśyati

Materialistai raminasi iliuzija, kad jų šalis, bendruomenė ar šeima apsaugos juos, ir nesuvokia, kad tai nepatikimi kariai, kurių pačių laukia neišvengiamas galas.

Taigi stenkimės bendrauti su žmonėmis, kurie nuo aušros lig sutemos praktikuoja atsidavimo tarnystę. Tuomet mums taps aišku, kad žmogaus gyvenimo tikslas — patenkinti Viešpatį Viṣṇu. Į šį tikslą kreipia ir *varṇāśrama-dharmos* sistema. Neveltui „Viṣṇu Purāṇoje“ (3.8.9) pasakyta:

varṇāśramācāravatā
puruṣeṇa paraḥ pumān
viṣṇur ārādhyate panthā
nānyat tat-toṣa-kāraṇam

Žmonėms būtina *varṇāśrama-dharmos* sistema, kuri skiria keturias socialines klases (brahmanus, *kṣatriyas, vaiśyas* ir *śūdras*) bei keturias dvasines pakopas (*brahmacaryą, gṛhasthą, vānaprasthą* ir *sannyāsą*), ir jos normų reikia griežtai laikytis. *Varṇāśrama-dharmos* sistema priartina prie Viešpaties Viṣṇu, o Viṣṇu yra vienintelis tikras žmogaus raidos tikslas. *Na te viduḥ svārtha-gatiṁ hi viṣṇum* — deja, žmonės nesuvokia, kad labiausiai jie turi rūpintis, kaip sugrįžti pas Dievą, t.y. pasiekti Viešpatį Viṣṇu. *Durāśayā ye bahir-artha-māninaḥ* — užuot tai darę, jie pasiduoda Kṛṣṇos

išorinės, iliuzinės energijos kerams. Kiekvienas iš mūsų turėtų vykdyti pareigas, kurios priartintų prie Viešpaties Viṣṇu. Todėl Yamarāja liepia Yamadūtoms vesti į jo teismą tiktai užmiršusius savo pareigą Viešpačiui Viṣṇu. To, kuris nekartoja švento Viṣṇu arba Kṛṣṇos vardo, nesilenkia Viešpaties Dievybei, neatsimena Jo lotoso pėdų, — laukia Yamarājos bausmė. Žodžiu, Yamarājos teismas laukia *avaiṣṇavų* — visų tų, kurie abejingi Viešpačiui Viṣṇu.

22 SKYRIUS

Šventojo vardo didybė

[Laikydamas save ir savo tarnus labai nusikaltusiais Viešpačiui, Yamarāja ėmė melsti Viešpaties atleidimo:] „O Viešpatie, mano tarnai tikrai nusikalto suimdami Ajāmilą, vaiṣṇavą. O Nārāyaṇa, aukščiausioji ir seniausioji asmenybe, atleisk mums. Per savo tamsumą mes nesupratome, kad Ajāmila — Tavo Šviesybės tarnas, ir sunkiai nusižengėme. Dabar sudėję rankas mes meldžiame Tavo atleidimo. Viešpatie, Tu esi nepaprastai maloningas, Tavo dorybės neišsenkamos, todėl prašom atleisti mums. Lenkiamės Tau su didžiausia pagarba."

Śukadeva Gosvāmis tęsė: Garbusis karaliau, šventas Viešpaties vardas sunaikina sunkiausių nuodėmių pasekmes. Todėl šventojo vardo kartojimas, kurį skelbia sąnkīrtanos judėjimas, yra šviesiausias darbas visoje visatoje. Prašau tavęs — įsisąmoninki tai, kad ir kiti įvertintų jo svarbą.

Kas girdi šventą Viešpaties vardą ir jį kartoja, kas klausosi pasakojimų apie Viešpaties darbus ir juos apdainuoja, tas lengvai pasiekia tyros atsidavimo tarnystės lygį, ir jo širdy nelieka nešvarybių. Toks apsivalymas neįmanomas vien laikantis įžadų ir vykdant Vedų apeiginius aukojimus.

Bhaktų, nuolat ragaujančių nektarą nuo Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdų, netraukia materiali veikla, kuriai skatina trys gamtos guņos ir kuri sukelia tik kančias. Bhaktai niekada neišmainys tarnystės Kṛṣṇos lotoso pėdoms į materialią veiklą.

Tačiau yra ir tokių, kurie besižavėdami Vedų apeiginiais aukojimais atsižada Viešpaties lotoso pėdų ir pasidavę aistroms imasi nuodėmių išpirkimo praktikos. Bet iki galo dvasiškai neapsivalę jie tolydžio sugrįžta prie nuodėmingos veiklos.

Iš savo valdovo lūpų išgirdę apie nepaprastą Viešpaties bei Jo vardo didybę, Jo įstabias ypatybes, Yamadūtos iš nuostabos apstulbo. Ir nuo tos dienos, išvydus bhaktą, juos apima baimė — jie nedrįsta dar kartą pakelti į jį akių.

Šią nepaprastą istoriją man papasakojo didysis išminčius Agastya, kai aplankiau jį Malayų kalnuose, kur jis garbino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. („Śrīmad-Bhāgavatam" 6.3.30 – 35)

Yamarāja meldžia atleidimo

Viešpats Yamarāja prisiėmė sau atsakomybę už tarnų klaidą. Jei tarnautojas suklysta, už jį atsako organizacija, kurioje jis dirba. Nors Yamarāja neklysta, jo nurodymu Yamadūtos ketino suimti Ajāmilą, o tai — didelis nusižengimas. *Nyāya-śāstra* teigia: *bhṛtyāparādhe svāmino daṇḍaḥ* — „Už tarno klaidą sumoka šeimininkas". Tai suprasdamas Yamarāja kartu su savo tarnais sudėję rankas maldai prašė Aukščiausiojo Viešpaties Nārāyaṇos atleidimo.

Tobulybė

Įsidėmėtina, kad Ajāmilai, nors jis ir netobulai kartojo Nārāyaṇos vardą, buvo atleistos visos nuodėmės. Šventas vardas toks galingas, kad gali sunaikinti visų nuodėmingų darbų pasekmes. Tačiau kaip jau keliskart minėjome, nederėtų manyti, kad kartodami Hare Kṛṣṇa galime ir toliau daryti nuodėmes, nes šventas vardas sunaikinsiąs jų pasekmes. Priešingai, mes turėtume labai saugotis, kad nepadarytume nuodėmės, ir niekada nesitikėti, kad kartodami Hare Kṛṣṇa *mantrą* atsversime nuodėmingus darbus, nes tai vienas iš nusižengimų šventajam vardui. Jei bhaktas netyčiomis nusižengia, Viešpats jam atleis, tačiau nevalia daryti nuodėmes sąmoningai.

Kartojant šventą Viešpaties vardą, klausantis jo garsų nesunkiai patiriama dvasinė ekstazė. „Padma Purāṇa“ teigia:

nāmāparādha-yuktānāṁ
nāmāny eva haranty agham
aviśrānti-prayuktāni
tāny evārtha-karāṇi ca

Jei žmogus nuolatos kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą*, tegul ir su nusižengimais, jie bus išpirkti. Tas, kuriam Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas įaugęs į kraują, visada išliks transcendentiškai tyras ir išvengs nuodėmių pasekmių.

Kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* — bhakto pareiga. Galbūt ne visada pavyks kartoti *mantrą* be nusižengimų, tačiau jeigu mums nepristigs ryžto, būtinai pasieksime tobulybę, nepasiekiamą Vedų ritualine nuodėmių išpirkimo praktika. Žmonės, kuriems Vedų ritualinės apeigos svarbiau už atsidavimo tarnystę ir kurie rekomenduoja nuodėmių išpirkimo praktiką nepripažindami švento Viešpaties vardo jėgos, — nepasiekia aukščiausios tobulybės. Štai kodėl materialių malonumų atsižadėję bhaktai niekada neiškeis Kṛṣṇos sąmonės į Vedų ritualines apeigas. Geidulių apakinti žmonės, teikiantys pirmenybę Vedų ritualinei praktikai, yra pasmerkti nesibaigiančioms materialios būties kančioms.

Šio nutikimo pamokyti, Yamadūtos nebedrįsta prisiartinti prie bhaktų. Bhaktai kelia jiems rimtą grėsmę.

Priedas

Apie autorių

Jo Dieviškoji Malonė A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) — oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba — „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama retą Śrīlos Prabhupādos išprusimą ir atsidavimą Viešpačiui, Gauḍīyos vaiṣṇavų bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* — duoda atsiskyrėlio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāsos* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šven-

tykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą — daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam pavedė dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais krovininiu laivu atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virdžinijoje Śrīla Prabhupāda įkūrė pirmąją Kṛṣṇos sąmonės žemės ūkio bendruomenę. Be to, Vakarų šalyse jis įvedė Vedų švietimo sistemą — *gurukulą*.

Śrīla Prabhupāda — taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis — tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 50 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book

Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygoms publikuoti, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Kṛṣṇos sąmonė jūsų namuose

Ajāmilos gyvenimo istorija akivaizdžiai rodo, kaip svarbu, kad kiekvienas iš mūsų praktikuotų Kṛṣṇos sąmonę, atsidavimo tarnystę, skirtą Viešpačiui Kṛṣṇai. Žinoma, gyvenant drauge su bhaktais, šventykloje (*āśramoje*), ją praktikuoti nepalyginamai lengviau. Bet jeigu jūs nusiteikęs ryžtingai, laikytis Kṛṣṇos sąmonės mokymo nuostatų bus nesunku ir namuose. Jei jų laikysitės, jūsų namai taps šventykla.

Dvasinis gyvenimas, kaip ir materialus, visų pirma yra konkreti veikla. Skirtumas čia tik toks, kad materiali veikla skirta mūsų pačių arba mūsų artimųjų labui, o dvasinę veiklą atliekame vardan Viešpaties Kṛṣṇos, vadovaudamiesi šventraščių bei dvasinio mokytojo nurodymais. Svarbiausia dvasiniame gyvenime — pasikliauti šventraščiais ir *guru* (dvasiniu mokytoju). Kṛṣṇa skelbia „Bhagavad-gītoje“, kad nesilaikant šventraščių nurodymų neįmanoma pasiekti nei laimės, nei aukščiausiojo tikslo — sugrįžti pas Dievą, Viešpatį Kṛṣṇą. Paaiškinti, kaip šventraščių taisyklės pritaikomos praktiškai, kaip remiantis jomis tarnaujama Viešpačiui, — būtent toks yra autoritetingo dvasinio mokytojo uždavinys. Nepaklusimas dvasiniam mokytojui, kuris yra grandis, jungianti mus su mokinių seka, prasidedančia Pačiu Kṛṣṇa, dvasinį tobulėjimą padaro neįmanomą. Praktikos elementai, kuriuos ketiname čia apžvelgti, yra atėję iš amžių išbandymus išlaikiusios *bhakti-yogos* sistemos. Rengiant rekomendacijas buvo remtasi garsaus mūsų laikų dvasinio mokytojo (*ācāryos*) ir Kṛṣṇos sąmonės skelbėjo, įkūrusio ISKCON'ą (Tarptautinę Kṛṣṇos sąmonės organizaciją), Jo Dieviškosios Malonės A.C. Bhaktivedantos Swamio Prabhupādos pamokymais.

Dvasinio pažinimo tikslas — priartinti mus prie Dievo, Kṛṣṇos. Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (18.55) sako: *bhaktyā mām abhijānāti* — „Mane patirsi tik per atsidavimo tarnystę“. Žinios padeda veikti teisingai. Dvasinės žinios skatina mus praktiniais meilės ir tarnystės žingsniais įgyvendinti Kṛṣṇos valią. Teorija be praktinio pritaikymo maža ko verta.

Dvasinės žinios padeda surasti išeitį visose gyvenimiškose situacijose. Todėl gyvenimą reikia stengtis sutvarkyti taip, kad visada, kiek tai įmanoma, galėtume laikytis Kṛṣṇos nurodymų. Mes neturime pasitenkinti tuo, kas mums būtų patogiausia. Privalome pasistengti padaryti daugiau. Taip mes įstengsime pasiekti transcendentinį Kṛṣṇos sąmonės būvį — net jei gyvename ne šventykloje.

Hare Kṛṣṇa mantra

Svarbiausia praktikuojančiam atsidavimo tarnystę — kartoti Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą* (*mahā* reiškia „didysis“, *mantra* — „garsas, išvaduojantis mintį iš neišmanymo“):

hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare
hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare

Kartoti šiuos šventus Viešpaties vardus galima bet kur ir bet kuriuo metu, tačiau geriausia tai daryti reguliariai ir nustatytą valandą. Idealus metas kartoti *mantrą* — ankstyvos ryto valandos.

Mantra kartojama dviem būdais: giedama grupės žmonių (*kīrtana*) ir kalbama pavieniui (*japa*. *Japa* paraidžiui reiškia „kalbėti progiesmiu“). Kartodami susikaupę klausykitės šventojo vardo garsų, tarkite jį aiškiai ir suprantamai, kaip Kṛṣṇai skirtą maldą. Pašalines mintis stenkitės nuvyti šalin ir susikaupę klausykitės Viešpaties vardo garsų. Kartodami *mantrą* meldžiamės Kṛṣṇai: „O Viešpaties energija [Hare], o visų patraukliausiasis Viešpatie [Kṛṣṇa], o Aukščiausiasis besimėgaujantis subjekte [Rāma], leisk man būti Tavo tarnu“. Kuo nuoširdžiau ir atidžiau kartojami šie Dievo vardai, tuo spartesnė esti dvasinė pažanga.

Dievas yra visų galingiausias ir visų gailestingiausias, todėl Jis pasistengė, kad kartoti Jo vardus mums būtų kuo lengviau, ir sudėjo į juos visą Savo galią. Dėl šios priežasties Dievo vardai yra Jam tapatūs. Tai reiškia, kad, tardami šventąjį Kṛṣṇos ar Rāmos vardą, mes tiesiogiai bendraujame su Dievu ir dvasiškai apsivalome. Todėl stenkimės kartoti šventą vardą kuo nuoširdžiau ir pagarbiau. Viename Vedų literatūros kūrinių pasakyta, kad tariant šventą Viešpaties Kṛṣṇos vardą, Jis šoka ant mūsų liežuvio.

Kartojant mantrą individualiai, patartina naudotis karolių vėriniu. Jį galima įsigyti vienoje iš šventyklų, kurių adresai nurodyti knygoje. Vėrinys naudingas dvejopai — jis padės geriau susikaupti, tariant šventąjį vardą, ir kasdien kartodami *mantrą* žinosite, kiek kartų ją ištarėte. *Japos* vėrinyje yra 108 mažesni karoliai ir vienas „didysis“. Kartoti pradėkite suėmę dešiniosios rankos nykščiu ir viduriniuoju pirštu karolį, esantį šalia „didžiojo“. Palengva jį ritinėdami, sukalbėkite visą Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Baigę pereikite prie kito karolio ir viską pakartokite iš naujo. Sukalbėkite *mantrą* iš eilės ties visais vėrinio karoliais, kol vėl prieisite „didįjį“. Štai jūs ir užbaigėte vieną *japos* „ratą“. Tada neliesdami „didžiojo“ karolio apsukite vėrinį ir pradėkite kitą ratą; vėl kalbėkite *mantrą* ritinėdami tarp pirštų pirmojo „rato“ paskutinįjį karolį.

Įšventinimo metu mokiniai pasižada dvasiniam mokytojui per dieną pakartoti mažiausiai šešiolika Hare Kṛṣṇa *mantros* „ratų“. Jeigu jūs kartojate vieną „ratą“ per dieną, labai svarbu nuoseklumas: nutarus kartoti „ratą“, būtina kasdien tai padaryti. Pajutę norą kartoti daugiau „ratų“, padidinkite savo minimaliąją dienos normą ir tvirtai jos laikykitės. Norint galima pakartoti daugiau nustatytos normos, tačiau dienos minimumo nemažinkite. (Pastaba: atminkite, kad karolių vėrinys yra šventas — jo negalima dėti ant žemės, laikyti nešvariai; kad karoliai būtų švarūs, patartina laikyti juos specialiame maišelyje, kurį taip pat galima įsigyti artimiausioje šventykloje.)

Jūs galite kartoti *japą*, o taip pat giedoti šventus Viešpaties vardus *kīrtanoje*. *Kīrtana* gali būti ir individuali, bet paprastai ji giedama drauge su kitais bhaktais. Melodinga *kīrtana*, atliekama šeimoje ar su draugais, tikrai įkvėps jus dvasiškai. ISKCON'o bhaktai *kīrtanoje mantrą* gieda tradicinėmis melodijomis, pritardami tradiciniais instrumentais, ypač jei *kīrtana* vyksta šventykloje, tačiau jai galite pritaikyti ir jums patinkančią melodiją ar instrumentus. Neveltui Viešpats Caitanya yra pasakęs: „Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimui nėra griežtų taisyklių". Galbūt jums pravers kasetės su *kīrtanų* ir *japos* įrašais, — jas irgi galima užsisakyti šventykloje.

Kaip įsirengti altorių

Ko gero, jūs pats netruksite pastebėti, kad *japa* ir *kīrtana* efektyviausios prie altoriaus. Viešpats Kṛṣṇa ir Jo tyri bhaktai yra labai mums maloningi ir leidžia juos garbinti per savo atvaizdus. Altoriaus atvaizdų garbinimo prasmę gerai paaiškintų pavyzdys su laišku: laiškas pasieks adresatą tik tada, jei įmesime jį ne į bet kokią, o į pašto dėžutę. Lygiai taip ir su Dievo paveikslu — mūsų pačių susikurtas Dievo paveikslas nepadės mums pasiekti tikslo. Turime garbinti autoritetingą Dievo atvaizdą, — tada Kṛṣṇa per jį priims mūsų garbinimą.

Įsirengdami namie altorių, mes tarsi pasikviečiame Viešpatį ir Jo kilniausius tarnus kaip garbingiausius savo svečius. Kur geriausia įrengti altorių? — klausite jūs. Į klausimą atsakytume klausimu: o kur pasodintumėte savo svečią? Geriausiai tam tiktų švari, gerai apšviesta rami vieta, savotiška namų užuovėja. Savo svečiui parūpintumėte patogų krėslą, bet Kṛṣṇos atvaizdui pakaks pakabinamos lentynėlės, atbrailos sienoje, nedidelio staliuko ar viršutinės knygų lentynos. Jūs nepaliksite svečio vieno, atsisėsite šalia jo patys, kad gerai jį matytumėte ir galėtumėte maloniai pabendrauti. Tad ir altoriaus nereikėtų nugrūsti į kokį kampą, kur būtų sunku prie jo prieiti.

Kas reikalinga, norint įsirengti altorių? Svarbiausia turėti:

1. Śrīlos Prabhupādos nuotrauką.
2. Viešpaties Caitanyos ir Jo palydovų atvaizdą.
3. Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇos atvaizdą.

Jums praverstų ir puošnios medžiagos atraiža, indeliai vandeniui (po vieną ties kiekvienu atvaizdu), žvakidės su žvakelėmis, specialus padėklėlis maistui aukoti, varpelis, smilkalai, smilkalinė, šviežios gėlės, kurias galima pamerkti į vazeles ar tiesiog po žiedelį padėti prie atvaizdų. Jei norite gauti išsamesnės informacijos, kaip įsirengti ir garbinti altorių, kreipkitės į kurį nors ISKCON'o bhaktą ar parašykite į šventyklą.

Lenkdamiesi altoriui, mes visų pirma kreipiamės į dvasinį mokytoją. Dvasinis mokytojas nėra Dievas. Tik Dievas yra Dievas. Dvasinis mokytojas — tai brangiausias Dievo tarnas, turintis Dievo įgaliojimus Jam atstovauti, — todėl dvasinis mokytojas gerbtinas kaip Patsai Dievas. Dvasinis mokytojas moko *bhakti-yogos* praktikos pagrindų. Jis — jungiamoji grandis tarp mokinio ir Dievo. Jis yra Dievo pasiuntinys materialiame pasaulyje. Prezidento skirtas ambasadorius užsienio šalyje gerbiamas kaip pats prezidentas; ambasadoriaus pareiškimai traktuojami kaip paties prezidento nuomonė. Lygiai taip ir dvasinį mokytoją turime gerbti kaip Patį Dievą, jo žodžiu pasitikėti kaip Paties Dievo žodžiu.

Yra du pagrindiniai dvasinių mokytojų tipai: pamokantis ir įšventinantis *guru*. Kiekvienas iš mūsų, kuris iš ISKCON'o sužino apie *bhakti-yogą* ir ima ją praktikuoti, turėtų jausti didžiulį dėkingumą Śrīlai Prabhupādai. Śrīla Prabhupāda 1965 metais atvyko į Ameriką skelbti Kṛṣṇos sąmonės. Iki tol maža kas už Indijos ribų žinojo apie tyros atsidavimo tarnystės Viešpačiui Kṛṣṇai praktiką. Todėl kiekvienas žmogus, susipažinęs su šiuo metodu iš Śrīlos Prabhupādos knygų, jo leisto "Back to Godhead" žurnalo, klausydamasis jo paskaitų įrašų arba bendraudamas su jo pasekėjais, turėtų atiduoti Śrīlai Prabhupādai pagarbos duoklę.

Kaip Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės organizacijos įkūrėjas ir dvasinis vadovas, jis yra visų mūsų pamokantis *guru*.

Žengiant *bhakti-yogos* keliu, jums gali kilti noras gauti įšventinimą. Prieš išeidamas iš šio pasaulio (1977 m.), Śrīla Prabhupāda nustatė autoritetingą sistemą, pagal kurią dvasios aukštumų pasiekę, kompetentingi bhaktai tęs jo pradėtą darbą ir toliau suteiks įšventinimus mokiniams, kaip jis pats nurodė tai daryti. Pastaruoju metu ISKCON'e yra nemaža dvasinių mokytojų. Jeigu jūs norėtumėte susisiekti su jais, pabendrauti ir gauti vertingų dvasinių pamokymų, teiraukitės artimiausioje šventykloje arba rašykite į vieną iš ISKCON'o centrų, kurių adresai nurodyti knygoje.

Antrasis atvaizdas jūsų altoriuje turėtų būti *pañca-tattva* — Viešpats Caitanya su keturiais Savo svarbiausiais palydovais. Viešpats Caitanya — tai Dievas, įsikūnijęs šiame amžiuje. Viešpats Caitanya yra Pats Kṛṣṇa, nužengęs į Žemę kaip Dievo tarnas. Jis moko mus atsidavimo Dievui, ypač pabrėždamas Jo šventojo vardo kartojimo ir kitų *bhakti-yogos* praktikos formų reikšmę. Viešpats Caitanya yra visų gailestingiausias Dievo įsikūnijimas, nes Jo skelbiama Hare Kṛṣṇa *mantra* padeda žmogui lengvai patirti meilę Dievui.

Ir, žinoma, jūsų altoriuje turėtų būti Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viešpaties Śrī Kṛṣṇos, ir Jo amžinosios sutuoktinės Śrīmatės Rādhārāṇės atvaizdas. Śrīmatī Rādhārāṇī yra Kṛṣṇos dvasinė galia. Savo asmenyje Ji įkūnija atsidavimo tarnystę, ir bhaktai, norėdami išmokti tarnystės Kṛṣṇai, visad prašo Śrīmatės Rādhārāṇės pagalbos.

Išdėstykite atvaizdus altoriuje trikampiu. Kairėje turi stovėti Śrīlos Prabhupādos atvaizdas, dešinėje — Viešpaties Caitanyos ir Jo palydovų atvaizdas, o Rādhos ir Kṛṣṇos atvaizdas (jei turite, šiek tiek didesnis) — centre, ant nedidelės pakylos, atitrauktos į altoriaus gilumą. Rādhos ir Kṛṣṇos atvaizdą taip pat galima pakabinti ant sienos virš altoriaus.

Kasryt kruopščiai nuvalykite altorių. Švara — vienas svarbiausių reikalavimų garbinant atvaizdus altoriuje. Laukdami svarbių svečių jūs būtinai susitvarkytumėt kambarį, o įsirengę altorių kaip pačius garbingiausius svečius į namus jūs pasikviečiate Kṛṣṇą ir Jo ištikimiausius tarnus. Jei turite indelius vandeniui, kasdien plaukite juos ir keiskite vandenį. Pakeitę vandenį, pastatykite indelius prie atvaizdų. Nelaikykite vazelėse apvytusių gėlių — gėlės turi būti gražios, prie atvaizdų padėtus žiedelius keiskite kasdien. Nors kartą per dieną uždekite smilkalą. Jei turite, uždekite priešais atvaizdus ir žvakelę, kai prie atidengto altoriaus kartojate *mantrą*.

Kviečiame jus pamėginti. Tai išties labai paprasta. Jeigu pasistengsite pamilti Dievą, greitai įsitikinsite, kaip stipriai Jis jus myli. Čia visa *bhakti-yogos* esmė.

Prasādam: ką reiškia valgyti dvasiškai

Savo begalinėmis transcendentinėmis energijomis Kṛṣṇa lengvai gali materiją paversti dvasia. Plieno virbas, palaikytas ugny, netrukus įkaista ir įgyja ugnies ypatybių. Taip ir maistas, su meile bei atsidavimu paruoštas ir paaukotas Kṛṣṇai, tampa sudvasintas. Jį vadiname Kṛṣṇos *prasādam* — „Viešpaties Kṛṣṇos malone“.

Prasādam — vienas pagrindinių *bhakti-yogos* praktikos elementų. Kitos *yogos* formos reikalauja dirbtinai slopinti jutimus, tačiau *bhakti-yogas* savo jutimus panardina į džiaugsmą teikiančią dvasinę veiklą, pvz., ragauja nuostabų Viešpačiui Kṛṣṇai aukojamą maistą. Dvasinė veikla ilgainiui sudvasina bhakto jutimus, ir jis vis labiau ima justi transcendentinį atsidavimo tarnystės skonį, nesulyginamą su jokiais materialiais malonumais.

Štai ką apie *prasādam* sakė Viešpats Caitanya: „Šiaip jau tie valgiai niekam nėra naujiena. Bet su meile bei atsidavimu paruošti ir paaukoti Kṛṣṇai, jie įgyja ypatingą skonį, nepaprastą aromatą. Paragaukite jų ir pajusite skirtumą. Vien kvapas, jau nekalbant apie skonį, taip užganėdina širdį, kad, rodos, pasaulyje ir neegzistuoja jokie kiti kvapai. Šiuos įprastus valgius bus palietusios

dvasiniu nektaru srūvančios Kṛṣṇos lūpos, — tai iš Kṛṣṇos jie bus gavę visas Jo transcendentines ypatybes“.

Valgyti maistą, aukotą Kṛṣṇai, — tai aukščiausia vegetarizmo forma. Tiesiog būti vegetaru — dar ne tobulumas. Balandžiai ir beždžionės — taip pat vegetarai. Tačiau kai mes žengiame toliau ir pasirenkame maistu *prasādam*, tai net maistas padeda mums pasiekti svarbiausią žmogaus gyvenimo tikslą — atkurti pirmykščius savo santykius su Dievu. „Kol žmogus visiškai neatsisako Kṛṣṇai neaukoto maisto, — sako Viešpats Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“, — jis pasmerktas patirti *karmos* pasekmes“.

Kaip gaminti ir aukoti prasādam

Renkantis savitarnos parduotuvėje maisto produktus, iš kurių pagamintus valgius ketiname aukoti Kṛṣṇai, reikia žinoti, ką galima Jam aukoti ir ko ne. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa sako: „Aš priimsiu su meile ir atsidavimu paaukotą lapelį, gėlę, vaisių ar vandens“. Iš šio posmo akivaizdu, kad galime Kṛṣṇai aukoti valgius iš pieno produktų, daržovių, vaisių, riešutų ir grūdų. (Parašykite į šventyklą ir užsisakykite vieną iš Hare Kṛṣṇa kulinarijos knygų.) Mėsa, žuvis, kiaušiniai aukoti netinkami. Neaukojami taip pat ir česnakai bei svogūnai, nors jie ir priskirtini prie vegetarinio maisto. Tai tamsos *guṇos* maistas. (*Hingas*, dar vadinamas asafetida, puikiausias česnakų bei svogūnų pakaitalas.) Kṛṣṇai neaukojama ir kava bei arbata, turinčios kofeino. Jeigu be šių gėrimų negalite gyventi, pakeiskite juos kava be kofeino ar žolių arbata.

Kai kurių gaminių sudėtyje esti mėsos, žuvies ar kiaušinių priedų, todėl parduotuvėje atidžiai skaitykite etiketes. Pavyzdžiui, į kai kurias jogurto rūšis ir grietinę įmaišomas želatinas, pagamintas iš nužudytų gyvulių ragų, kanopų ir kaulų. Taip pat įsitikinkite, ar jūsų perkamame sūryje nėra renino — fermento, gaunamo iš nužudytų veršelių skrandžių. Reninas dedamas beveik į visus fermentinius sūrius, todėl nepirkite sūrio, jei nesate tikri, kad jis nefermentinis.

Geriau vengti ir maisto, kurį gamino ne bhaktai. Virėjas apdoroja maistą ne tik fiziškai — jis perduoda maistui ir savo sąmonės lygį. Taip veikia subtilieji gamtos dėsniai. Taigi maistas yra vienas faktorių, lemiančių subtilius pokyčius mūsų sąmonėje. Maisto ruošimą galima palyginti su tapymu. Tapybos darbas — tai ne tik potėpiai ant drobės, bet ir tapytojo dvasios būsenos išraiška. Ir jeigu valgote maistą, kurį gamino ne bhaktas, o, pavyzdžiui, gamyklos darbininkas, jūsų sąmonė, be abejonės, absorbuos materializmo ir jo *karmos* dozę. Taigi stenkitės, kiek leidžia galimybės, vartoti tik šviežius, natūralius produktus.

Svarbiausias dalykas ruošiant maistą — švara. Nešvarūs produktai Dievui neaukotini. Virtuvė turi būti idealiai švari. Prieš eidami į virtuvę kruopščiai nusiplaukite rankas. Gamindami maisto neragaukite, nes gaminate ne sau, o Kṛṣṇai nudžiuginti. Pagamintus valgius dėkite į indelius, skirtus tik šiam tikslui — iš jų neturi valgyti niekas kitas. Paprasčiausias aukojimo būdas — pasimelsti: „Brangus Viešpatie Kṛṣṇa, paragauk šių valgių“ ir, skambinant varpeliu, po trissyk sukalbėti šias maldas:

1. Malda Śrīlai Prabhupādai:

nama oṁ viṣṇu-pādāya kṛṣṇa-preṣṭhāya bhū-tale
śrīmate bhaktivedānta-svāmin iti nāmine

namas te sārasvate deve gaura-vāṇī-pracāriṇe
nirviśeṣa-śūnyavādi-pāścātya-deśa-tāriṇe

„Pagarbiai lenkiuosi Jo Dieviškajai Malonei A.C. Bhaktivedantai Swamiui Prabhupādai, kuris rado prieglobstį prie Viešpaties Kṛṣṇos lotoso pėdų ir yra Jam labai brangus. Pagarbiai lenkiuosi tau, dvasinis mokytojau, Bhaktisiddhāntos Sarasvačio Gosvāmio tarne. Tu skelbi Viešpaties Caitanyadevos žodį, dovanodamas malonę ir gelbėdamas Vakarų šalis, užsikrėtusias impersonalizmu bei tuštumos filosofija“.

2. Malda Viešpačiui Caitanyai:

namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-nāmne gaura-tviṣe namaḥ

„O dosniausioji inkarnacija! Tu esi Patsai Kṛṣṇa, apsireiškęs Śrī Kṛṣṇos Caitanyos Mahāprabhu pavidalu. Tu paveldėjai auksinę Śrīmatės Rādhārāṇės odos spalvą ir visiems dovanoji tyrą meilę Kṛṣṇai. Lenkiamės Tau su pagarba“.

3. Malda Viešpačiui Kṛṣṇai:

namo brahmaṇya-devāya go-brāhmaṇa-hitāya ca
jagad-dhitāya kṛṣṇāya govindāya namo namaḥ

„Pagarbiai lenkiuosi Viešpačiui Kṛṣṇai — brahmanų, karvių ir brahmanų globėjų bei viso pasaulio geradarių garbinamai Dievybei. Ir vėl lenkiuosi Dievo Asmeniui, kurį vadina Kṛṣṇa ir Govinda“.

Atminkite, kad maisto gaminimas ir aukojimas — tai jūsų meilės ir dėkingumo Viešpačiui išraiška. Kṛṣṇa vertina jūsų meilę, o ne pačią auką. Viešpats yra absoliutus. Jam nieko nereikia, bet iš begalinės malonės Jis leidžia mums aukoti Jam maistą, kad mumyse nubustų meilė Jam.

Viešpačiui paaukoję pagamintus valgius, lukterėkite bent penketą minučių, kol Jis jų paragaus. Tada išdėkite maistą iš Viešpačiui skirtų indelių ir išplaukite juos bei kitus aukojimui naudotus reikmenis. Dabar jau galite su savo svečiais valgyti *prasādam*. Atminkite, Kṛṣṇa ragavo *prasādam*, todėl jis lygiavertis Viešpačiui, ir valgydami jūs skaistėjate.

Viskas, ką paaukojate altoriuje, yra *prasādam* — Viešpaties malonė. Gėlės, smilkalai, vanduo, maistas — viskas, ką aukojate Viešpačiui, norėdami Jį patenkinti, tampa sudvasinta. Viešpats asmeniškai dalyvauja aukos akte, tad ir Jo paragautas maistas tapatus Jam Pačiam. Todėl reikėtų ne tik pačiam pagerbti *prasādam*, bet ir pavaišinti juo kitus. *Prasādam* dalijimas — tai esminis Dievybių garbinimo elementas.

Kasdiena: keturi reguliatyvieji principai

Tas, kuris rimtai siekia tobulėti Kṛṣṇos sąmonės kelyje, turi nedaryti keturių nuodėmių:

1. **Nevalgyti mėsos, žuvies, kiaušinių**. Šis maistas paveiktas aistros ir neišmanymo *guṇų*, todėl jo negalima aukoti Viešpačiui. Žmogus, valgantis tokį maistą, dalyvauja nebyliame prievartautojų sąmoksle prieš bejėgius gyvulius ir užkerta kelią savo dvasiniam tobulėjimui.

2. **Nedalyvauti azartiniuose žaidimuose**. Azartiniai žaidimai gimdo nerimą, kursto godulį, pavydą ir pyktį.

3. **Nevartoti svaiginamųjų ir narkotinių medžiagų**. Narkotikai, alkoholis, tabakas bei kiti gėrimai ar valgiai, į kurių sudėtį įeina kofeinas, temdo sąmonę, dirbtinai stimuliuoja jusles. Juos vartojant neįmanoma suvokti ir laikytis *bhakti-yogos* principų.

4. **Neužsiiminėti neteisėtu seksu**. Neteisėtas seksas — tai nesantuokiniai lytiniai santykiai, o ir lytiniai santykiai su žmona ne dėl vaikų. Seksas siekiant patenkinti lytinį geismą neleidžia žmogui atitrūkti nuo kūniškos savojo „aš“ sampratos ir priartėti prie Kṛṣṇos sąmonės. Šventraščiai teigia, kad seksas — tai galingiausias veiksnys, surakinantis mus materialiame pasaulyje. Tas, kuris nori tobulėti Kṛṣṇos sąmonės kelyje, privalo riboti lytinius santykius ar visiškai jų atsisakyti.

Praktiniai atsidavimo tarnystės žingsniai

Žmogus privalo ką nors veikti, bet jeigu veikiama tik savo naudai neišvengiama karminio veiksmo pasekmių. Viešpats Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ (3.9): „Darbą turime atlikti kaip auką Viṣṇu [Kṛṣṇai]. Antraip mūsų veiksmai supančios mus materialiame pasaulyje“.

Nėra būtino reikalo keisti savo veiklos pobūdį, žinoma, jeigu ji neverčia jūsų daryti nuodėmės, pvz., jei jūs ne mėsininkas ar baro padavėjas. Jei esate rašytojas — plunksna garbinkite Kṛṣṇą; jei esate menininkas — panaudokite menininko talentą vardan

Kṛṣṇos; jei esate sekretorius — dirbkite Kṛṣṇai. Laisvu laiku jūs galite ir tiesiogiai padėti šventyklai — paaukoti dalį savo pajamų jai išlaikyti, Kṛṣṇos sąmonei skelbti. Kai kurie bhaktai, gyvenantys ne šventykloje, perka Hare Kṛṣṇa knygas ir platina jas tarp savo draugų ir kolegų ar kaip nors kitaip prisideda prie šventyklos veiklos, — šventykloje visad atsiras ką daryti. Yra labai daug bhaktų, kurie rengia susitikimus savo ar savo draugų ir pažįstamų namuose, ir kartu gieda, garbina Dievybes ir skaito šventraščius. Jei norite sužinoti ar kur nors netoli jūsų namų rengiamos tokios programos, parašykite į vietos šventyklą.

Kitos atsidavimo tarnystės taisyklės

Yra daug atsidavimo tarnystės praktikos formų, kurios padeda įsisąmoninti Kṛṣṇą. Čia apibūdinsime dvi svarbiausias.

Hare Kṛṣṇa literatūros studijavimas. Śrīla Prabhupāda, ISKCON'o įkūrėjas-*ācārya*, daug laiko skyrė literatūrinei veiklai. Viena iš svarbiausių jo knygų — „Śrīmad-Bhāgavatam". Jos pagrindu ir gimė knyga apie Ajāmilą. Klausytis susivokusio dvasinio mokytojo žodžių, skaityti raštus — labai svarbi dvasinės praktikos forma. Todėl stenkitės kasdien skaityti Śrīlos Prabhupādos knygas.

Bendravimas su bhaktais. Śrīla Prabhupāda pradėjo Hare Kṛṣṇa judėjimą trokšdamas, kad visi žmonės gautų galimybę bendrauti su Viešpaties bhaktais. Geriausias būdas pasisemti tikėjimo Kṛṣṇos sąmone ir įkvėpimo atsidavimo tarnystei — bendrauti su bhaktais, o jei norime sustabdyti savo dvasinę pažangą — artimai bendraukime su nelinkusiais prie Dievo žmonėmis. Todėl stenkitės kiek galima dažniau lankytis artimiausioje Hare Kṛṣṇa šventykloje ar Kṛṣṇos sąmonės centre.

Pabaigos žodis

Kṛṣṇos sąmonė įstabi tuo, kad žmogus gauna iš jos tiek, kiek pats įstengia pasiimti. Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje" (2.40) pažada:

„Jūs nieko neprarasite, jūsų pastangos nenueis veltui. Net mažiausias žingsnelis į priekį šiame kelyje apsaugos jus nuo baisiausio pavojaus“. Tegu Kṛṣṇa įeina į jūsų kasdieninį gyvenimą, ir, būkite tikri, jūs nenusivilsite.

Hare Kṛṣṇa!

Terminų žodynas

Absoliuti tiesa — pirminis visų energijų šaltinis.

Ācārya — tobulas mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu; dvasinis mokytojas.

Anarthos — nepageidaujami troškimai ir karminis atoveikis.

Arjuna — vienas iš penkių brolių Pāṇḍavų. Kṛṣṇa tapo jo vežėju ir papasakojo jam Bhagavad-gitą.

Āśramos — keturi nuoseklaus tobulėjimo etapai žmogaus gyvenime, kuriuos numato Vedų sistema: *brahmacarya* (celibatas ir studijos), *gṛhastha* (gyvenimas santuokoje), *vānaprastha* (pasitraukimas iš žemiškosios veiklos) ir *sannyāsa* (atsižadėjimas).

Aṣṭāṅga-yoga — Patañjali pateikta aštuoniapakopė mistinės *yogos* sistema, susidedanti iš *yamos* ir *niyamos* (doro elgesio praktikos), *āsanos* (specialių kūno pozų praktikos), *prāṇāyāmos* (kvėpavimo reguliavimo), *pratyāhāros* (jutimų suvaldymo), *dhāraṇos* (proto nuraminimo), *dhyānos* (meditacijos) ir *samādhi* (širdyje glūdinčio Viešpaties Viṣṇu patyrimo).

Asura — nusiteikęs prieš tarnystę Viešpačiui asmuo.

Avatāra — Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas.

Bhagavad-gitā — Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos ir Arjunos pokalbis apie atsidavimo Viešpačiui tarnystę, kuriame aptariami jos pagrindai ir teigiama kad tai yra dvasinis tobulumas.

Bhagavānas — Aukščiausiasis Viešpats, kuriam priklauso visi turtai.

Bhakti — atsidavimo Aukščiausiajam Viešpačiui tarnystė.

Bhakti-rasāmṛta-sindhu — Rupos Gosvāmio pateiktas atsidavimo Viešpačiui mokslinis aprašymas. Jo Dieviškosios Malonybės A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupādos šio veikalo vertimas pavadintas „Atsidavimo nektaru“.

Bhaktivinoda Ṭhākura (1938-1915 m.) — didis Kṛṣṇos sąmonės judėjimo protėvis. Jis buvo Śrīlos Gaurakiśoros dāsa Bābājī dvasinis mokytojas ir Śrilos Bhaktisiddhānta Sarasvačio, kuris buvo Śrilos Prabhupados dvasinis mokytojas, tėvas.

Bhakti-yoga — ryšio su Aukščiausiuoju Viešpačių atstatymas atliekant atsidavimo Viešpačiui tarnystę.

Brahmā — pirmoji sukurtoji gyvoji būtybė ir antrinis materialiosios visatos kūrėjas.

Brahmacārī — žr. āśramos.

Brahmajyoti — dvasinis švytėjimas sklilndantis iš transcendentinio Viešpaties Kṛṣṇos kūno ir apšviečiantis dvasinį pasaulį.

Brahmanas — (1) atskira siela; (2) beasmenis, visa persmelkiantis Aukščiausiojo aspektas; (3) Aukščiausiasis Dievo Asmuo; (4) *mahat-tattva* arba materijos visuma.

Brāhmaṇa — asmuo gerai išmanantis Vedas, visada vekiamas dorybės *gunos*, suvokiantis Brahmaną, absoliučią tiesą; pirmos Vedų visuomenės socialinės grupės atstovas.

Brahma-saṁhitā — senovinis Sanskrito Šventraštis aprašantis Brahmos maldas Aukšiausiajam Viešpačiui Govindai.

Buddha — Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas, kuris apgavo ateistus, sulaikydamas juos nuo netinkamo Vedų taikymo.

Caitanya Mahāprabhu (1486-1534 m.) — Aukščiausiasis Dievo Asmuo apsireiškęs kaip didis bhaktas tam, kad mokyti meilės Dievui, ypač per bendrą šventų Dievo vardų giedojimą.

Cakra (Sudarśana) — Aukščiausiojo Viešpaties Asmens ginklas — diskas.

Cāṇakya Paṇḍita — karaliaus Candraguptos vyriausiasis ministras. Jo aforizmai iki šiol plačiai žinomi Indijoje.

Deva — pusdievis ar pamaldus žmogus.

Dharma — religija; pareigos, ypač kai turima omenyje žmogaus prigimtį tarnauti.

Dhotī — paprastas apdaras, kurį Vedinėje kultūroje nešioja vyrai.

Dhṛtarāṣṭra — Pandavų dėdė su savo sūnumis bandęs užgrobti Pāṇḍavoms priklausiusią karalystę. Šio sąmokslo išdava buvo Kurukṣetros mūšis.

Duryodhana — vyriausiasis Dhṛtarāṣṭros sūnus vadovavęs kovai prieš Pāṇḍavus.

Gāndhārī — šventa ištikimoji karaliaus Dhṛtarāṣṭros žmona, šimto sūnų motina.

Gāyatrī mantra — Vedinė mantra, kurią tylomis kartoja brāhmaṇos kasdien per saulėtekį, vidurdienį ir saulėlydį.

Goloka Vṛndāvana (Kṛṣṇaloka) — aukščiausioji dvasinio dangaus planeta, Viešpaties Kṛṣṇos buveinė.

Gopės — Kṛṣṇos draugės piemenaitės, labiausiai atsidavusios ir visų brangiausios Jo garbintojos.

Govardhana — didžiulė kalva labai brangi Kṛṣṇai ir jo bhaktams. Kṛṣṇa laikė ši kalną pakėlęs septynias dienas ir taip apsaugojo atsidavusius Jam Vṛndāvanos gyventojus nuo Indros siųstos visą niokojančios audros.

Govinda — Aukščiausias Dievo Asmuo Kṛṣṇa, teikiantis džiaugsmą žemei, jausmams ir karvėms.

Gṛhastha — žr. āśramos.

Gurukula — mokykla, veikianti pagal Vedų pedagogikos normas; ją lanko berniukai nuo penkerių metų. Gurukuloje mokiniai laikosi celibato ir mokosi, vadovaujami dvasinio mokytojo.

Hastināpura — senoji Bhāratavarṣos arba Indijos sostinė. Dabartinio Naujojo Delio dalis.

Hiraṇyakaśipu — galingas demonas, kankinęs savo sūnų Prahlādą, Viešpaties bhaktą ir už tai nužudytas Viešpaties Nṛsiṁhadevos.

Indra — dangaus planetų valdovas, svarbiausias iš pusdievių valdytojų, kontroliuojantis lietų.

Yajña — Vedinis aukojimo ritualas; taip pat Aukščiausiasis Viešpats, kaip visų aukojimų tikslas ir besimėgaujantis jais.

Yamarāja — pusdievis, kuris rūpinasi, kad po mirties būtų nubausti nusidėjėliai.

Yamadūtos — Yamarājos — mirties valdovo, pranašai.

Yaśodā — Kṛṣṇos mama-auklė, Vrajos karalienė, Mahārājos Nandos žmona.

Yoga — dvasino pažinimo metodas atkuriantis individo ryšį su aukščiausiuoju.

Yudhiṣṭhira — vyriausiasis iš brolių Pāṇḍavų, kuris pasibaigus Kurukṣetros mūšiui tapo visos Žemės karaliumi.

Jñāna-yoga — dvasinės pažangos plėtojant spekuliatyvųjį pažinimą kelias.

Jñanis — tas, kuris gilina žinias empirinių spėliojimų būdu.

Kali-yuga (Kali amžius) — dabartinė istorinė epocha, kivirčų amžius. Tai paskutinė iš keturių epochų ciklo, prasidėjusi prieš penkis tūkstančius metų ir besitęsianti dar 427 tūkstančius metų.

Kaṁsa — Bhojos dinastijos demoniškasis karalius, Kṛṣṇos dėdė iš motinos pusės.

Kapila — Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas, apsireiškęs kaip Kardama Munio ir Devahūti sūnus ir mokęs Kṛṣṇos sąmonės *Sāṅkhya* filosofijos.

Karma — (1) materialūs veiksmai, atliekami pagal šventraščių nurodymus; (2) veiksmai, kurių pasekoje gaunamas materialus kūnas; (3) bet kokie maaterialūs veiksmai sukuriantys atoveikį; (4) materialus atoveikis, kilęs dėl prieš tai atliktos veiklos.

Karma-yoga — Dievo pažinimo kelias paskiriant Jam savo veiklos rezultatus.

Karmis — tas kuris siekia pasinaudoti savo materialios veiklos rezultatais, materialistas.

Kaustubha — ypatingas brangakmenis, kurį nešioji tik Aukščiausiasis Viešpats.

Kṛṣṇaloka — žr. Goloka Vṛndavana.

Kṣatriya — karys ar valdytojas; antroji Vedinės visuomenės socialinė grupė.

Kurukṣetra — šventa vieta netoli Naujojo Delio, nuo senų senovės lankoma maldininkų. Čia prieš penkis tūkstančius metų vyko garsusis Kurukṣetros mūšis.

Mahājanos — (1) didžiausi atsidavimo tarnybos Viešpačiui žinovai, šios srities autoritetai; (2) šios dvylika didžių asmenybių: Viešpats Brahmā, Nārada Munis, Viešpats Śiva, keturi Kumāros, Viešpats Kapila (Devahūti sūnus), Svāyambhuva Manu, Prahlāda Mahārāja, Janaka Mahārāja, Bhīṣmadeva, Bali Mahārāja, Śukadeva Gosvāmi ir Yamarāja.

Mahā-mantra — didžioji išsivadavimo mantra: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare .

Mahārāja Nanda — žr. Nanda Mahārāja.

Māyā — materialioji energija; Viešpaties iliuzinė energija, kuri klaidina gyvąją esybę ir verčia užmiršti savo tikrąją dvasinę prigimtį.

Māyāvāda — monistinė filosofija, kuri teigia, kad tarp Dievo ir gyvųjų esybių nėra skirtumo, o apreikštasis pasaulis yra nerealus.

Māyāvādis — filosofas monistas, laikantis, kad Absoliutas neturi formos, o gyvosios būtybės tolygios Dievui.

Mukti — išsivadavimas iš materijos nelaisvės.

Nāma-saṅkīrtana — žr. *Saṅkīrtana.*

Nanda Mahārāja — Vrajos karalius, auginęs ir globojęs Viešpatį Kṛṣṇą.

Nārada Munis — tyras Viešpaties bhaktas keliaujantis po visatą savo amžinuoju kūnu ir šlovinantis atsidavimo Viešpačiui tarnystę. Vyāsadevos ir daugelio kitų didžių bhaktų dvasinis mokytojas.

Nārāyaṇa — Aukščiausiasis Viešpats Savo didingoje keturrankėje formoje; Kṛṣṇos ekspansija, Vaikuṇṭhos planetų valdovas.

Nirvāṇa — išsilaisvinimas iš materialaus egzistavimo.

Pāṇḍavos — Yudhiṣṭhira, Bhīma, Arjuna, Nakula ir Sahadeva; penki broliai karžygiai, artimi Viešpaties Kṛṣṇos draugai.

Pāṇḍu — Dhṛtarāṣṭros brolis ir Pāṇḍavų tėvas.

Paramātmā — visa persmelkiantis Aukščiausiojo Viešpaties pavidalas Višnu, esantis kiekvienos įkūnytos gyvosios būtybės širdyje.

Parīkṣitas Mahārāja — didysis Vedų laikų pasaulio valdovas išklausęs „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš Śukadevos Gosvāmio lūpų ir taip pasiekęs tobulumą.

Prahlāda Mahārāja — Viešpaties bhaktas, kurį persekiojo jo demoniškasis tėvas Hiraṇyakaśipu ir kurį išgelbėjo Viešpats Nṛsiṁhadeva.

Prema — tyra meilė Dievui, aukščiausioji atsidavimo Viešpačiui tarnystės pakopa.

Rādhā (Rādhārāṇi) — amžina ir pati artimiausia Viešpaties Kṛṣṇos sutuoktinė, personifikuota Jo vidinė, dvasinė galia.

Rāma — žr. Rāmacandra.

Rāmacandra — Viešpaties įsikūnijimas; pademonstravo kaip turėtų elgtis tobulas valdovas.

Rāsa-līlā — Viešpaties Kṛṣṇos šokis su Vṛndāvanos piemenaitėmis. Tai tyros dvasinės meilės tarp Viešpaties ir Jo labiausiai pažengusių tarnų apraiška.

Rāvaṇa — demoniškas valdovas, kurį nužudė Viešpats Rāmacandra.

Ṛṣabhadeva — karalius bhaktas — Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas, kuris apmokęs savo sūnus dvasinio gyvenimo principų atsižadėjo Savo karalystės tam, kad gyventi paprastai ir asketiškai.

Ṛṣi — išminčius.

Rūpa Gosvāmis — pagrindinis Vṛndavanos dvasinis mokytojas,

tiesioginis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu pasekėjas susisteminęs Jo mokymą.

Sac-cid-ānanda-vigraha — Viešpaties transcendentinė forma – amžina, pilna palaimos ir žinojimo.

Sādhu — šventasis.

Sahajiyā — netikęs bhaktas, kuris nesilaiko atsidavimo Viešpačiui tarnystės taisyklių.

Sanātana Gosvāmis — vienas iš šešių Vṛndavanos dvasinių mokytojų, tiesioginis Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu pasekėjas susisteminęs Jo mokymą.

Saṅkīrtana — kongregacinis Viešpaties Kṛṣṇos garbinimas, ypač giedant Jo šventus vardus.

Śaṅkarācārya — Viešpaties Śivos, kaip didžio filosofo, kuris pamokslavo monistinę filosofiją remdamasis Vedomis, įsikūnijimas.

Sannyāsa — žr. āśramos.

Sārūpya — tokios pačios kaip ir Aukščiausiojo Viešpaties dvasinės formos įgijimas.

Śāstra — apreikštieji šventraščiai, tokie kaip Vedinė literatūra.

Śiva — ypatingas Viešpaties, kaip pusdievio valdančio tamsos guną ir sunaikinančio materialiąją kūriniją, įsikūnijimas.

Šeši Gosvamiai — šeši atsižadėjusieji Viešpaties Caitanyos pasekėjai, gyvenę Vṛndavanoje, Indijoje šešioliktame amžiuje. Tai Rūpa Gosvāmis, Sanātana Gosvāmis, Jīva Gosvāmis, Gopāla Bhaṭṭa Gosvāmis, Raghunātha dāsa Gosvāmis ir Raghunātha Bhaṭṭa Gosvāmis.

Śrīmad-Bhāgavatam — *Purāṇa* arba istorija, užrašyta Śriīla Vyāsadevos tam, kad perteikti žinias apie Viešpatį Kṛṣṇą, jo bhaktus ir atsidavimo Viešpačiui tarnystę.

Śūdra — darbinikas — ketrvirtojo Vedinės visuomenės socialinio sluoksnio atstovas.

Śukadeva Gosvāmis — didis išminčius bhaktas persakęs „Śrimād-Bhāgavatam“ karaliui Parīkṣitui prieš pat jo mirtį.

Suros — pusdieviai arba bhaktai.

Svāmis — tas, kas valdo protą ir jusles; titulas, suteikiamas atsižadėjusiems pasaulio *sannyasiams.*

Tapasya — askezė; savanoriškas materialių sunkumų pasirinkimas dėl aukštesnių tikslų, pvz. dvasinio savęs pažinimo.

Vaikuṇṭha (Vaikuṇṭhaloka) — dvasinis pasaulis kuriame nėra jokių rūpesčių.

Vaiṣṇava — Viešpaties Viṣṇu arba Kṛṣṇos bhaktas.

Vaiṣṇavizmas — atsidavimo Viešpačiui Viṣṇu arba Kṛṣṇai tarnystė.

Vaiśya — ūkininkas arba prekijas — trečiosios Vedinės visuomenės socialinės klasės atstovas.

Vānaprastha — žr. āśramos.

Varṇa-saṅkara — vaikas, pradėtas nesilaikant religinių Vedų principų, taigi, nepageidaujamas palikuonis.

Varṇāśrama-dharma — Vedų sistema, skirstanti visuomenę į keturis socialinius-profesinius ir keturis dvasinio gyvenimo skyrius.

Varṇos — keturi socialiniai-profesiniai Vedų visuomenės skyriai: *brāhmanos, kṣatriyos, vaiśyos* ir *śūdros.*

Vāsudeva — Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, Vasudevos sūnus, visa ko savininkas ir materialiame ir dvasiniame pasaulyje.

Vedos — keturi apreikštieji šventraščiai: „Ṛg“, „Sāma“, „Atharva“ ir „Yajur“.

Vedinis — priklausantis kultūrai, kurioje visi žmogaus gyvenimo aspektai susiję su Vedomis.

Vidura — didis bhaktas išgirdęs „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš Maitreyos Munio. Jis buvo pusdievio Yamarājos įsikūnijimas.

Viṣṇudūtos — Viešpaties Viṣṇu pranašai, ateinantys mirties metu paimti į dvasinį pasaulį pasiekusių tobulumą bhaktų.

Vṛndāvana — amžinoji Kṛṣṇos buveinė kur Jis pilnai apreiškia savo žaidimus; kaimas šiame pasaulyje, kur Jis prieš penkis tūkstančius metų apreiškė savo vaikystės žaidimus.

Vyāsadeva — Viešpaties Krsnos įsikūnijimas, Vedų, *Purāṇų, Vedānta-sūtros* ir *Mahābhāratos* sudarytojas ir autorius.

Kaip tarti sanskritą

Visi sanskrito terminai ir vardai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai perteikia sanskrito rašybą. Kiekvieną sanskrito abėcėlės (*devanāgarī*) ženklą žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Tai pasaulio mokslininkų pripažintas ir plačiai vartojamas metodas sanskrito žodžiams rašyti. Todėl knygoje rašoma: **Kṛṣṇa** (tarti kaip „Krišna“), **Caitanya** („Čaitanja“), **Śrīla Prabhupāda** („Šryla Prabhupada“), **Arjuna** („Ardžuna“), **ācārya** („ačarja“), **prakṛti** („prakriti“) ir pan. Žemiau pateikiamas smulkus tarimo paaiškinimas.

Trumpasis balsis **a** tariamas kaip **a** žodyje „k**a**d“, ilgasis **ā** — kaip **a** žodyje „l**a**šas“. Trumpasis **i** tariamas kaip **i** žodyje „t**i**k“, ilgasis **ī** — kaip **y** žodyje „l**y**ja“, trumpasis **u** — kaip žodyje „k**u**r“ ir ilgasis **ū** — kaip žodyje „d**ū**mai“. Balsis **ṛ** tariamas kaip **ri** žodyje „**ri**mas“. Balsiai **e** ir **ai** tariami kaip **ei** žodyje „k**ei**stas“ ir **o** bei **au** tariami kaip **o** anglų kalbos žodyje „g**o**“ [g**ou**] („eiti“). *Anusvāra* (**ṁ**) yra grynas nosinis garsas ir tariamas kaip **n** prancūzų kalbos žodyje „bo**ṅ**“ („geras“). *Visarga* (**ḥ**) — stiprus aspiratas (artikuliacijai būdingas stiprus iškvėpimas, kylantis dėl staigaus oro srovės nutraukimo). Dvieilio gale **aḥ** tariamas kaip **aha**, o **iḥ** — kaip **ihi**.

Guturaliniai (gomuriniai) priebalsiai — **k, kh, g, gh** ir **ṅ**; juos tariant, liežuvio užpakalinė dalis pakyla ir priartėja prie minkštojo gomurio. **K** tariamas kaip žodyje „**k**alnas“, **kh** — kaip junginys „**kch**“, **g** — kaip žodyje „**g**ilus“, **gh** — kaip junginys **gh** ir **ṅ** — kaip žodyje „di**n**gti“.

Palataliniai (liežuvio vidurinieji) priebalsiai — **c, ch, j, jh** ir **ñ**; juos tariant liežuvio vidurinė dalis pakyla ir priartėja prie kietojo gomurio. **C** tariamas kaip žodyje „**č**ia“, **ch** — kaip junginys **čch**, **j** — kaip žodyje „**dž**iaugsmas“, **jh** — kaip junginys **džh** ir **ñ** — kaip anglų kalbos žodyje „ca**n**yon“ („kanjonas“).

Cerebraliniai priebalsiai — **ṭ, ṭh, ḍ, ḍh** ir **ṇ** — tariami panašiai kaip dantiniai, tačiau liežuvio priešakinė dalis neliečia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Dantiniai priebalsiai — **t, th, d, dh** ir **n**; juos tariant liežuvio priešakinė dalis liečia dantis. **T** tariamas kaip žodyje „**t**ikslas“, **th** — kaip junginys **tch**, **d** — kaip žodyje „**d**iena“, **dh** — kaip junginys **dh** ir **n** — kaip žodyje „**n**e“.

Labialiniai (lūpiniai) priebalsiai — **p, ph, b, bh** ir **m**; juos tariant dalyvauja lūpos. **P** tariamas kaip žodyje „**p**intinė“, **ph** — kaip junginys **pch**, **b** — kaip žodyje „**b**anga“, **bh** — kaip junginys **bh** ir **m** — kaip žodyje „**m**iegas“.

Pusbalsiai **y, r, l** ir **v** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „**j**autrus“, „**r**atas“, „**l**aikas“ ir „**v**aikas“. Sibiliantai (švilpiamieji ir šnypščiamieji) — **ṣ, ś** ir **s** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „**š**altis“, „**š**ienas“ ir „**s**aulė“. Raide **h** žymimas garsas tariamas kaip žodyje „**h**imnas“.

Pastaba: junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: ya**jñ**a — kaip „ja**gj**a“).